PATRES ECCLESIÆ ANGLICANÆ:

ALDHELMUS, BEDA, BONIFACIUS, ALCUINUS, LANFRANCUS, ANSELMUS, S. THOMAS, JOHANNES SARESBERIENSIS, PETRUS BLESENSIS, ET RELIQUI.

PETRI BLESENSIS

BATHONIENSIS ARCHIDIACONI

OPERA OMNIA

NUNC PRIMUM IN ANGLIA

OPE CODICUM MANUSCRIPTORUM

EDITIONUMQUE OPTIMARUM

EDIDIT I. A. GILES, LL.D.

ECCLESIÆ ANGLICANÆ PRESBYTER ET COLL. CORP. CHR.
OXON. OLIM SOCIUS.

VOL. II.

EPISTOLÆ, &c.

OXONII,

APUD J. H. PARKER;

LONDINI APUD T. RODD, GREAT NEWPORT STREET; G. DOLMAN,
NEW BOND STREET; D. NUTT, FLEET STREET;
CANTABRIGIÆ APUD DEIGHTON ET FIL.;
ET PARISIIS APUD B. DUPRAT.

MDCCCXLVII.

EXCUDEBAT GUL. BAXTER, OXONII.

CONTENTS.

OPUSCULA.

PETRI BLESENSIS

ARCHIDIACONI BATHONIENSIS

EPISTOLÆ.

EPISTOLA CXXXII.—AD E. ABBATEM S. LAUNOMARI. [c. A.D. 1202.]

ARGUMENTUM.—Præclara documenta novo Abbati tradit, ab omnibus aliorum superioribus diligenter notanda.

Dilecto nepoti suo E. Dei gratia abbati Launomari Magister Petrus Blesen. Bathon. archidiaconus salutem.

LICET, testimonio Hieronymi, nescio quid latentis energiæ viva vox habeat: et efficacior sit vox viva, quam scripta; illi tamen, qui virtutem caritatis experiuntur, certi sunt, quod præstantior est præsentia spiritus, quam corporis, et quanto spiritus est pars diligentis potior, tanto præsentia ejus dignior est corporali. Nam si copula carnis efficit, ut sint duo in carne una, quanto fortius duos unit amoris compago, et unitas spiritus in vinculo pacis? Anima est potior pars mei. Si anima tua non dissidet, nihil duarum animarum idem volentium præjudicat unitati. In hac tamen unione, non solum animæ, sed corpora fœderantur, quum possim de nepote meo dicere, os

meum et caro mea. Glorior de tua gloria; lætor de tuorum lætitia. Utrum tamen expediat tibi lætari, tu videris. Obsecro te per viscera misericordiæ Christi, ut attendas periculum hujus sedis, recolens illud verbum Salomonis, quia horrende et cito judicium his qui præsunt fiet. Miserere animæ tuæ placens Deo. Bonas fac vias tuas, et studia tua. Lætentur qui te diligunt, quod sis servus fidelis et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Quanto major es, humilia te in omnibus. Audi humilem et terribilem Christum: qui major est vestrum, fiat sicut junior. Principem te constituerunt fratres tui: esto quasi unus ex illis.

Benedictus, Basilius, Arsenius, duo Macharii, multique alii magistri religionis idipsum sentiunt, votum scilicet religiosæ professionis acceptum semel, nulla occasione postea irritandum. Si monachorum electio, et non ambitio, sicut mihi scripsisti, fecit te fratrum tuorum principem, non tamen abstulit esse fratrem. Si jugum Domini portasti hactenus, illud amodo patientius feras, et vivas regulariter inter eos, quos ad formam vitæ regularis informas: alioquin notaberis illis Evangelii verbo: Alligant onera gravia et importabilia, et imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea movere. Tum siquidem legislatoris edicto firmatur, ut quæ doces tuis discipulis esse contraria, tuis factis indices non agenda, ut de magnis maximisque præceptis taceam. Si juxta constitutionem Evangelii mandatum legis vel modicum solveris, et docueris sic homines, in regno cœlorum modicus eris. Nulla electio, sicut jam tetigi, nulla prælatio te absolvit ab illa votiva promissione, nec potestas illa tibi commissa vota promissionis evacuat, quæ distinxerunt labia tua. In legibus tuis, quarum quandoque fuisti auditor, verbum imperatoris est: Etsi

legibus soluti simus, legibus tamen vivere volumus. Et illud Codicis: Digna vox majestate regnantis, se legibus alligatum principem profiteri. Te honor assumptus a professione non exemit, sed ad ejus observantiam fortius alligavit. Qui satis eras tuis excessibus oneratus, juxta verbum Salomonis alligasti tibi peccata duplicia. Subditi te honorant, sed plus onerant. Prius ergo custodi teipsum, ut securius procures custodiam aliorum. Commissa est tibi villicatio gravis. Villicationis hujus rationem exactissime requiret terribilis in judiciis suis Deus. Teste autem Gregorio Prælatus tot coronas sibi multiplicat, quot Deo animas lucrifacit. Prælati etiam scire debent, quod si perversa perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suæ perditionis exempla transmittunt. A te igitur prius, et deinceps a subjectis explantare studeas dissolutionum propagines veternosas, quas insolentiæ mater longa impunitas radicare permisit. Omni diligentia custodi cor tuum, ut exemplo sis aliis, et liberius auferas scandala de regno Dei, quod intra vos est: nec in animæ tuæ discrimen reserves hoc officium angelis messoribus, quibus hoc ministerium in die tremenda cœlesti dispensatione debetur. Pone igitur in animo tuo, quod tui monasterii novus fundator accedas, sciens, quia laudabilius est informare corrupta, quam formare informia, ideoque tuorum antecessorum laxiores habenas non cogites. In omnibus enim tibi maturiore consilio utendum est, et vigilantiore cautela. Eorum simplicitas, aut potius negligentia et ruina quorundam, circumspectiorem te faciat. Mittas manum ad fortia, et scias, quia dissoluta est omnis domus, in qua non imperat disciplina. Teste Beato Gregorio, ars artium est regimen animarum. Animas autem non potes regere, nisi disciplina mediante, ut sit justitia et

judicium præparatio sedis tuæ. Flagella filios tuos, et sapientis testimonio, eorum animas liberabis. In omni tamen exercitio disciplinæ misericordia primas partes obtineat, ut quod rigor exasperavit verbo aut verbere, pia mansuetudo mulceat. Non sis pronus ad iracundiam, non impetuosus ad contumeliam, non præceps ad sententiam, non vehemens ad vindictam, verba et opera tua prædictet caritas, et informet affectio: nec attendas, quid tibi sit utile, sed quid multis. Caritas enim, quæ sua sunt, non quærit: nec utilitates tuas procurabis efficacius, quam si commoditati et saluti fraternæ tua diligentia impendatur. Non sis fastuosus in vultu, non vultuosus in verbis, non minis exasperans, non superfluus in victu, non in equis, vel familia elatior, non notabilis in vestitu. Dilectus Deo eris et hominibus, si conscientiam tuam et actus tuos omni cautela servaveris. Æmulare carismata meliora, non familiaritatem principum, non popularis auræ gratiam, non laudis alienæ stipendia, sed thesaurum conscientiæ bonæ in abjectione tui, et Christi caritate fundatæ. Non potes autem vere esse humilis, si credis palponibus, si propriam excellentiam non contemnis. Si vero altior, quam melior esse appetis, non præmium, sed præcipitium expectabis. Disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam eorum magniloquam, qui dicunt tibi, Euge! Euge! Teipsum de te consule, respue blandimenta, adulationibus aures claude. Qui te beatificant, in errorem inducunt. Si noveris te esse, qualem laus aliena depingit, non tibi, sed Deo adscribe, cum Apostolo dicens: Gratia Dei sum id quod sum. Quid enim habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quare gloriaris quasi non acceperis? ac si Apostolus dicat: omnia quæ habes, a Deo accepisti. De his ergo non in te, sed in Domino glorieris. Consilio autem ejus-

dem Apostoli proba opus tuum, et sic habebis gloriam in teipso, et non in altero: aut quod securius est, nec in te, nec in altero, sed in Deo. Nimis quidem periculosum est, gloriam suam alienæ linguæ committere, et ad arbitrium palpantis, aut blandientis laudem obtinere, vel perdere. In Domino laudetur anima tua, audiant mansueti, et lætentur. Sit laus tua in exitu tuo, ut te laudent in portis opera tua, quando erit unicuique laus a Deo. Omnia cum consilio fac. Castorum enim consiliorum mater sapientia in libro sui nominis dicit: Ego in consiliis habito, et intersum cogitationibus eruditis. Probatos autem in religione tecum habeas in consilio, in obsequio, in contubernio, tuæ custodes honestatis et testes. Sicut autem alios dignitate præcellis, sic vitæ meritis antecedas. Et quia minus fortasse ponderis apud te habet cohortatio mea, circa instruendi abbatis officium, pono ipsa Beati Gregorii verba. Tanto, inquit, debet transcendere opera subditorum actio Prælati, quantum distare solet a grege vita pastoris. Et subjungit: Sit ergo cogitatione mundus, actione præcipuus, discretus in consilio, fructuosus in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, per justitiæ vero zelum contra delinquentes erectus, interiorum curam exteriorum solicitudine non minuens, dispensationem exteriorum interiorum providentia non relinquens. Denique abbas, dicit idem Gregorius, in omnibus Christi vitam studeat imitari. Apostolo enim teste; Qui dicit se manere in Christo, sicut Christus ambulavit, debet et ipse ambulare. Propterea idem apostolus de se dicit: Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. Et ut forma regulæ spiritualis exprimatur, jugiter in corde habent verbum illud Apostoli: Apparuit gratia

Salvatoris nostri Dei omnibus hominibus erudiens nos, ut abnegantes impietatem, et sæcularia desideria, sobrie, et pie et juste vivamus in hoc sæculo. Præcedat abnegatio impietatis et desiderii sæcularis, ut vivas pie, sobrie, et juste: pie ad Deum, juste ad proximum, sobrie ad teipsum. Pietas quidem testimonio B. Augustini consistit in fide, et spe, et caritate. Justitia vero naturalis est, ut non velis aliis facere, quod tibi fieri nolis: et aliis facias, quod tibi fieri velis. Ad sobrietatem rerum temporalium moderatior usus pertinet, necessitati satisfaciens, non serviens voluptati. Te honor assumptus ad subditorum custodiam obligavit. Audi Salomonem: Fili mi, spopondisti amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, illaqueatus es verbis oris tui, et captus es sermonibus tuis. Fac ergo, quod dico tibi, fili mi, decurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, et tuæ palpebræ ne dormitent. Juxta expositionem Gregorii, apud extraneum manum suam defigere, est, curam animæ alienæ, quam prius non habueras, in periculum tuæ conversationis accipere. Commissos itaque tibi salutaribus monitis excitare juberis, ut a peccati torpore surgentes, in sanctis cogitationibus et operibus excubantes, de brevi et transitorio labore manipulos referant exultationis æternæ. Ille autem, qui te ad hoc officium vocari permisit, sic te vocaverit, ut non repellat: sic te honoraverit, ut non humiliet; sic exaltaverit, ut non confundat, non dejiciat, vel allidat. Vale.

EPISTOLA CXXXIII.—AD R. DECANUM ET CAPITULUM SARISBERIEN. ECCLESIÆ.

ARGUMENTUM.—Probat, ob tenuitatem beneficii, non recte se cogi ad faciendam residentiam in Sarisberiensi ecclesia.

Dilectis dominis fratribus et amicis R. decano, et capitulo Sarisber. ecclesiæ, Petrus Blesen. Bathon. archidiac. salutem, et in judicando prudentiam.

MIROR quod pro præbenda quinque marcarum me urgetis ad residentiam faciendam: scientes, quod pro viatico usque Saresberiam tota mihi præbenda non sufficeret: quæ si insufficiens est ad viam, multo magis ad residentiam, sed captatis potius quæstum ex absentia mea, quam ex præsentia mea fructum. Ubique terrarum in omni ecclesia parcitur debilibus et infirmis, vel, qui alias facultatem residendi non habent: vos autem pœnam in eos statuitis, quos ipsa impossibilitas a pœnali obligatione absolvit. Pœnam siquidem, non impotentia vel defectus, sed solius contumaciæ odium introduxit. Nostrorum præsulum Osmundi, et Jocelini constitutio in eos, qui præbendas habent divites, intorquetur, qui de obventionibus earum possunt domos ædificare Saresberienses, et ea, quæ ad residentiam necessaria sunt, de facili procurare. Sicut tamen decretum Telesphori Papæ de adjectione septimæ septimanæ usus contrarius abolevit, sic, imo fortius constitutionem prædictorum pontificum consuetudo utentium in contrarium penitus abrogavit. Quum itaque mihi præcisa sit residendi facultas: quæ mihi culpa infligit hanc pœnam, ut quia non facio, quod mihi impossibile est, debeam præbendæ meæ perdere quintam partem? Tolerabilius est constitutione hac

Pharaonis imperium: nam quum tota Ægyptus fisco applicare quintam partem suarum possessionum regis edicto publico urgeretur, sacerdotes et levitæ legis illius onera non senserunt. Nunquid vultis, quod aliarum ecclesiarum reditus hic expendam? Hoc mihi Gangrense Concilium interdicit, cujus auctoritate, ubi potiora bona recipio, conversatio mea debet esse frequentior, et pauperum quotidiana subventio. Parcite ergo, domini mei et amici, fratri vestro, quem a necessitate residentiæ ipsa impossibilitas eximit. Quod enim non possum, non debeo, quod indebitum est, injuste exigor, et ideo ab hac injusta exactione legatum appello. Valete.

EPISTOLA CXXXIV.—AD WILLELMUM ELECTUM S. MARIÆ. [A. D. 1196.]

ARGUMENTUM.—V. Abbatem recenter electum egregie instruit in omnibus ad officium ejus pertinentibus.

Reverendo Patri et domino Willelmo Dei gratia electo S. Mariæ Blesensis, suus Petrus Bles. Bath. archid. salutem in eo qui in electis suis mittit radices.

ELECTUS estis a vestris fratribus in abbatem: propterea in vobis magnifico misericordiam salvatoris, si tamen misericordia est, et non potius quædam probatio, ut quæstus honoris quandoque transeat in querelam. Erat longe securius subesse, quam præesse: meritorium tamen valde est, si sic præsis, ut prosis. Carissime mi pater, dum in minore officio ministrabas, sæpe fuisti tibi ipsi scandalo, frequenter tædio, semperque periculo: nunc autem super candelabrum constitutus intrasti arenam eventus

ancipitis. Nam si possessionum solicitudines, si animarum discrimina penses, foris sunt pugnæ, intus timores. Juxta verbum Salomonis immisisti te in turbam, et alligasti tibi peccata duplicia. Ideo plerique volunt latere sub modio, et intra conscientiæ fines claudunt interioris gloriæ bonum foventes in sinu memoriæ verbum illud propheticum: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Et nunc, pater amantissime, in varia distrahi te oportet, pro aliis molere, solicitari cum Martha, postponere unum illud necessarium, et transire de Mariæ otio ad quendam animæ labyrinthum. Porro non sic exterior te solicitudo rapiat, ut animam tuam, pro qua Christus mortuus est, curarum sæcularium abyssus absorbeat. Quandam itaque interiorem solitudinem semper tibi circumferas, ut in se collectus animus ad exteriora non defluat, nec attendat, quod appareat foris, aut quod exterius sonat. Inter multos eris tecum, factus de illorum numero, quos beatus Job insinuat dicens: Hi sunt, qui ædificant sibi solitudines, ut vocem exactoris non audiant. Sic ergo ministres, ut non vituperetur ministerium tuum; ut servum singulorum te reputes, quum sis dominus omnium. Sic in te contemplativa et activa vices suas alternent, ut nullum tempus habeas feriatum Melior est spiritus, quam corpus, et corporis exercitatio ad modicum prodest. Pietas autem valet ad omnia, habens promissionem vitæ, quæ nunc est, pariter et futuræ. Æmulare igitur charismata meliora. Caro enim et sanguis regnum Dei non possidebunt. Caro non prodest quicquam. Fructus autem spiritus sunt, caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, fides, modestia, mansuetudo, continentia, castitas. Bonum est solicitari cum Martha, sed quietius est sedere ad pedes Jesu cum Maria: providere Dominum in conspectu suo semper,

vacare et videre quam suavis est Dominus. Postquam ergo disposueris ea, quæ necessitas fraterna deposcit, descende in hortos aromatum, ut pascaris deliciis spiritualibus, et gratissima colligas lilia gaudiorum. Quum vero animam tuam resolveris ad quietem, nullus, quæso, dilectam excitet, donec ipsa velit. Nec sustineas, ut quis te præpropere ab amplexibus Rachelis, et ab uberibus sanctæ voluptatis avellat. Scis, quia sanctæ regulæ professores, si se sæcularibus negotiis curiose involvunt, magna spiritualis exercitii dispendia patiuntur. Navis enim, licet inter procellosos turbines statim non pereat, rerum tamen suarum jacturam sustinet, ut in portum vacua inanisque perveniat.

Elegerunt te fratres tui, esto in illis, quasi unus ex illis. Ædifica eos verbo, actu, vultu, habitu et incessu. Sic te amabilem exhibeas et imitabilem, ut tota conversatio tua ædificet alios ad salutem. Age, quod non solum tibi expedit, sed quod multis. Numquam singulariter vivas. Non habeas, ut vulpes, foveam, non ut volucres nidum, non loculos sicut Judas. A primitivis motibus adolescentiæ meæ novi, pater venerabilis, mores tuos redolentes mansuetudinem, sociales ad convictum, humilitate conditos, et ad omnem compositos honestatem. Vulgare est, quod honores mutant, aut potius monstrant mores. Administratio, quæso, præsens numquam ab illa morum nobilitate degeneret, nulla elationis, nulla gloriæ titillatio de tua promotione obrepat. Si gloriari oportet, de tuis infirmitatibus glorieris, ut inhabitet in te virtus Christi. Si enim ad onus infirmum, si minus idoneum, minusque dignum te reputes, ipsa tui abjectio convalescet ad gratiam, exuberabit ad fructum, accumulabitur ad coronam. Ipse Dominus gloriæ dicit: Si ego quæro gloriam meam, gloria mea nihil est. Gloriam, inquit, ab invicem

quæritis, et gloriam, quæ a solo Deo est, non vultis. Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo ad gloriam. Tu vero, pater, si in Deo gloriaris, non eris insipiens, ut qui gloriatur, in Domino glorietur. Illam vero gloriam, quæ est testimonium conscientiæ tuæ, Deo, et non tibi adscribe. Nam, ut verbo apostoli utar: Quid habes, quod non accepisti? Si ergo te ad vocem demulcentium tuas aures aura favorabilis afflaverit: sit in ore et corde tuo verbum illud apostoli: Gratia Dei sum id quod sum. Nihil est, quod divinæ majestati familiarius, atque confidentius assistat, et gratius, quam vera humilitas. Ipse auctor universitatis se corde humilem confitetur et mitem. Igitur non veniat tibi pes superbiæ: sed quanto major es, humilia te in omnibus, et administrationem hanc onus reputa, non honorem: omnemque motum superbiæ prurientis, verbo illo Salomonis exstirpa: Potentes potenter tormenta tolerabunt, atque cito et horrende judicium fiet his qui præsunt. Cogita semper quia requiret te Dominus de ovibus suis exactissimam rationem. Propter hoc irritavit impius Deum: dixit enim in corde suo, non requiret. Deus autem per Ezechielem dicit: Ecce requiram oves meas de manu pastoris. Dominus dicit: Requiram. Impius dicit, non requiret. Cujus putas assertio prævalebit? Verbum prophetæ Isaiæ est: Juravit Dominus exercituum dicens: Si non, ut putavi, ita erit; et quomodo mente tractavi, sic eveniet. Nolite, quæso, æmulari in malignantibus. Sunt enim abbates quærentes potius, quæ sua sunt, quam quæ Jesu Christi. A fructibus eorum cognoscetis eos. Hi animarum cura omnino posthabita summam sui officii reputant, si in suam et suorum perniciem possessiones ecclesiæ suæ per fas nefasque culturis et ædificiis magnificent, et dilatent. Ani-

marum vero curam, quæ a spiritu timoris conceperant fructum salutis, quasi aborsum perniciose procurant: ut eis merito aptetur verbum prophetæ dicentis: Secuerunt prægnantes Galaad ad dilatandum terminos suos. Hi sunt, quos agitat spiritus hujus mundi, spiritus vertiginis et erroris. Melius est tibi domum tuam augere moribus, quam possessionibus. Melius est cœlum implere, quam horreum: et hæc facere potes, et illa non omittere. Veternosas autem vitiorum propagines, quæ ex quorundam decessorum tuorum negligentia pullularunt, succide maturius, ne vitulamina, quæ numquam fructificant, surculis incisionis sua præpediant incrementa. Fac omnia præeunte consilio, non tamen credas omni spiritui, sed prius proba, utrum ex Deo sit. Semper autem potius de oratione quam de prudentia tua, de Deo tantum, et non de principum familiaritate confidas, quia maledictus, qui confidit in homine: et juxta sententiam sapientis, Nomen Domini plurima fortitudo. Scribitis autem vos ex continua versuti hostis astutia graves molestias sustinere: ideoque vobis necessaria esse sacræ Scripturæ suffragia, cujus lectio frequens conatus hostiles evacuet, atque turbines æstuantium tentationum quadam gratiæ serenitate tranquillet: propterea librum vestrum cum instantia repetitis, quem unum ex quatuor appellatis. Scio, quia sine tentationibus vix hora dimidia claustralis vita transigitur. Unde et militia regularis arma spiritualia exigit, de quibus apostolus ad Corinthios scribens dicit: Arma militiæ nostræ, non carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, destruentes omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, captivantes omnem intellectum in obsequium Christi. Sacra itaque lectio vobis necessaria est. Ipsa enim est mensa tabernaculi, quæ

ad Aquilonem, unde panditur omne malum, posita est. Quod psalmista insinuans dicit: Posuisti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. De mensa hac, et spiritualibus armis loquitur Isaias: Pone, inquit, mensam, contemplare in specula, surgite principes, et arripite clypeum. Sacra lectio, cibus est, quia teste veritate: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Per hunc cibum spiramus et vivimus. Verba, inquit Dominus, quæ ego loquor, spiritus et vita sunt. Certe solo sacri eloquii testimonio Christus contra omnes diaboli tentationes usus est in deserto. Si ergo consistant adversum vos castra, scuto bonæ voluntatis armate vos, et gladio spiritus, quod est, verbum Dei. Meæ quidem exhortationis campus latissime patet, sed irruens occupationum necessitas, et succingens epistolam ad compendium, ad alia me retorquet.

[Filios autem obedientiæ vestræ, fratres et Dominos meos rogo in visceribus Christi, et in caritate non ficta, hoc sentire in se, quod et in Christo Jesu: ut sicut pro nobis exinanivit se formam servi accipiens, sic se pro Christo humilient in obsequium servitutis. Exhibeant corpus suum hostiam vivam, sanctam, placentem Deo, ut tota eorum sensualitas a ratione absorpta, spiritui subjiciatur ad serviendum Deo viventi. Sensualitas est mulier, ad quam dicitur: Et ad virum erit conversio tua. Tota itaque ratio humilietur, totus intellectus captivetur in obsequium Christi. Indixistis propriæ carni bellum, contendentes non esse, quod estis, et recuperantes fortiter, quod in prima origine perdidistis, ut rapiatis per violentiam regnum cœlorum, et intrudatis vos in hæreditatem sanctorum. Cum Samaritana reliquistis hydriam concupiscentiæ, et in vobis spiritualem vestram Jericho destruxistis. Scriptum est autem: Maledictus, qui reædificat

Jericho. Tu igitur, carissime frater, qui dedisti legi apostolicæ manum, qui manum tuam misisti ad fortia, utere consilio sapientis, et injice in compedes obedientiæ pedem tuum, nec acedieris a vinculis ejus. Recolas, quia vir obediens, testimonio sapientiæ, loquitur victorias, dum de diabolo per obedientiæ bonum, de mundo, ac de seipso triumphat in Christo. Sine omni delectu, sine omni exceptione, faciat regulæ professor, quod injungitur sibi. Quid vero, vel quale, vel quantum sit, quod injungitur, non discernat: alioquin præsumit comedere de ligno scientiæ boni et mali. Censura enim discretionis est penes patrem spiritualem, qui omnia dijudicat, ipse autem a nemine judicatur. Nihil ergo discernat. Sit indiscretus, ut intelligat, sit stultus ut sapiat, nec reputet injuriosum, si quandoque correctione contristetur, aut verbere, qui per inanem lætitiam immoderatius frequenter se recolit excessisse. Omnis disciplina in præsenti amara est, sed in futuro facit pacatissimum justitiæ fructum. Lentescens in via Domini a pastore suo durius increpari sustineat: stercoribus enim bonum lapidandus est piger. Qui ergo spiritu Dei deducitur, cum æquanimitate sustineat corripientem magistrum: et si dura sunt ei, quæ audit, reputet se durioribus esse dignum.

Et vos quidem, dilectissimi, segregavit Deus in hæreditatem sibi, ut lætetur in bonitate electorum suorum cum hæreditate sua, si tamen non accepistis iterum spiritum hujus mundi. Ponite igitur corda vestra super vias vestras, ne sitis terra proxima maledictioni, quam percutiet Dominus spiritu oris sui. Recolite, quia non solummodo arbor, quæ fructus malos facit, sed etiam arbor, quæ fructus bonos non facit, excidetur, et in ignem mittetur. Securis quidem posita est ad radicem: et arbor, sive ad

Austrum, sive ad Aquilonem ceciderit, ibi erit. Judicabit enim Dominus fines terræ et hominem in suis operibus comprehendet. Dum fuistis in sæculo, nullam contra vos invidiam hostis antiquus exercuit: non enim eos impugnat, quos esse suos ex operum testimonio putat. Nunc autem, quia videt idola sua in Christi templa immutari, post amissam prædam quasi leo rugiens circuit, et ad omnes nocendi artes anxius explorator suas versutias circumducit. Quem vero de statu conscientiæ bonæ subito præcipitare non potest, quibusdam imaginationibus phantasticis latenter obrepentibus paulatim solicitat. Nam juxta verbum Beati Job, lapides excavant aquæ, et mons cadens defluit, saxumque transfertur de loco suo, et alluvione paulatim terra consumitur, quia fortitudinem mentis emolliunt, et subvertunt tentationes occultæ. Anima vero a fundamento virtutis avulsa, corruit in peccatum. Apponens itaque iniquitatem super iniquitatem, multiplicat immissiones per angelos malos, et sic de arce deposita tanquam de loco eminentiore, confligendo insurgens de misero et decepto triumphum reportat ignobilem: sic per illecebras hujus vitæ, miseri elongantur a Deo, dicentes anathema Jesu, et tandem conversos in arcum pravum, et in reprobum sensum datos mala capiunt in interitu. Scitis, quia vita hominis, tentatio est et militia super terram. Sunt vero tentationum quædam super nos, quædam infra nos, quædam juxta nos, quædam intra, quædam extra, et omnes contra nos. Caute igitur ambulate: mundus enim plenus est laqueis, plenus insidiis, plenus periculis, atque scandalis inevitabilibus, et mortibus infinitis. Introistis claustrum; bonum est vos hic esse, et non recedere a concilio et congregatione justorum. Amice, si claustrum egrederis, transgrederis, et quasi sub jactu

aleæ animam tuam ponis. Leo in januis est, ut te rapiat, et non sit, qui eripiat. Irruit ventus urens a regione deserti, si forte inveniantur paleæ, quas ad ludibrium suum rapiendo dispergat. Multiplici enim exquisitæ fraudis artificio conatur angelus apostata Sanctorum congregationem transferre in theatrum, populum acquisitionis in fabulam sæculi, et scholam innocentiæ in derisum. Sit, quæso, frater, anima tua in manibus tuis semper. Thesaurum incomparabilem habes in vase fictili: dumque claustrum egrederis, drachmam, pro qua magnus ille mercator animam suam posuit, ad ancipitis aleæ discrimen exponis. Terreat te, frater, egressus Dinæ, et oppressio ejus. Recole, quod Jacob domi residens benedictionem patris hæreditavit. Esau vero dum foris evagatur et venatur, primogenitura patrisque benedictione et hæreditate privatur. Numquam ingrediaris sæcularium domos: nequitiæ enim in habitaculis eorum: nec Deus in domibus eorum cognoscetur. Dicas igitur cum propheta: Odivi ecclesiam malignantium, et cum impiis non sedebo. Inter scorpiones habitas; ergo juxta doctrinam Hieronymi, sis honestus in domo, sis rarus in populo sive in publico. Si ægrotaverit, aut obierit aliquis de parentibus tuis, non sit tibi eorum ægritudo, vel mors, egressionis occasio. Sine mortuos sepelire mortuos suos: fallax et proditoria est affectio parentelæ. Carnalis amor extra Dei amorem cito te capiet, et affectio mundi, quæ jam in te aruerat, in perniciem animi revirescet. Mortuus es mundo, et parentibus tuis, atque complantatus es similitudini mortis Christi, et vita tua abscondita est cum Christo in Deo. Noli iterum in sæculo vivere, et arma victoriæ reddere inimico. Verbum Hieronymi est: Tenet hostis gladium, ut me perimat, et ego de

parentum lacrymis cogitabo? Ero de parentum sepultura solicitus, quem solicitari oportet, ne sepeliar in inferno? Noli, quæso, exire, quia mors in exitu est, et in limine te expectans. Quam cito egrederis ostium, mors per oculorum fenestras ingreditur. Nullum precor habeas cum homine sæculari commercium. Qui enim tangit picem, inquinabitur ab ea: bonosque mores prava colloquia corrumpunt, et vita reproba trahitur a convictu. Seneca ad Lucilium scribens dicit: Socrati, Lælio et Catoni posset bonos mores excutere turpium conversatio frequens, et dissimilium multitudo. Verbum Apostoli est: Non ignoramus astutias Satanæ, cui ex hoc ipso datur opportuna et multiplex malignandi occasio, quia incircumcisi obsederunt vos, et habitatis quasi in medio Cananæi. Inter claustrum vestrum, et forum, modica protenditur intercapedo parietum. Habitatis quasi in medio Babylonis: et mirum, imo miraculum est, si sabbatum quietis vestræ non turbat tumultuatio popularis. Ita estis sæcularium importunitate obsessi, ut cum lamentatore propheta deplorare possitis: Ædificavit hostis in gyro meo, et circumdedit me felle et labore. Conclusit vias meas lapidibus quadris: ursus insidians factus est mihi, leo in abscondito, semitas meas subvertit, et posuit me desolatam. Habitatis in medio populi polluta labia habentis, qui vobis verbum illud derisorie frequenter adaptant: Commixti sunt inter gentes, et didicerunt opera eorum. Utinam advolet unus de Seraphim, et sumpto calculo de altari in eis rubiginem cordium, et scoriam purificet labiorum. Vos autem circumspecte agatis, providentes bona, non solum coram Deo, sed coram hominibus, et negotio salutis vestræ vigilantius insistatis. Sit jugiter ante oculos cordis vestri timor Dei, ignis gehennæ, recordatio passionum Christi,

vestrorum memoria excessuum, dies mortis, et expectatio tremendi judicii. Audite Hieronymum dicentem: Laudet populus, luxurient homines, rumores excurrant, et dicas: Mihi adhærere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo meo spem meam. Quid enim mihi est in cœlo, et a te quid volui super terram? Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternum. Prope est, ut amatores sæculi, et sancti ordinis transgressores ab æternæ vitæ radice præcisi in exteriores tenebras detrudantur, et ab ecclesia Sanctorum perpetua excommunicatione seclusi metiantur ex intolerabili doloris angustia, quam perniciose illos deceperit appetitus transitoriæ voluptatis. Vos ergo Dei timor in via Domini lentescere non permittat, sed corda vestra excitet ad meliora incessanter, vita brevis, finis dubius, judex terribilis, flamma inextinguibilis, vermisque non moriens, et pœna, cujus non est intermissio, neque finis. Valete.]

EPISTOLA CXXXV.—HUBERTI CANT. ARCHIEP. AD DECANUM, ET CAPITULUM SARISBERIENSE. [A. D. 1189—1200.]

ARGUMENTUM.—Cantuariensis Archiepiscopus eximit canonicum quendam a lege residentiæ et multis de causis clericos ab eo eximi posse docet.

H. Dei gratia Cantuar. archiepisc. totius Angliæ primas, et apostolicæ sedis legatus, dilectis in Christo filiis decano et capitulo Sarisber. Ecclesiæ, salutem, gratiam et benedictionem.

QUUM ubique terrarum majoribus reverentia debeatur, et maxime regi tanquam præcellenti, eos qui negotia regis aut regni procurant, fiscalis ratio seu publicæ rei necessitas a lege communi eximit, quum in omnium hominum statu vices suas sufficienter im-

pleat, quamvis absens, qui omnium commoditatibus se impendit. Quia igitur magistri Thomæ de Esseben fides et industria multipliciter probata est in publicis regni negotiis, quamdiu in talibus se exercet, nolumus, ut ipsum ad residentiam compellatis. Scitis præterea, quod de singulis cathedralibus ecclesiis regni possumus eos pro arbitrio nostro vocare in partem solicitudinis nobis injunctæ, quos ad hoc magis expedire noverimus. Nec absurdum videtur, si nobis suffraganeorum nostrorum canonici, si membra capiti obsequantur.

Certum est, quod quidam domino regi sunt necessarii, quidam nobis, quidam infirmantur, quidam in scholis militant, quidam in peregrinatione sunt, quorundam præbendæ ad residentiam non sufficiunt. In omnibus his habendum est discretionis et cautelæ judicium: quatenus in singulis circa residentiæ observantiam habeatur consideratio propriæ facultatis. Si ergo pro aliquo talium scribimus, aut scripsimus vobis, ita preces nostræ apud vos efficacem obtineant locum, ut et petitiones vestræ apud nos opportuno tempore desiderabilem sortiantur effectum. Eum enim erga vos gerimus paternæ benignitatis affectum, ut nihil vobis velimus præcipere aut petere, quod in vestri honoris redundare debeat detrimentum.

EPISTOLA CXXXVI.—AD ALEXANDRUM PAPAM. [A. D. 1177?]

ARGUMENTUM.—Henricus II, Angliæ rex queritur de rebellione Henrici, reliquorumque filiorum contra se, et auxilium Alex. III. papæ implorat.

Sanctissimo domino suo Alexandro, Dei gratia catholicæ Ecclesiæ summo pontifici H. Rex Angliæ, dux Normanniæ et Aquitaniæ, comes

Andegaven. et Cenoman. salutem et devotæ subjectionis obsequium.

In magnorum discriminum angustiis, ubi domestica consilia remedium non inveniunt, eorum suffragia implorantur, quorum prudentiam in altioribus negotiis experientia diuturnior approbavit. Longe lateque divulgata est filiorum meorum malitia, quos ita in exilium patris spiritus iniquitatis armavit, ut gloriam reputent et triumphum, patrem prosequi, et filiales affectus in omnibus diffiteri, præveniente meorum exigentia delictorum. Ubi pleniorem voluptatem contulerat mihi Dominus, ibi gravius me flagellat: et, quod sine lacrymis non dico, contra sanguinem meum et viscera mea cogor odium mortale concipere, et extraneos mihi quærere successores, ne videam de semine meo sedentem super thronum meum. Illud præterea sub silentio præterire non possum, quod amici mei recesserunt a me, et domestici mei quærunt animam meam. Sic enim familiarium meorum animos intoxicavit clandestina conjuratio, ut observantiæ proditoriæ conspirationis universa posthabeant. Malunt namque meis adhærere filiis contra me transfugæ et mendici, quam regnare mecum, et in amplissimis dignitatibus præfulgere.

Quoniam ergo vos extulit Deus in eminentiam officii pastoralis ad dandam scientiam salutis plebi ejus, licet absens corpore, præsens tamen animo me vestris advolvo genibus, consilium salutare deposcens. Vestræ jurisdictionis est regnum Angliæ, et quantum ad feudatarii juris obligationem, vobis dumtaxat obnoxius teneor. Experiatur Anglia, quid possit Romanus pontifex, et quia materialibus armis non utitur, patrimonium B. Petri spirituali gladio tueatur. Contumeliam filiorum poteram armis rebellibus pro-

pulsare, sed patrem non possum exuere: nam et Jeremia testante, Nudaverunt lamiæ mammas suas, lactaverunt catulos suos. Et licet errata eorum quasi mentis efferatæ me fecerint, retineo paternos affectus, et quandam violentiam diligendi eos mihi conditio naturalis importat. Utinam saperent, et intelligerent, ac novissima providerent. Lactant filios meos domestici hostes, et occasione malignandi habita non desistunt, quousque redigatur virtus eorum in pulverem, et converso capite in caudam servi eorum dominentur eis juxta verbum illud Salomonis: Servus astutus filio dominabitur imprudenti. Excitet ergo prudentiam vestram spiritus consilii et convertatis corda filiorum ad patrem. Cor enim patris pro beneplacito vestro convertetur ad filios, et in fide illius, per quem reges regnant, vestræ magnitudini promitto me et dispositioni vestræ in omnibus pariturum. Vos ecclesiæ suæ, pater sancte, diu Christus servet incolumem.

EPISTOLA CXXXVII.—AD M. ALEXAND. DE S. ALBANO.

ARGUMENTUM.—Gratulatur M. Alexandro novitio, de ingressu in religionem; hortatur ut fortiter ferat novum obedientiæ jugum, et insolitum rigorem disciplinæ: mundo perfecte moriatur et sibi.

Dilecto et prædilecto socio et amico M. Alexandro de S. Albano, M. Petrus Bles. Bath. archid. salutem, et de mundo triumphum.

TOTIS medullis animæ conversioni et conversationi vestræ congratulor. A prima enim vestri notitia dilexi vos, non ad faciem, non ad quæstum, sed pro

virtutibus vestris in Domino virtutum. Litteratura siquidem vestra, et famæ commendabilioris celeberrimus odor multos vobis conciliavit ad amicitiam, salva Tullii sententia, qui in libro de Amicitia scribit, vix a pluribus sæculis quatuor amicorum paria extitisse. Hodie vero amici multiplicati sunt super numerum. Caritas enim diffusa est in cordibus nostris, quæ sola est veræ amicitiæ condimentum. A diebus itaque nascentis ecclesiæ cœpit dilectio multiplices affectionum propagines in unitatem mentium dilatare, ut jam tunc multitudinis credentium esset cor unum, et anima una. Gratias igitur ago Deo, qui vos de medio pravæ ac perversæ nationis eduxit, ut odio habeatis ecclesiam malignantium, et lavetis inter innocentes manus vestras, quæ de fæditate sæculi multiplices maculas contraxerunt. Gaudeo plane, quia mirabile et imitabile omnibus præmisistis religionis auspicium. Diu enim ante conversionem vestram desiderabili multis reditu abjecto, abjectus esse in domo Domini elegistis. Honorem magisterii, laudemque hominum, et inanem hujus sæculi lætitiam expuisti, ad lætandum in lætitia gentis, quam Christus hæreditavit, ut laudetur cum hæreditate sua.

Posuisti, amice carissime, pedem tuum in via recta, imo pedes tuos sapientiæ compedibus injecisti. Vide ne acedieris a vinculis ejus. Manum tuam misisti ad fortia, ut regno cœlorum vim inferas, et in hæreditatem Sanctorum violenter intrudas: nimirum, per adoptionem factus es Dei filius, et cohæres Christi. Qui enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei. Secure jam dicas: Dominus pars hæreditatis meæ: tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. Propterea funes ceciderunt tibi in præclaris: etenim hæreditas tua præclara est. Beatus es ergo, cujus portio et hæreditas Deus est. Adhuc tamen, dum novitius,

dum parvulus es, non differs a servo, quum sis dominus omnium, sed es sub tutoribus, et curatoribus, usque ad tempus præfinitum a patre, tempestive mittendus in plenariam possessionem æternæ hæreditatis. Moneo igitur in visceribus Jesu Christi, ut te non deterreant conversionis primitiæ, novum obedientiæ jugum, inconsuetus ordinis rigor, et austeritas disciplinæ. Quicquid asperum nunc videtur, obedientia sibi convertet ad lucrum: et quæ nunc amariora sunt, usu mediante dulcescent. His enim, qui de tenebris progrediuntur ad lumen, lux imprimis molesta est, donec oculi lumini assuescant. Inter dura et aspera tibi solatio sit illud propheticum: Propter verba labiorum tuorum, ego custodivi vias duras. Expedit tolerari dura, ne veniant duriora. Quod si murmuraveris, si detrectaveris obedientiæ jugum, in vano accepisti animam tuam. Insuper, et quod tibi durum est, nec inobedientia, nec murmuratione mollescet. Si pro regno cœlorum nunc sustines gravia, scias graviora fuisse quæ nuper pro quæstu transitorio, nec sine discrimine animæ sustinebas. Quia ergo testimonio B. Petri filii obedientiæ castificant corda sua, vince per obedientiam bestialium motus affectuum, quia juxta verbum Salomonis, vir obediens loquitur victorias. Vincit enim mundum, diabolum et seipsum. Obedientia, quæ Filium Dei decuit, non sit tibi, quæso, dedecori: non est enim servus major Domino suo. Hoc igitur in te sentias, quod et in Christo Jesu: qui quum in forma Dei esset, formam servi accepit, et usque ad pœnam et ignominiam crucis cursum obedientiæ limitavit. Tu vero cohumiliatus et conpauperatus Domino majestatis vagum et liberum tuæ voluntatis arbitrium subjice pro eo gratuitæ servituti. Si recolas, quanta sustinuerit pro te, etsi millies te pro eo dare posses ad mortem, non sufficeres

tamen ad paria respondere. Magna tibi fecit, qui potens est, et æstimatio tanti beneficii compensationis vicem non recipit. Fatiscant igitur membra vigiliis, exterminentur jejuniis, labore frangantur, liquescant in lacrymas oculi, imo si totum cerebrum et medullæ corporis in fletum effluant, non sunt tamen condignæ passiones hujus sæculi ad gloriam, quæ quidem acquiri potest, æstimari autem aut compensari non potest. Quid enim retribuet pulvis et vermis Domino gloriæ, qui pro eo animam suam in morte conclusit, ut beatitudine frueretur, quam nec oculus vidit, nec auris audivit?

Attende igitur solicitus, quantum Domino tuo debes, et dum in profectu es, nunquam te perfectum existimes. Non quod jam apprehenderim, aut perfectus sim, dicit apostolus; sequor autem, si forte comprehendam, in quo comprehensus sum. Unum autem, quæ retro sunt oblitus, ad ea, quæ priora sunt, me extendo, sequens ad bravium supernæ vocationis in Christo. Attende igitur tuæ vocationis initia, ut scias, quæ a Deo donata sunt tibi. Gloriosum donum Dei est, divitias et delicias hujus sæculi abdicasse. Quis sapiens cognoscet hæc? et intelliget misericordias Domini; qui perversos tam pie convertit, et pro substantiola hujus vitæ, divitias salutis æternæ retribuit. Ita ergo mundum evomas, ut non revertaris ad vomitum. Ita tibi sæculi moriatur affectus, ut nunquam tibi deinceps ad desiderium recidivet; teque ita configures, et complantes similitudini mortis Christi, ut sis mortuus mundo, mortuus a corde tuo, et vita tua feliciter abscondatur in Christo. Conversionem eorum damnabilem reputa, qui pro claustro sæculum deserunt, et in claustrum mores sæculi deferunt; pro Christo modicas facultates despiciunt, et contra Christum spem majorem concipiunt. Sub

temporalium contemptu cupiditas intensior latet: ignis enim dum tegitur, vehementius ardet. Parum itaque tibi sit renuntiare divitiis, nisi renuncietur et vitiis, quia minus periculosum est esse divitem Christi, quam pauperem Antichristi. Omnes itaque angulos cordis tui revolve: scrutare, et ab eis rejice, quod a sæculo contraxisti. Vetus homo crucifigatur in te cum actibus suis, ut destruatur corpus peccati, et in quandam novitatis infantiam renascaris. Dedit tibi Dominus exercitatos sensus, et gratiam scientiæ præeminentis. Credo autem quod et spiritum Dei habeas. Nemo autem dicit anathema sæculo, nisi in spiritu Dei. Quanto igitur melior es, tanto vigilantius caveas astutias Satanæ, qui non magni facit, si devoret simplices: cibus enim ejus electus; nec miratur, si absorbeat fluvium, sed habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus. Accedens igitur ad servitutem Dei præpares animam tuam ad tentationem, recolens, qualiter vocaverit Dominus populum Israel, prius per blandimenta signorum in Ægypto, deinde per patientiam tentationum in deserto, postea in subjectione populorum, et pace impleta est eis divina promissio. Sic hodie offert Deus quædam dulcia et blanda sanctæ conversionis initia, postea certamina tentationum, demum securam in Christo quietem et pacem, quæ exuperat omnem sensum. Levasti te supra te, ut videas, quam suavis est Dominus, ut in die bona Domini, quum audieris vocem spiritus tanquam susurrium, et sibilum tenuis auræ quodam defecati cordis affectu, quasi de ligno vitæ spirituales colligas fructus. Sunt autem fructus, teste Apostolo, caritas, gaudium, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. In his fructibus recepisti Christi miles arrham cœlestis gloriæ habentem promissionem vitæ,

quæ nunc est, et futuræ. In his delibando prægusta quasdam experientias hujus sæculi, felicesque primitias visionis æternæ. Quibusdam itaque desideriorum pennis advolat, et usque in Jubilæas amœnitates, usque in faciem dilecti per excursus contemplationis excurrit. Sic subito a se rapitur, ut jam vivat, non in se, sed in Christo, unus cum eo spiritus existens, soloque hujus mortalitatis obstaculo differens a Sanctis Sanctorum, quadam ineffabili sed momentanea suavitate fruitionis exultat, et in guttula deliciarum cœlestium experitur, quam inæstimabilis sit eorum beatitudo, quorum desideriis torrens æternæ voluptatis inundat. Quia ergo vocavit te Deus, ut curras in odorem unguentorum suorum: ego vir videns paupertatem meam, clamo ad te: trahe me post te: infixus sum in limo profundi, sed ora, ne absorbeat me profundum, ne me demergat tempestas, ne urgeat super me puteus os suum. O dulcedo cordium Deus animarum, suavitas et gloria te diligentium, spes mea a juventute mea: aufer a me cor incircumcisum, cor coagulatum, cor lapideum: da mihi cor carneum, cor novum, cor humile et contritum: inspira mihi amorem tui, contemptum mundi, peccati odium, et perseverantiam pœnitentiæ, quam nec prærumpat mors, nec morbus anticipet; donec eum miseratio continuet ad profectum. Vale.

EPISTOLA CXXXVIII.—AD WALTERUM ROTHOMAG. ARCHIEPISCOPUM. [A.D. 1197.]

ARGUMENTUM. Congratulatur W. Archiepiscopo de reditu ab exilio, et pace Rothomag. Ecclesiæ reddita. Causam reddit cur justi affligantur, monetque ut pacem Deo auctori adscribat.

Dilecto et prædilecto domino suo Gualtero Dei gratia Rothomagensi archiepiscopo suus Petrus Blesens.

Bathon. archidiac. salutem, et si quid dulcius aut desiderabilius est salute.

Cujusdam novi operis occupatione sollicitus, vix ad scribendum epistolam stylum moveo; movet tamen et excitat obedientia lentescentem, invitat amor, et compellit imperiosa devotio. Devoto siquidem et anxio compassionis affectu revolvo frequenter, quam viriliter pro testamento Dei vestram animam posuistis, et exposuistis discrimini, vestros parentes exterminio, familiares proscriptioni, possessiones rapinæ, famam ludibrio. Quidam vero, qui vobis et ecclesiæ vestræ professionis vinculo tenebantur astricti, jacturam mundanæ supellectilis pusillanimiter exhorrentes, pro compendio temporali libertatis ecclesiasticæ titulum distraxerunt, subjicientes te ultroneæ servituti. Nam si annus remissionis eis millies offeratur, præeligent suas aures subula perforari. Sic adversitatis irruente procella subornata simulatio dilectionis hypocritæ apparens, et non existens inventa est. Metientes enim ex fortuna personam conversi sunt in arcum pravum pariter cum eis, qui supra dorsum innocentiæ fabricabant. Sed juxta verbum Beati Job, lampas contempta apud cogitationes divitum parata est ad tempus statutum, atque lucerna diu pressa et obtenebrata sub modio totum Occidentem serenius et gloriosius illustravit. Sane, si esset in eis, quæ omni Christiano debetur affectio, reverentiæ impensioris officium pastori debebatur afflicto. Quanto indigniora innocens tolerabat, tanto uberioribus obsequiis et honoribus dignus erat. Beatus equidem Job gloriosior erat in sterquilinio jacens, quam circumsedente exercitu in solio sedens. Reputabant vos sua subjectione indignum, qui ex ipsa persecutione vestram pensare debuerant dignitatem. In omni

enim dignitate nihil est dignius, quam pro ecclesiastica libertate honoris abjectio et contemptus.

Solus itaque ascendistis ex adverso, et opposuistis vos murum pro domo Israel. Clamastis, et non erat, qui exaudiret: circumspexistis, et non erat, qui adjuvaret. Sic imitator fortissimi Aod judicis Israel ambidextri, per prospera et adversa, per infamiam et bonam famam, a dextris et a sinistris protectus scuto bonæ voluntatis a Domino vestros labores consummastis ad fructum. Vere turris fortissima nomen Domini: quis enim speravit in Domino, et confusus est? permansit in mandatis ejus, et derelictus est? Sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quoniam non derelinquis quærentes te, Domine. Tu enim consiliarius in duris, adjutor in opportunitatibus, in tribulatione, in prosperis custos, consolator in adversis. In prima siquidem peregrinatione vestra, sicut sæpius vobis scripsi, præsagiebat animus meus felicioris eventus auspicium, fixum habens, quod perseverantia vestra continuaret opus assumptæ fortitudinis ad triumphum. Sic animos electorum Dominus flagellis interrogat: sic relinquuntur a Domino Cananæus, et cæteræ gentes, ut Israelem in eis erudiat. Duo enim nos affligunt, vitia et flagella. Per illa cognoscimus quid de nobis simus: per ista, quid de mundo sperare possimus. Flagellat autem Dominus justum: flagellat et impium. Nam de flagello impii, dicit Dominus per prophetam: Plaga impii percussi te, et castigatione crudeli. Et rursum: Quid clamas super contritione tua? insanabilis est plaga tua. Justum vero ideo flagellat Deus, et tam prospera, quam adversa circa eum paterna moderatione dispensat, ut homo se cognoscat, ut suos excessus corrigat, ut alios suo exemplo deterreat, ut virtus hominis innotescat, ut vexatio det intellectum ad

cautelam, cautela vero ad coronam et gloriam cedat. Unctione vero magistra, quæ docebat vos de omnibus, Deus a primo peregrinationis exordio vos instruxit, et in lapide adjutorii cor vestrum stabiliens, vos ad omnium injuriarum tolerantiam conquadravit. Tutius equidem excipit contumelias, qui scuto patientiæ se præarmat. Hujus virtutis efficacia est, ut si quid durum accesserit, fortiter illud suscipiat: quod non accesserit, lucrum æstimet, et inter dura se durioribus dignum putet.

Sunt ergo plurimi, qui hanc regni et Ecclesiæ pacem vestris adscribunt meritis, propter verbum illud Salomonis: Quum placuerint Domino viæ hominis, inimicos etiam illius convertet ad pacem. Vos autem cautius et vigilantius providere, ne abroget ingratitudo, quod gratia prærogavit. Omnia, quæ vobiscum misericorditer operatus est Deus, ei referatis ad gloriam, et non vobis. Absit enim, ut sortem habeatis cum his, qui quandoque dicebant: Manus nostra excelsa, et non Dominus fecit hæc omnia. Non ergo in arcu vestro speretis, quia gladius vester non salvabit vos, sed Dei dextera et brachium suum, et illuminatio vultus sui. Optimum est ei, qui in alto positus est, non altum sapere, sed timere. Beatus enim, qui semper est pavidus. Ubique vero periculosa est securitas: ideo S. Job omnia opera sua verebatur: qui quum esset deditus sacrificiis, humilitati, hospitalitati et eleemosynis; justus, rectus, timens Deum, licet eundem ad plenum Domini flagella purgassent, suum tamen recogitans imperfectum dicebat: A facie Domini turbatus sum, et timore sollicitor, Sane securitatis filiæ sunt, negligentia, ingratitudo, elatio. Hæ induxerunt regem David, ut numeraret populum suum, conversumque est ei, et universo populo Israel in singultum. Hæ regem Ezechiam,

quem honoraverat Dominus regressione solis et fuga Sennacherib, subverterunt, ut nunciis Merodach Baladan filii Baladan regis Babylonis, ad inanem gloriam ostentaret domos aromatum, aurum et argentum, pigmentaria et unguenta, et audivit in continenti divinæ animadversionis tonitruum. Terreat vos exemplum filiorum Job, quos in domo fratris sui majoris convivantes et lætantes Sathan interfecit: quod hodie spiritualiter impletur in his, qui prælati sunt aliis ad custodiam disciplinæ, si hostis occultus eos inani lætitiæ vacare cognoverit. Nulla ergo vobis obrepat securitas, sed servite Domino in timore, vestrosque cogitatus jactate in eum, cui adhærere bonum est, ponere in Domino Deo spem suam, et horrere abominabiliter, quicquid ad pompam pertinet sæcularem. Stabilite ergo cor vestrum in exercitio spirituali, in obsequio ejus, qui nubilum persecutionis, quo denigrata, sed formosa erat ecclesia, serenavit: qui inter pressuras eidem ex ipsis injuriarum malleis coronam gloriæ fabricavit. Nimirum, beato Hilario teste, proprium est ecclesiæ, ut tunc intelligat, quum arguitur: tunc obtineat, quum superata videtur: tunc liberior surgat, quum ejus liberatio desperatur. Nam et arca Noe invalescente diluvio tollitur in sublime: et arca fœderis humiliata Dagon confregit et Philistæos in posteriora percussit. Quia igitur humanæ conditionis est dolere cum dolentibus, gaudentibus congaudere, et vestræ persecutioni anxios compassionis affectus impendi, totis medullis animæ congratulor vestræ paci.

Villa siquidem Andelia, quoties erumpebat seditio inter reges, primos excipiebat hostilitatis incursus, obnoxia jugo rapinæ et incendio: sed nunc posuit Dominus fines vestros pacem, atque rerum vestrarum summam collocavit in tuto. Præterea suscepit ec-

clesia vestra non minimum sui reditus incrementum. Inquirentes enim Dominum non minuentur omni bono, sed semper faciet Deus, etiam cum tentatione, proventum. Venistis itaque portantes pacem, et illuminantes patriam: et utinam fiat pax in diebus vestris. Sed pax vera pax Dei, quam nemo potest dare: non illa, de qua dicitur, pax pax, et non est pax: nam in pace hujusmodi, ecce amaritudo amarissima. Quæ est enim hæc pax, si quiescit ancilla, et domina sub jugo gravi et degeneri ancillatur? Quæ utilitas, quod caro a tribulatione malorum et dolore respirat, si nobili animæ, pro qua Christus mortuus est, malorum rotam solicitudinum labyrinthus immittat? Quicunque spiritu Dei aguntur, teste apostolo, hi sunt filii Dei, ideoque et filii pacis. Ubi enim pax, ibi Deus. Nam in pace factus est locus ejus, ipsiusque testimonio pacifici filii Dei vocabuntur. Annunciavit vobis Dominus annum placabilem, pacem suam dedit, pacem suam reliquit vobis, alteram foris, alteram vero intus. Agnoscite, quæ a Deo donata sunt vobis, et utimini beneficio pacis indultæ, quia sunt reliquiæ homini pacifico. Indignum plane omnino est et absurdum, ut prænobilis anima deputata sponsi cœlestis amplexibus, oblita suæ originis, et illius, cujus imago, est, ad mechanicos rapiatur affectus. Frequentius igitur exeatis in agrum cum Isaac ad meditandum, descendite in hortos aromatum, ut gustetis spirituales delicias, et gratissima colligatis lilia gaudiorum. De ligno vitæ percipite spirituales fructus, qui, teste apostolo, sunt, caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Istorum fructuum sunt quasi accessio, et sequela, reverentia Deum diligentis, diligentia eum quærentis, sapientia eum

invenientis, devotio tenentis, gaudium perfruentis. Quiescite igitur inter medias sortes, inter præamabiles Rachelis amplexus, ibi vacate, et videte, quam suavis est Dominus, et ab uberibus desideratæ quietis nullus negotiosæ vitæ strepitus vos avellat. Thesaurum conscientiæ bonæ cautius abscondatis, præfigentes eidem titulum, hoc impressiore sigillo signatum, secretum meum mihi, secretum meum mihi. Et pax Dei, quæ exuperat omnem sensum custodiat cor vestrum, et intelligentiam vestram, ut sit animæ vestræ forma pulchritudinis, et signaculum sanctitatis, ut repleat in bonis desiderium vestrum Deus cordis vestri, et pars vestra Deus in æternum.

EPISTOLA CXXXIX.—AD R. ABBATEM ET CONVENTUM CICESTRENSEM.

Argumentum.—Implorat monachorum preces, ut digne sacerdotio initiari possit, causasque reddit, cur hactenus illud refugerit.

Reverendo patri et domino R. Dei gratia abbati Cicestrensi, totique conventui ejusdem ecclesiæ, Petrus Blesensis Bath. archid. salutem in auctore salutis.

Diu pulsatus sum precibus, consiliis, et monitis amicorum, ut in sortem sacerdotii transiens, ei, cui servire regnare est, impenderem debitæ obsequium servitutis. Reluctatus tamen hactenus sacerdotium distuli: in eo enim consideravi opera mea, et expavi. Quis enim etiam perfectissimus non formidet se divinis immiscere arcanis, se illius ineffabilis sacramenti exhibere ministrum, quod Spiritus Sanctus conficit, cui angeli humili famulatu assistunt, quo divinis terrena junguntur, et quod in assumpti cor-

poris unionem recipit divinæ præsentia majestatis? Reverendo vertici Christi manum impositurus Baptista contremuit, princeps apostolorum miraculosa piscium captione perterritus, Recede, inquit, a me, Domine, quia homo peccator sum, seque introitu Christi centurio putabat indignum. Qua igitur fiducia meritorum, qua mentis audacia contrectare præsumam vitam animarum, pretium mundi, angelorum panem? ubi, quanto dignior et eminentior est hujus ministerii gradus, tanto gravius imminet ex ipsius dignitate discrimen. Misericordiæ Domini multæ, quia non sum consumptus. Ut quid igitur contra prohibitionem sapientis mittam me in peccata populi, et aggregabo mihi peccata duplicia? Huc accedat innocens manibus et mundo corde: vocatus a Domino tanquam Aaron, quem elegit ipsum. Nam etsi a corpore meo prohibeantur actus illiciti, de spurcissimo tamen corde, quasi de sentina scatente cogitationum fœditas velut aura corrumpens exhalat. Denique vereor, ne quum debeam aliis in tempore iracundiæ fieri reconciliatio, prurientis conscientiæ impostura mihi, et aliis obnubilet serenissimam Christi faciem, et usurpati ausus officii, nobis sacrificium in sacrilegium, et vitam convertat in mortem.

Tu igitur gloriose, et semper glorificande Jesu, non secundum miseriam meam, sed secundum misericordiam tuam operare in me velle et perficere, quod beneplacitum sit in oculis tuis, nec de meis excessibus tua judicia æquilibres. Si enim iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit? Volens itaque redimere dies meos, quos perdidi, quia perniciose et perdite vixi, disposui jugo Domini cervicem supponere, laxiores vitæ salutare licentias, et quum essem liber in omnibus omnium servus esse. Tu vero, Domine, clementer aspira, confirma quod in me

trepidat, quod frigescit accende, quod nutat consolida, doce quod desipit, erige quod desperat, alliga quod vagatur, quod superbit humilia, excita quod lentescit, illumina quod caligat. Vos etiam, dilecti domini et amici mei, in quibus posuit Deus verbum reconciliationis, ut ordinetis testamentum ejus, super sacrificia, ut Deo placabiles hostias immoletis, quos ipse fons charismatum copiosius irrigavit, ut jam in vobis virtutum flores erumpant in fructum: vos, quos sibi constituit genus electum, regale sacerdotium, ut sitis corona gloriæ in manu Domini, et diadema in manu Dei nostri; vos, inquam, obsecro per misericordiam Christi, succurrite mihi precibus, adjuvate me votis, ne sub mole importabilis sarcinæ succumbat infirmitas vacillantis. Exigitur a me conscientia pura, vita immaculata, fama integra, ut sim Christi bonus odor in omni loco. Hæc autem non merita hominis, sed illius sunt munera, qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, cujus larga et effusa benignitas dives est omnibus invocantibus eum. Tribuit enim abundanter, et non improperat, justificans impium gratis, ut ubi superabundavit peccatum, superabundet et gratia. Omnium siquidem meritorum suffragio destitutus post Deum, in vobis jeci et locavi meæ fiduciæ fundamentum: certissime sciens, quantum etiam in meritis fides, vel oratio proficiat aliena: quum ejus efficaciam in filia Cananææ, in Lazaro, in puero centurionis et reguli, cæterisque quampluribus frequenter evangelizet ecclesia. Sane in Christo omnes unum sumus, et ex uniformi connexione membrorum ecclesiæ consistens integritas indicit omnibus mutuæ communionis regulam, et indivisos caritatis affectus. Adjuro itaque vos in unitate fidei, in Sanctorum communione, et in unius confessione baptismi, ut imperfectum meum

videant oculi caritatis vestræ et orationibus vestris supportetis infirmum, quem oneris magnitudo deterret. Apud Christum nunquam alicui deficit, quod per eum alii proficit: crescit enim gratia ex impendio, et lecythus olei tanto plenius exuberat, quanto copiosius ex ipso mater virtutum caritas, vasis quæ offeruntur infundit. Vestra igitur oratio nunquam in terram vacua cadit, quia etsi non prosperatur ei pro quo mittitur, saltem in sinum revertitur supplicantis. Noveritis autem, quod ab ineunte ætate semper in scholis, aut curiis militavi. Scholasticus vero labor licet sit inefficax ad salutem: quædam tamen in eo mundana honestas est, et innocentia sæcularis. At quicquid in curiis agitur, fere peremptorium est salutis, ambitiosum, adulatorium, fictum, detractorium, subdolum, invidum, crudele et impium, et generaliter temporalis quæstus, et inanis gloriæ venativum.

Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis. Ecce enim tabernaculum Dei cum hominibus, instar illius quod Moysi in monte ostensum est. Hic primum altare est æneum, cor scilicet contritum et humiliatum, in quo bestiales animi motus, et actus irrationales pœnitendo mactantur. Secundum altare ab omni æris rubigine alienum, auro rutilat caritatis. Nihil in eo carnale offertur, quum jam offerentis conversatio sit in cœlis, cujus hostia est mens sancta, devota oratio, gratiarum actio, et vox laudis. Ad altare tertium, quod potius est propitiatorium, quam altare, et non solummodo sanctum est, sed etiam sancta sanctorum, dulci affectu pura et defæcata intentione intrat sacerdos cum sanguine, jam verum sanguinem agni immaculati offerens, et communicans passionibus Christi.

Unde frequenter quadam beata extasi exiens a se, et transiens in dilectum, unusque spiritus factus cum eo intra quasdam divinæ suavitatis experientias officium propitiatoris exequitur, dum per eum quasi per quendam mediatorem Dei et hominum, his pro quibus ad Deum intercedit, fructus propitiationis ex illa fruitione beata, sed brevissima obtinetur. His indignum me judicans, totus a vobis pendeo, totus vobis innitor. Rogate Dominum unctionis, ut ungat me oleo misericordiæ suæ: unctio enim docet de omnibus: ipsa me doceat facere voluntatem Dei, captivare totum intellectum meum in obsequium Christi, fungi sacerdotio, et offerre illi incensum dignum in odorem suavitatis.

EPISTOLA CXL.—AD PETRUM CLERICUM REGIS ANGLIÆ.

ARGUMENTUM.—Hortatur Petrum diaconum, ut repudiato studio jurisprudentiæ, quod multis perniciem affert, totum se tradat theologiæ sacræ, et divinarum litterarum lectioni, vitamque convenienter ordini suo instituat. Habes hic luculentum dogma de S. Eucharistia.

M. Petrus Bles. Bathon. archidiac. dilecto socio et amico suo magistro Petro clerico domini regis Angliæ salutem in eo, sine quo non est salus.

DIVISUS es, et cor tuum in diversa distrahitur: varia enim deliberationum fluctuatione raptus, hæsitas, utrum ad scientiam legum, vel ad exercitium sacræ paginæ te convertas. In hac perplexitate distinguit finis intentio: tendis enim ad unum propter vanitatem sæculi: ad alterum propter veritatem Dei. Æmulare ergo consilio apostoli charismata meliora, et in corde tuo devoret draco Moysi draconem Pharaonis, id est,

veritatis scientia scientiam vanitatis. Non enim ascendet in montem Domini, neque stabit in loco sancto ejus, qui in vano accepit animam suam. Scitis, quia lex Domini lex immaculata est, convertens animas: Justiniana vero pervertit multos, et gehennæ filios facit. Quod sub quodam ænigmate propheta insinuans, Vocavit, inquit, judicium ad ignem, et devoravit abyssum multam. Quod tunc evenit, quum judices de profunditate civilis scientiæ præsumentes contra se provocant Dei judicium, et iram divinæ animadversionis incurrunt. Vides, quam imperscrutabilis abyssus, quam dumosa sylva, quam immeabile pelagus sit Pandecta, in qua civile jus continetur: cui tota ætas hominis non sufficit, cujus fructus totus in elatione et ambitione consistit. Verbum autem abbreviatum fecit Dominus super terram, ut propter scientiam salutis et vitæ, jam te transalpinare non oporteat, aut maria transmeare. Nam, sicut in Deuteronomio legitur, Prope est verbum in ore tuo, et in corde tuo. Et apostolo teste, Regnum Dei intra nos est; quod non in sermone, sed in virtute Dei consistit. Duo sane sunt, quæ hominem ad legum scientiam vehementer impellunt, ambitio dignitatis, et inanis gloriæ appetitus. Hi sunt Rechab et Baana, quæ Isboseth dormientem percutientes in inguine occiderunt. Lege ergo, quod ordini, quod professioni tuæ conveniat, quod ab ambitionis æstibus animum tuum revocet, quod vanitates et insanias falsas procul a cordis tui affectione releget; ut in timore Domini, qui est initium sapientiæ ad spiritualem intelligentiam, in qua est animæ salus, diligens et devotus assurgas. Arripe, quæso, arma spiritualia, quæ, teste apostolo, captivant totum intellectum hominis in obsequium Christi. Assume gladium spiritus, quod est Verbum

Dei. Hæc sunt arma David, quibus expugnaturus Goliath, arma Saülis graviora rejecit. Hæc est Sapientia, quæ, teste B. Jacobo, desursum est: Et primum quidem pudica est, deinde vero pacifica; pudica est quam incorrupta professio despondet uni viro virginem castam exhibere Christo: pacifica est, quæ rogat, quæ ad pacem sunt, et cum his, qui oderunt pacem, jubet esse pacificum. Legum vero scientia impudica est, quia meretricio more quæstuaria est, et mercalis: et quicquid studendo congregavit ad nundinas vanitatis, vili contractu venaliter et impudenter exponit. Hæc vix unquam pacifica est, quæ semper litigat de contractibus vel quasi, de maleficiis vel quasi, de variis figuris causarum, de actionibus et obligationibus, de judiciis, de sententiis, de appellationibus, et aliis, quæ quum sopire lites debeant, semper cineres litium excitant jam sopitos. Contra hanc sapientiam Dominus in evangelio palam loquitur, et proverbium nullum dicit: Sine causa, inquit, colunt me docentes doctrinas et mandata hominum. Et in propheta: Comprehendam sapientes in astutia sua, et prudentiam prudentum reprobabo.

Denique pro parte maxima leges ab ethnicis institutæ sunt: Deus autem dedit legem vitæ et disciplinæ. Deus enim Deorum Dominus loquutus est, et vocavit terram, ut homo, qui terra erat, fieret cœlum, et beneficio legis igneæ, quam Dominus attulit de Seir, caro transiret in spiritum. Sapientia quidem mundi stultitia est apud Deum, et sapientia carnis mors est. Apostolus enim damnat ea, quæ sunt formam quidem scientiæ habentia, secundum doctrinam hominum, si non ædificant ad salutem. Humana itaque lex inflat, Divina ædificat. Professores illius sapientes sunt, ut faciant mala, bene

autem facere nesciunt. Discipuli ejus mites sunt et humiles corde, eosque custodit pax Dei, quæ exuperat omnem sensum. Illi sunt qui semper circumeunt montem Seir, nec unquam terram promissionis introeunt. Isti cum apostolo nihil arbitrantes se scire, nisi Christum Jesum, et hunc crucifixum, viam vitæ quodam compendio scientiæ salutaris anticipant, et quadam spirituali experientia, quam suavis sit Dominus, jam prægustant. Et quid suavius, quid jucundius ad exultationem, quid fructuosius ad salutem, quam comprehendere et amplecti fide, spe, et amore te, Deus? Scriptum est: Scire te, Deus, sensus est consummatus. Eminentiam hujus scientiæ Veritas manifeste insinuat dicens: Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, Pater, et quem misisti Jesum Christum. Illi Hierusalem ædificant in sanguinibus, quorum flumina convertuntur in sanguinem: scientia enim eorum et facundia tota vertitur in peccatum, et impletur querela, quam proponit Deus per prophetam: Dedi eis, inquit, aurum et argentum meum, ipsi vero de auro et argento meo operati sunt Baal. De auro nimirum et argento Domini faciunt idolum qui sapientiam et eloquentiam suam redigunt in opus cupiditatis et avaritiæ, quæ est servitus idolorum. Istis conveniunt verba illa blasphemiæ: Labia nostra a nobis sunt; quis noster Dominus est? Propter hoc dat eis Deus cœlum æneum, et terram ferream, ut sint sine affectione, sine devotione, ut sint terra sine aqua, quasi montes Gelboë, super quos nec ros, nec pluvia descendit. Verba quidem lepida plerumque habet censura civilis, sed sunt folia sine fructu, nugæ canoræ, et Syrenes usque in exitium dulces. Mentior, si unquam videris illius scientiæ professorem in ipsius exercitio felices exitus habuisse. Beatus Hieronymus fere usque ad

internecionem flagellatus est ab angelo, quia rhetorici lepore sermonis illectus vanitati operam dabat. Castigans autem castigavit eum Dominus et morti non tradidit. Sane lex Domini sapientiam præstat parvulis. Ipsa ædificat, ipsa vivificat, ipsa illuminat. Est enim præceptum Domini lucidum illuminans oculos: ut anima, quæ ad imaginem Dei facta est, juxta promissum apostoli, revelata facie speculetur gloriam Dei, et in eandem imaginem reformetur a claritate in claritatem tanquam a Domini spiritu.

Audi virtutem Sacræ Scripturæ, et efficaciam verbi Dei, ad cujus intelligentiam te moneo in timore et tremore accingi. Veritatis in Evangelio loquitur, dicens: Beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. Princeps etiam apostolorum interrogante Jesu discipulos, utrum abire vellent, Domine, inquit, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Itero verba, quibus idem Christum Dei vivi Filium profitetur, non revelat ei caro et sanguis, sed Spiritus Dei Patris. Verba denique Dei ita spiritualia et vivifica sunt, ut sint spiritus et vita, ipso attestante, qui dicit: Verba, quæ ego loquor vobis, spiritus et vita sunt. Sicut apostolus dicit: Sermo Dei vivus est et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque et medullarum: obtinet enim vicem validissimæ pactionis, per quam eliminantur ab humano spiritu et purgantur universi noxiales affectus. Et, ut experientia hujus rei tibi faciat fidem: si tepidus es, sacram Scripturam lege instantius, et scias, quia eloquium Domini inflammabit te: ignitum est enim eloquium ejus vehementer. Si ambulas in tenebris, audies quid loquatur in te Dominus Deus in evangelio et prophetis: Eritque lucerna pedibus tuis verbum ejus, et lumen semitis tuis. Si ali-

cujus immunditiæ maculam contraxisti, mundabit te sermo Christi. Jam vos, inquit, mundi estis, propter sermonem quem loquutus sum vobis. Si te tam gravis tentatio apprehendat, ut pene moti sint pedes, pene effusi sint gressus tui, verbum Dei firmabit te, ut non cadas. Quod enim amplius est, Verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Si es in mortali peccato, quod est mors animæ, sacra lectio vivificabit te, et implebitur, quod Dominus in Evangelio dicit: Venit hora, et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, et qui audierint, vivent. Istudque indubitabiliter scias, quod Spiritus sanctus utrumque testamentum edidit et exposuit: unumque alteri ineffabili sapientiæ artificio coaptavit: ideoque Ezechieli prophetæ rota in rota apparuit, simulque elevabantur et incedebant rotæ, eratque spiritus vitæ in rotis. Et quis, quæso, spiritus hodie in legum professoribus dominatur? spiritus elationis, spiritus cupiditatis et jactantiæ, spiritus vertiginis et erroris. Rejecta ergo scientia, quæ in perniciem trahit, apprehende scientiam, quæ ædificat ad salutem. Disce, ut doceas, ut cortina cortinam trahat: et qui audit, dicat, Veni. Sis imitator illius, qui dicit: Sine fictione didici, et sine invidia communico. Absit omnis fictio, quia Spiritus sanctus semper disciplinæ effugiet fictum. Gratis accipias, gratis doce. Qui enim sic fecerit, et docuerit homines, testimonio Christi, magnus erit in regno cœlorum. Audi, quæso super hoc testimonium Danielis: Qui docti sunt, inquit, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Noli autem scrutari, quæ supra te sunt, nec inanes cogita theorias; non disputationum argutiis, nec verborum calumniis te distendas. Talia enim Apostolus interdicit

scribens in prima epistola ad Timotheum: Si quis, inquit, aliter docet, nec acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, et ejus, quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus et languens circa quæstiones et pugnas verborum, hujus grave est judicium. Audi, quæso, quid super hoe Sapientia Dei in libro sui nominis dicat: Sentite, inquit, de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum. Hodie varia est inter multos sententiarum contentio: factæque sunt aquæ Siloes, quæ cum silentio currebant, aquæ contradictionis, apud quas demeruerunt Moyses et Aaron terræ promissionis introitum. Sic hodie apud multos carnes agni immaculati contra prohibitionem legis elixantur aqua, vel membratim discerpuntur sævitia bestiali: igne siquidem assari debuerant, et si quidquam residuum esset, igne, id est Spiritu sancto, fuerat comburendum. Non igitur de corde tuo vaticinari præsumas, sed juxta sacri eloquii doctrinam universa discas et doceas, orans cum Propheta, et dicens: Juxta eloquium tuum, Domine, da mihi intellectum; non supra, non extra, non contra. Sunt enim, qui temere scrutantur alta Dei. Sed testimonio Salomonis, Mel nimis comedenti non est bonum, et scrutator majestatis opprimetur a gloria. Et Ecclesiastes dicit: Sapiens efficiar, et sapientia longe recessit a me. Accedet enim homo ad cor altum, et exaltabitur Deus. Mirabilis sane facta est scientia Dei, et non poteris ad eam. Proinde doctor ecclesiæ Paulus cum obsecratione nos admonet dicens: Dico per gratiam Dei, quæ data est omnibus, qui sunt inter vos, non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Alta nimirum sapere mors est, et facile periclitatur, qui se in eminenti considerans obstupescit. Denique loquens angelus ad Tobiam, Sacramentum,

inquit, regis abscondere bonum est: opera vero ejus revelare honorificum. Distingue ergo inter sacramenta et opera. Nam et in Deuteronomio cœli caligabant rore. Et in Psalmo: Tenebrosa est aqua in nubibus aeris, id est, obscura est intelligentia in sacramentis cœlestibus, scriptisque propheticis. In his vero, quibus operatus est Deus salutem in medio terræ, ut exinanitio in formam servi, miraculorum coruscatio, passio, resurrectio, ascensio, quod fidem instituit, quod orare nos docuit, quod ad humilitatem, ad mansuetudinem, ad pœnitentiam, et ad misericordiam nos verbo et exemplo instruxit, vult honorificari Deus, et illic iter est, quo ostenditur salutare Dei. Sacramentorum autem ratio et inquisitio cesset, claudatur puteus, ne bos in eum aut asinus cadat, ne periculose nimis ossa regis Idumææ redigantur in cinerem, et bestia, quæ montem tetigerit, lapidetur. Magna in Sacramentis est eminentia, intelligentia quorum fide potius expedienda est, quam adinventione humana. Et ut, gratia exempli, in uno sacramentorum videas abyssum profundissimam, et humano sensui imperceptibilem pane et vino transubstantiatis virtute verborum cœlestium in corpus et sanguinem Christi, accidentia, quæ prius ibi fuerant, sine subjecto remaneat, et apparent. Quumque corpus Christi caro sit, et non spiritus, spiritum tamen et non corpus reficit, spiritualiter pascens atque vivificans. Corpus idem apud nos est in diversis locis, quia in diversis altaribus contra naturam corporis: idem tamen corpus eodem tempore est in cœlis. Licet enim ex natura corporali et circumscriptibili sit uno duntaxat in loco, tamen in pluribus locis est virtuali potentia, et spirituali modo. Tanta enim est unio divinitatis et carnis, quæ tota divina et gloriosa facta est, ut ex plenitudine divinitatis, quæ, teste Apostolo, corporaliter

ibi habitat, illud corpus, licet in uno loco sit corporaliter et naturaliter, in pluribus tamen est divina et spirituali virtute. Et, sicut ipse Deus, quamvis in pluribus, imo in omnibus locis sit virtualiter et essentialiter, tamen secundum aliquem modum existendi, id est, personaliter est in uno loco, id est, in ipso homine assumpto per gratiam. Ita quod divinitatis est retribuit ineffabiliter corpori suo, ut ex unionis virtute, et in uno homine spiritualiter sit verbum, et in pluribus locis sit illius corporis et sanguinis incomprehensibile sacramentum. Gregorius in homilia Paschali: Eodem momento et in cœlum rapitur ministerio angelorum consecratum corpus Christi, et ante oculos sacerdotis in altari videtur. Sicut autem divinitas Verbi totum implet mundum, ita corpus illud in locis pluribus consecratur; nec sunt multa corpora, sed unum corpus, et unus sanguis. Ideoque sive plus, sive minus quis inde percipiat, omnes æqualiter Christi corpus integerrime sumunt. In his et similibus ratio prorsus deficit: non deficit tamen fides, sed attingit, quod non præsumit ratio; et quod mirabilius est, ex rationis defectu virtus Dei convalescit. Apprehendit fides per gratiam, quod non potuit ratio capere per seipsam: infirmatur ratio, ut sit fortior fides: ratio succumbit, ut fides amplius mereatur: nec invidet ratio merito fidei, sed libenter et humiliter acquiescit. Quod enim fides meretur, non sibi ipsi meretur, sed potius rationi. Sane fides evacuabitur, et ratio permanebit. Fides nimirum non est, nisi in via, ratio autem erit in patria perfecta et plena. Ibi ratio seu scientia metet, quod nunc seminat fides, dignumque est ut ratio ibi fructum percipiat de merito fidei, quam adjuvat: dum se prorsus abnegans a seipsa hic deficit, ut quandoque fidei bene-

ficio in se crescat. Fidei igitur sine contradictione consentiens gratiæ Dei tota innititur, et dat gloriam Deo, sciens ipsum posse facere, quod non potest ratio humana percipere.

Pauca hæc tibi stylo recisiore perstrinxi, eo quod sis diaconus, et ad sacerdotii gradum in brevi es aspirante Domino ascensurus. Scis autem, quod diaconatui annexa sunt, mensæ ministerium, et annunciatio verbi Dei. Ad hoc enim apostoli diaconos elegerunt, ut mensis ministrarent, et nihilominus verbum vitæ populo prædicarent. Audi ergo, qualem te esse oporteat, antequam ascendas in montem Garizim, ut ibi cum filiis Aaron populo benedicas. Paulus in prima epistola ad Timotheum, Diaconos, inquit, oportet esse pudicos; intelligas, mente et corpore, ut vas suum in sanctificatione et honore custodiant, ut se in illa exerceant sapientia, quæ pudica est et pacifica, non in illa, quæ stulta est apud Deum, et inimica Deo, quæ linguam hominis, seu potius animam, pro qua Christus mortuus est, vili commercio meretricia venalitate prostituit. Propterea ibidem subjungit apostolus, dicens: Non bilingues, nec turpe lucrum sectantes. In quo sugillantur aperte, qui lingua prævaricatoria et duplici sibi causas creditas produnt, et animas, in quarum pretium Christus innocentissimum sanguinem suum dedit contractu damnabili supplicio æternæ damnationis addicunt. Denique Levitici ordinis gradus non solum extraordinarias abdicat vanitates, sed exterminat etiam naturales affectus, ut non præsumat quis in eo ministrare, nisi prius in ipso prorsus extincta sit affectio parentelæ. Loquutus est enim Dominus ad Moysen, dicens: Non serviat mihi sacerdos, aut Levita, nisi prius dixerit patri suo et matri, Non novi vos. Qua igitur conscientia se præsumat lucris

immergere damnabilibus, et inextricabili solicitudinum labyrintho, qui a carnalium parentum cura divinitus prohibetur?

Rogo igitur et moneo te, frater, per virtutem sacramentorum cœlestium, quibus in proximo daturus es professionis manum, sic te præpara, sic lege, sic stude, sic vive, sic loquere et exhortare, ut voceris a Domino tanquam Aaron, quem elegit ipsum, ut ad laudem ipsius fungaris sacerdotio, dignumque offeras in odorem suavitatis incensum. Vale.

EPISTOLA CXLI.—AD W. ROTHOMAG. ARCHIEPISCOPUM. [A. D. 1197?]

Argumentum.—Conqueritur reditus sui beneficii per quinquennium ab Elia quodam detentos, rogatque archiepiscopum, ut pro sua auctoritate eum compellat ad faciendam restitutionem.

Reverendo patri et domino W. Dei gratia Rothomag. archiepisc. suus Petrus Bles. Bathon. archid. salutem, et in omni humilitate, si quid dulcius, aut desiderabilius est salute.

Certificatus de incolumitate vestra gratias ago gratiarum auctori. Nam, ut verbo apostoli utar, Vivo, si vos statis in Domino; hæc est enim gloria et gaudium meum, et corona capitis mei. In eo vero, quod aliquid novi operis dignatio vestra petiit a me, licet excusatio mea præcesserit, adhuc tamen ad pleniorem excusationem mihi potest sufficere, quod illa scribendi urbanitas, quæ olim florebat in juvene, nunc marcescit in sene. Vix enim gratia viroris reperitur in arbore, cujus radix exaruit. Præterea exasperata injuriis mens humana, potius in verbis sequitur turbationis impetum quam sermonis

ornatum: ex abundantia siquidem cordis loquor. Cor autem hominis quasi vas plenum est, et quid intra se contineat, ex effusione ostendit.

Domino Eliæ capellano curam et custodiam præbendæ meæ tanquam homini fideli et veraci commiseram: nunc autem cum propheta querulari compellor: quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum. Possum etiam interrogare cum Christo et dicere: quum filius hominis venerit, putas inveniet fidem in terra? Nihil equidem dico in sugillationem illius, licet famam ipsius plurimum denigrare videatur, quod quinque annis et amplius de præbenda mea nihil reddidit, fideique et modestiæ sacerdotalis oblitus, non solum irrogat mihi damnum, sed hanc ipsam injuriam mihi cedere, facit in opprobrium et contemptum. Frequenter illuc mitto nuncios, eosque semper remittit vacuos et inanes. Bene eis loquitur, sed ex voce nullum sequitur opus, quia vox ejus vox Jacob, manus autem manus Esau: leviusque profecto extorquerem clavam de manu Herculis, quam denarium de manu ipsius. Non rapinam arbitratur mea rapere, verbisque contumeliosis me afficere: suum enim excessum hac sola excusatione colorat, quod magnis aliunde abundo reditibus, quasi damni dati injuria non possit infligi divitibus, aut in usus honestos erogari non possint, quæ a locupletioribus possidentur. Sane multi æstimantur divites, qui vere sunt pauperes: licet enim eis divitiæ affluant, ipsi tamen cor suum divitiis affluentibus non apponunt. Denique David in regali solio constitutus: Inclina, inquit, Domine, aurem tuam, et exaudi me, quoniam inops et pauper sum ego.

Credo divitias esse commendabiles ex honesta occasione quæsitas, si sine luxu expendantur, in quantum exigit moderata necessitas. Abraham divitias possedit

ad usus licitos, multique sanctorum patrum in temporalium largitione effusi sibi thesaurizaverunt in cœlo. Heu heu, quum ille, qui sua non largitur pauperibus, damnetur a Christo: quid de illo fiet qui rem fratris sui retinet, et vivit ex rapto? Qua præsumptione sacrificium offeret in altari, quamdiu frater ejus adversus eum aliquid habet? Non potest bibere calicem Domini, et calicem dæmoniorum. Quomodo verbum illud vulgare evadet: Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum? Qualiter juxta doctrinam apostoli levabit manus puras sine disceptatione ad Deum, qui me ad materiam disceptationis invitat? Habeo siquidem litteras summi pontificis contra ipsum. Mihi tamen seni videtur absurdum contra senem et fratrem meum occasionem scandali suscitare. Nam, ut verbo apostoli utar, ego jam delibor, et in me responsum mortis accepi: et nihilominus mors in januis est, dicente apostolo: Omne quod antiquatur et senescit, prope interitum est. Ambo sentimus præambulos mortis, defectus videlicet sensuum et molestias senectutis. Quanto recessimus longius a die nativitatis nostræ, tanto propinquiores mortis termino facti sumus. Testimonio enim Salomonis, Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, et aves laqueo, ita homines tempore malo. Utrique nostrum modicum vitæ restat, et illud non stat. In proximo dicemus sæculo, Vale; et relinquemus inviti, quæ nunc pertinacissime retinemus. Domina enim avaritia, quæ majorem in senibus solet exercere tyrannidem, testimonio Zachariæ, ipsa est oculus eorum in universa terra. Et eodem teste, A majore usque ad minimum omnes avaritiæ student. Hæc proculdubio est hydria Samaritanæ, de qua, qui biberit, sitiet iterum. Quicquid enim desiderari potest, satiare non posset humanæ

cupiditatis hiatum. Quanto gloriosius senes ita juste et honeste viverent, et requiescerent in senecta uberi, ut essent aliis odor vitæ in vitam, justitiæ forma, et eruditio ad salutem. Scriptum namque est: Corona justitiæ est senectus, quæ in viis justitiæ reperitur. Video valetudinarios senes, quorum eonsumptis carnibus, pellibus os adhæsit, eisque solum videtur superesse sepulchrum; membra frigescunt, cupiditas fervet, caro senectute opprimitur, et ambitio juvenescit, vix imponet avaritiæ finem vitæ finis: ardebit in eis quidam pœnalis infernus, donec fodiatur peccatori fovea, donec in operibus manuum suarum comprehendantur peccatores, et descendant in infernum viventes. Subito enim anima, quæ tota temporalium desideriorum fervoribus æstuabat, in divortio ipsius et carnis exiens, nuda et misera, onerata peccatis, et ab ecclesia beatorum perpetua excommunicatione præcisa in æternæ noctis horrorem, et in chaos terribile detrudetur. In illa die peribunt omnes cogitationes illius, et cognoscetur Dominus judicia faciens, cujus monita intelligere noluerunt. Quia igitur horrendum est incidere in manus Dei viventis, adjuro vos per illum districtissimum judicem, qui etiam justitias judicabit; ut justitiam meam in judicium convertatis, ut vestra ordinaria jurisdictione ex officio judicis rogare velitis, quæ ad pacem sunt. Dedit enim vobis Dominus linguam eruditam, ut corrigatis errantes, sed et lingua vestra clavis cœli facta est. Denique constituit vos Dominus inter messores angelos, ut omnia scandala tollatis de regno Dei, quæ est Ecclesia, quatenus secundum regulas justitiæ, quæ reddit unicuique quod suum est, mea mihi restituantur. Nihil enim deperit utilitatibus ecclesiasticis, si quæ sunt aliena reddantur.

EPISTOLA CXLII.—AD P. PRIOREM ET CONVENTUM DE EVESHAM.

Argumentum.—Consolatur monachos vehementer afflictos: hortaturque eos, ut patienter afflictionem ferant, et instruit quomodo gerere se debeant.

Dilectis fratribus et amicis P. priori et conventui de Evesham, P. Blesens. Londoniens. archid. salutem, et si quid dulcius, aut desiderabilius est salute.

Afflictioni vestræ totis animæ præcordiis, et intensa caritate compatiens epistolam vobis consolatoriam sub aliqua styli urbanitate decreveram scribere, sed quia turba negotiorum mihi jugiter tumultuose incumbit, totus fere absorptus ab eis, aut non sum mecum, aut divisus et distractus sum, et sic dissipatæ sunt cogitationes meæ torquentes cor meum, ut vix, non dicam epistolam possim scribere, sed breve brevissimum. Vos autem, qui spirituales estis, quorum unicuique data est manifestatio spiritus ad utilitatem in hujus tempestatis æstuante malitia, novistis qualiter vos oporteat conversari, et luctari cum mundo. Mundus enim in maligno positus est, plenus laqueis, plenus scandalis et peccatis, circumseptus periculis, pravis colloquiis, iniquis consiliis, exemplis pessimis, et mortibus animæ infinitis. Proinde redimamus tempus, quia dies mali sunt: nec poterit vobis deesse solatium, si volueritis ferventer instare orationi, sacræque Scripturæ. Porro necesse est ut veniant scandala, et probentur corda hominum, atque inter flagella Domini præbeat improvidis vexatio intellectum. Omnes equidem filii iræ sumus, et si Dominus nobis iratus appareat, nos amorem ejus non odium æstimantes, ipsius flagellum cum æquanimitate portemus. Verbum prophetæ est: Iram

Domini portabo, quia peccavi ei. Flagellat nimirum Dominus, quem corripit, et in suis verberibus nobis memoriam abundantiæ suæ suavitatis abscondit, ut quos facit humiles, sibi conservet amabiles. Vult enim, ut de patientia nostra quasi de ligno vitæ fructus spirituales, et justitiæ manipulos colligamus. Sunt autem fructus spiritus, teste apostolo, caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Omnibus his privatur, qui sustinentia caret. Propter quod Salomon dicit: Væ his, qui sustinentiam perdiderunt. Sustinenda ergo sunt patienter flagella Domini Dei, quibus nos erudit ad salutem. Dejicit enim ut erigat, vulnerat ut sanet, ut pressura vertatur in gratiam, et afflictio in coronam, ut qui prius flagellatus fuerat, quum propheta decantet: Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi, conversus est furor tuus, et consolatus es me. Christus itaque purgationem peccatorum faciens purgat quos diligit salutaribus monitis, tentationibus et flagellis. Quod enim Dominus per Satanum colaphizari permisit apostolum, fecit eum audire: Quia virtus in infirmitate perficitur. Qui et de seipso dicit: Quando infirmor, tunc fortis sum et potens. Utinam sic nos corrigat, et emendando emundet, ut non destruat: nec sera pœnitentia nos oporteat querulari et dicere: Destruxisti nos ab emundatione. Et illud: Multo sudore sudatum est, et non exivit de ea rubigo. Et rursus: Percussi eos, et non doluerunt. Dolete igitur et plangite saltem dispendia spiritualis exercitii. Ex hac enim turbatione perditis quietissimos Rachelis amplexus, divinæ suavitatis experientias, et beatæ contemplationis excessus. Quomodo namque mens hominis perplexa et anxia, et humanis solicitudinibus intricata spiritu-

alibus inhærebit, aut cogitabit æterna? Sunt autem hujus mali occasio quidam inter conversos perversi, inter columbas corvi, angues inter anguillas, susurrones, detractores Deo odibiles. Hi ut habeant materiam equitandi, superseminant zizania inter fratres, concinnant dolos, fastidiunt manna, sanguineas dapes appetunt, mensuramque Gomor in ollas carnium, atque in allia et pepones Ægypti convertunt. Sic abominantes claustralis paradisi delicias exeunt, et post se trahentes sæculum, quod reliquerant, forensibus se ingerunt consistoriis, atque in viarum discursibus, et in tumultibus curiarum, quicquid in claustro meruerant, damnabili commercio, pro æterna perditione commutant. Denique facti transfugæ, et emansores a claustro effrenes, vagi, et Sarabaitæ, dantur in reprobum sensum, ut jam nec animæ discrimen attendant, nec vereantur infamiam, nec tremenda Dei judicia timeant, donec fodiatur peccatoribus fovea, et pœnitendi facultate prorsus ablata, a Deo perpetua excommunicatione præcisi corruant in gehennam. In tantæ igitur necessitatis articulo, psallite sapienter, orate ferventer, instate vigiliis, ignitis compunctionibus, jubilationibus, arcanis lacrymis, gemitibus, disciplinis. Sic enim Dominus hanc procellam convertet in auram, et absque dubio divinum sentietis auxilium, quibus denegatur humanum. Juravit Dominus, et non pœnitebit eum; nec mentietur veritas, quæ sub jurejurando firmavit, dicens: Amen, amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Quis ergo negligat pacem petere, nisi qui eam renuit impetrare? Corrigite, quæso, et in Deum dirigite vias vestras, quia testimonio Salomonis, Quum placuerint viæ hominis Deo, tunc inimicos ejus convertet ad pacem. Obsecro autem vos per misericordiam Dei, ut erga pastorem

vestrum, qui pro communi libertate tam periculosæ viæ discrimini se exposuit, fidelem et sincerum atque indivisibilem habeatis affectum. Sitis etiam inter vos unanimes, et unius moris in domo: nec sint in vobis schismata, sed unitas spiritus in vinculo pacis. Ubi enim est pax, ibi est Deus. Nam in pace factus est locus ejus. Omnis equidem congregatio, vel conventus debet esse cithara David, ubi multæ et diversæ chordæ quadam regulari moderatione, quasi quodam plectro, de compositione diversarum mentium dulcissimæ faciunt harmoniæ concentum. Si sit ibi chorda, quæ rauce sonet, aut strepat, ne inducat discordiam, omni studio ad consonantiam reducatur.

Miror autem, et conqueror, quod apud Dominum Cantuariensem virum magnæ prudentiæ et consilii præcellentis nullum super hac turbatione remedium invenistis. Solet enim quandoque desperatas lites compescere, et inexorabiles magnatum discordias in gratiam reformare. Utinam vero nullam haberetis fiduciam in Romanis. Nam, ut aliqua, quæ in libro experientiæ legi, sub silentio claudam, illud possum vobis ad memoriam revocare, quod Machabæorum principes, quamdiu in Domino confisi sunt, de hostibus suis reportavere titulos triumphales; at ex quo inierunt fœdera cum Romanis miserabiliter in prælio corruerunt. Vos autem confidite in Domino. Qui enim confidit in eo, non confundetur. Turris fortissima nomen ejus; Christus heri, et hodie, et in æternum: nec abbreviata est manus ejus, ut salvare non possit. Petite tantummodo in nomine Salvatoris, promitto enim, quod nullam apud eum patiemini repulsam, si salutaria postuletis.

EPISTOLA CXLIII.—AD CONRADUM ARCHIEPISCOPUM MOGUNTINUM. [A. D. 1192.]

ARGUMENTUM. Moguntinum Archiepiscopum per veterem in scholis olim initam amicitiam obsecrat, ut omni ope cum aliis imperii Principibus nitatur vinculis eximere regem Anglorum Ricardum ab Austriæ Duce et Imperatore captum.

Reverendo Patri et Domino C. Dei gratia Maguntino Archiepiscopo Petrus Bles. Bath. archid. salutem in auctore salutis.

QUIA quandoque in scholaribus castris militavimus sub eodem doctore, et ex diutina ejusdem hospitii cohabitatione socialis amicitiæ jura contraximus, fiducialius vobis scribo. Excursus enim modici temporis nostro non præscribit amori: nec apud me mutationem vestri status agnoscit affectio. Sane postquam desideratissimam faciem vestram novissime vidi, vos in archiepiscopalis eminentiæ gradum dispensatio divina promovit. Sed, si bene recolo, quam solida semper apud me fuerit fidei vestræ, et amoris integritas: certus sum quod honoris assumptio circa statum amicitiæ vestræ nullum præjudicium mihi facit. Quum itaque hinc amor audaciam loquendi mihi pariat, inde vero ad planctum et gemitum dolor singultuosus urgeat violenter, indulgere mihi, si in aliquo verbo sobrietatem modestiæ, et limites honestatis excedo: ex abundantia enim cordis os loquitur. Nam in amaritudine est anima mea, quæ totum hujus epistolæ cursum mihi de doloris atramentario subministrat.

Quis vero inter communes lacrymas dolorem dissimulet, aut supprimat planctus, ubi clerus dolet, lamentatur religio, gemit populus, nobilitas anxiatur? Non potest omnium mœrore non plangi, qui colitur

et fovetur amore communi. Decidit corona capitis nostri, et in luctum versus est chorus noster. Rex noster in frixorio est, et occasione illius in quamplures provincias hujus malitiæ sartago desævit. Suo domino patienti contabescit et commoritur universitas, et per compassionem afflictio capitis in membra discurrit. Vir sanguinum et cruentæ conscientiæ Dux Austriæ non est veritus in Christum Domini sacrilegas manus injicere, et pedes calceatos in Evangelio pacis ferreis humiliare compedibus. Terribilis in judiciis Deus destruat illum in finem, et evellat de tabernaculo suo, et radicem ejus de terra viventium, pro eo, quod non est recordatus facere misericordiam, sed persequutus est hominem innocentem et peregrinum adhuc in obsequio crucifixi et in procuratione reipublicæ constitutum. Quum enim pro testamento Dei labores anxios tolerasset, exhaustis bellicis sudoribus et expensis ad propria remeabat, ut denuo majus testimonium fidei redditurus prudentiore consilio, et felicioribus auspiciis viam secundæ peregrinationis instrueret.

Et nunc reges, intelligite, reminiscimini, qui judicatis terram, si unquam ab infantia nascentis Ecclesiæ aliquis rex pacificus, fidelis, innocens, peregrinus, tam subdole captus, tam malitiose detentus, tam crudeliter est venditus, tam indigne afflictus, et cum populis suis tam cupida et detestabili exactione gravatus. Ubi est lex naturæ? ubi est æquitas? ubi peregrinorum reverentia, quos etiam Christi crucifixores venerati sunt, dum in agrum figuli ob peregrinorum sepulturam Christi venditi pretium transtulerunt? Porro quum Abraham peregrinaretur in terra Canaan, rex Abimelech ei gratiam plenæ humanitatis exhibuit. Jacob apud Laban, Moyses apud Jethro, David apud regem Achis, et cæteri

Patres antiqui nondum acceptis repromissionibus, sed longe eas aspicientes, et confitentes quia essent peregrini et hospites super terram, apud barbariem gentium multiplex suæ peregrinationis solatium invenerunt. Et qui eum vendidit, et qui emit, in sortem Judæ Iscariotis, et in maledictione fraudis Judaicæ reputentur, ut sit cum eis ipsorum pecunia in perditionem: cum Dathan et Abiron terra eos viventes absorbeat, successores Judæ, filios avaritiæ, servos mammonæ, semen Canaanæi, genimina viperarum, membra diaboli, ministros Satanæ, præambulos Antichristi. Sæviente in populos istorum tyrannide publica mortalitas invalescit, urbes evacuantur pestilentia et fame, quæ superveniunt universo orbi.

Nec dissimulare possumus, aut tacere, quod juxta verbum Apostoli, jam ministerium iniquitatis Antichristus operatur, ut reveletur in tempore suo: abundat enim iniquitas, et refrigescit caritas multorum. Optimus est, qui non est nimis malus. In argumentum adventus illius filii perditionis generaliter mundus in maligno positus est, desævit morbus pestilens, et edulitas invalescit. Legitur, quod mors cum eo est, et faciem ejus præcedit egestas. Nobis in germana Germania hæc mala germinant universis. Heu heu principes Aquilonis: vere ab Aquilone panditur omne malum. Sed hoc malum regi nostro bene utenti convertetur in bonum. Nam judex innocentiæ Deus faciet in proximo judicium injuriam patienti, faciet misericordiam Dominus Christo suo. Zelus Domini exercituum faciet hoc, et scient omnes, quia sunt reliquiæ homini pacifico. Domine, in virtute tua lætabitur rex: justus de angustia sua liberabitur: cadet autem impius in laqueum, quem tetendit, et in verticem ipsius iniquitas ejus descendet. O rubigo animarum avaritia, O tinea cordium

cupiditas, quæ sic homines excæcasti, ut Dei et judiciorum ejus obliti, neque suæ parcerent animæ, neque famæ. Consumetur quidem pecunia, sed nota proditionis non delebitur. Tanti sceleris immanitas derivabitur ad posteros, et in ungue adamantino hæc iniquitas scribetur. Filii plorationis æternæ non de fiscali ærario, non de thesauris regalibus hæc accipiunt, sed de patrimonio crucifixi, de sustentatione pauperum, de viduarum lachrymis, de substantia religiosorum, de pupillorum alimentis, de dotibus virginum, de Ecclesiarum utensilibus; de crucibus, de calicibus consecratis. Quot solidos sibi congregant, tot accumulant sibi maledictiones, tot interminabiles cruciatus sibi in die iræ terribilis thesaurisant. Quicquid ad decorem domus Dei venerandæ antiquitatis munificentia erogavit, nunc inexplebilis avaritiæ hiatus absorbet, ut hæreditate possideant sanctuarium Dei, et tot sacrilegiis execrabiles fiant, quot in partibus occidentalis Ecclesiæ prophanantur.

Exurge igitur, homo Dei, exurgant et alii patres conscripti, quibus dati sunt gladii ancipites in manibus eorum. Succurrite plagæ Ecclesiæ, arripiat judicium manus vestra, et evaginato linguæ gladio zelum, quem Petrus in Ananiam et Sapphiram census Ecclesiastici fraudatores exercuit, in publicos Ecclesiarum prædones et invasores sacrilegos exercete. Rex illustrissimus catenis carceralibus, et fame torquetur: ferrum pertransiit animam ejus: sedet enim in mendicitate et ferro, et non est qui moveatur super contritione Joseph. Pallescit jejunio speciosa facies victualibus interdictis, virtusque corporis in robur animæ migratura, et vernans in facie decor natura succumbente marcescit. Si qua ergo in vobis benignitas, si quod solatium caritatis, si quis respectus ad Christum, si qua viscera miserationis, si qua memoria

judiciorum Dei, excitetur in vobis piæ compassionis affectus. Ascendite ex adverso, cursumque tam detestabilis sacrilegii cohibeat pontificalis auctoritas, ne vestri principes malignentur in sancta, ne diutius occidentales populi doloribus intabescant et fletu, ne de manu vestra sanguis innocens requiratur. Vale.

EPISTOLA CXLIV.—ALEONORÆ REGINÆ ANGLIÆ AD CÆLESTINUM PAPAM. [A. D. 1192.]

ARGUMENTUM.—Aleonora Angliæ regina papæ opem miserabiliter implorat pro liberatione Regis Anglorum Ricardi filii sui.

Reverendo patri et domino Cœlestino Dei gratia Summo Pontifici A. in ira Dei regina Anglorum, Ducissa Normanniæ et Comitissa Andegaven. miseræ matri exhibere se patrem.

SILERE decreveram, ne insolentiæ et præsumptionis argueret, si forte adversus principem sacerdotum verbum aliquod minus cautum abundantia cordis, et vehementia doloris eliceret. Sane non multum ab insania differt dolor, dum in impetu suæ accensionis est, dominos non agnoscit, socium non veretur, nec defert, nec parcit alicui, sed nec sibi. Nemo ergo miretur, si verborum modestiam vis doloris exasperet, jacturam enim plango publicam: sed et familiaris dolor in spiritus mei præcordiis inconsolabiliter radicavit. Sagittæ enim Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum. Gentes divulsæ, populi lacerati, provinciæ desolatæ, et generaliter tota Occidentalis Ecclesia confecta lamentis in spiritu

contrito et humiliato supplicat vobis, quem constituit Deus super gentes et regna in omni plenitudine potestatis. Afflictorum, quæso, clamor introeat in aures vestras: calamitates enim nostræ multiplicatæ sunt super numerum. Nec ista dissimulare potestis citra criminis et infamiæ notam, quum sitis vicarius crucifixi, successor Petri, sacerdos Christi, Christus Domini, Deus etiam Pharaonis. De vultu tuo, pater, judicium prodeat, oculi tui videant æquitatem.

De arbitrio vestro et de clementia vestræ sedis pendent vota populi, et nisi maturius arripiat manus vestra judicium, tota redundabit in vos tragœdia hujus mali: quum sitis pater orphanorum, et judex viduarum, mœrentium et dolentium consolator, et omnibus civitas refugii. In tanto cumulo miseriarum unicum et commune omnibus expectatur de vestræ potestatis auctoritate solatium. Filii Israel Moysen, cujus agitis vices, consultabant in duris, et ad tabernaculum fœderis confugiebant in angustiis suis. Rex noster in arcto est, et undique angustiæ premunt eum. Videte statum, aut potius casum regni, malitiam temporis, tyranni sævitiam, qui de fornace avaritiæ arma iniquitatis incessanter fabricat contra regem, quem in sancta peregrinatione, in protectione Dei cœli, et tuitione Romanæ Ecclesiæ captum, et vinculis carceralibus coarctatum tenet, occiditque tenendo. Contemnit enim Deum, et terribilia judicia ejus, prædæ incubat, et non est qui de manu ejus possit eruere. Si Ecclesia Romana complosis manibus ad tantas injurias Christi silet; exurgat Deus, et judicet causam nostram, respiciat in faciem Christi sui. Ubi est zelus Eliæ in Achab? zelus Joannis in Herodem? zelus Ambrosii in Valentem? zelus Alexandri tertii, qui sicut audivimus et vidimus patrem istius principis Fredericum plena

auctoritate apostolicæ sedis solemniter et terribiliter a fidelium communione præscidit? Porro tyrannus apostolicas claves habet ludibrio, nec nisi verba reputat legem Dei. Sed tanto constantius deberetis arripere gladium spiritus, quod est verbum Dei. Scriptum est enim: Qui vos spernit, me spernit. Ideo si vestram non vultis, aut ecclesiæ Romanæ injuriam persequi: vobis tamen dissimulare non licet Petri opprobrium, et injuriam Christi.

Non sit ergo alligatum in ore vestro verbum Domini, nec in vobis timor humanus obruat spiritum libertatis. Tolerabilius est incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei. Confidunt in virtute sua, et in multitudine divitiarum suarum gloriantur inimici crucis Christi, quorum finis interitus, et gloria eorum in confusione. Quicquid ecclesiarum et pauperum necessitati subtrahitur, insatiabilis avaritiæ devorat ingluvies. Sed prope est, ut in eos manus Domini tempestivam exerceat ultionem, et eveniet, quod B. Job de prædone impio protestatur: Divitias, quas devoravit, evomet, et de ventre ejus extrahet eas Deus: luet, quæ fecit omnia, nec tamen consumetur. Quod si ad tempus humanum evadunt judicium, divinum terribilius est, quod imminet eis: quorum gaudium præsens ad instar puncti, interminabilis vero pœna ignis et vermis. Quis enim unquam persequutor innocentiæ ultricem illius manum, qui aufert spiritum principum, potentesque potenter punit, legitur evasisse? Ut de pœna taceam gehennali, sæpe legimus, quomodo digitus Dei pro arbitrio suo regna et imperia transfert: quas etiam, sicut vult, erigit, et sicut vult dejicit potestates. Non deterreat, quæso, vos sæcularis elatio. Superbus est Moab, et major est superbia ejus, quam fortitudo illius: e contrario autem nomen

Domini plurima fortitudo. Illud vero publice contristat Ecclesiam, populique murmur excitat, nec mediocriter militat in dispendium vestræ opinionis, quod in tanto discrimine, in tot lachrymis, in tot provinciarum supplicationibus, nec unum nuncium ad principes illos a vestro latere destinastis. Sæpe pro causis mediocribus vestri Cardinales in magna potestate, etiam ad partes barbaras legatione funguntur: in causa vero tam ardua, tam lamentabili, tam communi, nec unum adhuc subdiaconum, aut acolythum destinastis. Legatos enim hodie facit quæstus, non respectus Christi, non honor ecclesiæ, non regnorum pax, aut populi salus. Quis quæstus vobis, aut proventus gloriosior posset esse, quam in hac liberatione regis summi pontificatus apicem, sive sacerdotium Aaron, et Phinees exaltare? Sane non multum humiliasses sedis apostolicæ dignitatem, si in propria persona ad tanti liberationem principis in Germaniam descendisses. Quem enim tam officiose colebat in prosperis, tam desidiose deserere non debuit in adversis.

Quare non appenditis in libra justitiæ beneficia, quæ bonæ memoriæ Henricus pater istius regis vobis, sicut vidimus, in articulo summæ necessitas exhibuit, ut e diverso tyrannidem Frederici, quam in vos et ecclesiæ Romanæ possessiones, et in omnes, qui vobis fideliter adhærebant, exercuit? Quum enim prænominatus Fredericus fautor schismaticæ dissensionis et auctor contra Alexandrum III canonice, sicut scitis, electum, in partem apostatæ Octaviani conjurasset, atque sub illa schismatis concussione generaliter ubique terrarum Ecclesia laboraret, reges Franciæ et Angliæ variis ex utraque parte legationibus tentabantur: quumque sententia regis Franciæ consiliorum varietate, cui faveret parti, fluctuans

dubia vacillaret, rex Henricus dolens Christi tunicam diutius scindi, primus Alexandro papæ consensit, multaque cautela trahens regem Francorum pariter ad consensum apostolicum et suis munivit consiliis, et firmavit auxiliis, et sic navem Petri jam sub certo discrimine naufragantem in secura littoris statione locavit. Hæc apud castrum Radulphi vidimus, ubi etiam Romanorum votis, sicut ipsi pro miraculo publice prædicabant, plenioribus xeniis auri et argenti regia munificentia satisfecit. Notabiliter igitur dehonestat gloriam sedis apostolicæ, quod aliqua unquam ingratitudo tanti beneficii memoriam potuit abolere. Quandoque poterit ex causa consimili, quod Deus avertat, schismatis pullulare fermentum, vestræque præsentis desidiæ et defectus recordatio poterit tunc aliquibus cedere in singultum. Licet enim liberationem regis ille veterator serpens, ille coluber tortuosus machinationibus præstigiosis impediat, confidimus tamen in Domino, quod tempestive respiciet in faciem Christi sui, et dabit imperium regi suo. Expectatio siquidem nostra in spe certa, et fide firma convaluit. Fit enim incessanter oratio ab ecclesia ad Deum pro eo. Deus autem qui in tempore accepto exaudit, et adjuvat in die salutis, respiciet in orationes humilium, et non spernet preces eorum. Multum enim valet deprecatio justi assidua. Sol ad preces Josue stetit, et luna contra vallem Achialon non est mota. Quia justi precibus obtinetur, ut a corde peccatoris sol justitiæ non recedat, et mens hominis, quamvis in defectum prona sit, virtutum tamen stabilitate firmatur. Non enim tantum remittitur oratione peccatum, sed pœna peccati declinatur beneficio precum. Ideo bonum est regi præstolari cum silentio salutare Domini. Nam si nunc in fornace tribulationis purgatur a Deo,

qui circa eum adversa et prospera saluberrima moderatione disponit, vexatio transibit in gloriam, atque pro confusione duplici et rubore, in terra sua duplicia possidebit. Beatus itaque vir, qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus. Sane, sicut nunc ei publici gemitus, et generales impenduntur lachrymæ, sic desideratus gentibus tempestive communibus excipietur votis in exultatione universæ terræ. Domine, in virtute tua lætabitur rex, et ecclesia Romana, quæ nunc nimis culpabiliter in ejus liberatione lentescit, non sine lachrymis erubescet, quod in tantis angustiis tantum filium non adjuvit.

EPISTOLA CXLV.—EJUSDEM AD EUNDEM. [A.D. 1192.]

ARGUMENTUM.—Ejusdem argumenti.

Sanctissimo patri, ac domino C. Dei gratia, S. Pontifici, A. eadem gratia Regina Angliæ, Ducissa Normanniæ, et Comitissa Andegaviæ, salutem et misericordiæ visceribus abundare.

TÆDET animam meam vitæ meæ. Quicquid enim verebar, accidit; et adhuc expectatio durioris eventus omnem gratiam consolationis abscidit.

Quando ego non timui graviora pericula veris?

Laborem itaque et dolorem meum considerans, a pusillanimitate spiritus et tempestate subvertor. Ego vero jam delibor, et doloribus festinata senectus paucitatem dierum meorum nunciat mihi. Multoties vobis scripsi, atque sacrificium cordis in spiritu contrito et humiliato frequenter obtuli. Quia tamen semel cœpi, loquar adhuc ad Dominum meum, quum sim pulvis et cinis. Dimitte me, Domine, ut plangam

paululum dolorem meum. Nescio enim, quo pacto impetus anxietatis ex ipso planctu, et lacrymarum profusione lentescit. Diu expectavi ego perdita, si esset, qui leniret dolorem matris, qui diceret: Joseph filius tuus vivit, et eductus est de cisterna, nec eum fera pessima devoravit. O fera pessima, tigribus et lamiis, omnique fera crudelior, qui filium meum militem Christi, Christum Domini, peregrinum Crucifixi, vinculis alligatum imperatori vendidit et tradidit. Sic ei durior adversarius constitutus est, atque de ergastulo in labyrinthum, et de Scylla translatus est in Charibdim. A diebus Judæ Iscariotis non est inventus similis illi, qui sic violaret legem excelsi: qui ita malitiose traderet justum. Et hæc in occulto, et in tenebris facta sunt: erant enim opera tenebrarum.

Memoriam abundantiæ suavitatis tuæ, pater misericordiæ, precor, ut de ore leonis, et de manu bestiæ, liberes innocentem. Et quæ tibi utilitas in sanguine ejus, qui de manu tua exactissime requiretur? Quia credebamus aliquando, quod disposuisset Dominus per vos filio meo facere misericordiam, facti sumus lætantes. Nunc autem res in contrarium versa est: triumphat enim longe lateque diabolus, sapientia vincit malitiam, et audita in gentibus filii mei captione personat in triviis Geth, et in compitis Ascalonis incircumcisorum solemnis applausus. Heu heu percussit nos Dominus plaga gravi et castigatione crudeli. A me viscera mea tyrannus avulsit, et ecclesias spolians in terra sanctorum iniqua gessit, plebes innumeras amaritudine et mœrore confecit. In his omnibus non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta. Non parcit monachis, non reclusis, non eremitis, non monialibus, non leprosis. Perierunt enim jus et fas, timor Dei, fides, religio et

honestas. Exurge, quare obdormis, Domine, exurge, et ne repellas in finem. Moveat te summe pontifex, etsi non hujus peccatricis infelicissimæ dolor, saltem clamor pauperum, compeditorum gemitus, interfectorum sanguis, ecclesiarum spoliatio, et generalis denique pressura sanctorum. Vide, quanta malignatus est inimicus in sancto. Invaluerunt hostes Ecclesiæ, prolongaverunt iniquitatem suam, confortati sunt addentes prævaricationem, iniquitatem apponunt iniquitati, ut sanguis sanguinem tangat, ut superbia eorum ascendat semper, et impietas modernorum mensuram patrum suorum non solum impleat, sed transcendat. Certe horrendo anathemate feriendi erant, aut potius fulminandi. Exurgat igitur orbis episcopus, et arripiat quasi fulgur judicium manus tua, sicut Petrus uno ictu Ananiam et Sapphiram, et uno ictu Simonem magum potuit delere de medio, sic spiritu labiorum tuorum interficias impios. Alioquin videberis declinare in obligationem malitiæ per consensum. Declinantes autem in obligationem, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime: gladio scilicet spiritus, quod est verbum Dei. Arripiat judicium manus tua, et in potestate collata tibi cœlitus tolle virgam peccatorum desuper sortem justi: et scuto bonæ voluntatis tuæ protege filium mecum, et filius iniquitatis non apponat nocere ulterius innocenti. Quum innocentia regis filii mei testimonium habeat ab his qui prope sunt, et ab iis qui longe, non habetis excusationem de peccato. Quæ enim excusatio possit vestram desidiam et incuriam palliare, quum omnibus liqueat, quod liberandi filium meum habetis potestatem, et subtrahitis voluntatem? Nonne Petro apostolo, et in eo vobis a Deo omne regnum, omnisque potestas

regenda committitur? Benedictus autem Dominus, qui talem potestatem dedit hominibus. Non rex, non imperator, aut dux a jugo vestræ jurisdictionis eximitur. Ubi est ergo zelus Phinees? ubi est auctoritas Petri? ubi est, qui dicat, zelus domus tuæ comedit me? Appareat, quod non in vanum dati sunt vobis, et coepiscopis vestris gladii ancipites in manibus vestris. Dicite iniquis, nolite inique agere, et delinquentibus, nolite exaltare cornu. Non degeneret in hærede Petri dignitatis apostolicæ reverenda successio. Vestrum agnoscite principatum, probate zelum, accingimini ad opus fortitudinis, et honorate ministerium vestrum: gloria vestra derivetur ad posteros, et cognoscat generatio altera, quam inaniter tyrannus ille præsumpserit, et quam potenter præsumptionem ejus sedes Romana punierit. Vobis equidem convertetur in discrimen et crimen, si remissas habeatis manus, et addat impunitas cornua peccatori Si enim in viridi hæc facta sunt, in arido quid fiet?

Recolat, quæso, vestra paternitas, quantus amicus vir meus rex, pater istius regis, et quam fidelis vobis fuerit: attendite, quam benignus iste successor paternæ devotionis extiterit. Nec a corde vestro excidat, quanta ego solicitudine per ipsum vestrorum negotia legatorum, imo vestra promoverim. Si etiam in vestris necessitatibus mea unquam circa vos affectio torpuit, decidam merito ab inimicis meis inanis. Ego autem nunc experiar vestrorum promissa Cardinalium verba esse et folia: arbores autem non a foliis, aut floribus, sed a fructibus cognoscuntur. Et nos quidem a fructibus eorum cognovimus eos. Dicere pudet, quod utinam eos fecisse pudeat, tyrannus eos habuit malitiæ fautores, cujus se debuerant exhibuisse ultores.

Dilexi vos, non lingua et verbo, sed opere et veritate. Numquid redditur pro bono malum, et odium pro dilectione mea? Ut salva pace Domini mei unum loquar, dico ei, quod quandoque Joab exprobrasse legitur David regi: Diligis eos, qui te oderunt, et eos odio habes, qui te diligunt. Heu quomodo exarmatur scelus justitiæ, quam miserabiliter claves Ecclesiæ suum perdiderunt officium: et ubi gloriosus Petri principatus eminere debuerat, ibi contumeliosius opprimitur et vilescit pontificalis auctoritas. Lupus irruit in ovile, leo in Ecclesiam Dei, et singularis ferus depascitur eam, nec est qui pro domo Domini ex adverso ascendat: quodque familiarius et intolerabilius doleo, filium meum tyrannus cruciat: dissimulat hoc summus pontifex: nec est, qui redimat, neque qui salvum faciat. Si qua ergo consolatio in vobis, si qua virtus caritatis in Christo, si qua miseratio, si qua compassionis viscera, si quid denique quod affectum patris, et pontificalem sapiat unctionem: audiat omnis populus sapientiam esse in vobis ad faciendum judicium. Sed quid talibus immoror? curro in incertum, et aera verbero, atque in ventos nostri gemitus evanescunt. Obstinatio tyranni durior adamante est: et scio, quod quem Deus negligit, nemo poterit corrigere. Sermo meus in terram cecidit, et revertitur ad me vacuus, nec in his, ad quæ missus est, prosperatur. Me igitur tribulationum tempestas horrenda demergit, me profundum absorbet abyssi terribilis, et urget super me puteus desperationis os suum. Populi nostri omnes dant manus suas morti, atque cum inferno percutiunt fœdus tabescentes et arescentes præ timore et expectatione, quæ superveniunt universo orbi occidentali. Tu autem, Domine Deus Sabaoth, qui judicas juste, vide, quia vim patior, judica causam meam. Et

quia in terris judicem non invenio; ego misera, et nulli miserabilis terrenum judicem ad tuum terribile tribunal appello. Infelix ego, quare doloris mei vehementis impetum sequor, et os meum in cœlum pono? sed æquanimiter, quæso, pater, sustineat benignitas vestra, quod ex dolore, non ex deliberatione processit. Peccavi ego, et ut verbo Beati Job utar, quæ dixi, utinam non dixissem, ideo non addam ultra, et supponam digitum ori meo. Vale.

EPISTOLA CXLVI.—EJUSDEM AD EUNDEM. [A.D. 1192.]

ARGUMENTI. Ejusdem.

Reverendo patri, et domino Cœlestino Dei gratia Summo Pontifici A. misera, et utinam miserabilis Anglorum Regina, Ducissa Normanniæ, Comitissa Andegaviæ, miseræ matri exhibere se misericordiæ patrem.

INVIDENTE locorum distantia prohibeor, Beatissime papa, vobis præsentialiter loqui: necesse tamen est, ut plangam paululum dolorem meum. Et quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? Tota interius et exterius anxior: unde et verba mea dolore sunt plena. Foris sunt timores, intus pugnæ: nec ad momentum mihi respirare liberum est a tribulatione malorum et dolore, a tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis. Tota dolore contabui, pellique meæ consumptis carnibus adhæsit os meum. Defecerunt anni mei in gemitibus, et utinam omnino deficiant. Utinam totus sanguis corporis mei jam emortui, cerebrum capitis, ossiumque medullæ ita dissolvantur in lachrymas, ut in fletus tota pereffluam. Avulsa sunt a me viscera mea: baculum senectutis

meæ, et lumen oculorum meorum perdidi: meisque votis accederet, si Deus infelices oculos meos ne mala gentis meæ ulterius videant, perpetua cæcitate damnaret. Quis det mihi ut pro te moriar fili mi? Matrem tantæ miseriæ respice misericordiæ mater, aut si filius tuus fons misericordiæ inexhaustus, peccata matris requirit a filio, ab ea quæ sola deliquit, totum exigat, puniat impiam, et de pœnis innocentis non rideat. Qui cœpit, ipse me conterat, tollat manum suam, et succidat me: et hæc sit consolatio mea, ut affligens me dolore, non parcat.

Ego misera, et nulli miserabilis, cur in hujus detestandæ senectutis ignominiam veni, duorum regnorum domina, duorumque regum mater extiteram: avulsa sunt a me viscera mea: generatio mea ablata est, et revoluta est a me. Rex junior et Comes Britanniæ in pulvere dormiunt, et eorum mater infelicissima vivere cogitur, ut irremediabiliter de mortuorum memoria torqueatur. Duo filii mihi supererant ad solatium, qui hodie mihi miseræ et damnatæ supersunt ad supplicium. Rex Ricardus tenetur in vinculis. Joannes frater ipsius regnum captivi depopulatur ferro, et vastat incendiis. In omnibus versus est mihi Dominus in crudelem, et adversatur mihi in duritia manus suæ. Vere pugnat ira ejus contra me: ideo et filii mei pugnant inter se; si tamen pugna est, ubi unus vinculis arctatus affligitur; alius addens dolorem super dolorem ipsius crudeli tyrannide sibi regnum exulis usurpare molitur. Bone Jesu, quis mihi tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus, donec cessent sagittæ, quæ in me sunt, quarum indignatione spiritus meus totus ebibitur. Mors in voto mihi est, et vita in tædio, et quum sic moriar incessanter, in

desideriis tamen habeo mori plenius: vivere compellor invita, ut vita mihi sit pabulum mortis, et materia cruciatus. O felices, qui inexperti ludibria vitæ hujus, et inopinatos eventus conditionis incertæ beato prævenerunt aborsu! Quid facio? cur subsisto? quare moror misera, et non vado, ut videam, quem diligit anima mea vinctum in mendicitate et ferro? ut quid enim tanto tempore mater potuit oblivisci filii uteri sui? Tigrides erga fœtus suos, et lamias etiam sæviores emollit affectio. Fluctuo tamen in dubio. Si enim abiero, deserens filii mei regnum, quod undique gravi hostilitate vastatur, erit in absentia mea omni consilio et solatio destitutum. Si autem substitero, desideratissimam mihi faciem filii mei non videbo. Non erit, qui liberationem filii mei studiose procuret, et, quod magis vereor, ad impossibilem pecuniæ quantitatem delicatissimus adolescens tormentis urgebitur, tantæque afflictionis impatiens facile in mortem suppliciis adigetur. O impie, crudelis, et dire tyranne, qui non es veritus manus sacrilegas immittere in Christum Domini: nec te regalis unctio, nec sanctœ viæ reverentia, nec Dei timor a tanta inhumanitate cohibuit. Porro princeps apostolorum adhuc in apostolica sede regnat et imperat, et in medio constitutus est judiciarius rigor: illudque restat, ut exeratis in maleficos, pater, gladium Petri, quem ad hoc constituit super gentes et regna. Christi crux antecessit Cæsaris aquilas, gladius Petri gladio Constantini, et apostolica sedes præjudicat imperatoriæ potestati. Vestra potestas a Deo est, an ab hominibus? Nonne Deus Deorum loquutus est vobis in Petro apostolo dicens: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis? Quare ergo tanto tempore tam

negligenter, imo tam crudeliter filium meum solvere differtis, aut potius non audetis? Sed dicetis, hanc potestatem vobis in animabus, non in corporibus fuisse commissam. Esto: certe sufficit nobis, si eorum ligaveritis animas, qui filium meum ligatum in carcere tenent: filium meum solvere, vobis in expedito est, dummodo humanum timorem Dei timor evacuet.

Redde igitur mihi filium meum, vir Dei, si tamen vir Dei es, et non potius vir sanguinum, si in filii mei liberatione torpeas, ut sanguinem ejus de manu tua requirat altissimus. Heu heu, si summus pastor in mercenarium pervertatur, si a facie lupi fugiat, si commissam sibi oviculam imo arietem electum, ducem Dominici gregis, in faucibus cruentæ bestiæ derelinquat. Bonus pastor alios pastores instruit, et informat, non ut fugiant, si viderint lupum venientem, sed animas suas pro ovibus suis ponant. Anima tua tibi, quæso, salva sit, dummodo non dicam ovis tuæ sed filii tui liberationem crebris legationibus, salutaribus monitis, comminationum tonitruis, generalibus interdictis, sententiis terribilibus studeas procurare. Sane sero vestram pro eo animam poneretis, qui pro eodem adhuc unum verbum dicere, aut scribere noluistis. Dei Filius, testimonio prophetæ, de cœlo descendit, ut educeret vinctos de lacu, in quo non erat aqua. Nunquid quod decuit Deum, dedecet Dei servum? Filius meus torquetur in vinculis, nec ad eum descendis, nec mittis, nec moveris super contritione Joseph. Christus hoc videt, et silet; sed opus Dei negligenter agentibus abundanter in summa districtione retribuet. Legati nobis jam tertio promissi sunt, nec sunt missi: utque verum fatear, ligati potius quam legati. Si filius meus in prosperis ageret, ad simplicem ejus vocationem festinantius accessissent, quia de magnifica

ejus munificentia, et de publico regni quæstu suæ legationis uberes manipulos expectarent. Et quis quæstus eis gloriosior esse posset, quam regem liberare captivum, reddere pacem populis, religiosis quietem, et gaudium universis? Nunc autem filii Ephrem intendentes et mittentes arcum in die belli conversi sunt, et in tempore angustiæ, dum lupus prædæ incubat, canes muti latrare aut non possunt, aut nolunt. Hæccine promissio illa est, quam nobis apud castrum Radulphi cum tanta dilectionis et fidei protestatione fecistis? Quid profuit vobis simplicibus dare verba, et illudere vota innocentium inani fiducia? Sic olim rex Achab fœdus amicitiæ contraxisse cum Benadab perhibetur, illorumque mutuam dilectionem eventus habuisse infaustos audivimus: pugnas Judæ, Joannis, Simonis Machabæorum fratrum cœlestis dispensatio felicibus prosperabat auspiciis: missa vero legatione sibi firmantes amicitiam Romanorum, Dei perdiderunt auxilium, nec eis semel, sed sæpius venalis eorum familiaritas versa est in singultum. Solus desperare me cogitis, qui solus post Deum spes mea, populique nostri fiducia fueratis. Maledictus qui confidit in homine. Ubi est ergo nunc præstolatio mea? tu es, Domine, Deus meus. Ad te, Domine, qui laborem consideras, sunt oculi ancillæ tuæ. Tu rex regum et Dominus dominantium, respice in faciem Christi tui, da imperium puero tuo, et salvum fac filium ancillæ tuæ, nec in eo punias delicta sui patris, aut malitiam matris suæ. Ex certa et publica relatione cognovimus, quod imperator post Legiensis episcopi mortem, quem funesto gladio, longa tamen manu dicitur occidisse, Ostunensem episcopum, et quatuor episcopos comprovinciales ejus, Salernitanum etiam et Tranensem archiepiscopos coarctat miseria carcerali, et quod auctoritas

apostolica nullatenus dissimulare debuerat, Siciliam, quam a temporibus Constantini constat esse patrimonium S. Petri, post legationes, post supplicationes, post comminationes apostolicæ sedis, in perpetuum Romanæ Ecclesiæ præjudicium, usurpatione tyrannica occupavit. In omnibus his non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta. Gravia quidem intulit, sed certissime potestis expectare in proximo graviora. Hi enim, qui debuerant esse columnæ ecclesiæ, in omnes ventos arundinea levitate moventur. Utinam recolerent, quod propter negligentiam Heli sacerdotis ministrantis in Silo gloria Domini de Israël translata est, nec jam parabola temporis præteriti est, sed præsentis: quia repulit Dominus tabernaculum Silo, tabernaculum suum, ubi habitavit in hominibus, et tradidit in captivitatem virtutem eorum, et pulchritudinem eorum in manus inimici. Imputatur eorum pusillanimitati, quod ecclesia conculcatur, periclitatur fides, opprimitur libertas, dolus, patientia et iniquitas impunitate nutritur. Ubi est, quod Dominus ecclesiæ suæ quandoque promisit: Suges lac gentium, et mammilla regum lactaberis: Ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generationem et generationem? Ecclesia olim superborum et sublimium colla propria virtute calcabat, legesque imperatorum sacros canones sequebantur. Nunc autem ordine turbato, non dicam canones, sed canonum conditores pravis legibus, et consuetudinibus execrandis arctantur. Detestanda potentum flagitia tolerantur; nec est, qui mutire audeat et in pauperum peccata dumtaxat rigor canonicus exercetur. Ideo non immerito Anacharsis philosophus telis aranearum leges et canones comparabat, quæ animalia debiliora retinent, fortia autem transmittunt. Astiterunt reges terræ et principes

convenerunt in unum adversus Christum Domini filium meum. Unus eum torquet in vinculis; alter terras illius crudeli hostilitate devastat. Et, ut verbo vulgari utar, unus tondet, alter expilat: unus pedem tenet, alter excoriat. Hæc videt summus pontifex, et gladium Petri supprimit in vagina repositum. Sic addit cornua peccatori, ipsaque taciturnitas ejus præsumitur ad consensum. Videtur enim consentire, qui quum possit et deberet non corripit, et dissimulatrix patientia societatis occultæ scrupulo non carebit. Imminet, sicut prædixit apostolus, tempus dissensionis, ut perditionis filius reveletur, instantque tempora periculosa, ut scindatur tunica Christi inconsutilis, ut rumpatur rete Petri, et Catholicæ unitatis soliditas dissolvatur. Initia malorum sunt hæc: sentimus gravia, graviora timemus. Nec prophetissa, nec filia sum prophetæ: plura tamen de futuris turbationibus dolor dicere suggerebat: sed ipsa verba, quæ suggerit, surripit. Spiritum enim singultus intercipit, et animæ vires mœror absorbens vocales meatus anxietate præcludit. Vale.

EPISTOLA CXLVII.—AD ROBERTUM EPISCOPUM BANGORIENSEM. [C. A. D. 1197.]

ARGUMENTUM.—Reprehendit R. Episcopum, qui beneficium ecclesiasticum jam alteri collatum sibi retinere conabatur.

Dilecto quondam socio, nunc autem venerabili domino R. Dei gratia electo de Bangor, M. Petrus Blesen. Bathon. archid. radicare in eo, qui in electis suis mittit radices.

In die ordinationis vestræ debuistis veterem hominem cum suis actibus exuisse, et induisse novum, qui

secundum Deum creatus est. Sic enim David a die unctionis suæ mutatus est in virum alterum, et Spiritus Domini directus est in eum. Vos autem incipientes ab injuriis, turbastis mihi in ipsa ordinatione vestra dominum Archiepiscopum, et ad iracundiam provocastis. Ecce sacerdos bonus, qui in die suæ sanctificationis placere Deo et hominibus debuit, et in die iracundiæ fieri reconciliatio. Vos autem primitias vestras discordiæ consecrastis, et in tempore amicitiæ facti estis rixæ et seditionis occasio. Testimonio Salomonis, sex sunt, quæ odit Dominus, et septimum detestatur anima ejus. Enumeratis vero sex odibilibus, septimum ponit, scilicet, inter amicos discordiam seminare. Si accepistis, imo quia accepistis non spiritum hujus mundi, sed spiritum qui ex Deo est, quo aguntur hi, qui sunt filii Dei, si vos etiam graviter offendissem, debueratis esse promptiores ignoscere, quam ulcisci. Sola inter vos dissensionis occasio est, quod beneficium alii jam collatum vobis non confero, contra formam canonum, contra meam conscientiam, contra vestram animam, contra Deum. Aperte vos tangit parabola illa, quam regi David Nathan propheta proposuit de divite, qui multas oves habuit, et pauperi unicam abstulit, quam habebat. Pauper ille Clericus, cui præbendulam illam donavi, jam ad sedem apostolicam appellavit. Creditisne quod æquitas Romana adeo degeneret, ut hominem inopem et mendicum, litteratum et honestum, in Ecclesiasticis atque scholasticis eruditum opprimi sustineat a potente? Non oportet vos sic abhorrere ecclesiæ vestræ paupertatem, quam in alienum gravamen tota die coram hominibus allegatis. Titulus paupertatis gloriosus est apud Christum; et quæ Filium Dei decuit, vos dedecere non debuit. Princeps apostolorum et præsulum dicit: Aurum et

argentum non est mihi. Magnus etiam Augustinus ideo testamentum nullum fecit, quia, unde faceret, pauper Christi non habuit. Vestri officii est, vivere de Evangelio, sicut constituit vobis Dominus, non incedere pompatice in vestium cultu, in equorum fastu, in multitudine clientelæ. Decet vos, tanquam sacerdotalis et episcopalis sanctimoniæ professorem, præcidere omnino vestigia conversationis antiquæ. Quid vobis de cætero, et habitationi Wolverhamtun? Omnes, quæso, pravæ opinionis occasiones abscindite, et juxta consilium apostoli, abstinete vos ab omni specie mali, et bona non solum coram Deo, sed coram hominibus providete. Plurimum quidem vestri honoris interest, ne vel modica præteritæ levitatis nota repullulet, aut assumptæ innocentiæ novitatem sinistra opinio vel minimo flatu contaminet. Ut autem verbo apostoli utar: Sic vos existimet homo, ut ministrum Christi. Sic vos modeste habere velitis, ut modestia vestra nota sit omnibus hominibus: omnesque motus animi sic ad temperantiam redigantur, ut vos talem dies consecrationis futuræ inveniat, qualem discipulo suo describit apostolus, dicens: Oportet episcopum esse sine crimine, sicut Dei dispensatorem, non iracundum, non litigiosum, non turpe lucrum sectantem. Parcite ergo pauperi clerico, ne ipsum ad apostolicam sedem oporteat laborare. Si enim hæc ad aures Summi Pontificis illius querela detulerit, sedes illa, quicquid de hoc misero reditu, vel de aliis, quos hactenus habuistis, fuerit factum, sine omni retractione damnabit. Parcite vobis, amice carissime, parcite et mihi: et qui in hac præbendula meus quandoque fuistis, me nunc vobis in ipsa ad perpetuæ dilectionis obsequium obligare velitis. Vale.

EPISTOLA CXLVIII.—AD SAVARICUM BATHONIENSEM EPISCOPUM. [C. A. D. 1195.]

Argumentum.—Hortatur Episcopum, ut ad suam diœcesim revertatur, nec deserat Ecclesiam suam propter peregrinationem.

Reverendo patri ac domino S. Dei gratia Bathon. episcopo, Petrus Bles. archid. suus salutem in eo, sine quo non est salus.

Super laboribus et fatigationibus vestris mea viscera concutiuntur assidue devoto compassionis affectu. Quis enim æquo animo ferat, ut nobilis illa anima vestra scholaribus exercitata militiis, spiritualibus imbuta doctrinis, tot et tantarum gratiarum dotibus pollens ita degeneret, ut sui obliviscatur, suorum sit immemor; nec desponsatæ sibi ecclesiæ, nec animarum curam, quas non sine magno discrimine custodiendas accepit, nec judiciorum Dei terribilium recordetur? Miserere, benignissime pater, animæ tuæ, pro qua Christus animam suam posuit, et quam quasi sub jactu aleæ posuisti. Tibi, reverende pontifex, me caritas compati et timere compellit: utinam et tu timeas. Beatus enim homo, qui semper est pavidus. Quis etenim de domino et amico suo non timeat in tam longo incolatu, inter tot viarum discrimina, intor tot vagos, et varios, et incertos excursus? Quæ utilitas, quæ honestas, quæ necessitas ad tam longæ peregrinationis exilium vos coegit? Veritas apostolis dicit: Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam. Non in tempore pacis, sed persequutionis fugam suis discipulis Salvator indulsit; eam tamen credo vestræ mentis constantiam, quod si vobis persequutio immineret, non leviter ad fugam hostilitatis impetus urgere vos posset. Nunc

autem conditione mercenarii vestra fuga longe periculosior censetur a multis. Ille fugit, qui luporum terretur incursu, vos non lupos, sed vestras oves fugitis, qui beneficio præsentiæ vestræ lupos in oves mutare possetis. Quod enim in toto regno posset adeo vobis esse difficile, quod ille communis omnium favor erga vos, illa ingenii vestri nativa subtilitas, et multipliciter exercitata industria non posset ad vestrum libitum immutare?

Recolite, pater, quia Beati Petri vicarius estis. Vobis in eo quandoque dictum est, Si diligis me, pasce oves meas. Quid est, oves pascere, nisi evangelizare subjectis? reddere Deo populum acceptabilem, verbo, opere, et exemplo dirigere vias Domini, et parare Domino plebem perfectam? Sciatis, quod semper exulare, et peregrinari summa est miseria: atque testimonio Salomonis, Ire de hospitio in hospitium vita pessima. Si hodie, quod Deus avertat, mors, quæ omnibus insidiatur repente, vos raperet, quæ lucra animarum, quas accessiones de talentis spiritualibus vobis creditis referretis ad Dominum? Non sustineat Dominus, quod de illorum numero sitis, de quibus Dominus dicit: Dedi eis aurum et argentum meum: ipsi autem de auro et argento meo operati sunt Baal. Aurum sapientiæ, et argentum eloquentiæ copiose contulit vobis Deus. Absit, ut ista de cætero in vanitates, et in insanias falsas hujus sæculi convertantur. Absit quod dominus meus tonitruum illius sententiæ terribilis audiat, quam servo inutili, et ideo nequam, qui talentum Domini involvit sudario, et in terra abscondit, indignatio cœlestis intentat. Servus damnatus est etiam, qui talentum Domini custodivit, quia non est ex talento lucratus. Nec arbor tantum quæ malos fructus facit, sed et quæ fructus bonos non facit excidetur, et in

ignem mittetur. O quanta est eorum confusio, qui vos diligunt ex affectu, dum vident, et dolent ecclesiam vestram tanto tempore desolatam, et vos quasi avem, quæ avolaverit a nido suo, et reliquerit pullos suos, quasi viatorem in solitudine, hominem sine causa exulem et peregrinum, sponte vagum et profugum super terram. Absentiam vestram plangunt laïci, clerici gemunt, religiosi lamentantur, et ad vestrum reditum pendent desideria omnium, totisque medullis animæ suspirant ad suarum pastorem et episcopum animarum.

Cum multis magnis et sapientibus viris de negotio vestro Glastoniensi loquutus sum ; omnium sententia est rem vestram circa impossibile versari, regnum et sacerdotium in hoc pariter convenire, ut mitra una nullo modo corona regis aut Cantuariensis ecclesiæ mutiletur. Si ergo videtis, quod vestri conatus votivos effectus non habeant, non sit vobis confusio redire ad propria. Scitis, quia est confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam. Non confundatur, nec erubescat dominus meus, si non potest pro libitu obtinere, quod cæterorum pontificum nullus posset. Quod si hoc adscribitis confusioni et erubescentiæ, sciatis, quod pro confusione hac et rubore dabitur vobis in terra vestra cum honore et gloria duplicia possidere. Revertimini quæso, ne vituperetur ulterius ministerium vestrum : et ad reditum vos invitent brevitas hujus vitæ, peregrinationis pericula, Dei timor, memoria mortis, amici lugentes, et animæ desolatæ, quia, qui multum peregrinantur, raro sanctificantur. Vale.

EPISTOLA CXLIX.—AD J. ET P. AMICOS. [C. A. D. 1200?]

ARGUMENTUM.—Conqueritur se jam senem et emeritum, malevolorum falsa criminatione dejici honore archidiaconatus, duorumque aulicorum ea in re auxilium implorat.

Petrus Bles. Bath. archid. J. et P. salutem et moveri super contritione Joseph.

AB amaritudine animæ meæ, et ab inconsolabili dolore cordis mei totus absorbeor, et utinam omnes cataractæ capitis mei fluant in fletum. Utinam maxima pars cerebri, atque maxillarum totius miseri corporis mei liquescat in lacrymas, ut possim flere et plangere, quod videre non possum.

A rege Henrico vocatus in Angliam, et ab eo, atque filiis ejus ditatus largitionibus effusis, nec non ab archiepiscopis, et episcopis, et universis magnatibus terræ omni veneratione usque ad malitiam hujus temporis exaltatus, nunc occasione quarumdam litterarum, quæ et per taciturnitatem veritatis, et per expressionem falsitatis obtentæ sunt a domino papa, crudelissime circumvento toto populo et clero tantæ civitatis, quorum cura et custodia mihi commissa est: senex et emeritus a juvene, simplex et valetudinarius ab ambitioso, mansuetus et innocens a versuto: et ut temperatius loquar, turpi crimine diffamatus ab omni honore archidiaconatus mei violenter expellor. Porro lator præsentium tragœdiam istam vobis apertius explanabit: singultuosus enim dolor os meum syncopis et λειποθυμίᾳ impediens, me loqui aut scribere non permittit. Datus sum per astutiam malignantis in opprobrium et contemptum, nisi miseria mea vestram excitet

misericordiam, et passiones meæ vestræ compassionis affectum provocaverint. Miseremini mei saltem vos amici mei, quos etsi meritorum meorum exigentia mihi amicos non fecit, tamen miserum hunc amare compellat pia compassio, quæ venire frequenter in contractum amicitiæ consuevit. Nulli, nisi vobis duobus, in curia scribo: unicam enim post Deum in vobis spei meæ anchoram fixi: nec sum immemor verbi quod veritas in Evangelio dicit: Super quacumque re duo ex vobis consenserint super terram, fiet illis. Ethnicus etiam dicit:

> Non caret effectu quod voluere duo.

Valete.

EPISTOLA CL.—AD CLERICOS AULÆ REGIÆ.

ARGUMENTUM.—Mitigat quæ in epist. 14. asperius in aulicam vitam dixerat, fateturque conveniens esse ut clerici aliqui, atque etiam episcopi in aulis regum versentur, modo gregem suum non deserant, et aulæ vitia non imitentur.

Carissimis dominis et amicis clericis de curia domini regis, M. Petrus Blesens. Bathon. archidiac. salutem in auctore salutis.

In angustia corporis et mortis periculo constitutus scripsi vobis epistolam, in qua visus sum vitæ curialis militiam, ne dicam malitiam vehementius dehortari. Eo enim tempore gravi ægritudine tactus, et ideo gravi pœnitentia ductus, non solum curiam, sed mundum, et omnia quæ mundi sunt, immunda et damnabilia reputabam. Sicut per experientiam didicistis, infirmitas expressa est imago naufragii: nam dum navis illiditur saxis, aut ventorum fluctuumque rabie procellosa concutitur, universa mundi pretiosa vilescunt, et in pœnitudinem transit, quicquid fuerat

occasio voluptatis. Si ergo de corde contrito et humiliato ad vos exhortatoria manavit epistola, quempiam vestrum propter hoc scandalizari non decuit.

Diligo enim vos in Christi visceribus, et quicquid ad ædificationem vestram in ea scriptum est, non de odio curialium, sed de sincera caritate processit. Sane periculosum est in curia mori, nec leviter ascendet ad eminentiam perfectorum, qui se castrensibus alligavit vinculis, et curialem incidit labyrinthum. Sed nec vitam curialium damno: qui licet orationi et contemplationi non vacent, rei tamen publicæ utilitatibus occupantur, et frequenter opera salutis exercent. Nec possunt omnes viam vitæ arctioris arripere: angusta enim et ardua est via Domini; sed magnum est, si hi, qui in montis eminentiam non ascenderunt, comitentur Loth, et salventur in Segor modica civitate. Scio, quia hi, qui in regiæ familiaritatis sacrarium admittuntur, multa facere possint, et dicere, quibus pauperum necessitas sublevetur, faveatur religio, fiat æquitas, ecclesia dilatetur. In his et consimilibus misericordiæ operibus possunt sibi curiales ædificare ad vitam, si tamen non detrahant, si non invideant, si manus suas excutiant a muneribus, si malum pro malo retribuere non affectent. Vitium enim curialium commune est hoc, quod pro levissimo alterius excessu graviter excandescunt, atque simpliciter delinquentis errorem impatientissime ferunt, nec ad libram metiuntur injurias, quarum expetunt ultionem.

Fateor quidem, quod sanctum est domino regi assistere: sanctus enim et Christus Domini est: nec in vacuum accepit unctionis regiæ sacramentum, cujus efficacia, si nescitur, aut in dubium venit, fidem ejus plenissimam faciet defectus inguinariæ

pestis, et curatio scrophularum. Christo meo Cyro, cujus apprehendi dexteram, subjiciam civitates et regna, dicit Dominus per prophetam. Ibi Cyrum regem, Christum suum Dominus vocat. Unde et adolescenti, qui ad preces Saülis eundem occiderat, noluit David parcere, eo quod in Christum Domini manus temerarias injecisset. Mihi non videtur absurdum, si domino regi, juxta apostolum, tanquam præcellenti, honorem et obsequium exhibetis. Regibus enim non solum bonis et modestis, sed etiam dyscolis in omni humilitate et reverentia sentio serviendum. Nam et Hebræi præcipiuntur orare pro Babyloniis, quia in pace principum quies est populorum. Sed et ipse Christus solvi a fidelibus Cæsari tributa decrevit. Non solum ergo toleranda, sed desideranda est plerumque cum principibus conversatio clericorum. Legimus quidem sacerdotes et prophetas frequentiam et familiaritatem cum regibus habuisse. Tunc enim salubriter disponitur vita regum, quum religiosorum hortamenta sectantur, et ducuntur consilio sapientum. Verumtamen, licet episcopos et alios, qui curam in se gregis Dominici susceperunt, regum consiliis frequenter expediat interesse, sua tamen interest, ne ministerium vigilantiæ pastoralis evacuent, sed sint in conspectu regum suæ conditionis memores, et Petri naviculam, cui præsunt inter tempestuosos fluctus curiæ non relinquant. Nam et vectes, quibus arca Domini deferebatur, licet moveri, et trahi in varias partes possent; extrahi tamen, aut avelli omnino non poterant. In quo manifestissime figuratur, quod ecclesiæ prælati, etsi ad varias reipublicæ necessitates distrahuntur ad tempus, a sponsæ amplexibus, et a populi sibi crediti solicitudine minime separentur. Ab antiquo de-

siderabile fuit in oculis principum gratiam invenire: nam et ethico teste,

Principibus placuisse viris non ultima laus est.

Non solum ergo laudabile, sed gloriosum reputo domino regi assistere, procurare rempublicam, sui esse immemorem, et omnium totum esse. Per me tamen nullus implicabitur, per me nullus explicabitur a vinculo curiali. Sequatur et teneat unusquisque propriæ voluntatis arbitrium. Nam et Josue in optione populi Israël ponit, servire diis Mesopotamiæ aut diis Amorrhæorum, aut Domino Deo, nulli volens imponere citra liberam voluntatem alienæ servitutis angariam. Ego siquidem in hac et alia, quam præmisi vobis epistola, varia, et fortasse contraria scripsisse redarguar, sicut et Didymus in quodam librorum suorum, quos innumerabiles fecerat, quandam legitur reprobasse historiam, quam in alio quodam librorum vehementissime commendabat. Sane, quum Salomon verba ista penitus continuet: Responde stulto juxta stultitiam suam; et: Non respondeas stulto juxta stultitiam suam, si in proverbiis et epistolis verba benignius exponantur, nec in vestro ecclesiaste, nec in vestro Blesensi dicta sibi aliqua repugnabunt.

EPISTOLA CLI.—AD INNOCENTIUM III. PAPAM. [C. A. D. 1199.]

ARGUMENTUM.—Obsecrat et adjurat summum pontificem, ut archidiaconatum Londiniensem sibi jam seni oblatum amplioribus curet ornari reditibus.

Domino papæ Innocentio P. Blesensis Londoniensis archidiac. salutem, et se totum ad pedes ejus.

Si ex abundantia cordis aliquid ore incircumciso imprudentius scribo, vos, qui spirituales estis, susti-

nete hujusmodi in spiritu lenitatis. Dedit enim vobis Dominus linguam eruditam, ut sciatis eum sustentare, qui lapsurus est verbo, sed et lingua vestra clavis cœli facta est, et potestas, in cujus plenitudinem vocati estis, non ab homine, sed a Deo est. Audite ergo patienter, si plangam paululum dolorem meum, qui elevatus sum super ventum, ut turpius cadam, et fiam cæteris in theatrum et derisum. Quando mihi offerebatur Londinensis archidiaconatus, ipsum renuebam; illudque verbum Isaiæ frequenter coram Episcopo inculcabam; Non sum medicus; et etiam, In domo mea non est panis aut vestimentum: ideo nolite me constituere principem multitudinis hujus. Patriarcha Jacob, qui cum Domino frequenter habebat familiare verbi commercium, omnes dies vitæ suæ parvos et pessimos reputabat. Ego vero usque ad hunc archidiaconatum omnes dies meos meliore lapillo, felicique transactos auspicio computabam: nunc autem sagittæ Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum. In vespera vitæ meæ sum, si tamen, quod vivo, vita est. Oppressus enim morbis, variisque incommoditatibus senectutis obsessus præcipuum habeo in votis, Vale sæculo dicere: jamque per Dei gratiam delibor, et mortis responsum in membris meis recepi, ejusque metatores se nituntur ingerere corpusculo tabescenti. O quam quietius, et tutius mihi esset, semper latuisse sub modio, quam in archidiaconatum Londinensem inconsultius ascendisse. Vere super ventum ascendi. Nam archidiaconatus ille draco est, non habens unde possit vivere, nisi vento. Ille siquidem honor est in solis et nudis, et puris intellectibus. Nam quum sint in illa civitate quadraginta millia hominum, atque centum et viginti Ecclesiæ; nec a laïcis decimas, vel primitias, vel oblationes, quamvis sacerdotio fungar,

accipio, nec ab aliqua Ecclesiarum synodalia, vel cathedraticum, sive procurationes, vel auxilia, seu hospitia, nec aliquas consuetudines debitas archidiaconis possum elicere a subjectis. Ego tamen supra vires meas correctioni et eruditioni tam cleri, quam populi anxia et indefessa solicitudine me impendo. Numquid magnum esset, si spiritualia seminantes temporalia meteremus? Ubi est, Sumite psalmum, et date tympanum? Ubi est, Dignus est mercenarius mercede sua? Novit Deus, et novit tota regio, quod archidiaconus Londoniensis, nisi haberet aliunde subsidium vitæ, non posset se per mensem de universis illius honoris obventionibus exhibere. Quia igitur vocavit vos Deus in plenitudinem potestatis, et inter angelos suos, ut auferatis scandala de regno ejus, quod est ecclesia, obsecro et adjuro gloriam sanctitatis vestræ quatenus hoc malum, hoc scandalum abscindatis, et quod a diebus antiquis inordinate factum est, reducere vobis placeat, antequam moriar, ad gloriam honestatis. Si enim ex hoc patior, magis tamen successoribus meis compatior. Nescient enim fodere, erubescent egere, et ex necessitate cogentur turpiter et publice mendicare.

Præcipite, quæso, Eliensi et Wintonensi Episcopis, ut ad locum accedant, et secundum statum aliorum archidiaconatuum istum ordinent: et quod statuerint, apud regem faciant inviolabiliter observari. Sanctissime et potentissime Innocens, quum sis nocentium malleus, et innocentium consolator, aut ab hoc archidiaconatu apostolica benignitate me liberes, aut secundum gratiam tibi datam a Deo sic ipsum sola jussione tua per aliquos bonos viros ordines ac disponas, quatenus apud posteros gratiæ et gloriæ tuæ memoria super omnem memoriam perseveret.

EPISTOLA CLII.—AD EUNDEM.

ARGUMENTUM.—Supplicit summo Pontifici, ut ecclesia de Wolverhampton, cujus ipse erat Decanus, propter incorrigibiles mores cleri commutetur in cœnobium Cistertiensis ordinis.

Reverendo patri, et Domino I. Dei gratia Summo Pontifici P. Blesen. London. archid. salutem, et devotæ humilitatis obsequium.

ERAM Decanus Ecclesiæ de Wolverhampton in diœcesi Cestrensi, quæ tamen nulli erat obnoxia, vel subjecta Pontifici, nisi Archiepiscopo Cantuariensi et regi. De antiquissima enim consuetudine, quæ apud multos pro jure habetur, Reges Angliæ semper illum donavere Decanatum. Ad Decanum vero spectabat donatio et institutio præbendarum. Porro, quia clerus ille omnino indisciplinatus erat, sicut Wallenses, et Scoti, tanta in eis obrepserat vitæ dissolutio, ut vitium evaderet in Dei contemptum, in animarum perniciem, atque in infamiam cleri, et in totius populi sibilum et derisum. Et, ut verba Scripturæ transsumam, cantabantur eorum turpitudines in triviis Geth, et in compitis Ascalonis. Frequenter eis ad memoriam reducebam illud Osee: Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Juda. Ipsi vero publice et aperte fornicantes prædicabant sicut Sodoma peccatum suum, et in palpebris popularis infamiæ ducebant uxores, alter alterius filiam, sive neptem: tantaque erat cognationis connexio inter eos, ut colligationes impietatis eorum nemo dissolvere prævaleret. Erant enim quasi squamæ Behemoth, quarum una uni conjungitur, et spiraculum vitæ non incedit per eas. Terra proinde clamabat adversus eos, et cœli revelabant iniquitates eorum. Exactissima diligentia laborabam vitiorum in eis propagines venenosas exci-

dere, sed facilius converterem lupos in oves, et feras in homines. Non enim mutabit æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas. Quoties aliquos eorum in ecclesia poteram congregare, ut mihi liceret cum eisdem sermonis habere commercium, ipsi more aspidis obturabant aures suas, nolebant enim intelligere ut bene agerent; imo quasi montes Gelboe, super quos nec ros, nec pluvia cadit, salutaribus monitis adversantes de suis criminibus aut discriminibus non curabant. Miseri quippe projecerant intima sua, atque in reprobum sensum dati currebant effrenes, quasi equi emissarii in omnium præcipitia vitiorum.

Instabam correctioni eorum totis medullis animæ, toto caritatis affectu: erat enim dolor continuus cordi meo, sed oderunt corripientem in porta, et salutem loquentem abominati sunt. Incumbebam orationi, et ponebam in pulvere os meum, si forte esset spes, loquebar in amaritudine animæ meæ gemens: et ne adeps deesset compassionis sacrificio, amaritudinem contriti cordis lachrymis condiebam. Terribiles comminatorias scribebant eis rex et archiepiscopus: ego autem constantissime promittebam, quod pontifex Romanus tolleret locum et gentem, et ejicerentur de habitationibus suis; sed de comminatione crescebat eorum contumacia, et de commonitione contemptus. Pauci erant, sed eorum iniquitas in multitudinem plebescebat, multiplicabantur genimina viperarum. Ova aspidum erumpebant in regulos, et de radicibus venenosis spuria vitulamina pullulabant. De semine Canaan progrediebatur generatio prava et exasperans, filii Belial, filii scelerati. Qui volentes hæreditate possidere sanctuarium Dei, quoties aliquo Canonico decedente substituebatur aliquis vir honestus, defuncti nepos aut filius, patrimonium suum esse dicebat, quod erat patrimonium crucifixi. Fugiens

ergo in sylvam, factusque socius furum, et spoliantium homines ferro et flammis, in substituti canonici perniciem grassabatur. Videns itaque, quod jam miseri appropinquabant ad portas mortis, meumque considerans imperfectum cupiebam anathema esse a fratribus tantæ malitiæ cui finem imponere non poterat etiam finis vitæ. Erat dolor continuus cordi meo, quod temerarius ego curam eorum susceperam, quorum iniquitates irrumpere non valebam. Intelligebam judicem districtum rationem villicationis meæ, et eorum perditionem de manu mea terribiliter exacturum, majusque esse omni thesauro, quod certo discrimini exponebam. Odivi Ecclesiam malignantium, mihique facta est cohabitatio eorum, sicut spelunca leænæ; sic dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ut eant post concupiscentias suas. Non est enim Deus in conspectu eorum : nec est inter eos, qui terribilla Dei judicia timere velit, aut credere, donec fodiatur peccatori fovea, quousque Deus cognoscatur judicia faciens : et qui lætatur et exultat in rebus pessimis, subito ad inferna descendat. Proinde accessi ad Dominum Cantuariensem, rogans humiliter et obnixe, quatenus auxilio ejus, et assensu Domini regis spurcitiæ illius abominatione sublata, Cistertiensis ordinis ibidem religio plantaretur. Ad hoc plurimum favoris addebat, quod locus ille abundat sylvis, atque pascuis, et irriguis aquis, atque reditibus, qui per industriam cauti viri magnum cito caperent incrementum. Sub expectatione ergo istius mutationis, quæ vere est dexteræ excelsi, Decanatum in manu ejus solemniter resignavi. Ipse autem, tanquam præcipuus religionis amator invigilat et insudat operi, et jam quosdam de Cistertiensi ordine introduxit, qui locum Ecclesiæ, et officinarum limitent, et disponant.

Propterea vos, sanctissime pater, quem constituit Deus inter messores angelos, ut per vos de regno ipsius scandala colligantur, nostrum, quæso, confirmate propositum, et monasterio, quod archiepiscopus in exultatione universæ terræ de assensu regis ædificare intendit, favorem et gratiam benignitatis apostolicæ misericorditer indulgere velitis. Porcorum stabulum, Satanæque prostibulum convertite in templum Dei, et in officinam Spiritus sancti. Auferantur impudicitiæ, atque latrocinia perditorum, et ædificetur his, qui quærunt faciem Dei Jacob, paradisus voluptatis, ubi fruantur contemplationis deliciis, Rachelis amplexibus; ubi sit præsepium Christi, fossa cubiti unius, quam vidit Ezechiel in altari. Extirpate malitiam et seminate innocentiam, sanctissime Innocenti. Suscitate de lapidibus filios Abrahæ. Arripite, quæso, zelum Phinees, ut cancerosa hæc pestis, quæ decorem domus Domini enormiter decolorat, præcidatur in istis: similesque Apostolici rigoris terreantur exemplo. Cedet equidem ad gloriam, si per vos Christi gloria dilatetur, et de merito hujus boni obtinebitis æternaliter dies bonos.

EPISTOLA CLIII.—AD HENRICUM II. REGEM ANGL. [c. A. D. 1173.]

ARGUMENTUM.—Rothomagen. et Lexov. episcopi legationis suæ ad Franciæ regem summam libere exponunt, causas belli ab eo in exitium regni regisque Angliæ indicti produnt: monentque ut suis aliorumque precibus Deum sibi propitium reddat.

Henrico Dei gratia illustri regi Anglorum, &c. R. Rothomag. archiepiscopus, et Arnulfus Lexoviensis episcopus, salutem in eo, per quem reges regnant.

TANTO tempestivius ac diligentius injunctam nobis legationem duximus prosequendam, quanto peri-

culosior in tanto discrimine dilatio videbatur. Accincti itaque ad laborem suscepti itineris, regem Francorum adivimus, blandissimaque salutatione præmissa ipsius prævenientes offensam, nulla cautela potuimus vestræ salutationis extorquere responsum. Singulos nostræ legationis articulos explicavimus seriatim, commoda pacis, et incommoda dissensionis frequentius inculcantes. Ipse vero verbum nostrum in omnibus, sola salutatione excepta, patienter admisit. Expedito itaque diligenter nostræ legationis excursu, spatio modici temporis interjecto contumeliose cœpit nobis fraudes et versutias exprobrare, quibus se conquerebatur sæpissime circumventum. Dicebat, quod fidem inter vos mutuo compromissam frequenter occasione levissima violastis, vosque in omnibus adeo exhibuistis instabilem, quod non adhibebit de cætero vobis fidem. Non sit vobis, rex illustrissime, onerosum, si, quod audivimus, loquimur. Hæc est enim nuntiorum conditio, ut de injuncto sibi mandato nil subticeant, nil rescindant, vel diminuant de responso.

Addebat etiam, se firmissimum habuisse propositum expugnandi vos, antequam Carnotum filius vester adventasset: istasque occasiones dissensionis et odii proponebat, quod filiam suam ad virum suum redire non sinitis, quod ei dotem ejus non redditis, quod subditos suæ ditioni populos a montibus Alverniæ usque ad Rhodanum, in ipsius odium concitastis, quod in coronæ suæ dispendium Comitem S. Ægidii in ligium hominem recepistis. Tandem etiam juramento firmavit, se nunquam de cætero vobiscum fœdus, aut concordiam habiturum, nisi de vestræ uxoris, et filiorum vestrorum assensu. Nunc igitur in custodiendis munitionibus vestris, et potissime in corporis vestri tutela saniore consilio est utendum.

Communi enim voto in exitium vestrum tota Francia conspiravit. Nec satis est ei exterminare terræ faciem igne et gladio: sed in vestram personam, quod absit, scelus execrabile machinatur. Consulimus sane, si qua abstulisti, si læsisti aliquem, ablata restituere, et odia reformare in gratiam. Hoc enim inimicos vestros potissime invitat ad pugnam, quod intestinos hostes sentiunt vos habere: et qui vobiscum dulces capiunt cibos data opportunitate magnificabunt super vos supplantationem. Maledictus qui confidit in homine, et ponit carnem fortitudinem brachii sui. Quid est amabilius filiis? quid uxore familiarius? recessit tamen uxor a latere vestro, et filii insurgunt in patrem. Ideo non frustratorie loquebatur homo ille hominum prudentissimus, qui dicebat: Amico ne credas. Ab ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Filius enim contumeliam facit patri: et inimici hominis domestici ejus. Sane suffragia illius imploranda censemus, in cujus manu sunt corda regum. In ejus nomine parvitati David Goliæ subjacuit magnitudo. In ejus nomine Samaria adeo fame confecta obsidente Benadab, quod triginta argenteis caput asini vendebatur, sub ictu oculi liberata est, exuberantique victualium affluentia redundavit. In eo siquidem sperans non infirmabitur. Si exsurgat adversus vos prælium, in hoc sperate. Si exsurgant adversus vos castra, non timebit cor vestrum: ipse enim docebit manus vestras ad prælium. Accipite vobis in auxilium preces Ecclesiæ: quam, si in aliquo offendistis, debita satisfactione impensa ei de cætero omnem reverentiam exhibete. Sponsa enim Christi est: et injurias sponsæ Christus reputat suas: nec est, quod magis hostes vestros incitet ad conflictum, quam quod arbitrantur vos Ecclesiæ Dei minus extitisse

devotum. Bene valeat carissimus dominus noster, et de his, qui se contra eum in superbia et abusione erigunt, reportet in virtute altissimi gloriam et triumphum.

EPISTOLA CLIV.—AD REGINAM ANGLORUM. [A. D. 1173.]

ARGUMENTUM.—Monetur regina Anglorum Aleonora, ut una cum filiis in patrem Henricum conspirantibus viro reconcilietur.

Reginæ Anglorum Rothomagensis archiepiscopus, et suffraganei sui, salutem, et quæ ad pacem sunt, quærere.

IN publicam notitiam venit, nec alicui Christiano licitum est ignorare, quam firma et indissolubilis sit copula conjugalis. Matrimonia semel inita separari non posse sanxit veritas, quæ mentiri non potest. Quos Deus, inquit, conjunxit, homo non separet. Sicut autem divini mandati se transgressorem constituit, qui separat conjugatos, ita culpabilis conjugata est, quæ se a viro suo separat, fidemque socialis vinculi non observat. Quum una caro conjuges efficiantur, necesse est, ut unionem corporum comitetur spirituum unitas et paritas in consensu. Naturæ conditionem, apostoli mandatum, et Evangelii legem mulier illa evacuat, quæ viro non est subdita. Caput enim mulieris vir est, de viro sumpta est, viro est unita, viri subdita potestati. Omnes itaque communi et lamentabili querimonia deploramus, quod, quum sis mulier prudentissima, divertis a viro, recedit latus a latere, membrum capiti non deseruit, imo, quod enormius est, viscera domini

regis, et tua pateris insurgere contra patrem: ut merito cum propheta dicat: Filios enutrivi et exaltavi: ipsi autem spreverunt me. Utinam, sicut alius propheta commemorat, prævenisset hora novissima dies nostros, et operuisset terra faciem nostram, ne videremus hæc mala. Scimus, quia nisi revertaris ad virum tuum, eris generalis ruinæ occasio: et quod singulariter nunc delinquis, in commune dispendium convertetur. Revertere itaque, regina illustris, ad virum tuum et dominum nostrum: ut in tua reconciliatione reformetur laborantibus quies, et in tuo reditu lætitia redeat universis. Si te ad hoc non promovent preces nostræ, te saltem afflictio populorum, imminens pressura ecclesiæ, et desolatio regni sollicitet. Aut enim mentitur veritas, aut omne regnum in se divisum desolabitur. Sane hæc desolatio in dominum regem converti non potest, sed in filios ejus, et successores ipsorum: contra manum fœmineam, et consilium puerile provocatis offensam domini regis, cui etiam fortissimi reges colla subjiciunt. Ea propter, antequam res in deteriorem exitum vergat, redeas cum filiis ad maritum, cui parere et cohabitare teneris: te converte, nec tibi aut tuis filiis sit suspectus. Certissimi enim sumus, quod omnimodam exhibebit vobis dilectionem, et securitatis plenissimam firmitatem. Mone, quæso, filios tuos, ut patri suo subditi et devoti existant, pro quibus tot passus est angustias, tot discrimina, tot labores. Unde ne inconsulta facilitas dilapidet ac disperdat, quod tantis est sudoribus acquisitum, hæc tibi piissima regina, et zelo Dei dicimus, et sinceræ caritatis affectu: parochiana enim nostra es, sicut et vir tuus. Non possumus deesse justitiæ. Vel redibis ad virum tuum, vel jure canonico constringemur et tenebimur in te censuram ecclesiasticam

exercere. Quod quidem inviti dicimus, et quod, nisi resipueris, cum dolore et lacrymis faciemus. Valete.

EPISTOLA CLV.—AD PRIOREM ET CONVENTUM DE CARITATE. [1174?]

ARGUMENTUM.—Rothrodus archiepisc. Rothomag. tempore belli invitatus a monachis ad quietem, purgat se, quod a grege sine scandalo abesse non possit; rogatque ut si pax componi inter regem patrem et filium ac regem Francorum non possit, precibus suis rem Domino commendent.

R. Dei gratia Rothomagensis archiepiscopus carissimis amicis suis E. priori de caritate, et universo conventui salutem in eo, qui salus est omnium.

QUUM super impensis olim obsequiis vobis teneamur multipliciter obligati, cumulatius tamen redundat ad meritum, quod de tribulatione nostra vocatis nos in quietem, quod ad omne obsequium liberaliter vos offertis. Et quidem, si nulla dissensio Normanniam turbasset, si plena pace frueremur, ad vos anima nostra totis nisibus anhelaret: nedum hac tempestate, quum apud vos conversari beatitudinem reputemus, et imaginem alterius paradisi. Nihil est, quod nostras angustias hodie gravius exacerbet, quam et recordatio, et amissio quietis illius, quam vobiscum duximus inter vos tanquam extra sæculum, tanquam inter angelos conversantes. Nunc itaque ac nostrorum votorum plenitudinem accederet, facere quæ rogatis, si sine prægrandi et enormi scandalo posset fieri. Sed in hac strage publica desolatas oves relinquere, potius esset mercenarii, quam pastoris: non dicimus quod hostibus velimus occurrere, qui hostes non videmus, qui dominos nostros aspicimus utrobique, qui domini regis Francorum, et domini

regis Anglorum, et junioris regis filii sui eminentiæ tenemur obnoxii et devoti. Si pacis reformatores esse non possumus, Deum saltem rogabimus, quæ ad pacem sunt. Vices agemus episcopi, vivis condolebimus, et commoriemur mortuis, et mutuo compassionis participio pressuram publicam, et commune discrimen proprium faciemus. Utinam nostro sanguine posset hæc strages redimi, et compensari morte nostra cum generali dispendio: soli enim pateremur, quod passuri sunt universi. Orate igitur, dilectissimi fratres, Dominum nostrum, ut respiciat in faciem testamenti sui, et tumultum præsentis discordiæ tranquillet ad pacem. Si enim spes pacis nobis arrideret, hoc unum habemus in votis vobiscum illud tantillum vitæ expendere, quod nostræ residuum est senectuti. Valete.

EPISTOLA CLVI.—AD G. ELIENSEM EPISCOPUM.

ARGUMENTUM.—Implorat auxilium episcopi, ut liberet se ære alieno.

Carissimo domino suo G. Dei gratia Eliensi episcopo suus P. Bles. Bath. archid. salutem et misericordiæ visceribus abundare.

NECESSITATE urgentissima tractus vado Cantuariam crucifigendus a perfidis Judæis, qui in gravi patibulo debitorum me torquent, et affligunt usuris. Eandem crucem expecto Londoniis, nisi misericorditer me liberaveritis: apud quem misericordia et copiosa redemptio expectatur. Auferatis igitur, pater et amice carissime, crucem istam, et sex libras, quas debeo Samsoni Judæo, in vos suscipiatis, quatenus in hac liberatione mea obligationem in obsequium, et debitum in gratiam convertatis. Valete.

EPISTOLA CLVII.—AD G. VICARIUM SUUM.

ARGUMENTUM.—Monet Vicarium suum, ut pro grege sibi commisso sedulam curam gerat, et vitæ exemplo præeat eos, quos docet.

M. Petrus Bles. Bath. archid. G. vicario suo salutem in eo, qui salus est animarum.

LICET circa debitum ecclesiasticæ administrationis sis instructus ad plenum: quia tamen vices meas exequeris in hac parte, plurimum interest mea tanto consideratius te solicitudinem animarum gerere, quanto certius est hujus officii negligentiam in commune salutis nostræ dispendium redundare. Salus quidem animarum, quarum custodiam suscepisti, de tuis manibus in districto et summo examine requiretur: nec materiam excusationis habebo legitimam, qui, etsi curam animarum non habuerim, ei tamen idoneum debui providisse pastorem. Ea propter moneo te, frater, et exhortor in Christo, vineam Domini Sabaoth, cujus tutela providentiæ tuæ commissa est, vigilanter et circumspecte custodias. Sunt enim vulpes, quæ demoliuntur latenter hanc vineam, occulti videlicet inimici versutiæ, qui non solum subjectorum pernicie delectantur, sed electorum observant calcaneum, et prælatos sibi delicatius acceptant in cibum, sicut Scriptura testatur, quia cibus Behemoth cibus electus. O perditos homines, qui non attendentes, quantum eis ex animarum cura discrimen immineat, sic se ad susceptionem honoris cum aviditate præcipitant. Et quum apostolus dicat, nemo sibi sumit honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron: ipsi non electi, non vocati, periculosæ administrationi se ingerunt et important. Infelicissimus sacerdos ad animæ suæ providentiam

omnino non sufficit, et multarum animarum curam attentare præsumit; procul dubio mercenarius est, bursæ lucrum quærit, non animæ. Quum enim sentiat se peccatis oneratum, mole hujus corporis aggravatum, terrenis curis implicatum, carnalibus desideriis occupatum, contra persequutiones infirmum, timoribus trepidum, anxium suspicionibus, obnoxium infinitis necessitatibus, ærumnosum, proclivum ad vitia, invalidum ad virtutes, qua præsumptione aggreditur onus ferre, quod per horam non sufficit sustinere? Sed excæcat miserum execranda ambitio, qui, dum obventiones altaris percipit, de viduarum lacrymis, et patrimonio crucifixi pascitur, non attendit, quod hæc in die tremenda a Domino exactissime requirentur. Propter hoc irritavit impius Deum: dixit enim in corde suo, non requiret. Certe requiret Dominus usque ad novissimum quadrantem. Ipse tamen longanimis et in multos misericors ad tempus cum patientia sustinet nequitiam sacerdotum: sed quum dixerint, pax et securitas, tunc repentinus superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, et non refugient. Hæc ideo tibi, dilectissime frater, intimanda decrevi, ut statum vitæ tuæ consilio maturiore disponas, et si circa curam Dominici gregis te negligenter hactenus habuisti, redimatur jactura temporis, et quod perperam factum est, in melius reformetur. Si vis alios regere et docere, prius teipsum regas et doceas. Cœpit Jesus facere et docere, prius fac, et postea doce. Male doces, si male agens bene loqueris: fortior est enim vox operis, quam vox oris. In ordinatione sacerdotis labia et manus Domino consecrantur. Labia enim sacerdotis custodiunt justitiam. Manus vero mundissimas esse oportet, quæ mundissimam carnem et sanguinem Christi tractant. Sint ergo verba tua

subjectis ad fructum: sint opera ad exemplum, teste Gregorio, Si perverse agis, tot mortibus te dignum constituis, quot ad subditos tuos perditionis exempla transmittis. Sane vitam singulorum, qui de tuo grege censentur, diligenter explora: si quid inveneris corrigendum, primum illud corripias in spiritu lenitatis: si te non audierit, dic Ecclesiæ: et si plaga incurabilis adhuc adhortationum fomenta non senserit, ferrum abscissionis appone. Argue, insta, obsecra opportune importune. Si quod tuum est feceris, et increpatio tua id non fecerit, ad quod missa est, sed vacua revertatur tanquam jaculum feriens et resiliens, non est quod tibi de cætero imputetur ad culpam. Ille enim te excusat, qui dicit: Nolunt audire te, quia nolunt audire me. Et: Qui vos spernit, me spernit. Si exhortatio tua fructum fecerit, animam tuam lucraberis cum anima aliena. His et similibus te ad frugem vitæ melioris invitare poteram: sed, ut multa concludantur in paucis, consilium meum est, ut te a solicitudine animarum omnino exoneres, aut te talem studeas efficere, qui ante terribile tribunal summi judicis de tua et aliorum animabus sufficias respondere.

EPISTOLA CLVIII.—AD JOANNEM CARNOTENSEM EPISCOPUM. [A. D. 1176.]

ARGUMENTUM—Graviter queritur in curia Romana quosdam muneribus corruptos hominem illiteratum et laicum contra canones præficere conatos abbatiæ, sed frustra.

Carissimo Patri, et Domino suo I. Dei gratia Carnotensi episcopo, suus P. Blesen. Bath. archid. salutem, et promissæ misericordiæ reminisci.

QUIA scio vos occupatum circa solicitudinem Ecclesiarum, paucis utor verbis, ne vestræ sanctitatis

aures impediam utilitati publicæ deputatas. Expletis feliciter et super omne desiderium meum negotiis, quæ mihi Dominus meus specialiter injunxerat, accepta benedictione et licentia recedendi a domino papa, salutatis cardinalibus lætus ad reditum accingebar, quum superveniente electo S. Augustini, dominus papa Magistrum G. et me ab incœpto itinere revocavit; benigne siquidem receptus est ab eis, qui, sicut scitis, gratius acceptant hominum munera, quam merita personarum. Sperabant enim, quod promotio ejus esset rixæ materia, et majoris emolumenti occasio; atque fluvium absorbentes, habebant fiduciam, quod in os eorum Jordanis influeret. Stabat ex adverso constanter et prudenter Magister G.; stabam et ego, sicut ministrabat in dulcedine sua pauperi Deus. Verumtamen, et leges, et canones, et quicquid de sacro eloquio ad nostræ partis assertionem poteramus inducere, funestum quidam majores inter cæteros et sacrilegum reputabant, nosque hostes Romanæ Ecclesiæ publice judicabant, nisi cessaremus ab hujusmodi verbis, quibus Ecclesiam S. Augustini, quam suam specialiter asserunt, Ecclesiæ Cantuariensi subjicere conabamur. Damna siquidem animarum non attendentes in monachis, omnia illicita eis licere permittunt, ut jugo disciplinæ prorsus abjecto, vagi et petulantes ad omnes carnis currant illecebras, omnesque excessus, quos per annum faciunt, annua redimant pensione. Quum itaque nobis publice fuisset inhibitum, ne in causa ista canones, aut leges deduceremus in medium, sed privilegia dumtaxat, si qua haberemus ad manum, quorum nullum eo tempore nos habere sciebant, viderentque nos in hac parte omni solatio humano destitutos, et quod in votis haberent hominem illiteratum et laicum, sed in emendis honoribus circumspectum, præficere abbatiæ,

quam simoniaca venalitate acquisierat, non occulta, sed publica et forensi, prosilui ad accusationem, atque adversus electum paginam inscriptionis arripui. Quum enim manifesta et notoria proponerem contra eum, illi quos amicos sibi fecerat de mammona iniquitatis, opinionis ejus et infamiæ vulneribus vinum et oleum infuderunt. Exhaustis itaque Flandriæ mercatoribus in argento, a Romanis tandem infinitam multitudinem auri mutuavit. Sic pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in fulgore auri fecerunt, ut non audirent illi duo, vel etiam unum de libertatibus et dignitatibus sanctæ matris Ecclesiæ Cantuariensis, pro quibus Beatus Martyr certavit usque ad mortem, et quas moriens confirmavit in cerebri sui effusione, et sanguine proprio rubricavit. Injunxerant electo, ut se tonderi et radi faceret, benedictionem a domino papa sequenti Dominica recepturus. Inter angustias igitur et cruces, inter mortes innumeras constitutus, videns quod non converteretur in judicium justitia nostra, ad nativæ rationis argumenta me contuli, fecique sine promissione aliqua, sine donorum aliquorum impendio, quod benedictio elongata est ab eo. Causa igitur Cantuariensis Ecclesiæ Deo et nostro Martyri commendata, Julio ingrediente, cum febre gravissima curia sum egressus. Bene valeatis.

EPISTOLA CLIX.—AD H. BAIOCENSEM EPISCOPUM.

ARGUMENTUM—Episcopum Baiocensem sic officii sui commonefacit ut tamen veniam deprecetur quod id facere ausus sit.

Dilecto et super omnia diligendo H. Dei gratia Baiocensi episcopo, Petrus Blesensis salutem, et siquid pretiosius est salute.

LITERAS vobis sæpissime destinassem, sed vereor

ne importunitati detractor adscribat, si minus tempestive vestram interpello solicitudinem publicis ecclesiæ utilitatibus occupatam. Verum posthabito detractionis universæ discrimine loquar ad dominum meum, quum sim pulvis et cinis. Licet enim supra hominem sit, tamen se non diffitetur hominem, et qui, dum in hac dissimilitudinis terra, et inter Chaldæorum officinas, in munditia castitatis puritati conversationis angelicæ se conformat, gloriæ sæcularis aura non quatitur, favorem populi calcans, quem alii cum labore venantur. Offerat itaque dominus meus caput et caudam hostiæ, et quod fideliter cœpit et feliciter, exitu feliciore consummet, et cujus nomen sicut unguentum effusum est, sit Christi bonus odor in vitam, ut quod mutabile est, convertatur in solidum, et quod mundanum in cœleste, et quod temporale est, in æternum. Posui os meum in cœlum, et sapientiam insipientissimus doceo; qui immundis conscientiæ vermibus plenus sum, eum moneo, cujus conversatio in cœlis est, qui ut myrrhæ fasciculus jam inter sponsæ ubera commoratur. Ipse est enim, qui in mundo existens mundum ignorat, et carnis propriæ persecutor in odore unguentorum decurrens cantat: Læva ejus sub capite meo, et dextera ejus amplexabitur me. Imposuissem utique ori meo silentium, nisi quia scriptum invenio: Mone sapientem, et te diliget: argue imprudentem, et te habebit exosum. Nabal ex commonitione legitur deterior, Pharao pertinacior. Manasses ex correptione resipuit. Balaam ex asini loquela maledicendi revocavit propositum. Moyses ad monitionem Jethro publicæ administrationis officia consultius dispensavit. Audiat itaque dominus meus asinum rugientem, et recensentem verbum illud apostoli: Quotquot perfecti sumus, sumus tamen imperfecti. Et alibi: Quum omnia

bene fecerimus, dicamus, quia servi inutiles sumus. Job siquidem attestante: Qui Deo serviunt, non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem. Elias se solum justum existimans clamabat ad Dominum: Domine altaria tua subverterunt, prophetas tuos occiderunt, et ego solus remansi inter eos, et quærunt animam meam. Quem Dominus increpans, Adhuc, inquit, restant septem millia, qui non curvaverunt genua sua ante Baal. Petrus ibi lapsus est, ubi confidentius promiserat se staturum. Qui ergo stat, videat ne cadat. Diffusius vobis scriberem, sed vereor, ne videatur converti epistola in sermonem. Indue, quæso, carissime, tunicam talarem Joseph, et sicut huc usque fecisti, persevera ut consummes, pugna legitime, ut triumphes. Principium et finis omnium Deus tuo finem coaptet initio, teque sibi sanctum, et nobis conservet incolumem. Vale.

EPISTOLA CLX.—AD ODONEM PARISIENSEM EPISCOPUM. [C. A.D. 1197.]

ARGUMENTUM.—P. Blesensis, quoniam viginti sex annis in Anglia vixerat, petit ab Odone episcopo revocari in Galliam, ut si non vivere, saltem sepeliri possit in sua patria.

Suo Domino O. suus devotissimus P. Bles. salutem, et si quid desiderabilius est salute.

GLORIÆ vestræ conglorior, quia sicut ex multiplici commeantium relatione agnovi, famæ vestræ titulus, laus et honor incessanter accrescit. Sicut unguentum effusum est nomen vestrum: effundite tamen et dilatate amplius ejus gloriam, ut sicut Abram in Abraham, Odo transeat in odorem, quatenus Christi bonus odor sitis in omni loco; descendat de capite Aaron in oram vestimenti ejus generosæ liberalitatis unguen-

tum, ut nos, qui ad vestræ tactum fimbriæ aspiramus, trahamur post vos, et curramus in odore unguentorum vestrorum. Oleum siquidem gratiæ crescit ex impendio, nec exuberantiam ignorabit, donec vasis deficientibus desinat erogari. Viginti sex annis in Anglia peregrinans linguam, quam non noveram, audivi. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est tanto tempore, et non est qui compatiatur exuli; non est qui commoveatur super contritione Joseph. Numquid semper ero vagus et profugus super terram? Nemo finem imponet peregrinationi meæ, ut saltem semel ante supremi spiritus exhalationem in aëre nativo mihi liceat respirare? Plerique peregrinationi diutinæ assueti patriæ præacceptant exilium, factique vitula Ephraim docta diligere trituram, tædium exilii palearum solatio recompensant. Ego aliter sentio.

> Me natale solum quadam dulcedine tangit:
>   Semper et immemorem non sinit esse sui.

Præsules Galliarum, apud quos factus sum tanquam mortuus a corde, tanquam vas perditum, mihi nimis obduruerunt ad gratiam: sed surgat aquilo, et veniat auster perflans cor vestrum. Veniat verbum Dei, et liquefaciat illud, et flante spiritu misericordiæ fluant in me vestrarum aromata gratiarum. Nescio sane, unde veniat, aut quo vadat benignus quidam spiritus suggerens assidue mihi, quod Deus gratiæ vestræ specialiter meæ revocationis ministerium reservavit. Obdurentur igitur contra me, qui carnaliter sapiunt, et ille mihi ad misericordiam liquefiat, qui spiritu Dei agitur. Nam et in deserto carnes olim obdurari ad solem et manna liquescere Scriptura testatur. Propterea expectabo in silentio salutare meum, et audiam quid in me loquatur Dominus meus. Sæpe enim me jacentem erigit, et fiduciam mihi exhilarat

languescentem, quod magni episcopi contribules vestri, quorum memoria in benedictione est, me quodam gratiæ specialis privilegio coluerunt, et exempti de terra in vobis plantaria veteris amicitiæ reliquerunt. Quum Bituricensis Ecclesiæ præcentor essetis, ad solatium alienigenarum manum munificentiæ vestræ usque ad novissimos fines Angliæ porrexistis: nec abbreviata est manus vestra, sed tanto facta est ex consecratione protensior, quanto præcentore major est præsul.

Quis nescit longas præsulis esse manus?

In promptu est, quantum vobis ex mea revocatione honoris et utilitatis accedat. Credo enim, quod, sicut apostolus dicit, data sit vobis manifestatio spiritus ad utilitatem. Sane, ut prophetico verbo utar: Panem nostrum comedemus, et vestimentis nostris operiemur, tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum. Auferat innata vobis liberalitas ignominiam peregrinationis et exilii mei, ut me prorsus vendicetis in vestrum, totumque vestro militet honori et obsequio, si quid sum, si quid valeo, si quid scio, si quid habeo, si quid possum. Quicquid mihi feceritis, quoddam breve precarium erit, vestrumque beneficium cum multa gratiarum actione Dei et hominum tempestive redibit. Cui non licet in patria vivere, saltem liceat sepeliri. Et, ut in versu Lucani claudatur epistola,

——— Liceat tumulo scripsisse, Catonis
Martia: sic liceat mihi scribere, Petrus Odonis.

EPISTOLA CLXI.

Argumentum.—Graviter conqueritur eum, quem summum suum amicum arbitrabatur, factum infestum hostem, et obtrectatorem. Videtur scripta ad episcopum.

Inhonestum est illos severis altercari dissentionibus, ad quorum æmulationem suæ vitæ statum cæteri de-

buerant conformare. Me equidem in tuæ familiaritatis sacrario repositum opinabar, te solum judicabam me alterum. Tu versutiæ toxicum fovens, vulpinæ machinam fraudis sophisticæ dilectionis involucro palliabas. Verum pictæ liberalitatis elusus eloquio, rerum experientia tandem edoctus, ambiguam amoris effigiem deprehendi, dum venenoso murmure me corrodis, dum absenti derogas, dum innoxium non cessas impetere maledictis. Vel igitur eloquiorum turpitudini silentium indicas, vel aceto respersus satyrico,

Flebis et insignis tota cantaberis urbe.

Ab integritate dilectionis amor degenerat, quem claudicare cogit adulatio, quem occasio facilis inquietat: me siquidem mentis adeo sibi counivit identitas, ut eadem communicaremus anima, ut illum me alterum judicarem. Verum susurro livoris aculeo instigatus discordiæ toxicum seminavit, et junctos dispergens hostem mihi peperit in amicum. Quoniam igitur excellentiam prælatorum illustrat, contumelias mitigare, resarcire discordias, vestris advolutus genibus majestatem vestram efflagito, quatenus me et Magistrum G. inter quos nubeculam odii seminavit adulatio, velitis ad concordiam revocare.

EPISTOLA CLXII.—AD E. AMICUM SUUM.

ARGUMENTUM.—Ait se ideo in extera regione versari, quod parum acceptus sit popularibus suis in patria: et gratias agit E. amico, quid pene solus se amicum et tanquam fratrem demonstrarit.

Idem E. amico suo intimo salutem, et utinam corporaliter semetipsum.

MIHI ad votum frequenter occurrit terram nativitatis meæ revisere, quum tamen illuc nulla alia me

trahat affectio, quam desiderium vos videndi. Non sum acceptus in patria mea: et, sicut propheta succinit, Non cognoverunt me fratres mei: utque alius propheta conqueritur: Domus nativitatis meæ facta est mihi spelunca aspidum, et habitatio scorpionum. Gremium misericordiæ mihi, et aliis concaptivis meis regio nativa præclusit, quos expuens alibi facere patriam nos coëgit. Inter amicos et fratres te solum experientia mihi fratrem exhibuit et amicum, cujus beneficio respondere non sufficerem, si totus auro effulgerem et argento. Mendaces enim sunt filii hominum in stateris, quia obsequia libenter accipiunt, nec accepta retributionibus prosequuntur. Dominus retribuat pro me: et quod meæ exiguitatis impotentia non præsumit, exuberans munificentia illius exsolvat, qui de thesauris suæ gratiæ multiformiter erogat universis. Devotionis, quam erga vos habeo, testis est mihi juxta apostolum, in cœlo, testis in terra. Ipsa dumtaxat Deo et conscientiæ meæ patet, quam replicare ideo supervacuum censeo, quia verba et adulationem saperent, et probabilitatem excederent in immensum. Salutate omnes amicos nostros. Certitudinem adventus mei vobis designare non possum, quoniam inopini labores viarum et fluctuationes implicant curiales. Latori præsentium facite præstari comitivam usque Londonias.

EPISTOLA CLXIII.—AD REGINALDUM BATHONIENSEM ELECTUM. [A.D. 1177 ?]

ARGUMENTUM.—Congratulatur Reginaldo, a quo magnis beneficiis affectus fuerat, quod in Bathoniensem episcopum electus sit.

Carissimo domino suo R. Dei gratia Bathoniensi electo P. Blesensis salutem in eo, qui salus est electorum.

MAGNIFICAT anima mea Dominum, quia magnifice

et mirifice misericordiam suam exaltavit in eo, qui mecum misericorditer egerat: et quum ego ad suscepti beneficii retributionem non sufficerem, Christus, pauperum fidejussor, pro me exuberantissime respondit ad meritum, eum in cathedram erigens præsularem, qui me de lacu paupertatis erexit. Ad meorum plenitudinem gaudiorum nemo quicquam posset apponere, quum illum in portu securissimo videam navigare, pro quo solo ludibria fortunæ ancipitis, et casuales verebar eventus, pro quo solo inter spem et metum anxius fluctuabam. O quam glorificanda sunt opera Domini, et miserationes ejus super omnia opera ejus. Quum in omnibus necessitatibus meis ejus misericordias sim expertus, desiderio meo longe nunc benignius aspiravit, quia quod incessanter suspiraveram ab antiquo, felici tamen consummavit effectu. Deum et conscientiam meam testes induco: non ideo electioni vestræ congratulor, ut in ea jam spem promotionis meæ concipiam, sed quia votis meis video satisfactum. Secure jam possum, et mori, et vivere: quia hoc solum cum desiderio expectabam, ut esset, qui vestræ liberalitati, qui vestræ magnificentiæ, qui vestris laboribus responderet. Adhuc tantillum mihi vitæ Dominus indulgeat, ut in eminentia pastorali vos videam, quem Deus elegit in sacerdotem sibi.

EPISTOLA CLXIV.—AD MAGISTRUM PHILIPPUM.

ARGUMENTUM.—Increpatur quidam qui Cantuariensem archiepiscopum de nimia mansuetudine arguebat.

Dilecto socio et amico Magistro Philippo Magister Petrus Blesensis perseverentiam salutis, et linguæ modestiam.

DURE arguis dominum meum Cantuariensem archiepiscopum, cujus consilia et judicia depravando, de-

sipientiæ ac levitati adscribis quicquid loquitur, quicquid statuit aut disponit. Omnium apud te reus factus est, quia in eo solo deliquisse videtur. Minus acute videtur alienos actus decernere qui in uno judicat universos. Utinam taceres aut si assumis judicantis officium, te et non alium judicares. Job ad amicos suos loquens, Utinam, inquit, taceretis et videremini sapientes: utinam et tu, amice, apponas ori tuo custodiam, ut silentio saltem pallies aut dissimules inconsultos, ne dicam cerebrosos animi tui motus. Si dominus meus Radulphum ab ea qua fungebatur administratione suspendit, si justitiam convertit in judicium, sententia hæc juxta exigentiam culparum Radulphi de prudentium virorum consilio ac deliberatione processit. Nam super fœneratitio censu, lapsu etiam carnis et varia vitæ turpitudine in jure convictus multos exemplo pravæ operationis et liberæ impunitatis licentia traxisset in culpam, nisi segetem succrescentium vitiorum et fructificantem in eo malitiam animadversio canonica succidisset. Porro ille conversus ad cor studuit incunctanter extraordinarios carnis motus cingulo sobrietatis accingere, longique jacturam temporis pœnitentiæ austerioris compendio et honesta conversatione redimere. Sollicitavit in domino meo pietatis affectus dejectissima ejus pœnitentia, quæ dominum ipsum movisse ad misericordiam publice credebatur. Quumque dominus rex ei supplicatorias destinasset ut præfatum R. in antiquæ administrationis officium et suæ serenitatem gratiæ renovaret, habita cum prudentioribus deliberatione imitatus est eum qui iratus misericordiæ recordatur, et qui in schola Evangelii Petrum atque in Petro nos docet non semel, non septies tantum sed septuagies septies indulgere. Dominum meum arguis levitatis quod pœnitenti compassus est, quod cum proximo suo et amico

veteri et probato misericordiam fecit; quum tamen scias esse securius in die tremenda de exhibita misericordia respondere, quam de exacta justitia et districto rigore. Domino meo levitati adscribis quod post sententiam suspensionis ab eo latam, domini regis precibus, cui juxta apostolum tanquam præcellenti præcipuus honor exhibendus est, quasi sententiæ suæ contradicens liberaliter acquievit. Novisti quia eminentiæ regalis obtentu quandoque rigor temperatur ecclesiasticus, et canonum severitas mansuescit. Legimus magnum Gregorium, et alios reverendos Ecclesiæ patres, non solum ratione humilis pœnitentiæ aut supplicatione principum, sed ob simplicem amicorum gratiam quandoque in his et similibus ac majoribus multiformiter dispensasse. Noli ergo in domino meo detestabiliter accusare quod quotidiana in hominibus benignitas consuevit. Quod si opera modernorum sequi, aut communem usum trahere ad consequentias dignaris, audi quæso, et te moveat inauditæ, sed diligenter audiendæ benignitatis exemplum. Eusebio dictante in Ecclesiastica Historia legi quod quum beatus Gregorius Cæsariensis episcopus urgente temporis procella et angustia, in Alpibus interceptus divertisset in fanum Apollinis, et a sacerdote loci ethnico et prophano, officiosissimo fuisset susceptus hospitio, memor obsequii et hospitii, Apollinem quem suspenderat a responsis et ludificationibus animarum, ad sacerdotis instantiam relaxavit. Sacerdos igitur admiratus illius majestatem cujus humiles servi possent ita magnifice Diis gentium imperare, atque ipsos verbo suspendere aut torquere, contempto et relicto Apolline, Gregorium et in eo Christum sequutus est, et sic Gregorius Apollinis sacerdotem quem habuit in fide Christi discipulum, habuit postmodum in Neocæsariensis Ecclesiæ regi-

mine successorem. Quum igitur videas quod homo ad hominis preces dæmonem quem ligaverat relaxavit, non mireris si dominus meus, qui communi omnium judicio mansuetissimus omnium est habitantium super terram, ad instantiam domini regis et magnatum terræ, apud hominem humiliter ac veraciter pœnitentem, veteri amicitiæ satisfecit.

EPISTOLA CLXV.—GUIDONIS ARCHIEP. SENON. AD GREGORUM PAPAM. [A. D. 1187.]

ARGUMENTUM.—Purgatur episcopus Laudunensis de impositis sibi criminibus.

Sanctissimo patri ac domino G. Dei gratia Summo Pontifici G. divina permissione Senonensis ecclesiæ minister humilis ejusque suffraganei quorum sigilla præsentibus litteris sunt appensa, devotissima pedum oscula beatorum.

QUUM paternitatis vestræ prudentiam non lateat ecclesiarum prælatos juxta diversorum exigentiam meritorum subditis suis existere debitores, ita quod alios oporteat dignis remunerationibus honorare, alios autem sine personarum acceptione pœna debita coercere; manifestum est quod omnibus placere non possunt qui necesse habent multos offendere, nec omnium possunt nec debent satisfacere voluntati. Et ideo in medio hujus nationis pravæ et perversæ illi etiam qui sunt sicut luminaria posita in firmamento continentia verbum vitæ, hodie tamen propter invidentium malitiam et detrahentium sunt quasi signum positum ad sagittam. De quibus recte dixit propheta: Sagitta vulnerans lingua eorum dolum locuta est. Et iterum: Extenderunt linguam suam sicut arcum mendacii, et non veritatis. Et dignum est quidem ut sagittæ parvulorum fiant plagæ eorum

et infirmentur contra eos linguæ eorum: Et mentiatur iniquitas sibi oppilans os suum. Et qui firmaverunt sibi sermonem nequam deficiant scrutantes scrutinio. Quorum studium et labor est prælatorum suorum pacem turbare ad ruinam capitis totius corporis, id est ecclesiæ membra concutere, et ad palliandum malitiam suam prætextu falsi zeli, quem erga ecclesias suas se mentiuntur habere, per iniquas et subdolas suggestiones a sede apostolica inquisitionis scrutinium impetrare: non attendentes quod dicit Sapiens: Non insidieris nec quæras impietatem in domo justi, neque vastes requiem ejus. Quum igitur venerabilis pater Laudunensis episcopus inter prælatos Ecclesiæ Gallicanæ tot et tantorum claruerit prærogativa meritorum, confundimur et erubescimus super his quæ per iniquos contra ipsum disseminata sunt; quæ nos, utpote qui a multis retro temporibus ipsius novimus honestatem, indubitanter credimus esse conficta, et propter hoc a sanctitate vestra nullatenus esse credenda, sed tanquam indigna penitus repellenda. Maxime quum unanimiter testes simus quod apud nos inter quos conversatus est, hactenus non sonuerit verbum sinistrum de ipso, sed potius serenitatis ejus et probitatis fama quasi odor Cedri in utraque provincia circumquaque diffusa. Ut vere de ipso dicere valeamus quod legitur de Susanna: Erubuerunt servi vehementer quia nunquam dictus fuerat sermo hujusmodi de Susanna. Et quod amplius est, non solum erubescunt clerici, sed sacerdotes et laïci, claustrales et religiosi, principes et episcopi. Unde tanta est nobis securitas conscientiæ de ejus honestate, quod coram Deo et vobis, pater sanctissime, parati sumus vestræ purgationis luce hujus depravationis confictæ nebulam, si opus fuerit, dissipare.

EPISTOLA CLXVI.—AD PAPAM.

ARGUMENTUM.—Intercedunt quidam pro abbate Salmurii.

Summo pontifici.

Quum ex vicinitate locorum et bonorum relatione didicerimus fratrem M. venerabilem abbatem Salmurii, et ante promotionem suam vitæ laudabilis extitisse, et post promotionem suam ascensiones in corde suo ascendisse, et de virtute in virtutem: et abbatiam suam bene per quatuordecim annos vel amplius laudabiliter rexisse in pace et ordinis observantia: ita quod cœnobium illud in spiritualibus et temporalibus, inter alias abbatias Turonensis provinciæ præfulgebat: miramur plurimum audito quod quidam sinistro, ut dicitur, ducti consilio pacificum ipsius abbatiæ statum concutere non verentur: licet abbas et ante appellationem et post eis obtulerit secundum monastici ordinis instituta, accitis vicinis abbatibus et bonis viris, paratus erat stare eorum consilio; et si quid emendandum fuerat emendare. Pro pace igitur et tranquillitate ipsius ecclesiæ vel abbatiæ vobis, pater sanctissime, supplicamus, ut per malorum repulsam, et eorum qui recto sunt corde approbationem, tranquillitati ipsius ecclesiæ clementius intendatis. Bene et diu valeatis.

EPISTOLA CLXVII.—AD ALEONORAM REGINAM ANGLIÆ. [A. D. 1183.]

ARGUMENTUM.—Consolantur Aleonoram Angliæ reginam Christiani e Terra-sancta, ob intempestivum obitum filii Henrici III, Anglorum regis, indicantque se exequias ejus, præsente sedis apostolicæ legato, celebrasse.

Rumor flebilis, et tristis adventus in terra nostra nuper insonuit, amaritudine plenus, et plenitudine

doloris non vacuus, ac diri novitate vulneris corda nostrorum saucians, cunctis quidem dolendus fidelibus, cunctisque Christicolis deplorandus: sed nobis eo ferendus molestius, eo acerbius molestandus, quo inter luctuosi pericula et anxietates funebres constituti, unde subventionis expectavimus auxilium; unde tranquillitatis portum de tot fluctibus confidimus obtinere: unde denique terræ-sanctæ per incrementa temporum a primævis temporibus beneficia continuata provenerunt, et grata remedia se effundunt, illuc, proh dolor, refundere antidotum consolationis compellimur, illuc compassionis affectum expandere cogimur; illuc denique mitigationis unguentum et curationis solatium ministrare arctamur. Sed qui ad vestris luctibus desistendum, et nostris repellendum periculis nequaquam sufficimus, quomodo ad temperamentum tam acerbi doloris vestræ celsitudinis sufficientes poterimus reperiri? Qui nostris mitigandis vulneribus, vel curandis omnino defecimus, qualiter materno vulneri medicantis manum, et medicinæ remedium apponemus? Scimus quidem animum vestrum ex acerbo raptu filii dolentem non modicum, et intimis præcordiis sauciatum: nec immerito; quia turbato fatalitatis ordine mater pro filio lachrymas offert, quas matri filius reservabat. Juvenem necdum firme puberem prius conspicit intempestivæ mortis subisse judicium, quam senectutis indicium advenisse. Et qui successor talis dignitatis expectabatur ab omnibus, nunc sicut flos decidens ante fructum, sicut fructus decerptus, statu temporis immaturi juste lugetur et deploratur ab omnibus qui posteritatem talium diligunt, et generis sui immortalia cupiunt incrementa. Magna igitur undique dolendi materia, sed non desunt consolationis antidota, si rationem vis doloris admitteret, si non carnalis

sensus sequeremur voluntatem. Sed, quum prudentiam et regum exempla revolvimus antiquorum; sane rex ille inclytus et Spiritu Dei plenus, licet in morbo nati lugeret graviter, et luctuosos deduceret dies, tamen in funere nati non solum se, sed et alios consolatione multiplici a doloris pelago relevavit: dum se iturum ad filium de cætero non rediturum ad eum, nec fletus alicujus subsidio reversurum tam prophetico spiritu, quam humanæ fuit rationis perspicacitate professus. Mementote, inclyta domina, vos filium genuisse mortalem, nec ullam momentaneæ mortalitatis celsitudinem accepisse, nec satis diuturnam doloris habere materiam, in unius subtractione filii, quam Dominus tanta dotavit sobole, tanta denique prosperitate ditavit. Quis scit, si Spiritus Sanctus idcirco humanæ generationis novacula, vitæ telam in nato regio, quam nondum perfecte texuerat, tempestive præciderit, ne fascinatio nugacitatis in posterum averteret sensum ejus, et mundanæ fictionis dolositas deciperet animam illius? Et ideo, quia placita erat Deo anima ejus, ideo factus dilectus de tenebris ad lucem, de carcere ad regnum, de mortalitate ad vitam, de exilio denique ad patriam est translatus. Sed quid agamus, numquid non indigne reprehensioni patebimus, quum potum fonti, cibum pani, consolationem consolatrici omnium præsentamus? Scimus equidem, inclyta domina, quod in totum orbem per Dei gratiam fama regalis nominis est diffusa: quod etsi ex naturali affectu materna viscera super funere tanti nati, et raptu talis liberi sint commota, tamen ex cœlestis charismatis unctione, qua vos præ cæteris prædecessoribus vestris omnipotens copiose perunxit, ad exemplum virtutis et patientiæ tanta in vobis consolatio redundavit, quod refusa in alios, aliis refrigerium præstitit, aliis exul-

tationem refudit, alios ad exemplum virtutis et patientiæ provocavit. Præterea, excellentissima et specialis domina, verbis consolatoriis, velut minus sufficientes et idonei, desistentes, magnitudini vestræ compassionis præcordia; et devotionis insignia intimamus, quibus totus populus Acconensis audita morte carissimi filii tui in plenæ subjectionis et affectionis ostensionem effluxit. Nam universis prælatis et rectoribus Ecclesiarum, regnique Hierosolymitani baronibus, ac universo populo advocatis in Ecclesia S. Crucis, celebratisque ex more exequiis, ac in crastinum Missarum solemniis per legatum sedis apostolicæ celebratis, magnaque data indulgentia ex parte legati et aliorum prælatorum, prædictus legatus nobis sibi assistentibus pro requie mortui speciales orationes injunxit populo universo. Sed et pro vita regis, reginæ, et filiorum et fratrum conservanda per tempora longiora specialius et amplius orare mandavit. Regnum et regem cum consorte, et liberis Bethleemitanæ puerperæ devotius recommendans, sicut semper in suis sermonibus consuevit.

EPISTOLA CLXVIII.—AD N. PONTIFICEM ROMANUM.

ARGUMENTUM.—Rex quidam sibi totique occidenti gratulatur, quod N. ex ipsius terra ad summum pontificatum pervenerit, eumque hortatur, ut dignos tantum ad dignitates ecclesiasticas promoveat.

Tali papæ talis rex.

AURES nostras aura dulcis afflavit; quia, sicut accepimus, creationis vestræ novitas tanquam aurora rutilans desolationis Romanæ Ecclesiæ tenebras propulsavit. Gaudet sedes apostolica viduitatis suæ solatium consequuta. Gaudent omnes, Ecclesiæ

lucem novam oriri videntes, et ipsam usque ad perfectam diem crescere præstolantes. Sed gaudet præcipue noster Occidens, quod velut Oriens novum lumen influere promeruit orbi terræ, et solem Christianitatis, qui versus Orientem nuper occubuit, divino munere Occidens restauravit. Nos itaque, pater sancte, honori vestro magnifice collætantes, et divinæ majestatis magnificentiam devotis inde laudibus persequentes paternitati vestræ, de cujus fervore filiali devotione confidimus, vota nostra familiarius aperimus. Si enim carnalis filius carnales affectus patri fidenter aperit, quanto fidentius spiritualis spiritualia potest desideria reserare? Sane inter cæteras affectiones nostras non mediocriter affectatus, quod cum divina dextera reverendissimam personam vestram, tanquam lignum vivificum in medio paradisi spiritualiter plantandum duxerit, et de terra nostra in suum pomœrium transplantandum, summopere studeatis fructuosis operibus et doctrinis Ecclesias omnes ita reficere, quod beatam dicant omnes generationes vestræ beatitudinis nationem. Illud quoque sincero corde sitimus, quod spiritus procellarum, qui dignitatum culmina vehementius consuevit perflare, nunquam a sanctitatis studio vos avellat: ne, quod absit, altius dignitatis fastigium, gravius præcipitium subsequatur. Sed et illud intime affectamus, ut quum universarum Ecclesiarum ordinatio ad vos pertineat, tales ordinare curetis sine dilationis dispendio cardinales, qui onus vestrum sciant, et velint, et valeant supportare: non respicientes ad patriæ propinquitatem, generis qualitatem, aut potentiæ quantitatem, sed quod Deum timeant, avaritiam odiant, justitiam sitiant, et zelo ferveant animarum.

Nec modicum nostrum movet affectum, ut quum Ecclesiis supra modum officiat indignitas ministro-

rum, summa solicitudine vigilare curetis, quum super dignitatum, vel præbendarum collatione vestram continget requiri providentiam, ne quis indignus irruat in patrimonium Crucifixi. Quum autem felix terra, felicis redemptionis origine, conversatione ac sanguine Christi consecrata, quam Christiana devotio præcipue venerari tenetur, tantis, sicut oculata fide novistis, perturbatur nationum incursibus, abominationibus polluitur, desiderio desideramus quod ad ipsius liberationem vestræ solicitudinis vires accingatis. Illud autem olim illustre imperium Constantinopolitanum nunc graviter desolatum, quis affectare non debeat, ut vestra providente prudentia, consolationem recipiat opportunam? Siquidem et honoris vestræ considerationis, et commoditatis communis æmulatione affectare debemus, ut qui promotione divina universali præsidetis Ecclesiæ, circa omnium Ecclesiarum informationem ac reformationem assidue vigiletis. Confidimus autem in Domino et speramus, quod sicut de virtute in virtutem, et de honore in honorem divinitus sublimati secundum ipsorum exigentiam lucere curastis: sic ad apostolicæ sublimatis apicem evocati subjectas Ecclesias illustrare ac inflammare curabitis, ut non sit, qui se abscondat a vestro lumine et calore, relicturi talia post decessum vestrum vestigia sanctitatis, quod terra nativitatis vestræ, quæ de felici jucundatur origine, de felici fine poterit felicius in Domino gloriari. Demum paternitatem vestram ex speciali confidentia requirimus et rogamus, quatenus nos et familiares nostros, et statum regni nostri in sermonibus et orationibus vestris specialiter habere dignemini commendatos.

EPISTOLA CLXIX.—AD REGINAM QUANDAM.

ARGUMENTUM.—Consolatur reginam lugentem de morte filiorum.

Salutem et felicem dierum longitudinem cum votivæ salutis et gaudii incremento.

A PRÆSENTIS mundi exordio rerum creator omnium, licet rebus ipsis naturas indidit varias, in hac tamen conditione concludi voluit universas, ut et mobilitati et corruptioni subsisterent, et tandem defectui subjacerent, sicque reducerentur cuncta in nihilum, quæ de nihilo primordialiter processerunt. Hinc est, quod ipsi amœnæ luci diei noctis succedit tenebrositas, prosperitati annexa est tribulatio, stabilitatem variat mutabilitas, illudit felicitati adversitas, gaudium doloris aculeus vulnerat, et mors demum de præsenti reportat vita triumphum. Hæc quippe regula, quæ nullam exceptionem recipit: hæc est summi conditoris voluntas immobilis. Hæc est, quæ nec summas dignitates, nec immensos potentatus excipit, sed

sceptra ligonibus æquans,

omnibus æqua, omnes in hoc efficit coæquales. Ferenda est igitur æquanimiter lex communis, et illius depositioni parendum humiliter, cujus consiliarius nemo fuit; qui etiam ut hanc nobis non parcendam ostenderet, ipsam proprio filio non pepercit. Quid est ergo quod de multorum talium transitu glorioso doloris irremediabiliter singultuosos gemitus, tristia lamenta, dolorosas voces, et amaras lacrymas, prout intelleximus, emittitis incessanter? Equidem animus magnificus, nobilitatis titulus, prudentiæ modus, talia nec approbant, nec admittunt. Rogamus itaque sublimitatem vestram precibus quantis possumus, et in Domino Jesu obsecramus, quatenus prædictas anxi-

etates, pusillanimitatis filias, penitus deponentes, ad ipsum Dominum corporeos et mentales oculos dirigatis, ipsum in omnibus operibus suis toto mentis ardore, totoque studio collaudando. Nam etsi doletis carnaliter, quia tantos, tam sublimes, tam magnificos amisistis, regratiari potius debetis Altissimo, et jus clementiam collaudare, quia ipso præstante, habere tales, ut prædictum est, meruistis. Attendatis etiam diligenter, quod quicquid habemus, a Deo mutuum est, non donum: deposuit enim, non dedit, quæcumque sub ipso beneficia possidemus. Agamus ergo de usu gratias, et reddamus, quum repetierit, non ingrati: sed ut ad gratias vos obnoxios recognoscatis iterum pro felici copia liberorum: in quibus, si bene advertitis et gaudiorum vobis adest materia, et multa insuper restitutio amissorum.

EPISTOLA CLXX.—AD REGINAM QUANDAM.

Argumentum.—Hortatur reginam ne plus æquo lugeat ob mortem regis Arragoniæ.

Tibi forsitan profuit hactenus ignorasse mortem regis Arragoniæ, et tantum temporis subripuisse dolori: sed nobis quidem obfuit manifeste: quia doloris gladium, qui nostram in ipsius morte sauciavit animam, tecum sentire cogimur. Iterato etiam vulnus, quod ipsa temporis diuturnitate obduxerat cicatricem, redivivis hians suspiriis reviviscit. Quid enim prodesset hortari, ne tam acerbo vulnere sauciata non doleas, quum dolore non careat plaga recens: aut suadere, ne fleas in funere tam deflendo, quum ipsi nostras in ipsa doloris recentia nullatenus potuerimus, et adhuc in hujus memoria vix possimus lacrymas continere? Habet quippe dolor, sicut affectus cæteri, leges suas, quæ nullius imperium pati-

untur: et quemadmodum quemlibet viventem pallore timor, et verecundia rubore perfundit, ita vis doloris intimis inclusa præcordiis ad exteriora nullius imperio retardata prorumpens seipsam per lacrymas erumpentes effundit. Sic patriarcha Jacob credens filium suum Joseph a bestia devoratum dies multos continuavit in luctu. Sic Job exemplum patientiæ singularis in natorum acerba morte expressit scissione vestium vim doloris. Nunc igitur persuadere intendimus, ut quasi fortior in supradictis in tanta dolendi materia dolorem prorsus excludas: quia te modum habere volumus in dolendo, ac ipsum Job, de quo jam præcessit mentio, imitari: qui postquam doloris vehementiam expressit, sicut præmissum est, continue beneficia memorans Creatoris, et humiliter divinæ obsequens voluntati, Si bona, inquit, suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus? Et tu, qui multa bona de manu Domini etiam largiflue suscepisti, cur igitur indignaris, si dulcia tot amaritudo respersit? an ignoras, quod peregrinatio est vita hominis super terram? Et, sicut in longo peregrinationis itinere, nunc est pulvis, nunc lutum, nunc serenum, nunc pluvia: ita modo spes, modo timor, modo dolor, modo gaudium in hac vita. Denique, quid potes dolore supervacuo proficere, nisi affligere temetipsam, et subditorum tuorum animos consternare? Ecce David regis tibi referimus exemplum, ut regina regem prudenter imiteris: qui servientibus suis admirantibus, quod quum filius suus adhuc viveret, jejunabat et flebat: postquam autem fuit mortuus, comedit lota facie, et respondit, inquiens: Dum adhuc viveret, jejunabam et flebam, si forte donaret Dominus illum mihi: nunc autem quia mortuus est, cur jejunem? nunquid potero eum amplius revocare? ego ibo ad eum, ipse vero ad me

non redibit, consolatusque est rex facto et verbo hujusmodi se et suos. Et tu ergo, filia carissima! consolari te ac tuos incipias his exemplis, non deficiens, sed proficiens, quum a David corriperis, ne sic dejiciaris præteritorum memoria, quod præsentium jucunditatem amittas, sed in te fiduciam potius erigas futurorum, pensans, quam transitoria sit et caduca gloria temporalis, ut illam, quæ finem non habet, solicita studeas promereri.

EPISTOLA CLXXI.

ARGUMENTUM.—Quendam consolatur mœrentem ob mortem multorum.

CONTRA casus mundi, tam varios quam amaros, contra insultus pestiferos, quibus humana conditio affligitur incessanter, ujus cithara in luctum convertitur, quam mortis insidiæ lacerant, quam errores angustant, et quam respirare non sinunt, arma patientiæ oportet assumere, tot adversa mansuete sufferre, et beneplacitum Dei, ad cujus nunc nutum orbis concutitur, et universa tremiscunt, non solum patienter, sed cum gratiarum actionibus tolerare. Sane, etsi rumor amarus, rumor anxius et absynthio plenus super casu, nec non occasu talium circumquaque diffusus materiam ploratus accumulent, et cordis interiora compungant, tamen aggravatam manum Domini prudentis est animi cum modestia tolerare, ne desiderando contrarium, convincatur nolle, quod Altissimo placuit, et quod Dei judicium ordinavit. Prudentiam igitur cordis vestri, quam circumspectam scimus, quam in prosperis non elatam, quam in adversis non depressam pro certo cognovimus, duximus exorandam, quatenus occasum talium, quos de mundi miseria transtulit gratia creatoris ad regnum, tam

forti animo toleretis, quod patientiæ munus muneretur in vobis.

[EPISTOLA CLXXII.—A. D. 1189.]

Acerbissime deplorat infaustam mortem Friderici imperatoris, dicti Barbarossæ.

Rumor terribilis, et horribilis, et nefandus nostris et aliorum auribus nuper inculcatus, omni bicipiti gladio penetrabilior nostri cordis vitalia sic acerbe, sic medullitus, sic lethaliter sauciavit, quod vix speratur antidotum, vix restat vivendi fiducia, vix spes aliqua subsistendi. Audivimus enim, et in ipso pene auditu defecimus præ dolore, quod illa imperii columna immobilis et regni Apuliæ stabile firmamentum, ille Lucifer matutinus omni micanti stella micantior, ille, inquam, ingens chrysolithus omni jaspide et lapide pretiosior, Fredericus videlicet noster serenissimus imperator sui fati diem proh dolor clausit extremum. Ad cujus obitum universis ejus fidelibus, et præsertim regnicolis, qui tuo præsidio defensante inconcussæ pacis quiete vigebant, quasi sol et luna, et universa cœli luminaria tenebrescunt, dum illud lumen lucidissimum obturatur, quo ubilibet coruscante, hactenus nullius erroris vel horroris offendiculum timebatur. Heu quid agimus, ad quem confugimus, cujus præsidia præstolamur? Quis fiet amodo grande præsidium? Quis regnicolis mite levamen? Quis gentis Apuliæ tuta defensio? Occubuit enim leo fortissimus, cujus facies inclyta, cujus præpotens dextera feroces terræ bestias deterrebat, et rebellium colla sibi subjiciens ubique terrarum monstra placabat. Plangite igitur regni fideles tanti principis præsidio destituti, ululate juvenes, plorate senes, nuptæ ac virgines cum ephebis. Nam

vitæ vestræ dux et regimen, vita et salus, lux et defensio, tutela et virtus, ancora spei, refugium et auxilium, heu mortis imperio subjugatur. Heu heu, importunæ mortis protervitas effrænata, et effrænis præsumptio sororum triplicium vitæ hominum fila trahentium, quæ sumptis a parcendi vocabulo suis nominibus antiphrastice ponuntur, cur saltem in tanto principe vera sibi nomina non adsciscunt, ut illius capitis saluti præessent, quod mille damnandis capitibus jam pepercit? O mortalium miranda conditio, et, si fas est dicere, conditio deploranda, dum mortis imperio curvantur imperia, et ejus jugo colla nobilium subjugantur, quorum dominio pauperum ac divitum, debilium et potentum capita supponuntur. Hoc tamen divina creditur providentia definitum, ut sicut est similis cunctorum nascendi conditio, ita similis finis et interitus universis et singulis subsequatur. Quia igitur de tanto, et de tam irrecuperabili damno fere inconsolabiliter est dolendum: multorum mentes ita sunt in dubio positæ, quod incertum est eis de facto guerrarum et pacis quid fieri debeat in futurum, quum domini imperatoris hæredibus existat non impotens adversator, qui totis ut creditur viribus nititur contra eos mala malis quotidie, si prævalet, cumulare. Hinc est, quod dilectionem vestram, de qua plene confidimus, exoramus, quatenus vos, ad cujus notitiam curiæ secreta perveniunt, et aliquorum consilia revelantur, si quid potestis conjicere de futuris, quod jucundum esse debeat, aut damnosum, nobis vestris litteris enodetis, ut juxta quod nobis possibile fuerit, securiorem viam in dubiis eligamus. Nam jacula, quæ ab hostibus jaciuntur, si prævisa fuerint, minus inferunt læsionis.

EPISTOLA CLXXIII.—AD EPISCOPOS SUFFRAGANEOS, ET ABBATES.

ARGUMENTUM.—Archiepiscopus Rothomag. auxilium episcoporum et abbatum implorat, ut pontificis Romani inopiæ subveniant.

Rothomagensis archiepiscopus suffraganeis et abbatibus salutem.

NOVISTIS, et in fines terræ credimus exivisse, quantis turbationibus et pressuris Romana ecclesia diutissime sit vexata. Credimus in communem notitiam devenisse, qualiter dominus papa pro tuitione Ecclesiasticæ libertatis se ad omne discrimen objecerit, Ecclesiæque Dei persecutionibus commoriens incessanter sit afflictione propriæ personæ, et debitorum onere prægravatus. Clamat itaque ad vos vestra mater Ecclesia sumptibus importunis exhausta, plenamque reportans de vestra largitione fiduciam, postulat, ut in vestra consolatione respiret, pro quibus desolatam se sentit, et mœrore confectam. Sane schismaticæ potestatis procella jam pro parte detumuit; jam portum securiorem naviculæ Petri promittit aura clementior, si pacis opportunitati, quam Deus obtulit, obsequia vestræ liberalitatis aspirent. Efferatam siquidem Romanorum malitiam, et inexplebilem pecuniæ sitim domini papæ munificentia et consilio toties expugnatam succubuisse certa relatione comperimus. Nec ad omnimodam pacis et securitatis plenitudinem quicquam deest, nisi ut dominus papa sumptibus exinanitus immensis, sibi et suis victualium sufficientiam de vestra largitione restauret. Bene valete.

EPISTOLA CLXXIV.—AD DOCTORES ACADEM. NEAPOLITANÆ.

ARGUMENTUM.—Lamentatur de obitu M. Walteri professoris grammatices.

Sedentibus super aquas amaritudinis in salicibus organa suspendentibus Neapolitani studii doctoribus universis Magister P. solamen sancti Spiritus, et illam, quæ omnem sensum exuperat, pacem Domini nostri Jesu Christi.

DE sæculo nequam, et valle miseriæ ad scholas florentis patriæ, ubi garrulitatis improbæ nullus auditur tumultus, illius vocatione, cujus imperium in cœlo et in terris, et in omnibus extenditur creaturis, grammaticorum eximius consocius noster et frater, M. Walterus noviter evocatus, ab oculis nostris pertransiit velut umbra, imo evanuit: ad cujus transitum studii Parthenopes obscuratus est sol, et luna versa est in eclipsin. Nam ars Grammaticæ, quæ lunæ vocabulo designatur, privata decoris radiis tristis sedet in tenebris, et habet, unde suum possit reiterare dolorem, duobus maritis tam modico tempore viduata. Nondum præcedentis et recentis doloris sanata sunt vulnera, et sic calamitati calamitas, et tempestas additur tempestati, dolor doloribus, et vulneribus vulnera inferuntur. Mirum in modum hic est ordo præposterus et turbatus: quia naturaliter magistrum sequitur discipulus: hic autem magister est discipulum subsecutus, et hoc ideo, quia mortis irregularitas de suo more perverso pervertit ordinem; quæ præponenda erant, postponit; præponit e contrario postponenda. Proh dolor, vitis frondosa quam subito aruit; cujus fructus exuberarat ad plenum. Nam in multitudine filiorum, quos genuit in-

defessus ille uterus Magistralis, cunctis prævaluit, et tanquam cedrus Libani superexcrevit, cui non sunt adæquatæ virgultæ de deserto. Ipse quidem fuit alter Joseph in terra Ægypti, cui omnes inviderunt potentes, quem sæva bestia devoravit, videlicet mors, quæ per aphæresim cunctis aufert mortalibus caput, et a membris dividit et scindit: in cujus decisione vos, qui floretis in cathedris, tanquam multorum capita plena oculis retro respicite, et diligenter attendite, quantum sit tenuis et fragilis gloria singularis: quæ est quasi quidam vapor ad modicum durans, fœnumque quod mane florescit, vespere decidit et arescit. Ad tutelam igitur bene vivendi, doctores inclyti, subtracti magistri, per illam syncopen, a qua nullus grammaticus excusatur, statum et transitum reciprocantes in vobis, unum efficax per locum a simili colligite argumentum, similiter istud iter currere, quod vester socius præcucurrit: quum de similibus idem judicium habeatur.

EPISTOLA CLXXV.—AD AUDITORES GRAMMATICES.

Argumentum.—Ejusdem est argumenti cum superiori epistola, deplorat enim mortem professoris grammatices.

Vagientibus in cunis adhuc artis grammaticæ, natisque recens discipulis, quilibet homo, qui sequitur veritatem, vitam bonam et exitum meliorem.

Quia materia ita se habet, quod ab amaritudine sumat exordium: nec dolorosa possunt sine animi perturbatione narrari; non miremini, si anxietate quadam, et oratione singultuosa vobis scholaribus, qui habitatis orbem, a mari usque ad mare, præcipue filiis, quos in dolore peperit mater ars grammatica, dura nimis et amara præsentibus nuntiamus. Est

enim, quod non sine dolorum aculeo dicimus, grammaticæ artis noviter extincta lucerna, et desiccatus est fons irriguus, frugifer Euphrates Magistri N. qui non ab infimo positivi, sed a superlativi nomine meruit derivari, quum super se nullum habuerit ascendentem: imo sicut aquila transcendit omnia genera pennatorum, vir potens in opere et sermone: rara in terris avis, quæ sine pluralitatis consortio meruit dici singularis. Ad cujus transitum, velut sole petente occasum, tenebræ factæ sunt super universam faciem terræ. Nam ipse solus de tenebrosis et confusis Prisciani tractatibus educens lucem purgavit tenebras; ipsius veterem et antiquum Donatistam compescuit, et apostatam reformavit, et quasi de caligine montis Sinaï alter Moyses legifer, a Deo et non ab homine sibi scriptam grammaticam hominibus reportavit, in qua sub tali et tanto artifice, non solum prima, sed artes quoque cæteræ pariuntur. Unde quid facient parietes, quum corruit fundamentum? Quid infelix grammatica orba parente suo? de quo completum est illud propheticum: Vox in Rama, hoc est in excelsis, audita est, ploratus et ululatus multus: Rachel plorat maritum suum, et non est, qui consoletur eam ex omnibus caris suis. Nam quis similis sibi, ut suscitaret Dominus Spiritum suum per aliquam Pythonissam, ut loqueretur vobis ad tempus Magister magistrorum ille doctissimus, qui ducebat alios in stuporem? Verum, quia omnes morimur, et sicut aquæ, quæ non revertuntur, dilabimur, ac testante philosopho, crudelitatem fati æqualitas consolatur, mœrore deposito, qui talem et tantum dilexisti auctorem, ad ejus obsequia concurratis, orantes pro illo Doctore mirabili; qui et a mane usque ad vesperam clamavit, sicut pullus hirundinis, et meditatus est, ut columba, ponendo

animam pro scholaribus docendo desiit, et docuit desinendo.

EPISTOLA CLXXVI.—AD JURIS CIVILIS PROFESSORES.

ARGUMENTUM.—Deplorat obitum eximii cujusdam professoris Juris Civilis.

Juris Civilis professoribus universis P. salutem, et attendere ultimum ante primum.

AMARITUDO amarissima, et materia concreta doloribus humanis noviter mentibus occurrerunt. Nam unicus et singularis homo, in quo, velut in suo proprio, leges convenerant et vivebant, eloquentiæ tuba, consilii plenitudo, vox populi, ad finem et in fine optimus persuasor omnium excellentissimus Jacobus de regione, Jesu Christo vitalem Spiritum resignavit, et attrita est nimium repente gloria vultus ejus. In cujus occasu non solum Lombardia sole privata suo, verum etiam maxima pars viventium continuis lacrymis ingemiscit, et doloris gladius multorum viscera perforavit. Nec immerito, quum ipse quasi legifer, et supremus doctor, de præscriptis juris codicibus sensus informarit informes, et quasi adhuc vivens informare non desinit, quia licet, ut homo, desierit, non tamen desinit ut magister: quia mortuus ipse docet, quantum sit appellatio mortis difficilis ét violenta, quia resistentia nulla ei fieri potest, quia ex modo necessitatis omnem superat syllogismum, exceptiones non recipit, dilationes aliquas non attendit. Verum, quia mirabilis est ista regula mortalium, numquam fallitur, et omnes fallit, fallacia videlicet veridica, quæ in credentia non habetur. Ipsa quidem est lætitiæ nebula, tristitiæ genitrix,

dilatatio lacrymarum, universæ carnis exterminium, et singularium destructiva. Ideoque viri prudentes in doctore mortuo prudenter addiscite, quicquid possit, et quantum fortior extat angelis; et diligenter attendite, quod legum facundia mortis imperio non resistit.

EPISTOLA CLXXVII.

Monet quendam ne vita defunctnm immoderate deploret.

Proprio filio suo Dominus non pepercit, ne jus caussæ communis gloria, et humana natura exceptionem haberet, quæ a mortalitate primæ corruptionis egressa moriendi necessitatem incurrit, et ideo naturæ debitum reddere licet, et decet, quia scriptum est: Fili, in mortuum produc lacrymas. Sed vestræ non debent a Salvatoris lacrymis discrepare, si estis Salvatoris amici, qui non pro morte Lazari, sed pro ipsius revocatione ad miserias temporales planxisse dicitur, et luxisse. Qui enim ultra debitum naturam impugnat, non naturam, sed naturæ impugnat auctorem: nec est tutum illi inferre injuriam, qui nemini novit inferre eam. Videte igitur, et cavete, ne terreno affectui, et postmodum perituro cedat æternus et salutaris affectus. Ideoque sinceritatem vestram monemus et hortamur attente, per Apostolica scripta mandantes, quatenus ob reverentiam Dei et vestram, omnem tristitiam deponentes, gaudeatis in illo, qui cœlestis profunditate consilii disponit et ordinat, vocat et revocat subjectas suæ providentiæ creaturas: qui affectibus paternis et patriis filios corrigit, et ad vitam disponit æternam: attentius provisuri, et in sacramentorum suffragiis, aliisque operibus pietatis, quod perire non potest, et æternum est sine fine vivens. Unde sancti viri Job consolationem memoriæ

commendate, post rerum et filiorum amissionem dicentis, Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

EPISTOLA CLXXVIII.

Argumentum.—Consolatio super morte.

Si omnis caro fœnum, et omnis gloria ejus quasi flos agri: si lunam pallescere, si solem videmus aliquando eclypsari, quid est homo quod ingemiscis lacrymis, mortuo fratre tuo? cur non tacet pupilla oculi tui doloris amaritudinem transfundendo? Nescis, quod omne compositum, attestante philosopho, dissolvitur, et præter Angelos omnis occidit creatura? Unde illud propheticum; Homo vanitati similis factus est et dies ejus, sicut umbra, prætereunt: et quasi vas figuli confringetur. Humanum quidem est flere, sed continuare fletus, penitus inhumanum: quum dicat apostolus: Nolite contristari, sicut et cæteri, qui de resurrectione spem non habent. Unde Augustinus: Non illos amisimus, sed præmisimus, qui de hoc sæculo recesserunt. Est et solatium aliud, quod a mortis regula nullus excipitur;

Æquat enim sceptra ligonibus.

Nam pari sententia senes et juvenes, fortes et debiles, potentes et infirmos, divites et egenos involvit. Omne namque quod nascitur, moritur, et nihil est perpetuum sub sole. Magnus est enim Dominus qui mortificat et vivificat, et magna virtus ejus ut possit extollere quod decrescit et sanare, &c.

Quum igitur frater tuus ad regionem sanctorum spirituum transmigrarit, utpote, qui partem habuit in resurrectione prima, desine flere, ne nomen Domini exacerbes, si velis, licet incassum, sententiam mutare.

Dominus namque est qui mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit, cujus nutu disponuntur omnia, et suos in tribulationibus consolatur.

EPISTOLA CLXXIX.

ARGUMENTI ejusdem.

Vox audita est, ploratus et ululatus multus in obitu viri egregii fratris vestri, qui tanto majoris tristitiæ reliquit materiam, quanto majori dote natura privilegiavit eundem, et prærogativo morum spiritualium titulo insignivit. O mors invida, mors amara, quæ in eo telam vitæ succidit, dum adhuc ordiretur, pulcherrima vite præcisa, palmite non relicto. Scimus quidem causam adesse doloris; modus tamen debet esse dolentis, quia Dominus dedit, Dominus abstulit: in cujus manibus mors et vita. Qui enim dedit originem, dedit et obitum, et sic communis est lex tam vitæ, quam mortis, nec jus mutatur imperio vel favore. Quum ergo usus sit Dominus jure suo, non fecit injuriam, licet videatur manus ejus ad præsens plena fuisse rigore. Cæterum, quia decet, ut voluntati ejus nostros conformemus affectus, consulimus, et pro gratia petimus speciali, ut temperato dolore, et fluxu lacrymarum restricto, jam vobis parcatis, consanguineis et amicis existentes consolationis speculum, et confortationis exemplar.

EPISTOLA CLXXX.—AD REGINAM QUANDAM.

ARGUMENTUM.—Consolatur reginam lugentem mortem viri et filii.

In mundi rota volubili constituti, si successus varios sentiant, et ex temporis mutabilitate instabili diversas

vicissitudines patiantur, non mirantur, nec stupent, qui recto reguntur judicio compositæ rationis. Norunt enim, quod nil potest consistere solidum, cujus est sub motu perpetuo fundamentum. Ideoque felici quadam providentia casus volentes prævenire ambiguos, et accidentia futura contemnere, sic dispositioni nobili virtuosæ constantiæ suos animos statuerunt, ut æquanimiter omnia supportantes, nec minantem fortunam pertimeant, nec congaudeant in prosperis. Hæc est laudanda magnanimitas, quæ prosperis non extollitur, nec frangitur adversis, sed in omni eventu permanens eadem sufficit ipsa sibi. Sane de talibus partibus, secundum varietatem ipsius, vos rumores audisse credimus plurimos, et inter alios jucundum Christiani exercitus processum, per vestrorum inclytæ recordationis domini regis consortis, et domini Joannis filii, ne dicamus obitum, sed gloriosum transitum ad superna, multipliciter desolatum. Et licet serenitatem vestram sic prædictæ magnanimitatis virtute possimus dotata præsumere, ac tanto uti judicio rationis, ut hac adversitate irrevocabili ultra naturæ debitum non frangatur: caritas tamen, qua vos sincere diligimus, nos cogit credere, quod vis doloris virtutem nesciat, et tristitiæ motus modum debitum non permittat. O utinam non sic agitemini superflui doloris fluctibus; non sic absorbeamini immoderatæ tristitiæ faucibus, quin attendatis sollicite, quod mors nil aliud est, quam peregrinationis mors quid sit terminus, finis miseriæ, laborum meta, exilii limes, janua patriæ, nativitatis vitæ, principium beatitudinis, primitiæ præmiorum omnibus, qui in Domino moriuntur.

Quum igitur prædicti Christi pugiles, fidei zelatores pro agone suorum regnorum, prout speramus, stipendia percipiant æternorum, lætandum est potius

de commercio tam felici, ubi pro terrenis dantur cœlestia, pro transitoriis sempiterna. Sed et si consolationem velimus temporalem admittere, non potestis totaliter quasi vidua plangere, vel quasi desolata desolationis incommoda deplorare. Ditavit enim vos altissimi clementia prole multiplici, ut jucunda liberorum numerositate tolerabilior sit unius sublatio, et viri carentiam residua suppleat multitudo. O si mater vestra tanto fuisset tempore potita conjugio, si tot liberorum optato usa solatio, si tot filiorum septa consortio, cessisset profecto doloris materia gaudiis liberorum. Hæc itaque diligenter sublimitas vestra consideret, et inutilibus finem ponens lacrymis ulterius dolore nocuo non adjiciat damna damnis.

EPISTOLA CLXXXI.

ARGUMENTI ejusdem.

SATIS credimus, et sine dubitatione tenemus, quod audita morte talis, multi doloris, multæque amaritudinis calicem suscepisti ; sed nec prima, nec sola : quoniam antequam scire debuimus, et priusquam ad te dolor ille perveniret, per nos transitum habuit ; fecitque in nobis, quantum secundum Deum licuit rationi. Equidem satis in vivo monstravimus, quantum in morte doleremus, et notavit affectus in amico, quæ sequeretur tristitia de amisso. Meritoque inter alios principes sæculares, quos dileximus, illum speciali quadam prærogativa prætulimus in eo, quod contra Saracenæ gentis perfidiam, tanquam singularis Christianitatis athleta quasi proprium proprii Christiani commune prosequutus est interesse. Porro non est verisimile, quod summi liberalitas largitoris non respondeat ejus laboribus recompensatione condigna, quum non sit in retributione difficilis, qui de sola gratia merita supplicum excedit et vota suæ abun-

dantia pietatis. Sane nullam fecit injuriam, si usus plenitudine sui juris, spiritum, quem commisit corpori ad tempus, suo tempore revocavit. Quis enim homo, qui vivit, et non videbit mortem? Nonne pulvis in pulverem revertitur? Nonne quasi flos egressus homo conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet? Habet quippe humanæ conditionis fragilitas, debita solvere certa morti. Hinc nescit importunæ mortis exactio quicquam de debito humanæ relinquere sorti sine differentia discretionis illud extorquens. Cæterum tibi non omnino discessisse videatur, post se illustris indolis filium derelinquens, qui suum pro tempore poterit repræsentare parentem, ut propago respondeat pro radice. Restat igitur, ut in eo spiritum consolationis assumas, qui summus est in tribulatione consolator: memor, quod magnus ille rex David amare filium suum flevit ægrotum, sed mortuum non ploravit, ne divinæ videretur contrarius voluntati. Ut igitur non acerbes Dominum Deum, quæ posita es ad regimen aliorum, consoleris alios in teipsa existens præsentibus in exemplum, et posteris in doctrinam. Adhuc illud considerare te volumus, quod quanto plus tuorum visa es destituta præsentia, tanto majorem divina clementia tibi faciet in prosecutione proventum.

EPISTOLA CLXXXII.

Argumenti ejusdem.

Quum amaræ mortis imperium nullus præsentis vitæ hospes valeat evitare, et homo sit corruptibilis et mortalis, debetis, si placet, vestram tristitiam moderari, quam in mente vestra concepistis, de vestri fratris Nicolai obitu. Deus enim nolens ipsum in hoc sæculo præsentis vitæ corruptionibus ulterius agitari, revocavit eundem ad ejus nomini confitendum.

Præterea quum ecclesiastica et divina sumpserit sacramenta, vivit in Domino: Nam beati mortui, qui Domino moriuntur. Quare amicitiæ vestræ duxi præsentibus consulendum, quatenus attendentes dictum propheticum; Constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt, quod frater vester terminum mortis non potuit præterire, vestro dolori finem imponere debeatis, ne, quod a Domino factum est, videamini reprobare.

EPISTOLA CLXXXVIII.

ARGUMENTI ejusdem.

INTER cæteros flebiles humanæ conditionis defectus, incertus et labilis status hominis a mortalibus est potissime deplorandus; in quo dum quisque de conceptu matrum procedit ad partum, et in lucem apertam ex obtruso ventris cubili prodit, innumeris offertur miseriis, et angustiarum vallo nimium angustante circumdatur. Sicque in illo, dum vivit variis mortis expositus casibus, flos factus a die exitus matris suæ raro post florem frondescit, rariusque plenam crescit in arborem post frondium venustatem. Numquid homo et dies ejus sicut fœnum, et ut flos agri, sicut legitur, efflorebit? Videtur, inquam, ut fœnum, quod est hodie, et cras in clibanum mittitur, et ut flos agri: cujus delectabilis preciositas, et amœnitas florida nimia venti vel æstus percussa uredine ad modicum evanescit halitum. Scio, quod nuper acerbæ mortis G. nostri tuique consanguinei luctuosum nuncium omnium nostrum dolore grandi plurimum exacerbavit animum. Dumque casum necis consideramus, qua periit, animæ magis in eo quam carnis exitum deploramus: incerti et dubii valde, si in statu salutis ipsum tam rapida rapuit

mors, quæ tam absorbuit repentina. Verum, quia hæc sunt occulta Dei omnipotentis judicia, qui juxta suum beneplacitum, quando et quomodo vult rationales ab hoc sæculo nequam revocat creaturas, nobilitatem tuam rogamus in Domino, monemus quoque et hortamur attente, quatenus conceptam de subtractione dicti G. excludas a corde mœstitiam, et lugere jam desinas, quem reddere nequit vobis singultus lugubris, vel quantalibet lacrymarum pietas: sed super hoc Dominicæ potestatis flagello animi consolationem recipias, et Deo, cui sic placuit, benedicens, hæc circa ipsum fraterni amoris ostendas indicia, ut spiritu diligas, quem in carne amasti, animam G. juvando quibuslibet virtutis remediis et suffragiis caritatis.

EPISTOLA CLXXXIX.—B. DUCISSÆ GLIRIGEOTI AD THEOBALDUM COMITEM.

Domino et fratri suo comiti Theob., senescallo Franciæ, B. ducissa Glirigeoti, quondam uxor, salutem.

Principatus nomen amittere promeretur, qui a justo judicii declinat tramite; præsertim quum idcirco Deus posuerit in terra principes, ut recto definiant et decidant examine quod ad eos pervenerit quæstionum. Sicut mihi nuper auditum est, Guido de Bonavalle fidelem meum Jo. de Alludia de homicidii reatu impetit et intendit convincere si qua via possit. Quocirca fraternitatem imploro præsentibus ut prædictus Joannes propitium in hac causa vos habeat: adeo ne queratur indebite se tractatum.

EPISTOLA CXC.

Responsio quædam executoria.

Non est leve defendere reatum hominis, quem communis opinionis auctoritas infamat et impetit et incusat. Caritatis vestræ recepi literas, ut fidelem vestrum Jo. nomine sic in sua justitia confoverem ne adversus eum iniquitas et injustitia prævaleret. Petitioni vestræ consensi quod potui, sed præfatus ille destituit æquitatem: et audire judicium recusavit, qui se novit judicio condemnandum. Interiorem siquidem habebat judicem, et illius judicio secessit a causa: nec humanum judicium expectavit.

EPISTOLA CXCI.

Commendatio tutelæ.

Conservare fideliter amici depositum, æquitatis auctoritas et amoris ratio nos compellit. Quum a vestris exirem finibus, et se mihi multorum offerrent studia: totam rerum mearum custodiam caritati tuæ committere præelegi. Unde dilectionem tuam deprecor et exhortor præsentibus ut in rerum mearum custodia te fidelem velis eatenus exhibere quod multorum gratia dignum te facias et favore.

EPISTOLA CXCII.

Responsio.

Quum amicis nostris promissio nos astringit, justa confundimur erubescentia, si promissa non ducimus ad eventum. Quum tuarum rerum recepi custodiam, promisisse tibi me fateor et recordor universa mihi commissa fideliter et in bona custodia servaturum. Non recedam a pacto quod tecum habui, nec res tuæ si potero sustinebunt in aliquo detrimentum.

EPISTOLA CXCIII.

In ministros Dei sævitiam exercentes, et in suis sceleribus obstinati, supremi judicis iram exacuunt et in suam exasperant ultionem. Offendistis autem in summo pontifice tutorem pontificum et summum vindicem; qui ad tempus sustinet excessus hominum et offensas non præterit impunitas. Scitis autem quod præsumens offendere ministrum cujuslibet, offendit et Dominum, et si nostra curatis admittere consilia, maturate deponere Pharaonem.

EPISTOLA CXCIV.

Omni excessui fenestram aperit, qui quod vovet injuriæ licere permittit. Appellatur simplicitas in rege remissio, quum sit ejus excessum corrigere, non habenas excessui relaxare. Alexander ille, quem papam dicitis in personam nostram admisit indebita quæ plectenda censuimus ex regni consilio non remissæ simplicitatis modestia sustinenda. Nobis tamen consulitis ut a tali vindicta de cætero desistamus; etsi majus eo velletis consulere crederemus.

EPISTOLA CXCV.

Responsio.

Non est nostra justitia quæ potentis personam considerat et ut votis ejus deserviat inclinatur. Si tyrannus imperatoris furorem exercuit in Romanam ecclesiam, et furoris gladium in eam exercuit; nunquid ei nocere necesse est ut a sua desistat sævitia? Nunquid est dignius ut qui scelus præsumit admittere, supplicantem se præbeat, quam ab eo qui patitur admittendi de venia supplicetur. Æquitatis vigor et

ratio postularet ut qui sanctam lacessere præsumpsit ecclesiam, ipse quoque de venia supplicaret. Verum sicut tuæ testantur literæ, pœnitentem animum imperator induit et contritum: sic pœnitentia perorat ad veniam quod excessus præteritos ei remittimus et amoris sinum et gremium aperimus.

EPISTOLA CXCVI.

Amicus amico salutem et hoc totum quod ipse est.

Parum confert venustas eloquii, quæ petentem non provehit ad petita, nisi preces sint pretio coloratæ, super tuæ petitionis sollicitus implemento laboravi quod potui: sed roganti parum licere permittitur, si pro eo donorum auctoritas et interventio non perorat. Et quid plura? Repulsam sustinui, quia manus agebat vacua, cui nil conceditur obtinere.

EPISTOLA CXCVII.

Viris potentibus in arcto positis ut fideles sui subveniant, ad eorum contraria propulsanda, sacramenti præcipit et hortatur religio, rebus semper in omnibus observanda. Contumacis regis Anglorum audacia regnum nostrum aggressa est: et de nostris quosdam inclusit in oppido nihil minus quam tale quid expectantes. Improvisus quidem inclusit improvidos, et ut nobis illorum aperuit litera, provideri sibi desiderant festinanter. Cujus audaciæ proponentes occurrere fidelitatem tuam præsentibus admonemus: ut collecta militia nobis Parisios offerri festines. Eum enim retundere multam nobis accedet ad gloriam et perennis eum sequetur confusio: si conatus sui se viderit impotentem.

EPISTOLA CXCVIII.

Responsio.

Salutem et obsequium.

Quos communis injuria irritare non metuit, excitari debent communiter ad vindictam. Ex quorundam relatu didiceram, et relatui nolebam fidem apponere, quod de vestris munitionibus unam rex Anglicus obsedisset: sed debere me credere non credebam quod hic esset audacia præsumptionis. Si præscissem id antea, quod et modo scire non audeo, qui ducaturus in tempore locus fuit, novum rursus in balneum introisset.

EPISTOLA CXCIX.

De amore de levi amisso.

Qui re sibi dilecta carere sustinet, et ab ea brevi sejungitur intervallo: se indignum constituit amoris nomine quod mentitur. In amoris nostri principio procellosa maria solebas ingredi: quum et fluctus maris et ventorum sævitia nimis tibi minaciter intonarent. Desævisse consideras elementa: sed eorum duritiem induxisse te sentio; quod admiror: meretricum ut video te decepit astutia, novus amor blanditias interjecit: et te nimis invenit volubilem, quem eventum nullo credideram immutandum. Satis mihi contraria promittebam: sed incassum sibi promittit quispiam, quod est in sortis alea constitutum.

EPISTOLA CC. [A. D. 1219.]

De captione Damiatæ.

Sanctissimo patri ac domino H. Dei gratia summo pontifici A. patriarcha, Jo. rex Hierusalem, bu-

con. Nichol. arch. p. Alban. J. Acconen. . . . . epi. hospital. sancti Joannis, templi. hospital. Alamannicorum magr. de eeucado commertar. Savari de Maloleone de Jovis villa. E de Castro consules comitatuum, salutem et subjectionis cum reverentia famulatum.

Exaudivit Dominus de excelso sancto suo voces servorum suorum, non permittens tot expensas apud Damiatam a Christianis factas ita inutiliter fieri et tantam Christianorum stragem relinqui. Sed in his nobis misericorditer providens ac clementer in parte magna nostrum desiderium adimplevit. Quum enim propter multiplicem sui defensionem nec per terram nec per aquam posset manifeste capi civitas Damiatæ nec virtute nec probibate alicujus: sed solius Dei dextera pugnante pro nobis, impugnantibus omnibus de exercitu præter illum, qui quantum ad studium communis negotii pertinet procuravit, non. Febr. intempestæ noctis silentio furtive, imo potius miraculose capta est civitas Damiatæ: ita quod nullus de nostris in captione illa extitit interfectus, nec etiam leviter vulneratus. De Sarracenis vero tot ceciderant in ore gladii, quot etiam nobis displicuit admirari. Tamen et alii Sarraceni majores ad quandam munitissimam turrim confugerant usque meridiem, nec reddere voluerunt, sperantes quod Soldani Babylonis et Damasci in castra nostra insultum facerent: et si contingeret Christianos succumbere, ipsi per turrim illam civitatem reciperent ut sperabant. Sed totus exercitus noster præter paucos qui civitatem invaserant adeo plene cucurrerunt ad litias et fossata quæ inter nos et Sarracenos facta fuerant ad munitionem castrorum nostrorum, quod Sarraceni nullatenus in castra nostra irruere ausi fuerant. Facto autem mane in

die Martis: quum tunc primum intellexissent Soldani quod civitas capta esset, laniatis vestibus et injectis unguibus in capillos: amarissime flentes nec de succursu civitatis sed de fuga post cogitarunt timentes ne exercitus noster faceret insultum in eos. Nunc autem ex quo Dominus aperuit nobis portam Ægypti, sanctitati vestræ flexis genibus supplicamus et petimus, et per effusionem sanguinis Christi obsecramus, quatenus maturatum consilium tam hominum quam pecuniæ transmittere studeatis, scituri pro certo quod populus Christianus in multitudine veniet expugnaturus civitatem Cairi: facile satis erit partem Ægypti residuam obtinere: et per consequentiam regnum Hierosolymitanum, quod ad præsens per Ægypti subsidium retinent ut gravius periculum evitetur, et ad inquisitionem Ægypti securius procedatur; imperatorem venire compellatis, prout nobis sæpissime promisistis: et alii cruce signati similiter compellantur exsequi vota sua, votorum redemptione cessante de quo nullum sentimus commodum: sed de redemptione hominum sustinemus evidentissimum detrimentum. Utrum autem vicesimam, quæ ex generalis concilii consensu ad terræ sanctæ subsidium specialiter fuerat deputata, licuerit vel decuerit quod non expedit ad alios usus converti vos ipsi videte. Datum Damiatæ III idus Novembris.

EPISTOLA CCI.—CONGRATULATIO SUPER CAPTIONE DAMIETTÆ. [A. D. 1219.]

Congratulatio super captione Damiettæ.

Honorius episcopus servus servorum Dei universis Christi fidelibus per Turonensium provinciam constitutis, salutem, &c.

Exultet in Domino suorum turba fidelium et in

vocem benedictionis gratiarum et laudis lætabunda prorumpens, cum Apostolo dicat, Benedictus Deus &c., qui nos in omni tribulatione consolatur. Nimis quidem natus est sibi soli, minus intentus est propriis, nimis negligit communem causam populi Christiani, qui diebus istis in mentis angustia et tribulatione non fuit: quum sciret Christianum exercitum civitatem Damietæ magnam et munitissimam obsedisse, in ipso quasi medio paganismi, ubi a fidelibus aliis tanto terrarum maris et vallis intervallo divisus, et ab infidelibus ex omni fere parte circumdatus non tam obsidens dici poterat quam obsessus. Cujus vestrum animus ad dubium non pendebat et pavebat eventum; non tam pro singulorum salute sollicitus quam pro universo exercitu spe ac timore alternante suspensus: immo quis ipsius non obliviscebatur exercitus, quis ejus recordabatur periculi pensans sub quanto staret discrimine: quamve tenui filo penderet honor totius populi Christiani? Profecto in eo erat statu res posita, ut idem exercitus de viribus suis jam omnino diffideret: et memor magnalium quæ divina potentia pro fidelibus suis facere consuevit de ipsius sola miseratione speraret. Unde ipse qui de sua sperantes misericordia non relinquit, qui prope est omnibus in veritate invocantibus nomen ejus, qui suos in tribulatione dilatat, ut quum se consumptos putaverint velut lucifer oriantur ecclesiæ: ecce in eorum manibus tam mirabiliter quam misericorditer antedictam tradidit civitatem non solum thesauris, sed etiam victualibus longe plus spe et opinione repletam. Et ut hujus rei gloriam evidenter nomini suo daret; nullus Christianorum in ejus captione interiit, aut etiam lethale vulnus accepit: sicut venerabilium fratrum nostrorum, P. Albanensis episcopi et apostolicæ sedis legati, cujus ministerio Deus

potissimum uti voluit in hoc facto, necnon patriarchæ Hierosolymitani et regis et fratrum Hospitalis et Templi ac domus Teutonicorum Hierosolymis literæ nobis missæ liquide manifestant. Et ut manifesto Divini favoris lætarentur et confortarentur indicio, quum timerent ne ipsis civitatem intrantibus circumstans Saracenorum exercitus castra invaderet, eorundem fluvius Divino nutu adeo inundavit subito, ut inaccessibilia reddiderit castra ipsa: et manifeste patuerit quod pro Christicolis contra insensatos ipsa elementa pugnarent: pluribus miraculis aliis ibi factis, quæ longum esset per singula enarrare. Psallite igitur Deo nostro, psallite regi nostro, psallite. Psallite quidem, sed utique sapienter, non elatione tumidi, sed humilitate devoti; recognoscentes prudenter et humiliter confitentes quod non manus humana, sed Dominus fecit hæc omnia, ut qui gloriatur in Domino glorietur, eique laudes et gratias factis per singula opportuna loca processionibus solenniter exsolventes. Porro quum Dominus fecerit nobiscum signum in bonum, quum tantum nobis ostium aperuerit, nunquid deerimus gratiæ suam nobis dextram porrigentis: qui memor est improperiorum suorum quæ fiunt a Saracenis insipientibus: tota die exsurgens judicare cœpit causam suam et inimicos suos terribiliter dissipare. Nunc certe, nunc tempus est de somno corporis exsurgere: nunc necesse est athletis nostris existentibus ibi succurrere festinanter et idolatris a Dei facie fugientibus toto conatu, totis viribus, toto posse rerum et personarum instare: dum recenti adhuc vulnere trepidant: dum ex captione civitatis prædictæ, quæ caput et robur Ægypti fuerat, consternati, nullum locum sibi contra Christianorum, immo contra Christi potentiam tutum putent. Denique nunquam subventione amplius indiguit exer-

citus Christianus, quum nequaquam sufficiant et prædictam incolere civitatem et procedere ad alias impugnandas: sine quibus quum illa teneri a Christianis non possit, non restat nisi aut eam cum tanta gloria conquisitam ignominiose deserere, aut circumstantes expugnare viriliter et Christiano nomine præeunte Deo feliciter subjugare. Nos quidem futuris præterita coaptantes, illa videmur tempora intueri, quibus Machabæi sancta sua profligatis gentibus cum magna populi sui lætitia restaurarunt: et de Divinæ pietatis abundantia confidentes speramus quod modernis temporibus hæc in populo Christiano debeat lætitia innovari. Monemus igitur universitatem vestram, rogamus et obsecramus per aspersionem sanguinis Jesu Christi, quatenus accensi hujusmodi lætitiæ desiderio ad subventionem exercitus sæpe dicti renovatis animis et viribus in tantæ opportunitatis articulo intendatis. Nos autem præter fratres a principio indulgentias innovantes omnibus qui laborem istum in propriis personis subierint, et expensis; ac iis nihilominus qui non in propriis personis illuc accesserint, sed in expensis suis juxta facultates suas viros idoneos destinaverint, necnon et istis qui in alienis expensis, in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum peccatorum, de quibus fuerint corde contriti et ore confessi, veniam indulgemus: et in retributione justorum eterni præmii pollicemur augmentum. Hujus quoque remissionis volumus et concedimus esse participes juxta quantitatem subsidii et devotionis affectum, omnes qui ad subventionem prædicti negotii de bonis suis congrue ministrabunt: aut impendent consilium vel auxilium opportunum.

EPISTOLA CCII.

Inductiva.

Sublimitati vestræ credimus notum esse, quod tam diu cum cæteris cardinalibus inclusi stetimus pro summo pontifice eligendo; et quod nondum potuimus unanimiter concordare, sed in quantum per præterita conjicere possumus de futuris, immo in quantum nos docent ea, quæ singulis diebus tractamus præsentialiter et videmus, visibiliter timere possumus quod tractatus in ecclesia Romana non modicum periculum in longi temporis spatium transeat, ac in ejusdem ecclesiæ multarum regionum, ne totius dicamus Christianæ religionis detrimentum, electio summi Pontificis differatur. O quot per diversa mundi climata nova insurgunt scandala? quot provincias turbat seditio! quot regiones et regna concutit bellica rabies! quibus etsi Romana ecclesia materno compatiatur affectu, ipsis tamen quia vidua nequit effectualiter providere, pro his quoque dolemus et gemimus. Sed maxima nobis est per Dei gratiam consolatio conservata, quia videlicet ferventi desiderio et desiderabili fervore vos ecclesiæ devotum novimus, et tanto erga ipsam constantiores, quanto majoribus procellis et tumidioribus fluctibus visa est agitari, ut sic fides vestra multo purior sit auro quod per ignem probatur, quod quidem multorum conatus illicitos reprimit, ac præsumptuosam limitat audaciam et compescit. Consolamur etiam quia serenitati vestræ cordi esse scimus terræ sanctæ tribulationibus et periculis subvenire. Ad quod vos inclitosque liberos vestros divinæ crucis assumpto signaculo viriliter accinxistis. Ceterum ut cum gratia vestri loquamur sincero cogente affectu, quo vos diligimus toto corde, quamvis hujus terræ sanctæ credamus utilem, terræ

tamen vestræ ac ecclesiæ Romanæ ipsum minus utilem formidamus: forsan enim plerique jamdudum suas nequitias conceperunt, quas ausi non sunt in vestræ excellentiæ provincia parturire, quibus per absentiam facultas permittitur, ut quod nequiter est propositum nequius perpetretur. Penset hæc ergo et alia multa regalis sublimitas, et eam non pigeat consilium in melius immutare, ut videlicet tali transfretante cum honorabili comitiva; cui quoties oportuerit tam pecuniarum quam militiarum poteritis subsidium destinare; vos vestrique liberi, quos tenella non sinit ætas adhuc armorum onera supportare, ad terræ vestræ multarumque aliarum tranquillitatem et pacem in regali solio velitis remanere; sic equidem terræ vestræ multarumque aliarum et ecclesiæ Romanæ utilitatibus multipliciter consuletis. Quare has utilitates suademus et credimus aliis præferendas, sed si placet, parcatis nobis, quia sic loquimur; urgens enim necessitas et evidens utilitas, ac insuper affectus sinceritatis quo vos diligimus tanta animi puritate ad hoc specialiter nos inducunt.

EPISTOLA CCIII.

Tenet de magnificentia vestra considerationis nostræ judicium, quod de continentia status nostri et talis curæ processibus vos delectat audire rumores, quos felices in Domino vos novimus continue affectare. Quapropter ut super his expectatio vestra certitudine digna non careat: cui de his tam nunciorum quam frequens literarum nostrarum narratio veritatem potuit hactenus attulisse, celsitudini vestræ deferimus, quod Divina nos prosequente clementia, votiva satis nobis affluunt beneficia corporeæ sanitatis, quanquam de reformatione talis ecclesiæ, cui

cum aliis talibus incessanter insistimus, nos privat anxiæ sollicitudinis cogitatio curiosa. Tandem speramus in Domino qui pietatis suæ dona continere non novit, quod ad id sic salutaris semitam præparabit et faciet tractatorum mentes unanimi voluntate concordes, quod eidem ecclesiæ de tam bono et utili pastore in proximo providebitur, et ipsi Deo cedet ad laudem: et Christianæ professioni copiosæ salutis provenient incrementa, et de ipso Domini talis vestro ac vestra vota poterunt tranquilla suavitate lætari. Ut autem de processibus continentiæ vestræ quam prosperam affectamus: placitis nobis utinam rumoribus satisfiat. Rogamus quatenus, quibus vobis propitiet beneficiis benignitas Salvatoris, vestra nobis si placet insinuet responsiva: per quam nobis etiam si placet intimetis, si qua nos vobis velitis efficere placitura.

EPISTOLA CCIV.

Quia convenit ut talem super gravi talis obitu consolemur, opportunum tibi duximus committere, ut talem personam sine dilatione personaliter adeas, literasque de credentia quas sibi dirigemus exhibeas: eas enim lator præsentium tibi tradet. Ordinabis itaque consolationis apud eam sermonem ex parte nostra sicut opportunum videbis: compassionem nostram quam ad totius Christianitatis et ecclesiæ Romanæ statum: necnon personis ipsius et turbatam animi sui tranquillitatem pensato talis principis damnoso defectu dirigimus: ordine congruenti exponens, et consolationis subjungens remedium, quod in superstite prole tam laudabiliter disposita, et potentiæ ac amicorum, nec minus gratiæ Divinæ robore suffulta ipsa potest assumere Dei beneplacitis ascribendo hu-

manæ fragilitatis debitum quod subire erit necessarium omni carni. Postremo vero te nullatenus omittere volumus, ut ei bonam voluntatem vestram, et promptam sollicitudinem in omnibus negotiis suis et suorum offeras ex parte nostra, rogans et instans ut beneplacitorum suorum promotionem fiducialiter nobis committat: quia fideles et voluntarios omnium efficacia nos reperiet: et etiam magis attentos quam hactenus fuerimus: quoniam sibi de cætero magis novimus expedire. His itaque et aliis quæ videris opportuna et digna attente pensatis, ad eorum præsentiam te conferas sine mora.

EPISTOLA CCV.

Talis cardinalis venerabili fratri episcopo Parisiensi, salutem in Domino.

Non bene pondus in se continent, si diligenter attendis, verba quæ scribimus: quum ex gravi materia prodeant admirationem non modicam nostris ingerente mentibus: et quasi novum genus dissimilitudinis judicante: cujus negotii qualitas et facti minus congrui novitas evidenter causam insinuant qua de te tuisque processibus, quos circumspectionis gravitas, quos veritatis prævidentia, quosque justitiæ rectitudo prævenire merito debuerunt, mirari compellimur et turbari. Sic se rebus habentibus sicut sunt ad nostrum auditorium introductæ. Hic siquidem accepimus contigisse, quod quum ad auditum tuum pervenisse prætenderis, venerabilem fratrem nostrum, A. tituli sancti Praxedis presbyterum cardinalem, fuisse viam universæ carnis ingressum: tu non ex picto quod de statu tali tantæque personæ certior habereris: quinimmo propriæ voluntatis arbitrium æquitati præferens: et quod exigebat in hac

parte justitiæ debitum prætermittens, ad domum, in qua sui archidiaconatus Parisiensis curæ tenebatur, quamque venerabilis frater noster, R. sancti Angeli diaconus cardinalis ad se spectantem sibi ad tempus duxerat concedendam, baillivum et quosdam alios tuos nuncios destinasti. Officium dicti A. cardinalis per eos districtius inhibens ne jurisdictionem aliquam exerceret: ejus sigillifero nihilominus injungendo, quod sigilla dictæ curiæ resignaret frangenda sicut fieri pro tempore obeunte Parisiensi archidiacono consuevit. Et licet idem sigillifer saisitis iisdem sigillis, et in quadam bursa reconditis per baillivum et nuncios supradictos ad te super his recursum fiducialiter habuisset: et ut hic revocares quum instanter postulasset asserens dominum suum vivere, ad quæstionis literas quas ab eo de novo receperat, et in quibus specialiter habebatur quod sospitate vigebat, tibi patenter ostendens: quum non solum quod non desistens a gravaminibus sic inceptis: iterum etiam respondens eidem sigillifero expressius præcepisti: quod quum de morte præfati cardinalis tibi plene constaret, prædictis sigillis penitus resignatis de ipsorum emolumento percepto a tempore quo eundem archidiaconum decessisse dicebas et redderet rationem: finaliter autem officium et sigillifero loco gratiæ quæ manifesta potius et enormis apparet injuria diceris concessisse: et in exercenda jurisdictione officii conjudicem et sigillifero consigillatorem adjungens, ac emolumentum ex sigillis proveniens in sequestro quotidie poneretur. Profecto tali convenienter locum apud talem præsulem habere non debuit multiplici, quam pontificalis modestiæ prævidere decuit oculis incongruitate pensata. Erat enim de continentia cardinalis, etiam si minori dignitate vel officio fungeretur priusquam taliter pro-

cedens contra ipsum diligentius veritas inquirenda: potuitque curialibus præfato R. cardinali deferri, ne taliter in domo sua dicti archidiaconatus possessio turbaretur, et ne sibi locum ibidem talis in jure vindicaret. Erat etiam per teipsum propriæ famæ protendendus, ne tuo processu jus læderent alterius; et ne in posterum exinde noxium sumeretur exemplum. Inter cætera quoque potissimum ecclesiæ Romanæ vitanda fuerat offensa: in cujus opprobrium et contemptum dignoscuntur membrorum suorum cedere læsiones: nec minimum erat attendere turbationes cardinalium eorundem, quorum tibi debueras benevolentiam studiosius conservare. Unde quum ex te ipso possis aperte colligere quod eandem ecclesiam nos et præfatos cardinales offenderis in præmissis: fraternitatem tuam rogamus et hortamur attente præcipiendo mandantes: quatenus sic providere salubriter et prudenter agere studeas, quod judicialem horum examinationem satisfactio condigna præveniat, quodque in cordibus illorum quos injuria tetigit nihil nubili remanere contingat: et per nos seu per futurum summum pontificem adhuc aliter corrigenda non oporteat aliud consilium vel remedium adhiberi.

EPISTOLA CCVI.

Lamentatio de morte amici.

Recensentes in amaritudine animi annos nostros et multiplicis affectionis materiam, quam licet immerito in nobis et in nostris patimur cogitationibus; nunquam tanti doloris occasio nostris sensibus inolevit; quantum de talis obitu legis divinæ zelatoris et religionis cujuslibet amatoris, nuper nobis fuit veritas declarata. Et ut ea, quæ ex gestis exterioribus,

quæ nonnunquam secreta mentis turbatæ indicant, circa personam nostram facile potuerunt audito tanto incommodo illico deprehendi ab adstantibus, omittamus; accessit etiam nobis stupefactis ex eventu sinistro calix tribulationis et angustiæ, non inebrians sed insaniens mixto plenus: qui felle amaritudinis et horrore absinthii propinato, nostra intima nullo interveniente consolationis remedio duplici vulnere penetravit: nec immerito ut a capite et digniori incipiat lacrimabilis noster sermo undique angustiis sic oppressus.

EPISTOLA CCVII.

Invectiva papæ regi.

Intra paternæ claustra memoriæ residere devotionis regiæ magnitudine promerente: vota nostra circa te frequenter excitata dirigimus: ut supernæ benedictionis rore perfusa sospitatis gratia vigeas: et tandem ad veræ lucis pervenire gaudia merearis. Hoc itaque desiderium ab olim in nostro pectore ferbuit: eoque potius suscepit incrementa fervoris: quo licet immeriti sedis Apostolicæ residentes: et pastoralis onera gerentes officii, pro tua et cunctorum salute fidelium tenemur amplius vigilare. Principalis igitur exhortationis nostræ quærit et petit instanter: ut intentæ considerationis oculos habentes ad Redemptorem nostrum Dominum Jesum Christum gerens in tuis visceribus figuratum, sua beneplacita prosequi delecteris: et pensans proinde quod hujus mundi figura præterit: quodque abierunt et adhuc abeunt reges et principes, cæterique corruptioni subjecti: nullo quod sub sole nascitur habente stabile firmamentum, in Divini nominis amore persistas ædi-

ficans prudenter in inferioribus veluti transitoriis et caducis sua vilitate contemptis: ut in regno cœlestis gloriæ perennem, quæ non deficiet nec peribit, tibi constituas mansionem. Cæterum cogitantes non sine magno compassionis affectu circa illatas oppressiones et angustias terræ sanctæ: quas vidimus et propria manu palpavimus in minori officio constituti: ac desiderantes de celeri ne totaliter pereat sibi subsidio provideri, tali mentem nostram super hæc aperire decrevimus per literas speciales: quas per talem nobis et fratribus nostris suarum dona virtutum carum multipliciter et acceptum, ei duximus dirigendas. Ideoque regalem magnificentiam cum paterna fiducia rogamus, et hortamur attente, quatenus apud eundem ad id partes tuas officialibus studiis interponas: ita quod exinde retributionis eternæ percipias incrementum. Ut autem tibi nostra plenius intentio pateat, credas quæsumus indubitanter sic ab ore nostro prolata: quæ talis super præmissis omnibus ex parte nostra, tuæ duxerit excellentiæ referenda. Nec mireris quod bulla non exprimens nomen nostrum est appensa præsentibus, quæ ante consecrationis vel benedictionis nostræ solennia transmittuntur: quia semper hi qui fuerunt in Romanos electi pontifices consueverunt in bullandis literis, ante suæ consecrationis munus modum hujusmodi observare.

EPISTOLA CCVIII.

Responsio ad præmissam.

Tenorem vestræ literæ pleno collegimus intellectu. Adhuc vero noveritis quod causas mortis de tali in ipsis adjectas literis minus decentes: minusque rationabiles judicamus. Non enim ista duo bene con-

veniunt, quod officium sibi commissum exerceat: nobisque assistat necessitatis articulo incumbente. Nemo enim potest servire duobus dominis, sicut meminimus nos legisse, adeo quidem posset a nostra distare præsentia quod nos solvere humanæ naturæ debitum, aut alia corporis et animæ incurrere pericula contingeret, antequam ipsius possemus frui visitatione et consilio si necessitas immineret. Unde grave immo gravissime gerimus quod nostris in hac parte non annuistis desideriis, consideratis mœstitiis, amaritudinibus, et angustiis involventibus mentem nostram. Quod autem a vobis obtinere nequivimus, archiepiscopus aut episcopus seu alia persona vobis inferior apud vos, sicut credimus, impetrasset. Quid plura? Ex quo eum habere nequimus, nobis non placet incommoditatibus compati: ad alios recurremus minusque favoris habebimus apud nostros.

EPISTOLA CCIX.

Inductiva quædam.

Præclara dilectionis indicia, quæ ad talem in sinceritatis plenitudine hactenus expandistis, datur nobis aperte intelligi, quod ipsius repositam in pectore nostro memoriam in talibus eo uberiori beneficiorum munificentia excitare, quo ipsorum statum prosperiorem zelare credimini: et de honore ac commodo eorundem dicuntur materna diligenter studia nos hortari. Præterea quum potius spei suæ in vobis pendeat plenitudo, nec aliud quam vestrum post Deum iis videatur adesse præsidium, quo res ipsorum dirigatur utiliter et negotium feliciter foveatur, vos affectuose rogamus, quatenus quum de successione talis hæreditatis tali viro diebus istis

graviter infirmante tam per aliquos ex parte talium discrimen, quam talis non sine turbatione successuri dissidii jam videatur suscitari pruritus, qui talibus (quod absit) non modicum afferre posset, timetur si iis ad quos ipsius hæreditatis digne devolvi debet successio, sicut ad illos qui de virili frumen linea soli supersunt adesse velint, prout expedire videritis: et hic dubietatis articulo et prodesse: quod ipsorum debito statui utiliter caveatur: nec inde incurrere possint aliquod detrimentum super hoc ad eundem talem, si placeat, nuncios et literas vestras mittentes: per quas date sibi intelligi, quod statui et tranquillitati ipsius loci expediat, de commodo et quiete talium sibi suggerente consilio sic statuat, ordinet et disponat: quod si de ipso (quod absit) aliquid sinistrum succederet: eorum gaudere possitis commodis provenisse, ac in eorum felici statu vestra desideria delectentur.

EPISTOLA CCX.

Responsio ad prædicta.

Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in voces flentium. Infirmata est doloribus virtus mea, et ossa mea in gemitibus conturbantur. Quum ipse vestræ tenor epistolæ inopinatum fatum et calamitatem mihi perpetuam nunciaret. Sunt ergo lacrimæ meæ panes die ac nocte, qui utinam intra ventris septa consumptus essem, ne talia oculus meus videret, vel diem clausissem extremum, ne tantorum periculorum gustator miserabilis extitissem. Heu me dixerim, fili mi, ut quid me mater peperit filium amaritudinis et doloris? Cur exceptus genibus, cur lactatus uberibus, cur doloribus deditus, cur tribulationibus circumventus? et utinam mortuus fuissem

in utero matris, et fuissem quasi non essem de utero translatus ad tumulum. Heu me miserum! perdidi filium animæ meæ individuum, vitæ meæ solatium, oculorum meorum lumen et meæ baculum senectutis. Quid plura? propter Sion non tacebo et propter Jerusalem non quiescam, sed continuabo dies meos in lacrimis et dolore, donec deficiam lacrimando. Vobis tamen grates refero, quia per literas mihi consolationis remedium assignastis; et consolari non valeo, quia dolori meo similis non est dolor.

EPISTOLA CCXI.

De eo qui creditur mortuus.

Dictu res horribilis et amara ac mea pervertens gaudia in mœrorem, nuper meis auribus jam pervenit quod magister Nicolaus unicus frater meus, qui erat spes vitæ meæ, refugium et tutela, morte carnis vitam finivit, ad quam ulterius non redibit. De quo tantum sunt mea viscera conturbata, ac repletus sum doloribus infinitis, quod a planta pedis usque ad verticem capitis non est membrum quod non sit positum in dolore. Et merito; quoniam ipsum sine spe recuperationis amisi, qui fuit os, de ossibus meis et caro de carne mea: ac bona quæ habeo ipso mediante percepi; necnon et in futuro sperabam consequi meliora. Veruntamen quia hoc ad me non aliunde nisi fama referente pervenit, de vita dubito, nec de morte consto firmissima ratione. Vestram igitur amicitiam duxi præsentibus rogitandam: quatenus, sive verum sit vel contrarium rationi, mihi vestris literis intimetis: ut de morte doleam, et mihi condoleant consanguinei pariter et amici velut humana conditio exigit et requirit; et de vita valeam more solito exultare: et qui de tali relatione tristantur mihi congaudeant sicut solent ad ipsam.

EPISTOLA CCXII.

Consolatio de morte amici.

Nimis dira sorte constringimur; nec minus dira cordis angustia cruciamur. Nam lacrimarum fontem producit dolor intrinsecus ex oculis subductus animus amaritudinis tenebris, læsa viscera tela penetralibus mœstitiæ interius commovetur: et sic quod mente concipimus, nec verbis exprimere, nec continere possumus serie literali. Doloris enim immensitas et profunda luctus infusio dicendi facultatem excludunt: compendiosa tamen literula immo potius dolorosa vobis intimare compellimur: quod pater ille noster, lapis promotionis nostræ primarius, universalis ecclesiæ membrum præcipuum, columna justitiæ, basis immobilis, amicorum fida defensio, securum generis sive gentis confugium, tutus patriæ clypeus, et firmus paternæ baculus senectutis, consilio clarus, maturitate conspicuus, scientia rutilans, et supremus constantia, G. pater vester et filius diversis respectibus, sicut Domino placuit, die post annunciationem beatæ virginis, proh dolor, fati munus implevit, in cujus obitu pater et paternæ quamvis cohabitationem naturæ lugere dolentem et dolere lugentem vos deceat, quum dolores vestros et luctus rectæ considerationis arbitrio, consolationis multiplici justa causa subducit. Nam ejus sollicitudinis onera sive vicem devotione integra, caritate plena et obsequio filiali circa paternitatem vestram supplere volumus et habere, et eo beneplacitis vestris in antea parere devotius, quo avidius implere partes ejus intendimus in vestris desideriis obsequendis, et sic estimari non debet amissus qui vivere vicaria substitutione sancitur. Præterea reverenda senectus et annosa prudentia

incommodo senili compatiens, prole superstite grate respiret in Domino a principe quem exigentibus meritis, et summi pontificis amplectitur gratia, et prosequitur benevolentia dominorum. Temperat etiam fletus nostros pia miseratio pii patris, qua tum in domino nostro hæc me fratre nostro, tum in filio vota vestra complevit, de cujus judicio si revocare voluit quod concessit et tollere quod creavit, conqueri non debetis, quia si de manu Domini bona suscepimus, moleste contraria non feramus. Est et solatium aliud quod et a mortis regula nullus excipitur :

Æquat enim sceptra ligonibus.

Nam pari sententia senes et juvenes, fortes et debiles, potentes et infirmos, divites et egenos involvit. Omne namque quod nascitur moritur, et nihil est perpetuum sub sole. Magnus est enim Dominus qui mortificat et vivificat, et magna virtus est ut possit extollere quod depressit, et sanare quod vulneravit. Hortamur igitur et rogamus attente : quatenus sic concepti doloris incendia rore rationis infusa funditus extinguatis, sumentes in dolore remedium, et in mœrore solamen quod transeat cæteris in exemplum, ut exacerbare nomen Domini non possitis. Nos enim fratribus nostris scribimus et mandamus quatenus mandatis vestris velut nostris in omnibus obsecundent.

EPISTOLA CCXIII.

De beneficio Scripturæ ad præteritorum memoriam conservandam.

Illa, quorum memoriam perpetuat scriptura, superveniens senium non delebit. Consuetum est enim ut ea quæ expedit retineri, literarum apicibus commendentur : ut beneficio scripturæ a calumniosis

litibus secura in posterum perseverent. Inter commoditates inventionis humanæ, nil censetur utilius beneficio scripturarum, quibus memoria reformatur; et in novitatem redit quod obscuravit oblivio; et quod vetustas temporis antiquavit. Adeo temporibus nostris humanæ ambitionis ardor invaluit: ut legitimæ donationes et opera misericordiæ versutiam calumniantium evitare non possint: nisi memorialibus scripturis et numerositate testium in posterum muniantur.

EPISTOLA CCXIV.

Argumentum.—Archidiaconi querela contra officiales episcoporum.

In H. et E. concilio statutum est quod unaquæque dignitas suo privilegio gaudeat, et episcopus, qui solus beneficium dare potest, honorem datum minuere aut auferre præsumat. Damasius Papa consilio beati Hieronymi cum omni senatu Romani ordinis statuit, et postea omnes episcopos orbis ad consensum induxit, ut eorum officium et officii memoriam in perpetuum delerent. Omni enim auctoritate carebant, et tanto vilius abjecti sunt, quanto magis ambitiose et superbe circa sacra spiritualiter præsumebant: et subjungit quod in comitiva Christi duo tantum sunt genera ministrantium statuta, scilicet Apostoli et Diacones, et alii discipuli qui sub iis in suo ministerio servierunt, et post multa concludit quia quod ratione et auctoritate caret extirpare necesse est. In hoc differentia est quod Coepiscopi sacerdotes erant et tum ministrare sacra debita episcopis non præsumebant: nunc autem acolyti et amplius subdiaconi episcopale officium contra Deum et canonum scripta usurpare præsumunt: nomen Coepiscopi a sede Ro-

mana judicatum et damnatum et exterminatum eternaliter quodam nominis adventitii subornatu denuo latenter obrepsit. Resuscitantur cineres jam sopiti, et ova aspidis diu in occulto basilisci confota patibulo in Regulum eruperunt. Hi sunt viperæ officiales iniquitatis omnem malitiam aspidis atque basilisci transcendentes. Vadit hodie solus ad synodum vel cum paucissimis archidiaconus. Officialis autem cum dracone, qui de cœlo cecidit, trahit secum tertiam partem stellarum, atque decanos et sacerdotes Archidiaconi secum trahens, dum nec se nec alios pascere sciat, quærens quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, manifeste non ovium pastor est sed luporum. Vulgo dicitur Mala custodia pasco lupum. Quomodo custodiet animas alienas, qui mores nec scientiam nec ordinem habet, ut propriam animam custodire sufficiat? Iterum vulgariter dicitur quod Archidiaconi sunt oculi pontificis sui: moderni autem Pontifices idem archidiaconos oculos suos obstruunt et confundunt, et noviter assumentes oculos Argi, evangelistarum oculos, quos ad suam et subjectorum suorum salutem ante et retro et in circuitu habere debuerunt, in questum pecuniarum non sine suà damnatione convertunt. Legi quandoque puerulus in Catone de hoc genere hominum in hac forma

Est genus hoc hominum quod dicitur officiperdi.

Credo tale officium esse in perditionem et scandalum, quod studet totum et spirat in malitiam et rapinam. Innocentissime Innocenti, puto, quod tales non ab officio nomine, sed ab officio verbo nomen et nominis causam trahunt. Usus ecclesiæ activus fuit, ut archidiaconus esset officialis hominum et peccata hominum per archidiaconum inquisita, quæ per ipsum corrigi non poterant, ad episcopos referrentur. Eritne

hic officialis inofficiosus aut episcopus aut coepiscopus, cujus nomen atque memoria et officium ad totius ecclesiæ Catholicæ materculæ detrimentum est. Dabitur forsan episcopo archidiaconus ad quem appellant omnes ab archidiacono qui profanas et sacrilegas causas habent. Quandoque nos archidiaconi diximus ei, Quis te constituet judicem super nos? Omnes enim archidiaconi dissecuerint et appellant unanimiter ad thronum suæ innocentiæ. Innocenti, modernis temporibus cessavit in ecclesia officium et nomen archidiaconi, provide quia multi contra Deum hoc officio abutuntur, nomen et officium hoc diebus in perpetuum deleatur. Certe nunquam hunc archidiaconum, ad quem invitus non traherer et coactus, atque post multas inducias, quas petebam a sanctis et religiosis viris, potius onus quam honorem suscipere, sum expulsus et gloriæ vestræ est, pater sancte, ut imponantur homines super capita nostra et qui heri sedebat ad pedes meos hodie sine meo et aliorum archidiaconorum assensu assumptis novis cornubus ventilet totam ecclesiam nostram, meque præsente suspendat et excommunicet sacerdotes meos, atque excommunicationis sententiam intentans, antequam ad eos literæ istæ perveniant, indulta sibi hac tenebrarum potestate in his et gravioribus contra me abutatur: hodie unus est et cras alius, et sic de septimana in septimanam vices eorum episcopus ablabat. Scio et inficiari non possum quod R. Eb. episcopus qui in diebus nec in Anglia nec in Normannia justiciarius domini regis fuit et prorsus literaturæ ignarus, potius sæcularis questus occasionem quam Dei presbyteros officiales constituit. Cujus opus in hac vel in aliis nunquam alicui catholico ad exemplum vel consequentiam debet trahi. Heus, heus, appellat oppressus ad justiciam et misericordiam apostolicæ sedis.

Officialis autem appellatione dissimulata negotium suum agit et abusione superba opprobriis et comminationibus os appellationis violenter conclusit. Numquid illiterati aut potius laici temeritas aut cupiditas imitatores habere debuit? Ad hujus igitur cupiditatis exterminium sufficere potest quod questus in causa fuit quod hujus singularitatis auctoritatem ab apostolica sede vel ab antiquorum canonum habuit Lincoln. Eliensis et cæteri suos archidiaconos fovent. Aut servetur hic status aut in perpetuum nomen ejus deleatur. Ego autem sacerdos Domini atque senior et contestis miserationum Christi quodam zelo equitatis indignor quod hoc officium sic vilescit et plebescit in ecclesia Dei, ut honor archidiaconorum, qui a beato Stephano incepit, atque in beatis Laurentio et Vincentio ceterisque martyribus usque ad sanctitatis perfectionem gloriosæ profecit, hodie supervenientibus novis officialibus, datus est in contemptum, in opprobrium, in theatrum, in derisum.

EPISTOLA CCXV.—AD P. EPISCOPUM.

ARGUMENTUM.—Excusatio et querelæ ejusdem de mendatio et falsitate scriptorum.

Reverendo Patri ac dom. Dei gratia P. epo. P. B. salutem, et si quid dulcius est salute.

Ex eorum, qui vos viderunt, relatione multiplici vestri corporis staturam vultumque et lineamenta cognovi; honestissimos etiam mores vestros, matura eloquia, et quosdam bene compositæ mentis affectus, in libro publicæ opinionis adhuc assidue lego; et plura quæ nunquam oculus vidit, nec auris audivit, in anima mea mihi quadam imaginaria representatione depingo. Jacturam siquidem corporalis ab-

sentiæ caritas mirabili artificio recompensat; quos videre carnaliter prohibemur, delectabilius intuemur et amplectimur oculis animæ et brachiis caritatis: redimat ergo visus dispendia et absentiæ carnalis dilectio quæ fortis est ut mors. Separantur enim morte præsentes amici et per indivisos dilectionis affectus uniuntur absentes, atque in præcordiis animæ et in visceribus Christi quodam dulcissimo commeatu affectio media intercurrit. Amor enim caritas quæ non agit, sed si caritas nunquam excidit, hæc est communicatio Spiritus Sancti, quæ diversos conjungit animos, quæ vere diligenti amicum repræsentat absentem. Nec enim ulla tempora, nulla loca, nulla spatia, nullæ aquæ possunt extinguere caritatem. In ea igitur caritate, quam de vestra sanctissima opinione concepi, vobis offerro si quid sum, si quid scio, si quid habeo, si quid valeo, si quid possum. Quidam post recessum vestrum ex parte vestra rogaverunt me ut epistolas meas, quas commendaveram aliis, eidem facerem commendari. Quæsivi eis exemplar correctissimum, quæsierunt scriptorem, et datis omnibus quæ necessaria illi erant, ille, duobus aut tribus quaternis mendose et turpiter scriptis, remotus est ab opere illo, nec postea invenire potuimus nisi falsarios et operarios iniquitatis. Dabo tamen Domino dante operam cum indigenis vestris ut illas epistolas correctas habere possitis. Noveritis autem quod quoties se mihi offert opportuna mihi scribendi occasio libentissime scribo, quod aliis ad ædificationem, mihi cedere debeat ad salutem: et ut utar Ovidii verbo,

> Non emendo tamen; labor est quam scribere major,

plane quia magna est apud nos scriptorum raritas et falsitas. Ad solatium expectationis vestræ gratis et

de intimo timoris affectu mitto vobis quædam de aliis opusculis meis, processu temporis, Domino dante, meliore et acceptiora missurus.

EPISTOLA CCXVI.—AD S. EPISCOPUM ET ABBATES.

ARGUMENTUM.—Assignatio rationum quæ induxerunt Baldewinum Archiepiscopum Cantuariensem ecclesiam constituere clericorum et de quibusdam quæ circa hæc miraculose acciderunt.

Reverendis patribus et amicis N. S. episcopo et abbatibus de N. et E., P. B. devotissimus eorum salutem in eo sine quo non est salus.

SOLLICITE quæritis, quæ ratio induxerit Baldwinum gloriosæ recordationis, Cantuariensem Archiepiscopum, clericorum ecclesiam ad Lameheya constituere in contumeliam Cantuariensis ecclesiæ, sicut quidam garriunt, quasi altare contra altare erigere aut potius Dagon contra arcam sedens exaltare: monet nos quod archidiaconus, qui approbatissimæ religionis erat, et inter cæteras columnas C[isterciensis] ordinis, sanctitate, dignitate, sapientia præeminebat, ecclesiam sæcularium, quam quidam monachi prostibulum Veneris et synagogam Sathanæ vocant, satis seculariter quadam perturbatione animi conscendebat, ut quicquid vox funesta succenseat, ecclesia tamen est sanctorum martyrum Stephani et Thomæ, martyris primi martyrisque primatis. Vos enim vidistis magni nominis umbram, quæ hanc ecclesiam martyrum, adhuc infantiæ cunabulis vagientem, a fundamentis subvertit. Sed infra brevissimum tempus in festo beatissimi Stephani mortuus et in festo Sancti Thomæ sepultus est, ac si unus perimisset eum et alius tumulo infodisset. Pensandum est quam fuerit

in operibus suis, qui in omni tempore vitæ suæ vas suum in sanctificatione et honore custodivit, quia prima lanugine pubertatis pars inter cathedrales præcipuum obtinuit eminentiæ principatum. Qui etiam Oxoniensis archidiaconus factus est, et non acquievit carni et sanguini, sed relictis omnibus se in Christi obsequium cingulo militiæ Cisterciensis accinxit. Consequenter invitus et tractus promotus est in Abbatem, deinceps in Episcopum, demum in archiepiscopum et primatem. Totus expertus et probatus in tantis aliquid noverat idem monachus et Pontifex clericos in Christi obsequium congregabat, et ut propositum apertius expediam, paulo remotius atque seminarium dissentionis inter eum et monachos succincta oratione excurram. Præfecit eum Dominus ad dandam scientiam salutis plebi ejus. Ipse vero spiritualibus exercitiis assuetus, provinciam indisciplinatam inveniens, correctionis sarculum generaliter exercere disposuit. Incepit itaque a sanctuario Domini, a capite regni, ut, sicut ecclesia Cantuariensis fuerat quandoque primipilaria fidei et est metropolis provinciæ, ita ceteris ecclesiis materia fieret disciplinæ. Suos itaque filios cohibebat a firmis in casibus quarum occasione quidam pauci tamen cum corporibus suis turpe fœdus inierant et sinistra opinione scholam claustralis innocentis prægravabant. Verba igitur vitæ eternæ habens, has et aliorum vitiorum propagines, quas abusione longa nutrierat mater dissoluta impunitas, radicitus extirpabat summum capitis genus asserens vagam excurrendi licentiam, et sub jugo Dominicæ servitutis plenam esse animæ libertatem. Quumque super creditum sibi gregem pastorales continuaret excubias, oves in lupos mutatæ sunt et filii obedientiæ conversi sunt in arcum pravum. Porro vir Dei, non in sermone

sed in virtute reputans regnum Dei, non solum verbis sed factis intra se jugiter omnibus mirabilem, amabilem, immutabilem exhibebat, ut redirent prævaricationes ad cor, et quidam timore, quidam amore, sui patris arbitrio consentirent. Remansit tamen apud aliquos circa medullas animæ plaga interior, quam dissimulatio palliabat ad tempus, donec occasio rebellionis erumperet, quod et rerum postea indicavit eventus. Elapso enim modici temporis interjectu, quidam eorum suscitaverunt aquas contradictionis, aquas Siloe: qui silebant verterunt in aquas Rasyn, et emittentes aquas facti sunt capita jurgiorum. Qui ergo suspirabant ad ollas Ægypti redeuntes ad firmas firmaverunt sibi sermonem nequam, ut ad sedem apostolicam appellarent, ut jugum sui pontificis et abbatis a sua cervice dejicerent, obedientiam abnegarent, et cum eo de propriis contenderent. Profecti ergo ad summum Pontificem nil aut modicum proficerunt, nisi quod eundem adversus Cantuariensem usque ad inexorabile odium turbaverunt. Protestor vobis in eo qui summa vita est, quæ audivi et vidi. Urbano Papa Veronam egresso et proficiscente Ferrariam, equitabam cum eo, et cœpi pro archiepiscopo devotius et instantius supplicare. Commendabam ei virum Dei tanquam vas a Domino electum, vas fide solidum, humilitate, prudentia, fortitudine, caritate quadratum. Ipse vero graviter excandescens, " Nunquam," inquit, " placeat Domino quod descendam de hoc equo et ascendam in ipsum vel alium si eum ab archiepiscopatu infra modicum tempus non depono." Vix verbum emiserat, et crux aurea, quæ ante faciem ejus a subdiacono ferebatur, ante pedes nostros fracta corruit. Quumque omnes turbati horrerent, quidam frater Templi, R. ejus Camerarius, accepta pallii sui fibula, eandem sicut potuit crucem baculo alligavit. Ipsa vero die Sutoro

venimus, ubi arreptus gravi dysenteria de navigio usque ferri fecit, nec unquam postea ascendens in equum alium brevi tractu temporis expiravit. Quæ scimus loquimur, et quæ vidimus testamur, atque ipsum, cujus testimonia credibilia et judicia terribilia facta sunt nimis, hujus assertionis testem et judicem invocamus. Si quæritis quæ me illuc traxit occasio, dico amor amborum, nam in scholis Urbani socius et discipulus fueram maldyebyrig, tunc vero ejusdem archiepiscopi commensalis. Volens ergo uni subvenire per alterum, non sine gravi discrimine vitæ injeci me in illius controversionis labyrinthum. Sciebam quod magister omnium gratiarum, verbi Divini præco, tuba evangelii, sal terræ, patriæ lumen, religiosorum gloria, deliciæ Dei, morum fama, schola virtutum monarchorum quietem et publicum regni commodum procurabat. Bonarum enim mentium institutor Spiritus Sanctus sic adaptaverat et aptaverat sibi ut Deo totus inherens unus cum eo spiritus esset, nec agens aut loquens quod caritas non rediret, et ut campum hujus cursus pede inoffenso currat expeditior intellectus, Ad pleniorem evidentiam propositi quædam, quæ opportuna mihi offert occasio, summatim interserendo decrevi ad hoc viventium memoria scriptisque probata authenticis. Quod enim beatus Anselmus ab Angliæ Rege Willelmo Secundo proscriptus in Galliorum partibus exularet, soli clerici ejus cum eo in suis tentationibus permanserunt, nec a suffraganeis aut monachis suis ullum habuit in tam longa desolatione solatium. Morte igitur prædicta regis, eadem die, qua in Anglia peremptus est, vir Dei apud Lugdunum cœlitus revoluta sanctus ad propria rediit, et receptus in exultatione universæ terræ in honore beato Stephani ecclesiam clericorum Cantuariensium juxta muros civitatis destruxit. Quumque ibi præbendas de parochialibus ecclesiis ad suam dona-

tionem pertinentibus ordinaret, vocatus est a Domino raptusque in cœlum, quo mundus non erat dignus, ejus desiderium non implevit affectum. Processu vero temporis beatissimus martyr, sicut publice scitur, toto exilii sui septennio suffraganeis suis et monachis suis factus est tanquam mortuus a corde, nisi quod plurimi illorum, a quibus remedia meliora sperabat, addiderunt dolorem super dolore ejus. Soli vero clerici cum eo et pro eo proscripti eidem in agone suo fideliter et filialiter adstiterunt. Propterea, restituta ei simulatoria pace, regressus in Angliam, sicut verba et scripta suorum publice perhibent, ad instaurationem ecclesiæ Beati Stephani, quam sanctus Anselmus inceperat, ferventiori studio vota sua circumtulit. Sed martyrio consummatus in brevi affectum non mandavit.

Vidimus successorem martyris Ricardum bonæ memoriæ, licet de gremio Cantuariensis ecclesiæ fuisset, ejusdem propositi desiderio æstuantem: in hoc tamen diversus a suis decessoribus erat, quod apud M. non propter varias loci commoditates transferre situm ecclesiæ disponebat; veruntamen homo simplex et mansuetus et valde tractabilis ad urgentissimam sui prioris atque conventus instantiam suspendit. Negotium autem affectionis ex dilatione corruit et cecidit ad defectum.

Huic succedens beatæ recordationis Baldewinus archiepiscopus opus antecessorum quod mors invida bonorum operum pervertrix, quasi telam a texente succiderat, reformare studebat, et ecce inimicus homo superseminavit zizania vertens in materiam scandali, quicquid ad commune compendium caritas ordinabat pene a memoriæ meæ sinu evolverat quiddam, quod sine conscientiæ scrupulo silencio claudere aut dissimulare non possem.

EPISTOLA CCXVII.—AD INNOCENTIUM PAPAM.

ARGUMENTUM.—Rogat P. B. Londoniensis archidiaconus Innocentium papam ut liberet eum a nequissima et versutissima vexatione B. cantoris.

Reverendo patri et domino Innocentio Dei gratia summo pontifici suus P. B. salutem et inter afflictionum pressuras esse judicem et ultorem.

SOLITUS olim scribere dominis meis ex abundantia cordis, atque spirituales aquas et haustus de fontibus Salvatoris derivare in plateas, nunc de doloris atramento scribere atque fletu et gemitu crebroque singultu verba interrumpere potius quam proferre compellor. Indignatio enim totum ebibit spiritum meum et inter molestias senectutis veteranus et emeritus invitor ad bellum, ut aperirentur cataractæ miseri capitis mei, ut cerebrum meum ossiumque medullæ liquescendo effluerent in fletum. Quidam nuncius domini L. episcopi, vestram circumveniens sanctitatem, ex parte domini sui vobis flebile suggessit prædictum episcopum habere in votis novam cantariam in ecclesia L. statuere, vestramque super hoc indulgentiam postulavit. In primo verbo mentita est iniquitas sibi, G. vero bonæ memoriæ tertio ante istum est [*sic*] filium viri præclarissimi ecclesiæ prædictæ canonicum instituit et cantorem. Iste autem factus est cantor de nihilo. Rex autem donavit huic episcopo pauperem ecclesiolam parochialem sub ea forma, ut duo capellani inde invenirentur, quorum unus serviret illi ecclesiolæ, alter in ecclesia Londoniensi singulis diebus pro anima domini regis atque antecessorum et successorum celebrarent missam quotidie pro defunctis. Non est reditus ibi de quo duo

sacerdotes possunt tenuissime sustentari. Unde ergo surget fundamentum et materia cantoriæ? non est data cantandi, sed flendi occasio, nisi de antiquis reditibus nostris ipsi reditus et honoris dignitas in nostram contumeliam assignetur. Indulsistis episcopo et jura quæ alii cantores habent in stallis, in processionibus et aliis in ecclesiis Anglicanis. Istarum prætextu literarum petit iste cantor stallum et alia jura L. archid. qui majorem in ecclesia post Decanum . . . et a singulis personis ecclesiæ de suis dignitatibus aliquid auferri sibique conferri; quod expresse contrarium est illi clausulæ literarum vestrarum, ubi indulgetis Episcopo, ut hæc fiant sine alicujus læsione vel damno. Sub generali petitione sua et simplici petit ille, qui omnium novissimus est et quasi abortivus, ut habeat primam vocem in electione decani et secundam in electione episcopi, et alia multa quæ a primis fundamentis ecclesiæ noscuntur archidiaconi illius quiete et honorabiliter hactenus habuisse. Ergo sævas spectante cruces et pio compassionis affectu viro jam veterano et emerito benigne condescendatis; absurdissimum enim esset, quod tanti nominis virum juvenis ambitiose et superbia superductus antiqua et debita dignitate ita crudeliter spoliaret. Quum enim totius civitatis clerus et populus post eum episcopum soli archidiacono teneantur dilectionem exhibere, quis videre siccis oculis poterit ignominiam et dejectionem archidiaconi et omnem archidiaconatus honorem coram clero et populo a juvene, qui nondum plene creatus est et jam garrit, nondum est et jam accessit, tam crudeliter usurpari? Intolerabile est apud bonos et graves quod sine judicio sine peccato dilecto Deo et hominibus excitatur ita enormiter, nec est qui moveatur super contritione Joseph. Provide respiciatis ad innocentiam ejus, innocentissime Innocenti. Convertite

justitiam ejus in judicium, sollicite, diligenter inquirite si literæ primæ quas indulsistis, et si secundæ quas C. Episcopo misistis, vera vel falsa suggestione fuerat impetratæ, placeat vobis ut locum habeat illa indulgentiæ vestræ clausura, ut dignitates quas petit habeat sine alterius læsione. Sane quum ecclesiam Metropolitanam debeant subjectæ diœceses sequi, auferetur ab ecclesia vestra universæ turbationis occasio, ut secundum jura et dignitates cantoris cantor ecclesiæ sustineret suæ ambicionis insaniam lentari. Variæ quidem sunt consuetudines in ecclesiis Anglicanis; quædam habent Decanum, quædam non; quædam thesaurarium, quædam non. In quibusdam cantor est minor, in quibusdam thesaurarius est major: absit autem ut sponsa Christi amicta varietatibus, clericali, monicali, albi et nigri, linei aut lanei, pro unius ambitione sustineret pallium Joseph aut Christi tunicam ita scindi.

Dominus L., providens turbationem hanc ex literis sibi missæ indulgentiæ securatam, suppressit eas triennio, nec eis unquam voluit uti. Porro sæpe dictus B., literas indultrices clandestina surreptione adeptus, fecit eas denuo revocari et mitti domino G. Quadam inextricabili prolixitate armamur. Ut enim huic malo consentire aut contradicere nos oportet, consentientes omni quod habemus jure spoliamur, contradicentes auctoritate illarum literarum censura ecclesiæ percellimur. Sed volente Deo inde procedent injuriæ unde jura sumuntur. Exploravit hostis occultus infirmitatem et defectum corporis mei, nec a persequutione cessabit donec vitam extorqueat mihi, et eveniat quod Achab idolatræ dictum est de vita et morte Naboth: Occidisti insuper et possedisti. Unde Archid. Lon. ante creationem et in creationem illius cantatoris cum omnibus personis ecclesiæ contra

eum solenniter appellavit. Audivit enim et adhuc memoriter tenet illud Sapientiæ verbum: Fili, si spiritus potestatem habens super te venerit, locum tuum non deseras. In hac forma verborum commendat in Dei et vestris manibus sortes suas.

Eccles. x. 4 (var.

EPISTOLA CCXVIII.—FRIDERICI IMPER. AD SALADINUM.

Argumentum.—Fridericus imperator petit restitutionem quorundam locorum a Saracenorum præside S. alioquin ipsi grave bellum minitatur.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator, semper Augustus, et hostium imperii magnificus triumphator, totiusque monarchiæ formatus moderator, S. præsidi Saracenorum, quondam viro illustri, Jerusalem fugere exemplo Pharaonis.

Devotionis tuæ literas, multis ad nos retroactis temporibus destinatas, super arduis negotiis, tibi quidem, si fides verbis fuisset consona, profuturas; majestatis nostræ ut decuit magnificentiam, suscepimus. Epistolarum nostrarum alloquiis magnitudini tuæ consulere dignum duximus: nunc autem quia terram sanctam profanasti, nos qui per eterni Regis imperamus imperium, in præside Judææ, Samariæ et Palestinorum, in tanti sceleris præsumptuosam et plectibilem audaciam, debita animadversione decernere, sollicitudo imperialis officii nos admonet. Quamobrem, nisi occupatam terram ante omnia restituas, adjuncta satisfactione, sacris institutionibus pro tam nefariis excessibus taxata, ne minime legitimum videamur gerere bellum, a capite Kal. Novembrium, evoluto anni spatio, terminum præstituimus ad ex-

periendam belli fortunam in Campotaneo, et in virtute sanctæ crucis, et in nomine veri Joseph. Vix enim credere possumus hoc te latere, et ex scripturis veterum, et ex historiis antiquis nostri temporis et facti novitatem ignorare. Numquid scire dissimulas ambas Æthiopias, Maurithumanam, Parthiam, Syriam, Persiam, ut Marci Crassi Dictatoris nostri facta sunt prima turrita: Judæam, Samariam, Mauritaniam, Arabiam, Chaldæam, ipsamque Ægyptum. Ubi, proh pudor! civis Romanus Antonius, vir insigni virtute præditus, citra nitorem temperantiæ et secus quam decebat militem a tanto culmine rerum emissum, minus sobrius Cleopatræ inservivit amoribus: hæc quidem etiam scire dissimulas Armeniam et alias innumerabiles terras nostræ ditioni subditas? Norunt hoc reges, quorum cruore gladii Romani crebrius sunt inebriati. Et quidem in ipsa rerum experientia Deo auctore intelliges, quid possint nostræ victrices Aquilæ ac cohortes diversarum nationum; quid furor Teutonicus in pace arma capessans,

Quid caput indomitum Rheni; quod vindicus Hister,

Hister qui fugam nunquam novit; quid Bavaria, quid Suevus astutus; quid Franconia circumspecta, quid in gladio ludens Saxonia; quid Thuringia; quid Westphalia; quid agilis Brabantia; quid nescia pacis Lotharingia; quid inquieta Burgundia; quid Alpini salaces; quid Fresonia in armento prævalens; quid Bohemia ultro mori gaudens; quid Polonia suis feris ferior; quid Anchonitana Marchia; quid partes Illyricæ; quid Lombardia; quid Tuscia; quid Venetia; quid Pisanus nauclerus; denique qualiter dextra nostra, quam senio arguis effœtam, gladium vibrare didicerit, dies illa plena reverentiæ et jocunditatis triumpho Christi te docebit.

EPISTOLA CCXIX.—AD WALTERUM ROTHOM. ARCHIEP.

ARGUMENTUM.—Consolatio in exilio.

Rev. patri et domino Waltero D. G. Rothom. arch. P. B. Sal. in eo sine quo non est salus.

AUDIVI et dolui quod quidam de familiaribus vestris quærentes potius quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, frequenti literarum instantia vobis suadere non cessant ut redeatis ad allia et papones Ægypti, et ecclesiasticæ libertatis auctoritate rejecta patiamini vobis aures in perpetuæ servitatis opprobrium subula perforari. Ecclesia quidem vestra, quæ est mater nostra, libera erat, sed hodie cogitur ancillari cum Agar. Ideoque migrastis ne videatis ecclesiæ vestræ mala, sicut propheta lamentatur et dicit: Migravit Judas propter afflictionem et multitudines servitutis. Utinamque sic curratis non quasi incertum sit et pugnetis non quasi aera verberans, sed ita cor vestrum stabiliatis in Domino, ut ipse tandem vos annumeret inter filios excussoris. Diligenter in primis deliberate vobiscum, et juxta evangelicam parabolam sedentes prius computate sumptus, et videte si possitis ei cum decem millibus occurrere, qui cum viginti millibus venit. Videte quod solus Christus qui summa justitia est, sit in causa tanti propositi: verbum enim beati Petri est: Si pro Christo patimini, beati; et adjungit: Nemo ex vobis patiatur ut fur aut homicida aut ut alienorum appetitor; sed si pro justitia sustinetis, hæc est gratia. Facit equidem mortem hominis pretiosam in confessoribus vita, in martyribus causa. In hac ergo pressura vexillum Christi et innocentiæ titulum per omnia præferatis. Aliter sane affligitur impius et

aliter justus: quumque pari modo agitentur unguentum et cœnum, ex uno fragrat suavitas et ex alio fœtor exhalat; in eodem igne aurum rutilat et palea fumat. Sunt plerique qui Dominum in prosperis benedicunt juxta illud, Confitebitur tibi quum benefeceris ei: sed deficiunt in duris et in miseriis non subsistunt. Si autem flagellis Dominus vos interrogat in voce exultationis et confessionis et salutis dicite cum Psalmista, Bonum mihi, Domine, quod humiliasti me: justus es, Domine, et rectum judicium tuum. Nam testatur apostolus: Non sunt condignæ passiones hujus sæculi ad futuram illam gloriam quæ revelabitur in nobis. Beatus Job filiorum morte, possessionum amissione, propriique cordis afflictione percussus, de justitia Dei sentiens in bonitate dicebat: Quum expleverit Deus voluntatem suam in me adhuc multa presto sunt ei. Apostolus inter angustias constitutus clamat, Infelix ergo homo, quis me liberabit a corpore mortis hujus? Et idem: Supra modum gravati sumus, ita ut tædeat nos vivere. Considerans itaque quod breve hoc et momentaneum tribulationis nostræ immensum gloriæ pondus operatur in nobis, dicit non solum hoc si gloriamur sed et in tribulationibus nostris. Si ergo æmuli nostri jactitant nunc se prævaluisse in vanitate sua, sciatis quod gaudium eorum, ut verbo Job utar, est ad instar puncti, quorum finis interitus, quorum sepultura asini, quorum retributio ignis et vermis. Inauditum est quod ecclesiæ persequutores impune unquam evaserint ultricem illius manum qui potentes potenter punit, qui semper superborum et sublimium colla propria virtute calcavit. Nam si ad tempus supra dorsum justi Dominus peccatores fabricare permittit, ei coronam gloriæ et eternæ pulcritudinis ex ipsa impiorum malleatione componit. Sæpe

legimus et vidimus quod in quo modo quis judicavit, judicatur, et mensuram recipit pro mensura. Sapientiæ spiritus est qui dicit, Per quæ peccavit quis, per hæc et punietur. Pharao submersus est quia submerserat infantes Hebræos. Golias occisus est gladio quo appetierat David. Haman in cruce suspensus est, quam paraverat Mardochæo. Caveant igitur sibi quorum rebellio de provincia vestra vos exire coegit: de his enim qui suis prælatis et sacerdotibus contumaciter sunt rebelles, scribit Ozea propheta et dicit: Uxor tua in civitate fornicabitur, filii ac filiæ tuæ in gladio cadent; terra tua in funiculo metietur, in terra polluta morieris, et populus tuus de terra sua captivitate migrabit. In promptu est ut judicet Deus causam vestram et vereor ne tempestivius et gravius quam velitis. Scio enim quod magnificentiam cordis vestri nunquam sic potuit absorbere tristitia, ut circum filios vestros affectio paterna degeneret. Scriptum est in libro Job, Non te sic supprimat ira ut aliquem opprimas. Pastor equidem pius subditis suis dura comminando denunciat, quæ tamen ab iis pie conatur avertere, quumque zelo caritatis contra delinquentes sæviat, pro iis tamen si oportuerit mori desiderat. Simila quidem quæ offertur in craticula vel in clibano prius aspergitur oleo juxta doctrinam Levitici, ne per ignis violentiam comburatur; et vos conscientiam vestram ita caritatis et misericordiæ oleo perfundatis, ne ignis iracundiæ vertat in animæ læsionem quod in vobis dispensatio cœlestis disposuit ad salutem. Mallem subditos vestros devotione filiali redire ad vos, quam conversos in arcum pravum et in malitia obstinatos pœnam cœlestis sententiæ incurrere. Quidam sumunt sibi de hostium suorum perditione solatium: ista quæso consolatione renuat consolari anima vestra: sed pro-

ponite ante oculos cordis vestri David, qui quum in eum temptatio irrueret, persequutio grassaretur, affligeret æmulus, malediceret suus, animam ejus quæreret filius, non reddidit retribuentibus sibi mala. Sollicitus enim de persequutoris salute, et de morte inimici afflictus, exprobrari voluit, nec sustinuit vindicari. Nimirum caritas patiens est, benigna est, quæ tunc in David, et in ejus imitatoribus hodie, malitiam persequutorum humiliter tolerat, et eorundem salutem officiose procurat. Tu vero, amantissime pater, custodi innocentiam et vide æquitatem, quia sunt reliquiæ homini pacifico: facite de necessitate salutis et virtutem, et peccatum convertatis ad meritum, et pax vestra pacem quæ exsuperat omnem sensum apprehendat. Pax vestra in januis est. Nam sicut in Proverbiis legitur: Quum placuerint Domino viæ hominis, inimicos ejus convertet ad pacem. Secundum exigentiam stricti juris vestris incumbit adversariis pacem humiliter implorare: quos vestra constantia superbos invenit et incorrigibiles, vestra inclinet humilitas. Modestia itaque vestra nota sit omnibus hominibus; mansuetudinem vestram audiant mansueti et lætentur. Obtentu mansuetudinis non expectate rogari, sed rogate quæ ad pacem sunt. Suscipite in mansuetudine insitum verbum, ut nec inferatis nec referatis injuriam: hæc est enim vestra mansuetudo nec inimicum fieri nec ultorem: hac via dirigit Dominus mansuetos in salutem; si superexaltet misericordia vestra judicium, si promptior estis ignoscere quam ulcisci, et sic justitiæ zelus erga filios moveat patrem, ut salvatricem nunquam deserat caritatem. Inter subditos quidem vestros sunt plerique dyscoli et perversi, qui quasi inquieta jumenta in junctura non trahunt. Eos difficile est induci ad unitatem spiritus sine qua omnis junctura scissura

est. Detrahatur ergo aliquid severitati, ubi multorum strages jacet, donec annuncietis annum placabilem Domino, donec hostes in filios et ira in gratiam convertantur. Unum super omnia rogo ut quum ad pacis cautiones ventum fuerit iis formam lex divina præscribat. Sic citra honorem Dei et observantiam ecclesiasticæ libertatis vestra versetur intentio, sic sacerdotes Domini plena auctoritate induantur justitiam ut in Christum aut ejus ecclesiam non redundet impunita præsumptio. Non enim contumelia vobis sed Christo illata est, Moyses autem loquens ad incredulos et rebelles, Non est, inquit, murmur vestrum contra nos sed contra Dominum, nos enim quid sumus? Cedat ergo vestra pax Deo ad gloriam et honorem ecclesiæ, clero et populo ad quietem, ut ex hac parte, sicut prudentissime distinguit angelus: Sit gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Si alias pacem feceritis, erit in pace amaritudo vestra amarissima et dicetur Pax, pax, et non erit pax. Poterimus etiam conqueri cum Lucano:

Libertas cum pace perit.

Recolite, quæso, pater, quam fecit rex Israel Achab cum rege Benadab, quæ postea eidem Achab a populo suo versa est in singultum. Ut multa colligamus in summa, pax quæso vestra plenæ restitutionis beneficium cum honore Dei et ecclesiasticæ libertatis integritate contineat. Circa satisfactionem vero pœnitentium plurimum de austeritate recidat misericordia, transeat vindicta in gratiam, in mansuetudinem disciplina.

EPISTOLA CCXX.

Ad famæ labitur dispendium judicis gloria, qui, spreto paupere, prostat donis inhians locupletum. Meorum quidem plenitudini votorum accrevisse con-

fiteor, quod a me vestræ liberalitatis gratia mei qualitatem carminis imploravit. Exarationem itaque, quam præ manibus habemus, angusti conditio temporis et præcipitata scribendi festinatio jocunde postulant reformari. Tanti namque judicis examen reformidat, utpote nec persuasionis rhetoricæ picturis venustata, nec efficacibus armata sententiis, sed macilentæ rationis jejunio deturpata. Si quid igitur tenue, si quid supervacuum discretio vestra reperit, lima diligentior castiget: nec enim onerosum censebo, si meæ delictum ignorantiæ tantæ personæ castiget examen. Vir tanti nominis, vir adeo promulgatæ rationis qui nec famæ mendicet dispendium, nec sangue supplicet alienæ.

Dic homo quid sit homo, qui vanitati similis est, cujus dies sicut umbra prætereunt; tuam prius originem investiga, tuæ generationis ordire principium, et tunc vel regum applaude natalibus. Regum omnium principium ac totius humanæ multitudinis primus homo primum extitit seminarium: hujus ergo revolve primordia. Quo se jactat sanguine, quibusve natalitiis progeniem nobilitat nascituram? Terra siquidem mater ejus fuit, vetus et longæva humani generis nutricula. Cui de limo plasmato in fragile corpus luteum, beneficium Dei vitæ cœlestis insufflavit spiraculum. Ecce humani generis nobilitas, ecce humanæ sublimitas jactantiæ, ecce gloria parentelæ! Sed quomodo sustinebit descendere purpuratus, quomodo regiæ majestatis assessor humiliabitur? Quomodo regalis gloriæ festivitas popularibus erit pius et plebeiæ complanabitur servituti, ut eadem sanguinis dominatio cum populo sit communis, ut similis sit procreatio servorum et regis, ut regium germen et vulgus ex iisdem constet

elementis? descendat rex a gloriæ suæ solio, sacco indutus pro purpura, et regali caput majestate sertatum cinere respergat et cilicio; nudis pedibus calcet humum, et revolvens atavos se a paupere agricola fateatur progenitum. Factus est de limo terræ hominum homo pater primus, cujus de limi fæcibus est homo in sobolem propagatus. Perversæ generationis origo concepit negligentiam in primum creatoris præceptum, cujus statim recepit talionem in retributionem et in scandalum. Recepit suæ posteritatis improperium, pro lapsu obedientiæ mortem, pro negligentia servitutem, denique datum est ei pro conditione viaticum, ut ex sudore laboris continui, vitæ mortalis et caducæ miserum sustineret denarium. Cur ergo recolis proavos, quorum si revolvas originem, tutius est tacuisse quam jactasse principium? declinanda est suasio quæ plus habet detrimenti quam commodi, plus turpitudinis quam honesti, præcipue in conspectum sapientium, a quibus nequit, quod salutis eluminet incommoda, quod honore debito spoliet honestatem. Pro tempore et moribus hominum innovari condecet, maxime his temporibus in quibus utilitas præponderat honestati, Benedictus Dominus Deus Israel qui temporibus nostris et pauperibus pacem et ecclesiæ antiquam reformavit honestatem. Divinum munus et omnium bonorum bonis declamandum confitemur vitiis accessisse judicem, moribus fundatorem. Exaltatum est solium justitiæ, rebusque suus ordo sub rege clementissimo restituitur, qui novit reddere quæ sunt Cæsaris Cæsari et quæ sunt Dei Deo. Porro candidioris fortunæ adeptus est gloriam, qui diem perditum judicat, in quo pro perditis moribus agere non contingit. In cujus curia sic addiscitur militia ut non dediscatur honestas. In castris ejus nec

obsequium præmio nec virtus reverentia defraudatur, qui non attendit merita, sed meritis antecedit universos.

EPISTOLA CCXXI.—AD ABBATEM ET CONVENTUM CROYLANDIÆ.

ARGUMENTUM.—Implorat Petrus or. omnium suffragia.

Petrus dilectis in Christo dominis et amicis H. Dei gratia Abbati et Conventui Croylandiæ, Salutem in eo sine quo non est salus.

A DOMINO Cantuariensi vocatus, et tractus, tempestive Normanniam transfretare decrevi, longius forsitan profecturus. Non est enim in homine via ipsius, et licet vias suas homo disponat, solius Dei est dirigere gressus ejus. Vos itaque in spiritu humilitatis et affectione devotissime precor, ut votivis precibus viam meam Domino commendetis. Imperfectum meum et insufficientiam corporis mei pia compassione videant oculi vestri, ut virtute orationum vestrarum convalescat infirmitas ad laborem, et labor fructificet in salutem. Docet vos experientiæ liber quantum de se desperantibus et in aliis sperantibus, diffidentibus de meritis suis et de aliorum sanctitate confidentibus, fides vel oratio proficiat aliena. Virtutem alienæ intercessionis in filia Cananææ, in Lazaro, in puero centurionis et reguli, ceterisque quampluribus, jugiter evangelizat ecclesia. Petrus Apostolus de manibus Herodis et ab omni expectatione Judæorum oratione ecclesiæ liberatus evasit. Denique Doctor Gentium inter imminentium discrimina tentationum sanctorum orationes humiliter implorabat: Obsecro, inquit, vos per Dominum Jesum Christum, ut adjuvetis me orationibus vestris

apud Deum. Ego autem pulvis et cinis et vermis in comparatione beati Pauli et cunctis miserabilior hominibus, sanctarum instantia precum vehementius egeo, atque micas, quæ cadunt de mensa dominorum meorum offerentium Deo placabiles hostias, avido et famelico appetitu mendico. Scitis quod omnes unum in Christo sumus, et ex uniformi convexione membrorum consistens ecclesiæ integritas vobis circa vestri proximi necessitatem regulam misericordiæ et compassionis indicit, ut onus meum indivisis affectibus et quasi unanimi cordis humeris supportetis. Quocirca vos obtestor in unitate fidei, in sanctorum communione, et in unius confessione baptismi, ut pias affectiones vestras excitet circa me vinculum caritatis, lex naturæ, compassio prompta, vinculum fraternitatis et spiritualis obligatio promissionis olim in vestro capitulo factæ, amoris exhibitio, debilitas mei corporis, viæ discrimen, et devotio supplicantis. Caritas nunquam excidit, nec excidere potest oratio, vel aliud, quicquid pro Christo ex caritate impenditur. Oratio vestra in sinum vestrum revertetur. Nunquam enim alicui deficit, quod per illum alii proficit; imo crescit gratia ex impendio, et lechytus olei tanto plenius exuberat, quanto copiosius ex ipso mater virtutum caritas vasis quæ offeruntur infundit.

Bene valete universi et singuli, et apud misericordem Deum meorum quæso vulnerum doloribus oleum misericordiæ infundatis

EPISTOLA CCXXII.

Argumentum.—Commendatio cujusdam abbatis post mortem.

Erit fortasse, qui macilentam et exsanguem præsentis epistolæ fastidiat nuditatem; sed sicut usui

adversatur inter lacrimabiles cari funeris exsequias solenni vestium apparatu fulgere, ita in tam lugubri et singultuosa materia non decuit orationem exquisitis verborum flosculis lascivire. Si enim facunda sermonis suavitas lectoribus blandiretur, dum animos sua dulcedine fascinatos in sui consideratione suspensos alliceret, legentibus exhibendæ compassionis furaretur affectum. Quumque ita vobis non legenda sed lugenda destinemus, in præsentibus literis non ornatum attendere sed ploratum, non verborum venustatem, sed fletuum ubertatem. Non enim vobis exaravimus quæ diu dolor improbus elimaverit; sed quæ de pleno lacrimarum et amaritudinis haurientes atramentario, dolor ipse dictavit, dolor, inquam, qui quadam jacturæ irreparabilis singularitate, doloribus præponderans universis usque ad illam calamitatis gradum nos detrusit, ut plurimum dignitatis plurimumque consolationis dolori nostro videatur accedere, si præ cæteris miserabiles videamur. Vos igitur, domini fratres dilectissimi, rogamus et obsecramus in Christo Jesu, quatinus nostræ condoleatis miseriæ, non ut quodammodo quasi massa doloris in vobis decrescat, sed usque ad afflictos condolentium per passionem derivetur. Verum vicem supplebit solatii, si nostrorum infortuniorum acerbitatem tantæ æstimationis apud vos esse noverimus ut affectum miserationis possit ab omnibus extorqueri. Cur autem habent dolendi principatam præ cæteris lugentibus ambiamus, nullus si nostrorum fletuum causam cognoverit mirabitur, sed avaram lacrimarum et pene insensibilem vestri cordis duritiam causabitur, non satis lacrimis indulgere. Decessit enim, decessit, et corpore mortis hujus liberatus est, pater et pastor noster bonæ memoriæ, dominus G. Blesensis abbas. Cujus vitæ meritum si ad plenum styli

officio prosequamur, pene blandientibus erimus affines, nec invidiam mendacii poterimus declinare. Nam, sicut vita ejus supra hominem pene extitit, ita supra fidem est quanta virtutum fuerit in eo, dum viveret, plebescens infinitas. Cæterum, si mores ejus ad unguem compositos leniter et tepide delibemus, sibi simulacrum detractionis inducet remissior in commendatione sedulitas; propriis non derogare est paucas ipsorum virtutes attingere, dum pars earum elegantior sepulta silentio prætermittitur, et ad lucem publicæ cognitionis videtur erumpere. Sanioris enim censuimus esse consilii prosequi castigatius, et infra veritatem sui meriti restringere titulos, ut nos potius lector parcos veritatis et veræ laudis avaros inveniat, quam prodigos falsitatis. Ille etenim fuit, qui sic præfuit, ut plus prodesse appetens quam præesse, nunquam coesse dedisceret, nec singularitatem prælationis, sed conditionis qualitatem attendens omnibus se socium exhibuit vel ministrum. Legerat enim: Qui major est vestrum, fiat sicut junior, vel qui præcedit sicut qui ministrat. Magistrum itaque nullus hunc sensit, nisi cujus perversitas magistratus virga fuerat reprimenda. Quippe quandam in eo suavem et delectabilem pietatis et justitiæ mixturam temperaverat mater virtutum discretio, ut nec magistrum diffiteretur in patre nec patrem in magistro desciret. Sic utrumque servavit in altero, ut in eo nec indignationem prælati paterna benignitas desereret, nec inter paternos affectus dormiret magistralis severitas disciplinæ. Sic in arca discreti pectoris virgam et manna repositum servavit: sic oleum misericordiæ vino districtionis commixtum; ut in sanandis vitiorum vulneribus Samaritani nostri diligentiam reformaret et quod scriptum est et noverat, Os quod mentitur occidit animam, non minus mendacium quam

homicidium abhorrebat. Sic misericordiæ visceribus affluebat, ut quodam compassionis participio velut appropriatum suis adnumeraret incommodis quicquid proximum infestabat. Sentiebat enim cum apostolo dicente: Quis infirmatur et ego non infirmor? quis scandalizatur et ego non uror? Cæterum tanta virtute largitatis enituit, ut probrose venditum reputaret obsequium, quod amicus precibus extorsisset. Manu enim munifica petitionem præveniebat amici, tanquam necessitatem præsagiens rogati. Quam diffuse vero in eleemosynarum largitione affectus universos laxavit, continua pauperum lamenta testantur, qui sicut nos de pastore sublato inconsolabiliter conqueruntur. Quam sollicitus in susceptione hospitum extiterit, quam liberalem, quam devotum erga susceptos se exhibuerit, ipsa melius attestatur experientia, quam sufficiat sermo noster exprimere, etiam si refloreat duplicata in nobis gratia Tulliani eloquii. Non enim querulus sed sedulus, non suspiciosus, sed officiosus œconomus, omnia, quæ impendebat humanitatis obsequia, quadam jocunda et solenni vultus hilaritate quæ omni pretiosior est obsequio serenabat. Noverat enim in hospite Christum suscipi et in fine dicturum: Hospes eram et collegistis me. Quam solerti vigilantia rebus sibi commissis excubaverit, fide perhibet oculata domi uxuberans victualium plenitudo. In exigendis quidem ædificiis perspicax redintegrationi dirutorum efficaciter insudabat, quod aptissime confitetur tam constructio novorum quam eorum reparatio quæ consumpserat edax invidia vetustatis. Et quod familiarius ad cumulum emendationis accedit, libertatem remissius agendi quæ cæteris abbatibus clementius indulgetur, ita suos monachos intra vitæ arctioris terminos coarctavit, ut non haberet vita subjectorum districtior quid de abbatis

laxiore licentia murmuraret. Ut autem sub expeditiore compendio diffusam suæ laudis materiam concludamus, vita ejus nil aliud quam quidam honorum conventus et quædam virtutum congeries, formam morum et exemplar vivendi præbuit universis. Licet autem tam multiplici virtutum eminentia scalam sibi erexerit ad eterna, sciens se non habere hic manentem civitatem, sed futurum inquirens, tum quod præsentis vitæ iter sine aliqua terrenæ conversationis macula nequaquam extiterit, vestræ gratiam fraternitatis exoramus in Christo quatenus vestrarum orationum instantia prætaxati patris nostri suppleat imperfectum; vestræ etiam supplicamus caritati ut ita præsentium latori munificentiæ vestræ suffragentur beneficia, ne viatici officii carentia injunctum sibi retardetur officium.

EPISTOLA CCXXIII.

ARGUMENTUM.—Gratulatio pro Carnotensi episcopo electo, et impedientibus responsio.

Carissimo domino et patri, Dei gratia Carnotensi electo, suus P. B. salutem in auctore salutis.

DIU antequam desideratissimam nobis vestram faciem videremus, sicut unguentum effusum fuerat nomen vestrum. Nec enim abscondi poterat lucerna sub modio, super ecclesiæ candelabrum exaltanda. Ubi autem placuit ei qui vos segregravit, ut ei in ecclesia beatæ virginis matris suæ residuum vitæ vestræ offerretis sacrificium vespertinum: venimus sicut regina austri videre sapientiam et honestatem, quam in vobis fama publica prædicabat. Venientes itaque, sicut audivimus, sic vidimus; nisi quod minor erat fama quam veritas: famæque decursus aut per

invidiam, aut per insufficientiam multa de substantia rei tacendo retardat. Gratias autem ago opifici gratiarum qui talem nobis contulit in pastorem et episcopum animarum nostrarum, qualem ecclesiæ nostræ necessitas exigebat. Necessarius equidem nobis erat, qui alienata revocaret, consolidaret fracta, lapsa erigeret, congregaret dispersa, errata puniret, prohiberet illicita, inordinata componeret, roboraret infirma, et perdita restauraret. Nil est quod in vobis causari possit æmulus, præter habitus vilitatem. Porro Jesus sacerdos magnus in sordidis vestibus apparuit Zachariæ. Quidam præterea insufficientiam ætatis vestræ submurmurant. Veruntamen sicut frequenter dico, si juxta fatalitatis excursus tributum senectutis solvitis, nihilominus homo interior, qui secundum Deum creatus est, de die in diem renovatur in vobis. Meminique legisse in Job, quod in antiquis est sapientia, et in multo tempore est prudentia. Sunt aliqui forte, qui in Spiritu scissuræ adhuc habitantes murmurant in electione, machinati sunt in regalium ablatione, sed in tertio, in consecratione videlicet, nocere non poterunt. Prostratus est Golias in tertio lapide et magi in tertio signo defecerunt. Quod autem importabilius est, hi qui hodie vobis porrigunt libellum repudii, jactant se in posterum vestram gratiam plenius habituros, eo quod jus regale, et vestras vobis segetes ademerunt. Factum Absolom possunt isti trahere in exemplum.. Qui ut Joab sibi gratiam sui patris acquireret, segetes illius legitur incendisse. Væ tamen homini per quem scandalum venit. Vos autem, si quis adversum vos spiritum suæ temeritatis insibilat, cum patientia sustinete. In patientia enim vestra possidebitis animam vestram. Scio quod juxta verbum Prophetæ Dominus aperuit vobis aurem ut sciatis sustinere oblo-

quentis injurias. Dedit vobis etiam linguam eruditam ut sciatis quando oporteat vobis proferre sermonem. Dissimulate igitur quia habetis in Domino hujusmodi dissimulationis exemplum, sicut in Esaia legitur: Mentita es, inquit, et non es mei recordata, neque cogitasti in corde tuo, quia ego tacens, et quasi non videns. Exemplo etiam illius qui dorsum posuit ad flagella, sustinete, ut supra dorsum justi fabricent peccatores. Tanto minoris apud vos debet esse vestrorum æmulorum detractio; quanto viliores inter cæteros reputantur. Sane majores et meliores ad instantiam illorum qui vos diligunt ex affectu, redierunt ad cor. Conversa est procella in auram, motus quoque tempestuosos et inconsultos blandior et prudentior oratio temperavit. Ad Bathoniensem itaque Episcopum, qui, sicut mihi per suas significavit literas, desiderio desiderat vos videre, festinanter excurro, vester quum eram vobiscum, nunc autem vestrior, vestrissimus quum redibo. Rogo autem vos in ea humilitate, in qua Dominum orare quis potest, ut detis voci vestræ vocem virtutis, et me ad obsequium virginis gloriosæ de dimidio integrare velitis. Unam petii a Domino, hanc requiram ut inhabitem in domo Dominæ meæ. In omnibus enim requiem quæsivi, et in hæreditate ipsius morabor, atque in domo ejus vitam meam ducere et finire proposui, in qua omnia fidei Christianæ sacramenta percepi. Et licet alibi mihi majores divitiæ offerrentur, dico tamen cum Gedeone, quod melior est racemus Ephraim vindemiis Abiezer; meliorque est mihi dies una in atriis istis super millia. Quia igitur in manibus Dei et vestris est, ut inveniam requiem aut vagus sim et profugus super terram, quum ex migratione mea nihil erga alios de vestra largitione deperiat, et me omnino vindicetis in

vestrum, in manibus Dei et vestris constituo sortes meas.

Bene valeat carissimus meus dominus, et omnes qui eum diligunt ex affectu.

EPISTOLA CCXXIV.—AD HENRICUM REGEM ANGLIÆ.

Audivimus quomodo Jerusalem destructa est, et quomodo crux, in qua Christus nos redemit, capta est. Rex Jerusalem in Babylonem ductus est; omnes civitates et munitiones, præter Ascalonem et Tripolim, captæ sunt, et adhuc utrum Jerusalem poterit canibus immundis resistere, dubitatur. Dominus rex Siciliæ, auditis his rumoribus, statim se cilicio induit, et per quatuor dies plangens et a facie hominum se abscondens, illi terræ succurrere pro posse suo anxie et constanti devotione promisit. Cardinales autem, de assensu domini papæ, inter se firmiter promiserunt quod, abjectis omnibus divitiis et deliciis, prædicabunt crucem Christi non solum verbo, sed opere et exemplo, et euntes mendicando accipient crucem Christi, et prædicabunt et præcedent alios in terram Jerusalem. Statuerunt etiam, de assensu domini papæ, firmissimas treugas inter omnes principes Christianos usque ad septennium, ita quod quicunque guerram contra Christianum medio tempore moverit, maledictioni Dei et domini papæ atque excommunicationi omnium prælatorum universalis ecclesiæ subjacebit. Firmiter etiam inter se promiserunt, quod de cætero nulla munera recipient ab aliquo qui causam habeat in curia, sed ea tantum recipere poterunt, quæ fuerint pro eorum necessitate donata vel missa, et non ascendent in equum, quamdiu terra, in qua steterunt pedes Domini, fuerit sub pedibus inimici. Valete.

EPISTOLA CCXXV.

Excursus seculi, tendentis ad exitum incessanter, humanæ conditionis miseriam tot errorum laqueis irretivit, tot adversionum contagiis maculavit, quod multi, despectis Sion faribus, excelsa Samariæ conscendentes suas liniunt preces bitumine dogmatum hæreticæ pravitatis, et sub quadam humilitatis specie suæ elationem animæ palliantes, cujus tumoribus ultra modum interius efferuntur, habitatores Jerusalem non metuunt aspernari, et in se ipsis suum adipem concludentes, non verentur illud incurrere maledictum, quod qui despiciunt Sion et confidunt in montem Samariæ, dicentes, Non est nobis pars in David, nec hæreditas in filio Ysai, quibus posset Dominus merito comminari, Mittam famem in terram, non famem panis, nec sitim aquæ, sed audiendi potius verbum Dei, quia ipse vult neminem perire; immo in amplexus occurrit revertentium filiorum. Opus cœlestis seminis suis adhuc committit fidelibus dispensandum. Verum licet in omnem terram insonuerit sermo Dei, quum cœli ejus gloriam enarrarent, et adhuc per locorum antistites qui a sede apostolica in partem sollicitudinis sunt vocati, effundatur imber evangelicæ veritatis, sic tamen velut in ortu crescentis ecclesiæ doctor egregius profitetur. Oportet hæreses esse ut qui probati erant, manifesti fierent. Ad præsens plurimi de peccatorum pondere deprimuntur, et obscuratur insipiens cor eorum, ut ad rectitudinem amfractus non revocent quo secuntur, nec vocitent cum propheta: Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ! sed velut domus exasperans et prævaricans legem Christi, ad amaritudinem doctrinæ prosiliunt insensate: pabula cœlestis eloquii contemnentes et animas simplicium oc-

cultis tendiculis captivantes. Sane inter cæteros, sicut nostris est auribus intimatum, tanta in Narbon. provincia excrevit copia perfidorum quod deficiente materiali gladio, spiritualis contemptui habeatur, et obrepat in Catholicas propagines corruptio lambruscarum, dum ad tuitionem illorum, qui nondum tanquam plumbum in pestilentiæ pelagus sunt demersi, et erectionem eorum, si potest fieri, qui jacent in latibulis cæcitatis, nullus ibi murum pro domo Domini se opponat nec ascendere audeat ex adverso. Licet autem rumor hujusmodi ficuum fatuarum ad audientiam quorundam religiosorum ascenderit, et ipsorum animos ad fontes suæ scientiæ derivandos foras commoverit contra ipsos et aquas dividendas cum fervore, ipsis in plateis, quia tamen si non mittuntur, auctoritate propria non sunt ausi assumere officium prædicandi, ne cum Dathan et Abiram quos terra vivos absorbuit acciperent portionem: non est qui causam Dei alleget populo devianti oliva non zelus domus ejus nos comedit, qui nobis immeritis concessit in eminenti specula residere, volumusque cum infirmantibus infirmari et apponere paterna consilia, quibus exhibeatur vulneribus medicina: et curam quantum in nobis fuerit recipiat etiam plaga tumens d. t. p. a. s. m. qu. juris probatis quos ad id videris idoneos exequend. qui paupertatem Christi pauperis imitando, in despecto habitu et ardenti spiritu non pertimescant accedere ad despectos, in remissionem studeas injungere peccatorum, ut ad eosdem hereticos festinantes per exemplum operis et documentum sermonis eos, Domino concedente, sic revocent ab errore, quod nisi frontem eorum atterat impudentia culpa frequens, et de his merito possit dici, Frons mulieris meretricis facta est vobis: erubescere noluistis; per spem illud evangelii

se gaudeant consecutos; Ne timeas, grex pusille, quia patri meo in te complacuit ac id religiosi assequentes Salomonis, videlicet qui arguit hominis vias g. mag. quam his qui loquitur q. delectant, redeundo cum exultatione, de sparso semine manipulos valeant reportare.

EPISTOLA CCXXVI.

Episcopo Vacien. spiritum consilii sanioris.

Sal infatuatum esse diceris, non habens sapientiæ condimentum. Sed interrogamus te si unquam legendi studium ad illum Levitici locum te adduxit, ubi sal in omni sacrificio jubetur apponi. Porro si affirmando responderis, argui poteris de contemptu, quum non sint opera tua discretione condita. Sed ut hanc objectionem effugias, in umbram excusationis allegabis mandatum illud vagum oculum præteriisse, vel linguam præcipitem non expectasse, lentum ingenium vel saltem infidelem memoriam paratam dispersisse, si quid ei circa talem materiam imaginatio commendavit, et ne in his deesse tibi probationis copiam conqueratis, actus cui perhibeant testimonium necessitati et ille processus iniquus adversus dilectum filium Vacien. præpositum evidenter ostendit quod talem in te jurisdictio habere debet effectum, qualem gladius bisacutus in manibus furiosi. Postulaveras siquidem absolutionis beneficium ab eodem, quia sacerdotem quondam non tuæ jurisdictioni subjectum pro injuria, quam idem tibi intulerat, ut dicebas, dum in Albensi ecclesia præpositure fungebaris officio, nudum ad velle tuum, ut quarundem literarum tuarum verbis utamur, in tua fecisti præsentia fustigari. Quumque se præpositus per literas excusaret, proponens quod hoc

non licebat eidem sine mandato Sedis apostolicæ spirituali, tu paratas habens ad omnem impetum tuum excommunicationis sententias, adversus ipsum verba satis exprimentia excommunicationis affectum temere protulisti, et quasi illud non sufficeret ad offensam, eundem præpositura Vacien. ecclesiæ spoliasti, licet ad exsequendum crucis negotium, non a quocunque sed a sede fuisset apostolica deputatus. Ex hoc itaque terhate tales tibi elicias quæstiones; primo si odium in præpositura conceptum in Episcopatu portare debuisti, sic retinendo rancorem, ut mora præter morem plus indignationis adjiceret, quum factus potentior potentius vindicaberis: qui in minori officio forte quia possibilitas defuit præteristi. Secundo, si ordo sacerdotalis vel saltem illius reverentia, qui per sacerdotale ministerium in altari Deo Patri pro salute humani generis victimatur, tanti tibi esse debuerit, ut non exponeres nudum sacerdotem ludibrio exacuens in ipsius contumeliis et verberibus velle tuum. Quarto, si ad Christum et sedem apostolicam respectum tantum habere debueris, ut hominem tam honesti testimonii non antequam injunctum sibi exsequeretur crucis negotium excommunicares, et præpositura et rebus aliis contra justitiam spoliares. Collige igitur sequelam hujusmodi quæstionum, ut ex prima diligens dicaris odii conservator, secunda vero affectuosus sacrilegus: tertia satis insipiens: quarta, præsumptuosus nimium et inimicus justitiæ censearis: unde aperias oculos tuos et videas si super his præcesserunt palpebræ gressus tuos et factum deliberationis judicium expectavit. Verum quum sedes apostolica et frænum opprimentium et refugium debeat esse oppressorum, nos tam tuis quam Vacien. ecclesiæ capituli literis diligenter auditis, promulgatam a te in eundem præpositum ex

causa prædicta excommunicationis sententiam, si tamen sententia dici debeat, decernentes penitus esse nullam, ipsi præposituram restituimus, sic subtractam, sive adhuc illam in manibus tuis retineas, sive alium intruseris in eandem, mandantes illum quatinus ipsum in illius præposituræ corporalem possessionem inducant et tueantur inductum; detentorem si quis forsitan apparuerit post mandatum eorum infra 10 dies plenaria sibi restitutione providerit, omni beneficio ecclesiastico et officii executione privantes, contradictores alios per censuram ecclesiasticam compescendo: super aliis nihilominus substantiis eidem satis fieri faciant competenter. Tibi quoque districte præcipimus, ut non solum super his præfato præposito nihil difficultatis opponas, verum etiam expensas et ablata restituas universa, teque nostro conspectui representes, ut super promissis et etiam signo crucis abjecto, sicut accepimus, apud apostolicam sedem addiscas quid modestiam deceat pastoralem: Cæterum, quia quales sint tuæ sententiæ, satis tu ipse potes agnoscere, nisi religaveris impetu rationem, ut puniaris in eo in quo dignosceris deliquisse, præsentium auctoritate statuimus, ut nullam de cetero in sæpe dictum præpositum sententiam ferre præsumas, nec cum communi consilio totius capituli Vacien. alioquin robur non obtineat firmitatis.

EPISTOLA CCXXVII.—CAPITULI VIGORNIÆ AD PAPAM INNOCENTIUM.

Innocentio Papæ Capitulum Vigorniæ.

Evangelicum rete, propitiante Domino, sanctitati vestræ commissum, sic maxime vestris in manibus prosperabitur ad quæstum, si discretionis clavo ibi appensius trajiciatur in fluctibus, ubi uberior piscium

copia confluat in capturam. Hoc in dextra navigii ex voce Domini expeditius proveniet quum excellentia apostolatus vestri in consueta mansuetudine susceperit vota supplicantium, promoverit ad gratiam quod universalis ecclesiæ procurat incrementum. Sedit in diebus antiquis in cathedra Wigorniensi Wulstanus pontifex, rexit eam directus a Domino, ampliavit religionem, dotibus cumulavit, virgini virginum consecravit; quomodo ad vitam vir simplex, et rectus, ac timens Deum; quomodo ad mortem conscius cœlestium et domesticus Dei, quam in vita venerabilis et in morte extiterit gloriosus, documenta signorum, quæ nobis reliquit antiquitas, argumentis perspicuis probant. Quorum eo subsistit fides firmior, quo adhuc non desinit nobiscum miracula operari, magnifice quidem quia ad gloriam nostram, quia temporibus nostris salubriter, quia ad proventum subditorum, quatinus novis supervenientibus renoventur vetera, recaleant frigidi, ut qui non crediderunt verbo signi prioris, credant vel verbo signi sequentis. Ut autem sanctæ paternitati vestræ liqueat quæ nobiscum operatur Deus prodigia super terram, misimus de gremio ecclesiæ nostræ viros fide dignos, qui fidem fideliter faciant eorum quæ viderunt modo, quem iis discretionis vestræ prudentia præfixerit ad fidem. Paternitatis itaque vestræ pedibus advoluti postulamus et obsecramus in Domino quatenus auctoritas sedis apostolicæ devotioni filiorum adsistat, annuat petitioni, ut annumeretur in catalogo sanctorum in terris, quem ut credimus adscripsit Deus numero civium suorum in cœlis. Confidimus enim quod in hoc incolumitas sedis vestræ prosperabitur in Domino, si promoveantur vota fidelium: si diebus vestris augeatur honor sanctorum. Sanctitatis vestræ incolumitatem, quam ut decet in Domino tam devote quam debite

desideramus, in tempora diuturna conservet Altissimus!

EPISTOLA CCXXVIII.—FRATRUM MAJ. MON. AD EPISC. NANNETENSEM.

Episcopo Nannetensi fratres majoris monasterii.

Quum dominus Matthæus de Lire, pro horrendo et horribili facto, quod in nostræ et totius ecclesiæ injuriam perpetravit, in sententiam excommunicationis inciderit, qui audiunt mirantur quod occasione mandati apostolici a vobis sub generali forma recepti, prætermissa vel penitus diminuta illa qualicunque satisfactione, quam ante impetrationem ejusdem mandati pro illo delicto nobis promiserat, ad ejus absolutionem procedere, quod Deus advertat, intendatis. Licet enim illa quæ satisfactio dici non debet, ad quantitatem delicti sufficere non deberet, nos tamen ea quæ pacis sunt quærentes eam parati sumus recipere, sicut ad ejusdem Matthæi petitionem de bonorum fuit consilio proloquuta et ab utraque parte concessa. Unde paternitatem vestram exoramus et petimus quatinus, ne pœnæ facilitas alios ad consimili factum invitet, vos intuitu Dei et amore beati Martini in hac parte erga nos et ecclesiam nostram taliter habeatis, ne ecclesia nostra, quæ se vobis in bonorum spiritualium et temporalium participatione devotam exhibet, in illius pauperculæ satisfactionis diminutione sentiat se gravatam: immo vos murum pro domo Dei Israel taliter opponatis ut pœnæ formidine alii ab excessu consimili retardentur, nosque vobis ad grates uberrimas teneamur.

EPISTOLA CCXXIX.

Intra paternæ claustrum memoriæ residet devotionis regiæ magnitudine promerente, bonum materia et requeti excitata digis ut supernæ benedictionis rore perfusa sospitatis gratia vigeas, et tandem ad beatæ lucis gaudia prævenire merearis. Hoc utique desiderium ab olim in nostro pectore fervebat, eoque potius suscepit incrementa fervoris; quo licet immeriti sedis apostolicæ residentes, et pastoralis gerentes onera officii, pro tua et cunctorum salute tenemur amplius vigilare. Principalis ergo exhortatio mea quærit et petit instantius ut intentæ considerationis oculos habeas ad redemptorem Dominum nostrum Jesum Christum, gerens in tuis visceribus figuratum, sua beneplacita prosequi delecteris, et pensans proinde quod hujus mundi figura præterit, quodque abierunt et abeunt reges et principes ceterique subjecti corruptioni; nulloque quod nascitur sub sole habente stabile firmamentum, in divini nominis amore persistas; ædificans prudenter in supernis, inferioribus veluti transitoriis et caducis sua vilitate contemptis, ut in regnum cœlestis gloriæ perenne, quæ non deficiet nec peribit, tibi constituas mansionem. Ceterum cogitantes non sine magna compassionis affectu circa delatas oppressiones et angustias terræ sanctæ, quas vidimus et propria manu palpamus, in minori officio constituti, ac desiderantes de cætero ne totaliter pereat si sibi subsidio tali provideri possit, mentem meam super hoc aperire decrevimus per literas speciales, quas per tales vobis et fratribus vestris suarum dono virtutum earum multiplici et acceptum ei duximus dirigendas. Ideoque regalem magnificentiam cum paterna fiducia rogamus et hortamur attente, quare apud eundem ad id preces tuas

officialibus studiis interponas, ita quod exinde retributionis eternæ percipias incrementum. Ut autem tibi nostra plenius intentio pateat, credimus quod indubitanter sic ab ore nostro prolata quæ talia super passis omnibus ex parte nostra tua duest excellentiæ referendam. Nec mireris quod bulla nostra non exprimens nomen nostrum est appensa præsentibus quæ ante consecrationis vel benedictionis nostræ solennia transmittuntur. C . . . . hi qui fuerunt in Romanorum electi pontifices consueverunt in bullatis literis inde suæ consecrationis munus modum hujusmodi observare.

EPISTOLA CCXXX.—AD ARCHIDIACONUM SARESBERIENSEM.

ARGUMENTUM.—Deprecatoria.

Reverendo domino suo . . . . . archidiacono Salesberiensi, Petrus suus B. salutem et visceribus abundare in me.

LOQUAR ad dominum meum, quum sim cinis et pulvis. Namque de nativa ejus benignitate præsumens, eundem, licet ecclesiasticis occupationibus implicitum, confidentius interpello. Si enim aliquid minus circumspecte dixero, quod liberalem domini mei frontem possit in rugam contrahere, scio tamen eum legisse illud propheticum: Dominus mihi dedit linguam eruditam ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo.

Recolere potest reverentia vestra, benignissime pater, quam devote et quam diu in ministerio ecclesiæ vestræ militaverim, quam exiles fructus reportaverim ex labore. Oportet siquidem, juxta

apostolum, agricolam laborantem de fructibus suis percipere. Quis enim unquam suis militat stipendiis? aut quis non est transgressor legis, si mercenarii sui denarium usque in noctem penes se decreverit retinere. Beata es, Isaia testante, filia Sion, in retributionibus tuis, quia pascuntur in te agni juxta ordinem suum. Et Gregorio attestante, ecclesiasticis utilitatibus desudantes, ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere. Post varias et enormes fortunæ pressuras, tandem per gratiam Jesu Christi de tempestate respirans ad portum, vestram misericordiam imploro, quatenus intuitu misericordiæ et obtentu Domini clementiores super me oculos reducatis, et in assignatione primo vacantis præbendæ mihi servo vestro manum munificentiæ porrigatis. Vestræ siquidem celsitudini modicum, meæ vero parvitati permagnum est quod imploro. Ex eo tamen et misericordiam Dei et gratiam Romanæ curiæ, et favorem hominum vindicatis. Ut enim verbis apostoli utar, quod in præsenti est momentaneum, eternæ vitæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus quæ videntur, sed quæ non videntur. Et Augustino testante inenarrabiliter reddit Deus quæ misericorditer conferuntur. Possem siquidem ad vos coactivas litteras domini regis Anglorum et ex parte domini papæ cogentius habere mandatum, sed erga dominum meum humiliter et modeste incedo, volens potius id obtinere per misericordiam, quam per violentiam extorquere. Sic enim gloriabitur securis erga eum qui incidit in eam, aut exaltabitur serra erga eum a quo trahitur.

Vobis offero et domo me totum: vestrum est siquid sum, si quid valeo, si quid possum.

EPISTOLA CCXXXI.—ADRIANI PAPÆ AD HENRICUM II. REGEM ANGLIÆ.

Adrianus servus servorum Dei carissimo in Christo filio illustri regi Anglorum Henrico salutem et apostolicam benedictionem.

LAUDABILITER et satis fructuose de glorioso nomine interius et eternæ felicitatis præmio cumulando in cœlis tua magnificentia cogitat, dum ad dilatandos ecclesiæ terminos, ad declarandum indoctis et rudibus Christianæ fidei veritatem et vitiorum plantaria extirpanda de agro Dominico, sicut Catholicus princeps, intendis. Et ad id convenientius exsequendum consilium apostolicæ sedis exigis et favorem. In quo facto quanto altiori consilio et majori discretione procedis, tanto feliciorem progressum te præstante Domino confidimus habiturum. Eoque ad bonum exitum semper et finem valeant pertingere, qui de arbore fidei et religionis amore principium acceperunt. Sane Hiberniam et omnes insulas, quibus sol justitiæ beati Petri apostoli ac sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ quod tua nobilitas recognoscat non est dubium pertinere. Unde tanto in iis libentius plantationem fidei veræ et germen Deo gratum inserimus, quanto id a vobis in nostro examine districtius prospicimus exigendum. Significastis siquidem nobis, fili in Christo carissime, Hiberniæ te insulam, ad subdendum illum populum legibus et vitiorum plantaria inde extirpanda, velle intrare, et de singulis domibus annuatim unius denarii beato Petro velle solvere pensionem, et jura ecclesiarum illius terræ illibata et integra conservare. Nos itaque, pium et laudabile desiderium favore congruo prosequentes, et petitioni

tuæ benigne impendentes assensum, gratum et acceptum habemus, ut pro dilatandis ecclesiæ terminis, pro vitiorum restringenda parte, et corrigendis moribus, et virtutibus inserendis, et pro Christianæ religionis augmento, insulam illam ingrediaris, et quæ ad honorem Dei et salutem terræ illius spectaverint, assequaris et illius terræ populus honorifice te suscipiat et sicut Dominum venerentur es jure ne nurum ecclesias illibato et integro permanente et salvo beato Petro apostolo et sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ.

EPISTOLA CCXXXII.

Argumentum.—Consolatoria episcopo suo.

Desolationi vestræ filiali devotione compatiens, quantum scivi et potui, salutaribus monitis vobis studueram suadere, ut ab hujus mundi sarcinulis excussus sicut locusta in viam mandatorum Domini curreretis; quumque alii plures ex ditationibus amicorum a consimilibus injuriis et pressuris et animi sui pacifica tranquillitate respirent, vos a tribulatione malorum et dolorum quasi abysso desperationis absorptus, ad omnem consolationem vestrum animum induratis, et rapinam bonorum vestrorum, quam alii jugum Domini suave et onus leve reputant, vos iram Domini crudelem et inexorabilem estimatis. Proinde quod aliis est odor vitæ vobis est odor mortis, sic et quod aliis ad gaudium, ad supplicium vobis cedit: sic nimirum eodem sole carnes indurantur et manna liquescit.

Porro Dominus Deus Sabaoth, qui aperit et nemo claudit; qui aperit manum suam et implet omne animal benedictione, qui dives est in omnibus qui

invocant eum, qui dat omnibus affluenter et non improperat; Ipse qui surdos facit audire et mortuos loqui, nunc mihi gratiam cœlestis eruditionis inspiret, vestrumque cor emolliat, ut sit hæc exhortatiuncula mea capax consolationis et perceptibilis disciplinæ. Quid est hoc quod in ore hominum plebescit? vos inconsolabiliter vestra et parentum vestrorum damna plangere, quum ista et illa teneamini constanter et equanimiter sustinere. Compassio, quam ad parentes habetis non ad nummorum oblationem, sed ad morum correctionem porrigi exigebat. Erant enim divites antequam eis aliquem reditum conferretis, verum hujus tempestatis episcopi, reprobatis viris prudentibus et honestis, cor suum, et quicquid cum corde habent parentibus reprobandis insana prodigalitate infundunt, nec implent vasa vacua, sed plenis et ad summum exuberantibus mensuram confertam et coagitatam supereffluenter accumulant, pium quippe est proximo compati ne egeat, sed major est misericordia compati proximo ne pereat. Bonum est condolere malis quæ proximus patitur, sed Deo acceptius est condolere malis quæ proximus operatur. Scriptum est autem: Inimici hominis domestici ejus, multis enim perniciosa est affectio parentelæ, frequenter enim dum studet propitius esse parentibus, sibi crudelis efficitur. Christus pro amicis suis animam suam misericorditer posuit. Sollicitus amor parentum animam suam crudeliter pro amicis suis ponit: nunc anxius et totus æstuans in parentibus promovendis. Sed quum diem extremum clauserit, nulla est animæ suæ consolatio de prosperitate viventium. Imo vereor ne peccata, quæ divitiarum occasione commiserint, cedant mortuis in singultum æternumque supplicium. Unde enim parentibus suis præstitit materiam delinquendi, relevasse potuit multorum indigentias suæ-

que animæ salubrius in posterum providisse. Verum blandissima seductrix est parentum affectio; nemo enim carnem suam odio habuit; verba tamen hæc circumspectum exigunt intellectum, nam quum idem Apostolus alibi dicat, Qui suorum et maxime domesticorum curam non habent, fidem negavit et est infideli deterior, a seipso dissentire videtur. Sed sciendum quod huic amori quo se vel suos parentes homines diligunt, natura originem modumque præscribit: facit natura ut gallina super pullos suos infirmetur, ursa et leæna fœtibus blande immurmuret. Lamia etiam nudat mammas suas ut catulos alat. In his et in omnibus animantibus natura quosdam dulces amoris operatur affectus: amat utique homo naturaliter se, amat et parentes suos: sicut autem utrumque hunc affectum non admittere impossibile est, sic eum non sequi maximæ virtutis est. Quia igitur hic naturalis affectus et pronior et indulgentior et tam suis quam animæ saluti expediat, oportet ut frænum rationis habeat cujus moderatione ducatur. Vult itaque Apostolus ut domesticorum amore, ratione dispensante, quæratur aut eorum necessitas aut estimatio meritorum. Quid autem naturalis affectus quandoque transgrediatur fines legitimos rationis, quodque nos Dei et nostrum faciat oblivisci, experientiæ magisterio docemur assidue, dum quidam mollis et dulcis affectio carnis nostræ ad suavia et illicita suis nos blandimentis inclinat. Hos indiscretos amoris affectus, quibus homines diligunt se aut suos, Apostolus ad Timotheum scribens inordinatos insinuat dicens: Scio quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, sine pace criminatores, incontinentes, tumidi, et protervi, voluptatum amatores magis quam Dei. Utrumque amoris motum secundum rationem et secundum effectum

Christus brevi sermone distinguit: Qui amat, inquit, animam suam perdet eam. Notat amorem qui ex irrationabili affectione procedit. Item qui odit animam suam in hoc mundo in vitam eternam custodit eam. Odium quippe vitæ præsentis quæ per animam hic notatur sequitur rationem et ideo in eternum custoditur. Quod exponens Augustinus, Si male, inquit, amaveris, id est ex affectu non ex ratione, tu odisti: si bene, id est propter Christum et sic ex ratione, si vitam tuam oderis, tunc amasti. Nimirum qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Irregularis autem et iniquus est amor quo suavia et dulcia diligimus. Amor vero quo diligimus dura et aspera propter Christum, animæ prævius est ad salutem: proinde si ex parentum locupletatione videmus animabus nostris imminere discrimen aut scandalum famæ, pium et sanctum est eos a nimia nostri amoris affectione præcidere. Sic equidem pietatis auctor sanctusque sanctorum sub quadam membrorum nostrorum imagine nos informat. Si oculus, inquit, tuus, aut pes tuus scandalizet te, erue et abscide eum a te, nec ab hujus abscisionis seu odii sententia excipiuntur pater et mater, quos ex legali decreto tenebamur accuratius honorare. Quocirca longe satius est mihi amorem, qui ex affectu et non ex ratione est, patri et matri vitæque meæ subtrahere quod cujusdam odii speciem in se habet, quam me et ipsos sic diligere irrationabiliter ut sim Christo indignus et merear incendium gehennale. Quid agimus? Quid verba in ventum jacimus? lavamus laterem et aerem in vacuum verberamus? videmus namque illos, qui rerum suarum damna diu fleverant:

> Fletur enim lacrimis amissa pecunia veris,

videmus, inquam, quod in suis doloribus consepulti,

quasi a mortuis resurrexerunt. Quumque esset in iis extinctus amor proprius et parentum, reæstuat et antiquus amoris affectus in cineribus jam sopitus. Sua nimirum et parentum ducti affectione manibus et pedibus repunt iterum ad divitias et honores, et nunc eos insanius exagitat spiritus hujus mundi, spiritus vertiginis et erroris, solito ambitiosius ab hominibus quærunt gloriam hujus mundi, et non gloriam quæ a Deo est; sed confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos: indicant enim quotidiani eventus quod eorum fama et memoria, quæ ventum sæcularis gloriæ captant, citius vento transit: eorum laus, quam crediderant perpetuo duraturam, sepelitur oblivione damnabili, et peccata eorum, quæ nulli fuisse revelata existimabant, in infamiæ maculam et commune opprobrium publice residimant: nunc autem apparet quod habebant oleum sed amurca infectum habebant, scientiam sed inflantem, intellectam, sed præstigiose versutum, memoriam sed injuriarum facundiam, sed in malum, et ut brevius loquar omnia, quæ sibi adscribebant ad magnificentiam et gloriam, nunc eis cedunt in opprobrium turpe et quod gravius est in gehennam. O doxa, doxa, O fallax gloria! O ventus urens, O aer pestilens, O aura corrumpens, O inflatio aurium, O vesica intumescens tam plena vento quam nihilo, quomodo ludis et illudis magnatibus, quos adulatorie beatificans in errorem inducis! Aliter sentiebat apostolus dicens, Non nosmetipsos commendantes, carissimi, et de se ipso, Si quid sum, gratia Dei sum id quod sum. Ipse minimum apostolorum et quasi abortivum se reputat; prælatus autem ecclesiastici honoris insufficiens et inutilis usurpator, seipsum magnificans et extollens, assentatores adulatores habet, qui proditoria laude auriculas ejus palpant, eique persuadent de se ipso credere multa et magna,

quorum conscientia miseri penitus est ignara. Fatuum enim ore glorificant et corde condemnant, et quandoque retrorsum faciem avertentes in derisionem ipsius canis Apuli linguam seu rostrum ciconiæ vel auriculas asini manu mobili repræsentant. Si Terentii comici recordaris, manifeste ibi poteris Thrasonis personam exprimere et generationis: licet autem sacerdos Domini debeat habere testimonium ab his qui foris sunt, gloria tamen ejus hoc esse debet testimonium conscientiæ suæ. Vera quidem laus est, de qua dicitur: In Domino laudabitur anima mea. Et sicut beatus Petrus apostolus dicit, Conscientiæ bonæ interrogatio in Dominum. Campus hujus materiæ latissime patet; sed ut sermo succingatur ad compendium, illud totum curiositati mundanæ impenditur quod sibi exigebat Dei cultus et necessitas animarum. Petro et omnibus prælatis in eo dictum est, Pasce oves meas: non præcepit ut clauderent et pascerent in vivario pisces et in indagine feras. Lingua mea pruriens prosequi gestiebat hoc verbum, sed ne videar gravis his qui oderunt corripientem in porta, digito compescam labellum: vidi, pater, et doleo me vidisse quando eras cor et anima principis, summus inter aulicos, Deusque et Dominus Pharaonis. Sane familiaritas illa diu stare non potuit, caduca est enim dilectio curialis, nec ad illam pertinet caritatem, quæ nunquam excidit. Putastis vestris implere largitionibus cupiditatis abyssum in his qui sequuntur munera et retributiones? Sed apud eos auri et argenti fames insatiabilior est inferno. Dona ergo, quibus exactionum fiscalium angarias cupiebatis evadere, misistis in saccum pertusum. Omnia etenim perdidistis

Sic, ut non perdat, non cessat perdere lusor,
Et revocat cupidas alea blanda manus.

Contritus et afflictus mendicabat in suis pauperibus Christus, nec erat qui moveretur super contritione Joseph. Sed sicut quibusdam improperat Augustinus, Tollit fiscus quod non recepit Christus, postremo effudit in vos apud regem venenum linguæ detractoriæ malitia viperarum, pacemque vestram turbavit in occulto omni serpente crudelior invidia detractorum. Nimirum Achitofel in universis fere curiis magnatum multos reliquit hæredes: adhuc ibi sunt Jamnes et Mambre qui resistunt Moysi sanctoque spiritui contradicunt. Quia igitur experimento novistis quanta sit amaritudo divitiarum et honorum hujus sæculi, quam fallax et sophistica sit gloria hujus mundi, gustate et videte quam suavis est Dominus et de maximis obventionibus redituum quos habetis, id quod quotidianis usibus superest per manus pauperum thesaurizate in cœlo. Fidelis enim est Deus quia veritas est, nec in ore ejus aut in corde inventus est dolus, nihil enim vobis poterit fur surripere aut raptor auferre, seu præpotentum violentia extorquere. Tunc denique cum Apostolo plena conscientiæ securitate dicere et cantare poteris, Scio cui credidi et certus sum quia potis est depositum meum servare in illum diem justus judex.

EPISTOLA CCXXXIII.

ARGUMENTUM.—Supplicatio pro ecclesia Rotomagensi.

ILLATA ovili afflictio in ignominiam negligentiæ pastoris, et subjectorum injuria retorquetur in opprobrium præsidentis. Regalis ministrationis adjacet exercitio pauperes Christi refovere, et iis indilatæ protectionis propinare munimentum. Rex justissime, depressionis nostræ singulare remedium, nostræ navi-

culæ salutare subsidium, ad vos multis afflicta contumeliis nostra conclamat ecclesia, diuturnæ adversitatis passura naufragium, nisi vestra miseratio nostræ angustiæ prætendat remediale fulcimentum. Præsumptuosa enim malignitas de die in diem nostram exacerbat innocentiam, et possessionibus nostris dilaceratis conventum nostrum cogit mendicare. Ad vestræ igitur protectionis auxilium confugimus, ut nobis de injuria illata satisfactionem et de rapina condignam restaurationem faciatis exhiberi. Dignum enim est ut eleemosynas, vestro nobis collatas beneficio, a luporum . . . . circumstantium studeatis obsitare.

EPISTOLA CCXXXIV.—AD DECANUM ET CAPIT. CARNOT.

Viris venerabilibus Domino G. Decano et capitulo Carnotensi, suus P. Bles. Londoniensis archidiaconus salutem in eo sine quo non est salus.

HABEBAM in votis præcipuum ad ecclesiam vestram ante diem Dominicæ ascensionis ascendere, sed a desiderabili proposito me revocarunt quidam nuntiantes tempestivum Domini Cantuariensis adventum. Scribo itaque vobis ut officio scripturæ et devotione scribentis inter nos quoquo modo jactura corporalis absentiæ redimatur. Amor equidem Dei, qui adhærere ei nos facit, est quoddam ineffabile vinculum unionis. Teste namque apostolo, Qui adhæret Deo, unus spiritus est cum illo, servans cum Deo et proximo unitatem spiritus in vinculo pacis. Ab apostolo arguuntur homines seipsos amantes. Si enim caritas est, esse solitaria dedignatur. Proinde se ultra se porrigit, nec volens aliquid singulariter possidere, bonum proprium etiam in commune deducit: quod-

que mirabilius est, quodam ineffabili artificio caritatis sæpe quod homo non habet in se, diligit in alio, nec solum bona quæ censentur, sed necessitates et angustias alienas compassionis beneficio suas facit. Nimirum sicut gaudenti congaudet, ita flet cum flente, et alterius scandala vel onera communi humero portans, quamvis singularitatem non diligat, tamen ut proximi afflictio relevetur, se singulariter præoptat affligi.

Duo in caritate notat apostolus Petrus, quod sit mutua et continua. Ante omnia, inquit, mutuam in vobismetipsis continuam caritatem habentes. Mutua est, quæ a me in te et a te transit in me; hæc non verbo et lingua diligit, sed opere et veritate. Continua vero est; quæ nullis suspicionibus interrumpitur, nec simulationibus adumbratur. In libro etiam experientiæ legimus quod lex amoris mutui in membris meis scripta est. Si una manus læditur, altera manus eidem compatiens patienti blande obsequitur. Pedi aut tibiæ dolenti non dedignatur caput aut oculus humiliter inclinari; venarumque et nervorum compagines sic amoris unione constrinxit quædam naturæ benignitas, ut tota illa operatio interior etiam in nobis imitationis exemplo ad fructum socialis amicitiæ coalescat. Pater misericordiarum et Deus totius consolationis pater est miserorum. Proinde et si videar consolatoriis indigere, renuit tamen consolari anima mea. Nam ut verbo Job utar, Etsi me occiderit Deus, sperabo in eum. Rapinam bonorum meorum equanimiter fero, nec plango supellectilis terrenæ jacturam. Quid enim mihi est præter te, Deus, et a te quid volui super terram? Teste apostolo, Divitiæ hujus sæculi sunt impedimenta salutis, quæ faciunt miseros, nec solum impedimenta sunt, sed quasi aurei compedes et catenæ, nisi quod

aurum ferro est ponderosius et gravius ad ferendum. Dominus dedit; Dominus abstulit: si ad data respicio, minor sum cunctis miserationibus ejus; si ablata considero, excussus sum sicut locusta, et abjecta sarcina gravi ad currendum in via Domini expeditior sum effectus. Ille se miserum fateatur, cui conscientiæ vermes interius scatent, qui cum morte ineunt fœdus et pactum faciunt cum inferno. Ibi vere est miseria, ibi nulla est consolatio, ibi dives guttam aquæ de digito leprosi postulat et accipere non meretur. Væ his qui nec exemplo alienæ nec propriæ damnationis expectatione terrentur, et ut moneantur terribiliter gehennalis horrore supplicii, atque in iis compleatur quod scriptum est quia territi purgabuntur. Sane de loco voluptatis parentes aut potius peremptores nostros ejecit Dominus in vallem plorationis, ubi nemo postea natus est nisi in ejulatu et planctu, excepto solo Zoroaste, qui in sua nativitate risisse legitur, prodigioso et detestabili auspicio. Ipse enim primus artem magicam invenisse et docuisse narratur. Verum non ideo paradisum nobis abstulit Dominus, ut temporalem paradisum nobis in sæculo faceremus. Res magni discriminis est quod spiritus hominis vadens et non rediens ita vento gloriæ sonorabilis et ambitione ducatur, ut intima sua nusquam abjiciat, ut ad diripiendas hujus mundi sarcinulas currens et æstuans obliviscatur sui et judiciorum Dei, nec in Christo qui vita est sed in morte obdormiat. Væ misero, cujus fides mortua, cujus opus mors, cujus hæreditas vermis, cujus habitatio est gehenna. O quam horrendum est incidere in manus Dei viventis, ante cujus tribunal omnes nos adstare oportet, ut unusquisque recipiat prout gesserit in corpore, sive bonum sive malum. Ibi omnia erunt nuda et aperta; ibi nulla tergiversatio proderit;

nulla ibi locum habebit exceptio: sed sicut distinguit Dominus inter Lazarum et divitem epulonem, qui malum hic sustinet cum Lazaro recipiet bonum; qui autem hic deducit in bonis dies suos, in momento descendet ad illud interminabile malum, ubi de voluptuoso dicetur, quantum exaltavit se in deliciis, tantum date illi tormenta et luctum. Sternetur tinea subter eum et operimentum ejus erit vermis. Porro bona est negotiatio, per quam transitoria subtrahuntur et conferuntur eterna, ut qui emancipatus est a servitute peccati mittatur in plenariam possessionem hæreditatis eternæ. Vere vero miseri sunt, qui titulum sacræ paupertatis abhorrent, et ut sibi damnabiles accumulent divitias quasi sub jactu aleæ animas suas ponunt. O quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Deus, dum circa servos tuos adversa et prospera salubri moderatione dispensas, nunc tanquam sapiens medicus utens cauterio, nunc fomentis! testimonio Salomonis medicinam dabit Deus hominibus et stulti despiciunt eam: flagellum Domini medicina est, hæc hominis insolentiam reprimit, vitium curat: per hanc innotescit hominis virtus et in fructum gloriæ convalescit. Utiliter ergo adversitate corripitur qui prosperitate corrumpitur. Verbum prophetæ est, Increpationes Domini sustinebo, quia peccavi: hoc speculum quasi mare est spatiosum, ubi tanquam diluvio inundante surgunt elationes maris, sæviunt turbines procellosi, circumfluunt torrentes iracundiæ, ebulliunt abyssi cupiditatis et avaritiæ: colliduntur invicem tumores superbiæ, luxuriæ impetus, et voracitas gulæ. Laborantibus in hujus naufragio tempestatis patienter paupertas portus est et porta vitæ; nimirum quia si voluerimus strenue luctari seu natare, vel viatores expediti fieri, vestimenta projiciamus, etiam si non sint onerosa. Sanc-

tum Joseph adultera tenebat chlamydis apprehensa lacinia: sed relicto pallio manibus adulteræ liberatus evasit. Diu vos tenuit adulterina cupiditas: beati qui relinquunt chlamydem, magnæque et modicæ supellectilis Christi proferunt nuditatem. Nunquam a divitiis et deliciis hujus mundi venitur ad delicias cœli; nullusque sanctorum appetit florere in mundo et in eternum regnare cum Christo. Qui divitias habent, habeant, quæso, ut Abraham ex justis causis ad usus licitos, ad hospitalitatis gratiam, non ad thesaurizandum, sed ad distribuendum pauperibus: sustentatio enim pauperum substantia est et redemptio locupletum. Denique paupertas potius ex humilitate animi, quam ex censu tenui estimatur. Et notandum quod dives sui sollicitus est; Deus autem pauperis juxta illud: Ego autem mendicus sum et pauper: Dominus sollicitus est mei: parcet, pater, Deus inopi et pauperi et animas pauperum salvas faciet; dicit autem divitibus, Væ vobis, divites, qui habetis hic consolationem vestram. Sane titulus paupertatis, etsi despicabilis sit apud homines, amabilis tamen et honorabilis est apud Deum. Regnum cœlorum pauperum est non solum ad habendum sibi, sed ad communicandum aliis ut eos recipiant in eterna tabernacula: jam cœlestis vitæ primitias prægustantes potantur, non de torrente sed rivulo quodam voluptatis internæ. Sciunt autem quod quicquid in seculo affluit defluit; ideo ejus affluentiam dedignatur. Cum istis et de istis dicit Apostolus, Tanquam tristes semper autem gaudentes, tanquam nihil habentes et omnia possidentes; sicut egentes multum autem locupletantes, sicut morientes et ecce vivimus. Ceteri quidam, abundantes divitiis et vitiis, imitatores sunt Naaman divitis sed leprosi, nonne divites illi merito leprosi censentur, qui sunt diver-

sitate et multitudine criminum, velut quadam lepræ varietate respersi? Isti passionum suggestione putant esse melius sustentare pauperes de exuberantia hujus mundi quam in paupertate Christi sequi: præferebat Naaman Damasci fluvios Abbana et Pharphar Jordani qui interpretatur humilitas vel descensus, et qui lepræ spiritualis curationem suavius et efficacius operatur. Porro non solis pauperibus beneficiorum humilitas exhibenda est, licet enim scriptum sit Dispersit, dedit pauperibus, tamen usu et experientia docente cognovimus aliquos divites naturæ subsidiis indigere, juxta illud: Divites eguerunt et esurierunt, et item, Qui multa possident, multis egent. Sic etiam justos et injustos sagena caritatis includit: nam quamvis legamus, Desudet eleemosyna in manu tua, donec invenias justum cui des, et item, Da misericordi et ne suspicias peccatorem, tamen et injustis et peccatoribus affectum pietatis, si egeant, exhibere debemus: unde Augustinus, Sunt qui estimant eleemosynas justis tantummodo conferendas, peccatoribus autem nihil. Sed debemus in malis eorum iniquitatem persequi, et in iisdem communi subvenire conditioni. Item Johannes Chrysostomus, Quiescamus ab hac absurda curiositate diabolica et peremptoria. Si quis enim in clero electum se dicit, si vero pro nutrimento postulat in his ne exanimes. Si Abraham scrutator fuisset adventantium, nunquam fortassis angelos in suo hospitio recepisset. Sed qui recipiebat omnes recepit et angelos, teste beato Ambrosio: Ordo caritatis est ut prius parentibus sociisque et fratribus, si boni sunt sive a suis divitiis exciderunt, sive carnales sive spirituales sint benignæ compassionis affectio impendatur. Beneficia hujus distinguit et dictat voluntas, non necessitas, consilium non præceptum, nemo enim in necessitatibus liberalis existit.

Unde apostolus ad Corinthios scribit in hæc verba, Non quasi imperans dico sed per aliorum solicitudinem et etiam nostræ caritatis ingenium bonum probans: scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, quum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis, et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est, ecce enim non imperat sed approbat; dat consilium, non præceptum; utile dicit non necessarium; hæc autem utilitas ex voluntate pensatur. Unde idem apostolus ad Corinthios, Si voluntas prompta est accepta est Domino; quærit enim non satum sed fructum, non quæstum sed pietatem. Ut vero prophetæ verbo utar, ego vir videns paupertatem meam, misericordiam Domini in silentio expectabo, quia silentium justitiæ custos est, eritque in silentio et spe consolatio mea. Quare ergo tristis es, anima mea, et quare conturbas me, quare cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum? Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? numquid abbreviata est manus Domini, ut te salvare non possit et collocare in tuto atque in pulcritudine pacis? Et tu, Domine, forma pulcritudinis ac signaculum sanctitatis. Signa tuo amore cor meum Deus cordis mei, et pars mea Deus in eternum. Tu etiam, O bone Jesu, O benigne, O amabilis, O suavis, O dulcis amor! O Deus, O caritas! Deus, pro me Carnotensi decano respondere digneris ad meritum, qui mihi nec volenti nec petenti sui medietatem reditus gratis obtulit, atque ad misericordiam quosdam alios adsistentes exemplo suæ liberalitatis induxit. De promisso ejus non minus teneor quam de dono, et licet certum et fixum habeam, nec ab eo vel ab alio in hac persecutione recipiendi propositum, suum tamen confiteor esse si quid sum, si quid habeo, vel habere

potero in futurum. Virgo virginum omnibus, qui ei devote serviunt et eam humiliter venerantur, formam diligendi Deum ac proximum in suæ caritatis ordinatione præscribit. Rex enim qui eam introduxit in cellam vinariam ipsam poculo amatorio inebrians suam in illa ordinatione studuit caritatem. O pulcherrima mulierum, quæ vulnerata caritate quandoque dicebas, Filiæ Hierusalem, dicite dilecto quod amore langues: numquid adhuc langues: numquid caritas languor est? certe potius deberet medicina censeri. Caritas enim operit multitudinem peccatorum quæ manifeste liquet in eo de quo veritas dicit: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum; peccatum enim animæ morbus est et caritas medicina. Caritas tamen quandoque languor est, dum anima anxio æstuat et suspirat affectum, dum desideratur et differtur amplius. Proinde aliter habetur amor in desiderio utendi et aliter in usu desiderii: ille desiderat et nondum utitur, iste utitur desiderato nec tamen desiderium minoratur. Sicut scriptum est, Qui enim edunt me, adhuc esurient et qui bibunt me adhuc sitient: habet utendi desiderium viator: habet usum desiderii comprehensor. Illud est viæ, istud est patriæ: illud laborem Lyæ et Marthæ; istud fruitionem atque quietem Rachel exprimit et Mariæ. Sed quid tibi, O dilecta, ad filias Jerusalem, id est Angelicas potestates, ut de languore tuo aliquid ei nuncient, qui te vocat unicam suam columbam, suam sororem et sponsam. Nonne ipse est cujus læva sub capite tuo, cujus dextra amplexatur te? Quis poterit ei de te familiarius loqui quam tu ipsa, quæ es mater illius et quæ speciali prærogativa dicere potes: Ego dilecto meo et dilectus meus mihi, quæ favore privilegiato petis et impetras, ut osculetur te osculo oris sui. Quid est, O beata,

ut conquerendo vel congratulando dicis, tulisse pallium tuum custodes civitatis? Quid est hoc pallium, nisi hoc corpus tuum, quod tres in Christo naturas, scilicet divinitatem, carnem, et animam, palliabat? Hoc est illud aromaticum, de quo Spiritus Sanctus ex tribus speciebus, id est tribus prædictis naturis, illud thumiama confecit. Quod Christus assistens pontifex Deo patri sacrificium obtulit vespertinum. Custodes civitatis, id est angeli, hoc pallium, id est tuum corpus, conditum virtutum omni balsamo, tulerunt in cœlum. Sane qualitercunque pallium tuum tulerunt, scimus quia tuam camisiam non tulerunt reliquisse eam nobis quasi arrham, et pignus caritatis illius, quam habebat in passione suo. Christus ad nos et tu ad Christum, dolenti condolens, et commoniens morienti, Credunt aliqui quod secundum Salvatoris caritatem erat in eo caritas ordinata. Transfigebantur manus et pedes filii tui clavis férreis: transfigebatur etiam anima tua, quod acerbius est, quando latus ipsius jam mortui lancea perforabat, nihil sentiebat ille, sed tuam ipsius animam gladius pertransibat. O vere anima tua erat ipsius, non eo duntaxat modo quo filius tuus dicit: Omnes animæ meæ sunt et in Job omnem flatum, id est omnem animam ego feci sed tuam ipsius animam: Sanctus Simeon dicit, Quia in omni sanctificatione et gloria illam cunctis prætulit creaturis. Redeamus igitur ad camisiam virginis, sub cujus protectione in omni necessitate confugimus, O vestis Deifica!

EPISTOLA CCXXXV.

Domino suo se totum.

Viva voce vos et adhuc supplicatione literaria exhortor, ut qui pontificalem suscepistis honorem,

honoris onera diligenter estimare velitis. Animæ, pro quibus filius Dei morti se obtulit, sollicitudini vestræ commissæ sunt; vestrum quæso pensate periculum. Teste namque Gregorio Ars artium est regimen animarum, nec minus attendatis officii vestri fructum: princeps enim apostolorum et testis passionum Christi sic ad coepiscopos suos scribit, Quando apparuerit, inquit, princeps pastorum, accipietis immarcessibilem eternæ gloriæ coronam. Gravissimum quidem animæ discrimen est, quod quis præsit et non prosit, quod cathedram doctoris ascendat, subjectosque non doceat. Quum steteritis ante tribunal summi judicis redditurus rationem villicationis vestræ, dulcius et gloriosius vobis erit verbo edificationis convertisse aliquot animas a suis iniquitatibus ad salutem, quam omnes divitias et triumphos Alexandri Magni et Julii Cæsaris habuisse. Doctrina Ieronymi ad lectionis instantiam vos exhortans, Vita, inquit, hominis sine lectione sacra vivi est hominis sepultura. Paulus ad Timotheum discipulum suum dicit: Testificor te coram Deo et Christo Jesu per adventum et regnum ejus, prædica verbum, insta opportune, inopportune: opus fac evangelistæ, ministerium tuum imple. Idem etiam apostolus de se scribens, Væ, inquit, mihi si non evangelizavero! Si autem egero diligenter, mercedem salutis accipiam. Verbum beati Gregorii est: Pastor prædicationis nescius, præco est mutus. Exactissime petit Dominus panem vitæ, id est verbum Dei simplicibus sollicitudine indefessa distribui Proinde lamentans propheta conqueritur dicens: Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret iis. Sane nulla ignorantia potest super hoc excusare prælatum, maxime si exercitatos habeat sensus. Hi enim qui sunt obtusioris ingenii lubricæque memoriæ et linguæ impeditioris eorum gra-

viori se condemnationi injecerunt, quia quum insufficientes essent, in suam et suorum perniciem onus importabile suis humeris imponere præsumpserunt. Verum nullus excusationis color potest vos ab hoc periculo relevare: Deus enim contulit vobis ingenium perspicax et subtile, capacem et tenacem memoriam, linguam expeditam et indagacem cœlestium rationem. Facite ergo ut cum Apostolo dicatis, Gratia Dei sum id quod sum et gratia ejus in me vacua non erit. Evacuabitur enim gratia cœlestis in vobis, nisi talentum divinæ gratiæ cum usurariis accessionibus ad Dominum reportetis. Nimirum lamentabiliter conqueritur Dominus per prophetam: Non fœneravi, inquit, nec fœneravit mihi quisquam et omnes maledicunt mihi. Maledictionem reputat Dominus prælati silentium, qui pecuniam Dominicam dare debuerat in causam crediti et spirituales exercere usuras. Ipse enim talentum Domini terræ infodit vel abscondit in sudario, lumenque quod omnibus lucere debuerat, sub modio claudit. Deus est liberalis, Deus nunc in paucis vos probat, ut probatum super multa constituat de his qui sapientiam et eloquentiam habent, eamque non impendunt edificationi proximi, sed ad degeneres usus mundi ipsam adulterari permittunt, Dominus per prophetam graviter querebatur et dicit, Dedi iis aurum meum et argentum meum. Ipsi autem de auro et argento meo operati sunt Baal. Per aurum et argentum sapientiam et eloquentiam insinuat: per Baal vero mundi hujus spurcitiam notat. Philistæi olim versute procuraverant ne in toto Israel inveniretur ferrarius faber, qui faceret arma vel acueret. Hæc autem parabola prælatis præsentis temporis satis congruit, quia inter omnes collegas vestros vix hodie aliquis invenitur qui non sit præco mutus, et si dicere liceat, canis mutus et

latrare non valens. Quia ergo dies mali sunt, redimatis tempus, aut pro amore Dei et salute vestra populique vobis commissi qualibet die saltem horulam unam lectioni sacræ scripturæ indulgere velitis, sancto spiritui committite ausus vestros, dabiturque vobis manifestatio spiritus ad utilitatem. Nunquam vobis deficiet quod per vos aliis proficiet, sicut Salomon asserit se fecisse, Sine fictione discite et sine invidia communicate. Donum enim Dei ex largitione magis exuberat et omnis scientia ex impendio crescit. Erit de die in diem memoria vestra capacior et lingua eruditior: libenter enim requiescet Spiritus sanctus super sapientiæ amatorem seque desideriis ejus gratanter aspirat. Nam sapientia Dei in libro sui nominis dicit de se, Fili, concupisce sapientiam, et eam Dominus tibi dabit. Opportunissima hujus rei vobis offertur occasio: varia scripta potestis habere, quæ de magnis voluminibus excerpsit antiquitas, et quasi de latissimis pratis flores ad mellificandum colligens, ut singula quando vellet haberet ad manum, in aliquo sermone aliove brevi tractatu, diligenti studio et utili labore compegit. Cæterum scitis scribere quod maxime cooperari potest, ut nunc hanc auctoritatem nunc illam post vel ante ponatis, et secundum quod vulgariter aut Latine loquendum est singula verba loco suo diligentis et secretius ordinetis. Illud pro certo noveritis quod licet initia vobis difficilia videantur, brevis tamen usus omnia lævigabit et legetis in libro experientiæ quanta messis ubertas de studii vestri labore proveniat, quum de animarum acquisitione justitiæ manipulos offeretis. Absit, quæso, a vobis illud pigri pastoris opprobrium. Noluit intelligere ut bene ageret et ignorans ignorabitur et qui noluit lucere aliis in exteriores tenebras detrudetur. Ego autem melius absens fortasse quam præsens

totum honori et utilitati vestræ gratanter impendam, si quid sum, si quid scio, si quid valeo, si quid habeo, si quid possum!

EPISTOLA CCXXXVI.

Cardinalibus Episcopis Apostolicæ sedis P. peccator monachus salutem in Domino.

Sicut verba præsentibus indicia sensuum, sic inter absentes literæ sunt instrumenta verborum. Bellatoriæ artis industria, sicut in bello discitur, ut in pace postmodum doceatur, sic aliquando dum docetur in otio, cautius exercetur in bello. In conflictu sedis apostolicæ, in quo vos adhuc unanimiter desudatis, concertator et ipse pugnavi. Sed quum ex militari cingulo sim solutus, et in municipii pace compositus, libet jam docere quod didici. Itaque inter omnes vitiorum circum frementium acies, inter densissimas jaculorum ingruentium more grandinum tempestates, adversus avaritiam vobis est attentius vigilandum, ejusque sagittis fidei opponendus est clypeus. Quæ nimirum ad hoc præcipitanter anhelat ut lethale miseris vulnus infligat, præcipue quum obtutum frontis non cordis extinguat. Unde vir sapiens ait, Encænia et dona excæcant oculos judicum et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Arma enim muneribus adventantes et per eos expugnat accæcat corda quæ suggerendi locum apud aures obtinent principales. De quibus per Isaiam Dominus conqueritur dicens: Principe, cui infideles socii furonum omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Dicat aliquis Ego quidem nihil quæro; sed si quid gratis offertur, accipere non recuso. Ecce hic non notantur hi qui munera quærunt, sed qui tantummodo diligunt. Qui etiam socii furonum non im-

merito dicuntur, quia dum furtiva dona suscipiunt, etiam a comministris suis et sodalibus deprehendi velut in furti crimine perhorrescunt. Et notandum quod dicitur: Sequuntur retributiones. Quia quamvis munificis suis auxilium qnod postulant impendunt, reatus tamen maculas non evadunt. Quia dum beneficii sui talionem recipiunt, fructum eternæ mercedis amittunt. De quibus et paulo post dicet, Heu, consolabor super hostibus meis et vindicabor super inimicis meis. Filii plane Samuelis nullum aliud crimen habuisse noscuntur, nisi quia munera dilexerunt. Et quia paternæ munditiæ non sequebantur exemplum, irrecuperabiliter amiserunt plebis Israeliticæ principatum. Et notandum quia quum de illis Scriptura dicit: Declinaverunt post avaritiam, acceperunt munera; protinus intulit: Perverterunt judicium. Vicinum quippe est atque contiguum, ut post munus acceptum pervertatur etiam corrupto censore judicium. O quam mundam Samuel frontem habebat a muneribus quum dicebat: Conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc, Ecce præsto sum: loquimini de me coram Domino et coram Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim aut asinum: si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cujusquam munus accepi, et contemnam illud hodie restituamque vobis. Unde et in lege præcipitur: Ne accipias munera, quæ excæcant etiam prudentes et subvertunt verba justorum. Et in Deuteronomio non dissimile. Non accipies inquit personam nec munera quia munera excæcant oculos sapientum et mutant verba justorum. Quam adversus a suscipiendis muneribus erat Abraham cum regi Sodomorum Melchisedec obsistebat dicens: Levo manum meam ad Dominum meum excelsum possessorem cœli et terræ, quod a filo

subteminis usque ad corrigiam caligæ non accipiam ex omnibus quæ tua sunt. Quam mundus a susceptis muneribus Moyses erat, qui scientem omnia Dominum in testimonium deducebat: Tu, inquit, scis quod non asellum quidem unquam acceperim ab iis nec afflixerim quempiam eorum. Nam ubi muneribus inhiatur consequens est ut sicut judex hunc accepta mercede justificat, sic illum qui nil dedit affligat. Unde per Isaiam dicitur: Væ qui justificatis impium pro muneribus et justitiam justi aufertis ab eo. Quibus illico vindictam quæ illis debetur intentat, quum subdit: Propter hæc sicut devorat stipulam lingua ignis et flammæ calor exurit, sic radix eorum quasi favilla erit et germen eorum ut pulvis ascendet. De quibus idem Propheta alibi conqueritur dicens: Omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum. Avaritia plane Dei Omnipotentis adversum se iracundiam provocat et cor quod possidet variis semper cogitationibus vexat. Unde est quod de avaro conqueritur Propheta dicens: Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum et percussi eum et abscondi et indignatus sum et abiit vagus in via cordis sui. Nulla sane putredo vulneris in Dei naribus intolerabilius fœtet quam stercus avaritiæ. Et cupidus quisque dum sordentis pecuniæ quæstus accumulat, vertet cathedram in latrinam, quasi molem stercoris coacervat. Hinc est quod per Ezechielem dicitur: Argentum eorum foras ejicitur et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum non valebit liberare eos in die furoris Domini: et alibi scriptum est: Væ illi qui multiplicat non sua, usque quo et aggravat contra se densum lutum. Avaro sane contra se densum latum aggravare est terrena lucri cum peccati pondere cumulare. Abacuc etiam

propheta: Væ, inquit, qui congregat avaritiam malam domui suæ ut sit in excelso nidus ejus, et liberari se putat in die mali. Porro sicut ignem ligna non satiant, sic æstum avaritiæ pecunia cumulata non sedat. Sed sicut flamma fomentis extollitur, ita nihilominus avaritia, dum lucra cumulantur, augetur. Avarus, inquit, non replebitur pecunia, et qui amat divitias fructus non capiet ex iis. Fructus ex illis quippe caperet, si eas bene spargere non amando voluisset: Quia vero retinendo diligit, hic utique sine fructu derelinquit. Ubi et sequitur: Ubi sunt multæ opes, multi sunt qui comedunt eas: et quid prodest possessori nisi quod cernit divitias oculis suis? de quibus idem Salomon ait: Divitiæ conservatæ in malum domini sui pereunt, et in afflictione pessima generabit filium qui in summa egestate erit. Et ut ostendat quam infideles sunt divitiæ possidenti, mox subjicit: Sicut egressus est nudus de utero suæ matris, sic revertetur et nihil auferet secum de labore suo.

EPISTOLA CCXXXVII.

Argumentum.—Exhortatio ad eos qui nec accipiunt nec prædicant crucem.

Dicite, pusillanimes, dicite pavidi et imbecilles: quid timetis mortem momentaneam, quæ viam vitæ aperit et ostiaria facta est in regnum filiorum Dei? Quid timetis, modicæ fidei? timenda esset potius mors eterna, cum qua fœdus et pactum, sicut video, pepegistis; ut illud vobis merito conveniat quod dicitur per prophetam: Percussimus fœdus cum morte et cum inferno fecimus pactum. Proculdubio morituri estis, mortemque temporalem evadere non potestis; scriptum est autem: Mementote quia mors non tardat; omnis siquidem creatura vanitati sub-

jecta est; omnesque sumus debitores naturæ: omnes ei vectigal mortis tenemur exsolvere. Quis autem de die præsenti securus est? quis scit si eum mors ignominiosa, mors turpis, mors subitanea improvidum rapiat, et non sit qui eripiat? Quum dulcior et jucundior est homini vita sua, tunc separat amara mors: quum dixerint, inquit, pax et securitas, tunc repentinus superveniet interitus et dolor, sicut in utero habentes et non effugient. Nam, teste Job, Qui deducunt in bonis dies suos, in momento ad inferna descendunt: meta præfixa est omni carni et ad eam volumus nolumus trahuntur universi. Dies mei, dicit Job, transeunt, et per viam, qua ingredior, non revertar. Non revertetur oculus hominis ut videat bona. Spiritus pertransibit in illo, et non subsistet et non cognoscet amplius locum suum. Mors *æquo pede tabernas pauperum* et solia regum: nam, sicut Ecclesiasticus dicit: Rex hodie est et cras morietur. Quum autem morietur homo, hæreditabit serpentes bestias et vermes. Sancta ergo et salubris est cogitatio novissima sua semper habere præ oculis cordis; morte quasi quodam beneficio uti et inevitabiles necessitates illius convertere in virtutem. Consilium est vitam suam in eo abscondere qui potens est depositum munus servare in illum diem. Ipse est enim fidelis custos et sapiens defensor potens, retributor affluens; securus in eum jacta cogitatum tuum et sollicitudinem tuam, cujus non potest sapientia falli nec vinci potentia nec benevolentia fatigari. In libro vitæ jam scripti sunt qui se ad hanc peregrinationem pro Christi nomine accinxerunt. Nam testimonio Malachiæ audivit Dominus et attendit, et scriptus est liber monimenti coram Domino timentibus Deum et cogitantibus nomen ejus. Eos autem scriptos et proscriptos in

libro mortis existimo, qui lentescunt in omnia sancti propositi, et habentes manna cœleste contemptui præeligunt remanere et sedere ad ollas carnium, convertentes in otium negotium Domini et mensuram Gomor in moderantiam voluptatum. Sane non tepide sed ferventer et cum omni cordis exultatione illuc ire debuerant, ubi de lapidibus vivis fundatur mons Syon in exultatione universæ terræ. Hi ergo, qui sic detrectant jugum Domini et seminant scandalum crucis, fortassis existimant flagellum Domini removendo evadere. In quorum persona loquens Isaias, Flagellum, inquit, inundans quum transierit, non veniet super nos; mendacio protecti sunt. Numquid credunt civitates in quibus habitant a divina indignatione immunes, quum Dominum videant in sanctam civitatem et in terram quam sua præsentia consecravit ita terribiliter desævire? quomodo parcet peregrinis civitatibus qui propriæ non pepercit? a sanctuario suo incepit Dominus, et nisi aversus fuerit furor ejus, calicem iræ suæ propinabit his qui longe sunt; eosque, qui desidiam sibi refugium constituunt, eodem aut graviori turbine tempestatis involvet. De calice indignationis ipsius in Jeremia sic legitur: Hæc dicit Dominus: Bibentes bibetis, quia ecce in civitate in qua invocatum est nomen meum, ego incipiam eos affligere, vos autem qui innocentes immunes eritis. Scitote quia immunes non eritis. Quum Dominus olim patribus offenderetur antiquis, hi qui gladios studebant evadere, frequenter fame periclitabantur aut peste. Unde et Jeremias, Melius, inquit, erat occisis gladio quam interfectis fame. Jam vero qui fidem Christi confessi sunt non solum gladium quæso aut pestem timeant, sed infernum. Cogitent infideles horrendum diem judicii, terribile tribunal, iratum judicem, ardentem fluvium, vermes

qui non moriuntur, flammas inextinguibiles, fœtorem mortificantem, dentium stridorem, umbram mortis et dolorem cui non poterit cogitari similis aut æqualis: hæc omnia sibi thesaurizant qui excitant scandalum crucis, ædificantes excelsa Tophet, nec attendentes quod Christus purgationem peccatorum faciens ministerium crucis penitentiæ nobis constituit ad salutem. Cur quæso sic abhorrent, sic verentur infelices accipere Christi crucem? Nisi latrones essent, crucem non timerent. Vis videre latrones? Christus de ecclesia loquens, Vos, inquit, fecistis eam speluncam latronum, sed hodie facta est fovea heritii et spelunca hyænæ: sed respondes et dicis, Quid facerem inter milites clericus inermis, inter armatos, inter bellicosos imbellis? Miles Christi es, nec te debes reputare inermem, quum audias apostolum scribentem Corinthiis et dicentem, Arma, inquit, militiæ nostræ non carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, destruentes omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, captivantes omnem intellectum in obsequium Christi. Nota utique eris inter milites otiosus nisi otium et alligatum in ore tuo verbum Dei. Audi quid Apostolus ad Timotheum scribat, Ab infantia Scripturas Sacras nosti quæ possunt instruere ad salutem. Omnis enim Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum ad arguendum, ad erudiendum in justitia. Docet experientiæ liber quod tubæ æneæ et cymbala necessaria sunt in bellis. Non solum enim corda hominum sed etiam equorum ad pugnam animant ad conflictum. Clangore tubarum subversa est Jericho; quantum obsecro potest viva vox ubi tantum potest æs sonans et cymbalum tinniens? Verbum Ieronymi est, Nescio quid latentis energiæ viva vox habet. Si sonus tubæ manus remissas et

genua dissoluta erigit in statum audaciæ et virtutis, quid faciet sermo Domini vivus et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus. Nihil est quod militibus Christi fortius ad virtutis exercitium et laborum solatium cedat, quam si exhortationem assidue tuba intonet salutaris. Tuba hæc in die tremenda in momento in novissima tuba auditores suos liberabit ab auditione mala et a verbo aspero. Hanc tubam discipulo suo Apostolus committebat, quum diceret: Prædica verbum: insta opportune, inopportune, argue, obsecra, increpa et in omni patientia et doctrina opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple. Speculatorem dedit te Dominus domus Israel, audi ergo quid de te et consimilibus per Ezechielem Dominus comminetur: Si speculator viderit gladium venientem et non insonuerit buccina, veneritque gladius et tulerit animam unam de populo, sanguinem ejus de manu Speculatoris requiram. Nobis Dominus sacramentum reconciliationis et fiduciam salutis in cruce constituit: tum vero, venerabilis Pater, vide, si tuæ famæ consulas, dum crucem nec accipis nec prædicas, et injurias Christi turpi silentio et periculoso neglectu dissimulas. Si nunc inter molestias et labores saluberrimæ peregrinationis evadis, scias quod Dei judicium non evadis. Si non credis mihi, crede Apostolo ad Timotheum scribenti, Quomodo, inquit, nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem. Noveris, amantissime Pater, quod idem vocavit, elegit te Dominus in sacerdotem sibi, ut sis in populo ejus doctor et ductor exemplum pœnitentiæ, forma sanctitatis ad dandam scientiam salutis plebi ejus, Sollicitus facere populum acceptabilem Domino, sectatorem bonorum operum viam Christi diligere et parare Domino plebem perfectam: sapientiam dedit

tibi Deus, ut eam in usus publicæ utilitatis expendas, et in intellectibus manuum tuarum deducens alios dicas sine fictione, Didici et sine invidia communicavi. Gratiam quam contulit tibi Deus tibi ipsi obesse non dubites, si per eam aliis prodesse non studes. Dicis autem, Sufficit mihi illis prodesse quibus voluerit Dominus me præesse. Nunquid ita alligatum aut potius decuriatum est verbum Domini, ut ad unius parochiæ limites angustetur? Debitor erat Apostolus sapientibus et insipientibus, Græcis et barbaris. Quumque olim in Judæa tantum esset Deus, venire tandem voluit ad cognitionem sui nominis omnes gentes. Ideo dilatatur Abrahæ nomen: ideo egreditur de terra et cognatione sua, ut in gentibus crescat. Ille etiam qui non erat missus nisi ad oves quæ perierant domus Israel, omnes gentes in invocatione sanctæ Trinitatis præcipit baptizari. Ipsius testimonio messis quidem multa, operarii vero pauci: si de hac paucitate te subtrahis, negligentiæ aut infidelitatis argui potes, quia quantum in te est, proventum Dominicæ messis imminuis; constituerunt te custodem in vinea. Tua ergo interest ut vinea Domini Sabaoth latius extendat palmites suos, ut oleastris inferatur olivæ et labrusce in vineam propagetur. Tua interest ut qui ignorant et errant, tuis salutaribus monitis exeant ab errore, et qui ad cœlestes nuptias venire contemnunt, tuo ministerio compellantur intrare. Sed dicis, Qui infideles occidit, homicida est. Nolo homicidii crimen incurrere viros, nam sanguineum abominabitur Dominus: unde et David a templi ædificatione repellitur: amice, plurimum refert qualiter quis occidat. Nam si præcepto legis hæc facit, eum ab homicidii crimine lex excusat. Et quæ major lex excusat, quam communis ecclesiæ constitutio, præceptum summi pontificis,

zelus Domini, amor Christi? Cedit equidem Christianis ad meritum, si zelo caritatis accensi eos impugnant viriliter, qui Christum blasphemant, qui sanctuarium Domini polluunt, atque in superbia et abusione sua gloriam nostri redemptoris humiliant. Verbum Domini est: Blasphemos occides et maleficos non patieris vivere. Credo acceptissimum Deo esse si de terra sancta canes immundissimi extrahentur: hujus rei ministerium penes homines est, penes Dominum vero auctoritas et potestas. Zelus enim Domini exercituum faciet hoc. Numquid sanctiorem te reputas quam fuit Moyses, quam Samuel, quam Phineas, quam Elias aut Petrus. Nonne Moyses XXIII millia de populo suo interficiens peccatum idololatriæ ipsorum mortibus expiavit? Samuel Agag regem in frusta concidit: Phineas Judæum cum Madianitee coeuntem pugione confodit. Helias quinquagenos cum centum viris cœlestis ignis immissione consumpsit. Petrus Ananiam et Sapphiram terribiliter interfecit, ut Josue et aliorum Judicum, David quoque et aliorum antiquorum regum prœlia taceamus. Machabæi, quia pro patriis legibus pugnaverunt, vivunt; nomina eorum in eternum acceperunt in cœlo, triumphales coronas et laudes ipsorum enarrat omnis ecclesia sanctorum. Nunc autem tuæ pusillanimitatis exemplo corda multorum dissoluta sunt et hi usque in foveam diffidentiæ corruerunt. In Ecclesiastico autem legis: Væ dissolutis corde, qui non credunt Domino: væ his qui perdiderunt sustinentiam, qui dereliquerunt viam rectam. Confitenter equidem se nosse Deum, factis autem negant. Proculdubio Domino increduli sunt, Dominumque negare videntur qui se hujus viæ labore pro necessitate Christianæ fidei non impendunt. Paulus siquidem ad Timotheum scribens ait: Si pro Christo

(inquit) sustinemus, etiam conregnabimus. Si negaverimus eum, et ipse negabit nos. Jam quosdam audio murmurantes, quos plane non dubitaverim dicere inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, qui nondum viam ingressi sunt et jam de viæ periculis conqueruntur et murmurant, quum de talibus scriptum sit: Murmuraverunt et a serpentibus perierunt: refrigescit siquidem caritas multorum et abundat iniquitas, unde et jam mihi audire videor blasphemias antiqui et infidelis populi, quoties provocaverunt Dominum in deserto et sanctum Israel exacerbando dicebant: Forsitan non erant sepulturæ in Ægypto, ideo tulit nos Dominus ut moreremur in solitudine. Sic ille populus infidelis ob aquæ penuriam quondam lugebat in Marath. Sic pro defectu panis murmurabant in Elim. Sic in Raphidim, ubi non erat aqua, contra Moysen jurgati sunt. Imitatores istorum hodie surrexerunt vel contemnentes vel portantes in angaria crucem Christi, et gratiam Dei a se murmurationibus elongantes. Ideo vereor ne dicat Dominus quod quandoque dixisse legitur de populo murmurante: Non est anima mea cum populo isto. Et Jeremias: Nunquam visitabo super his; dicit Dominus et in gente terræ non ulciscetur anima mea fortissime? magne potens Dominus exercituum nomen tibi, tu omnia potes facere superabundantius quam petimus aut intelligimus. Voluntaria oris mei beneplacita facias in auribus hominum, ad quos loquor et emollias duritiam cordis eorum. Teste enim propheta, Verba mea quasi ignis et quasi malleus conterens petram. Qui mihi aperis os tuum, sermo meus aperiet ostium voluntatis, homines enim teneri et delicati et voluptatum ligati consuetudine, nec in sublimitate sermonis nec in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis sed in virtute Dei con-

vertuntur ad cor ut relinquant vanitates et insanias falsas, atque renunciantes vitæ delicii spropter verba labiorum tuorum custodiunt vias duras. O via, veritas, et vita! O sapientia, quæ attingis a fine usque ad finem! Deus meus, misericordia mea! tibi dixit cor meum ut scis omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus: tu secundum ineffabilem abundantiam suavitatis tuæ et in fortitudine manus tuæ Deus exercituum congrega et custodi et dirige Christianos exercitus. Ego autem confido in tuis miserationibus magicis non visurum me mortem donec terra promissionis ab oppressione infidelium liberata respiret, donec videam meum Joseph, immo Jesum meum regnantem in terra Ægypti dominari Jacob et finium terræ.

EPISTOLA CCXXXVIII.—AD CONVENTUM CANTUARIENSEM.

Carissimo domino et amico, Galfrido priori ecclesiæ Christi Cantuariensis, suus Petrus Blesensis, Bathoniensis archidiaconus, salutem et se promptissimum ad verum obsequium et honorem.

Rex, qui semper voluit Baldwinum Cantuariensem archiepiscopum graves et inexorabiles discordias et continuas habere sollicitudines, ut sic semper eum haberet humiliatum et obnoxium sibi, compulit et coegit me pro ipso contra vos, immo Deum et contra me, octo mensibus in expensis meis et in continuo vitæ periculo in Romana curia laborare. Perdidi autem operam et impensas, meisque peccatis exigentibus permisit me Dominus occasione illius archiepiscopi damnose deludi, qui pro peccatis populi

permittit regnare hypocritam. Benedictus autem Deus, quod fructum non retuli de labore illicito. Hoc autem faciat et addat mihi Dominus, ut quæ commisi redimam, et contumelias, quas alieno instinctu dominis meis irrogavi, exhibitione honoris et obsequii recompensem. Promitto autem et testificor ante Deum et in eo qui spes et vita mea est, quod vobis aut vestræ ecclesiæ aut honori vestro adversarium non videbit me homo et vivet. Intelligo flagellum Domini: nam sicut octo mensibus contra vos steti, ita Dominus octo mensibus me supplicio gravissimæ infirmitatis afflixit. Mihi ergo indulgete et orate pro filio vestro pœnitenti, promittente satisfactionem seque ad defensionem dignitatum ac libertatum vestrarum ad omne obsequium impendendum humiliter et ex totis animi visceribus offerenti. Bene valeatis et bene valeant domini nostri universi et singuli.

EPISTOLA CCXXXIX.

ARGUMENTUM.—Moniales ad sanctimonia et castitatem monet.

OBSECRO vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, carissimæ filiæ et sorores. Paulus apostolus hortatur, ad observandam continentiam quam vovistis. Periculosum est enim vovere et non solvere. Vovete, inquit propheta, et reddite. Exigit enim districtissime Christus castitatem oblatam, qui non exegerat offerendam. Factæ estis hodie sponsæ Christi, sponsa dicitur a spondendo, quia hodie votum continentiæ spospondistis, hodie per misericordiam suam dignatus est vos sibi filius Altissimi desponsare. Sicut propheta dicit: Desponsabo te,

inquit, in misericordia et miserationibus, et desponsabo te mihi in fide: hoc est quod apostolus dicit: Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Christus eas solas sponsalitii amore fœderat, quas seculum non fœdavit. Amator est enim virginitatis et pudicitiæ. Præcessit ergo virgo virginum, virgo in thalamum summi regis, ut postea aliæ virgines adducantur. Adducentur, inquit, regi virgines post eam et proximæ ejus offerentur in lætitia et exultatione adducentur in templum regis. Hoc est templum de quo dicit apostolus: Qui violaverit templum Domini, destruet eum Dominus. Hodie vobis, filiæ carissimæ, gratiam et gloriam dedit Dominus, gratiam quia de spurcitia hujus seculi vos eduxit; gloriam, quia hodie misericorditer desponsavit. Videte igitur, sicut apostolus dicit, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, gratiam siquidem recepistis in vacuum et lampades defertis vacuas, si non habetis oleum caritatis. Si Christum sponsum vestrum ex totis animæ vestræ visceribus non amatis. Nec enim placet Domino vel pulcra est ei castitas sine caritate. Sicut Sapiens commemorat, O quam pulcra est casta generatio cum caritate! Grata siquidem est Christo nuptialis fœcunditas, sed gratior est ei virginitas: quia nuptiæ replent terram, virginitas Paradisum: atque beneficio virginitatis reformantur in homine vita et conversatio angelorum. Bona siquidem testimonio Scripturarum fœcunditas conjugalis, sed melior est vidualis continentia; optima est virginalis integritas, sed superoptima et superexcellentissima est fœcunditas virginalis. Veruntamen hæc in nulla muliere est inventa, nisi in illa quæ est sola sine exemplo.

Gaudia matris habens cum virginitatis honore.
Nec primam similem visa est nec habere sequentem.

Ista apud Christum humilitate sua hanc prerogativam, hoc privilegium acquisivit, hoc, inquam, privilegium quod nunquam auferetur. Vide quantum placuerit humilitas virginis ei qui in cœlis habitat, et humilia respicit in cœlo et in terra. Non ejus sapientiam, non pulcritudinem, non nobilitatem, sed humilitatem ancillæ suæ respexit. Vos itaque, quæ arripuistis viam humilitatis, quæ abjecistis mundum et elegistis esse abjectæ in domo Domini, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum: confidite in Christo qui visitabit vos et requiescet in vobis. Sic ipse per prophetam commemorat dicens: Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et mansuetum et trementem ad verba mea h. req. m. i. sec. hic h. q. e. eam. Ipse in judicio terribiliter dicet: Veni, electa mea, et amica mea, ponam te in thronum. Hanc gloriam, hunc honorem reservat Dominus virginibus illis, quæ mentem sanctam Deo devotam et puram conscientiam Domino assidue immolant, in hac devotione finaliter perseverant. Omnis enim gloria filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis quia ab intus gloria nostra est testimonium conscientiæ nostræ; ut apostolus dicit: Et bene in fimbriis aureis in quibus notatur perseverantia et finis; nam fimbriæ sunt extremitates vestimenti. Unde et propheta, finalem justi viri indicans caritatem et posteriora inquit ejus in pallore auri. Gaudeant igitur virgines quas sibi desponsavit altissimus altissimi filius, collocaturus eas in æthereo thalamo, cum benedictissima matre sua, cum Domina angelorum. Viduæ vero et aliæ quæ fuerunt peccatrices, si non possunt virginitatis assequi dignitatem, gaudeant tamen se hujus mundi pelagus evasisse. Cedat viduis ad solatium, vidua Seraptana, quæ meruit Eliam prophetam suscipere. Cedat iis ad solatium

beata Anna vidua, quæ non solum prophetavit de Christo, sed ipsum salvatorem mundi videre meruit et tenere. Erigat in spem et excitet ad confidentiam peccatrices, Canaaneæ devotio, Ægyptiæ pœnitentia, Magdalenæ dilectio, quæ non solum mundari ab omnibus iniquitatibus suis; sed fratrem suum jam triduanum, lacrimis suis meruit suscitari. Proculdubio ex magna devotione procedebant lacrimæ, quæ Christum ad lacrimas compulerunt. Quæ ergo fuerat in civitate peccatrix, dilectione et lacrimis, non solum liberari meruit a peccatis, sed fieri apostola et evangelista, imo quod majus est, apostolorum apostola festinans ad annunciandum apostolis resurrectionem Domini, et currens in odore unguentorum ipsius. O immensa, O indeficiens, O inexhausta misericordia salvatoris! Ad se et post se virgines trahit, viduas respicit, peccatrices admittit. In peccatrice constituit sibi hostiam viventem, in vidua hostiam sanctam, in virgine Deo placentem. Peccatrici dat misericordiam, viduæ gratiam, virgini gloriam. Sic in peccatrice, in vidua, in virgine, nos ad illud gaudium patriæ cœlestis invitat, quod diligentibus se Dominus repromisit, qui est benedictus in secula seculorum. Amen!

EPISTOLA CCXL.

Reverendo patri et domino A. Glocestrensi abbati P. Bles. Londoniensis archidiaconus, salutem et cum mansuetudinis observantia iracundiæ oblivisci.

Miror miranturque mecum quamplurimi, quod quum magister Alexander de Glocestria, vir honestæ opinionis et commendabilis literaturæ, a primitiis adolescentiæ suæ vobis et domui vestræ fideliter et

utiliter atque honeste servierit, nunc eum quasi abdicando et avellendo a sinu gratiæ vestræ molestare intenditis, vosque illi durum et inexorabilem atque ingratum, sicut publice dicitur, exhibetis. Sane inter omnia mala quæ a primis parentibus vel potius peremptoribus nostris, quasi successorio jure contraximus, nihil apud Deum et homines gravius ingratitudine reprobatur. Ingratitudo enim alumna turpitudinis et noverca est honestatis. Ipsa testimonio sacri eloquii est ventus urens, siccans fontem pietatis, rivulos dilectionis obturans et exsiccans fluenta gratiæ et beneficium satietatis humanæ. Si deliquit aut in aliquo vos offendit, humanum est delinquere, inhumanum vero se veniam postulanti pertinaciter obdurare. Paratus est bonorum virorum consilio satisfacere, et uberiore obsequiorum fœnore culpam negligentiæ aut ignorantiæ suæ humiliter compescere. Non ergo sit ira vestra vehementior ad vindictam quam ipsius neglectus ad culpam. Culpæ siquidem sunt in quibus culpa est totam persequi culpam, vestramque religionem præcipue decet restringere et cohibere fræno modestiæ conceptæ impetum ultionis. Si cecidit dominus, adjiciet ut resurgat. Forte alicujus detractoris unquam suggestio vos turbavit, vestrique amoris dulcedinem amaricavit in odium: sed absit ut alicujus rancoris amaritudo dominetur in prælatum, fiat potius quod apostolus scribens ad Ephesios dicit, Omnis amaritudo et indignatio tollatur a vobis ut sitis misericordes invicem, commissa donantes. Pater, si non audis apostolum, attende quid de principe gentili poeta commemorat.

> Tu piger ad pœnas, princeps ad præmia velox
>   Quique doles quoties cogeris esse ferox.

Dominica oratio, imo totius fere evangelii textus nos

ad debitum misericordiæ obligat. Non remittetur tibi, pater, si non remiseris. Si non feceris misericordiam, sine misericordia punieris. Utere ergo Christi et Apostolorum consilio, nec Prosperi verbum contemptibile putes.

Det peccatori veniam peccator, ut æqua
Conciliet Dominum conditione sibi.

Famæ, quæso, atque honori et utilitati domus tuæ consule maturius, innocentissime pater. Magister Alexander notus et dilectus a multis, vir multarum literarum et odoriferæ opinionis tua negotia promovere aut impedire per se vel per alios multipliciter potest. Hæc tibi, carissime pater, dilectione sincera succincte prælibare decrevi, ut tuo nutricio et fideli liberaliter parcas.

Et sibi si non vis parcere, parce tibi.

EPISTOLA CCXLI.

Vereor ne coram apostolicæ magnificentia majestatis imprudenter, aut potius impudenter, censear quædam deliramenta proponere, dum sub modio fumigans, lucernæ super candelabrum positæ, imo serenissimo luminari, quod ecclesiæ præradiat universæ, tenebras meas compellor inferre. Omnia quippe interiora mea exæstuant ad scribendum, et ut verbo Job utar Spiritus meus est quasi mustum quod novas dirumpit lagunculas, et quia ex abundantia cordis os loquitur, si segnius vel incautius scripsero, vos qui spirituales estis, corripite hoc in spiritu lenitatis. Dedit nobis Dominus linguam eruditam, ut sciatis sustentare eum, qui lapsus est verbo. Forte consiliosius esset mihi si concepta scribendi præsumptio lateret in sinu scientiæ meæ, et intra

silentii cardines clauderetur. Da mihi veniam seni, qui super senes intelligis: mihi enim jam advesperascit et accelero ad vitæ transeuntis occasum; quod mihi manifeste declarat memoria fatiscens, cæcutiens oculus, crassior intuitus rationis et ingenium quondam acutioris venæ nunc incommodo senectutis rationis obtusum. Viroris equidem gratia raro solet procedere de stipite veternoso cujus radix exaruit. Ego autem jam delibor et responsum mortis accepi in membris meis: modicum de tempore vitæ meæ restat et illud non stat sed antequam mundanæ conversationi dicam ultimum Vale, summo desiderio vellem datam a Deo nobis sapientiam consulere et scrupulum periculosæ dubitationis, quæ multorum mentibus altius infixa est, et quæ totum ebibit spiritum meum, falce apostolicæ auctoritatis auferre. Magnus quidem stupor et horror incutitur ministrantibus in altari, quum inter verba vitæ, inter sacramenta salutis eternæ verba quidem aliena Christo adscribuntur, quæ suspectam faciunt veritatem, quæ non continuantur sibi, nec Christi sunt, nec in Evangelio leguntur: etenim in consecratione sanguinis Christi sic habetur simili modo priusquam cænatum est, &c.

EPISTOLA CCXLII.

ARGUMENTUM.—Casus servi de hæreditate habenda tractatur.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen!

QUIDAM in testamento suo servum suum et liberum et hæredem instituerat, ita tamen si hoc mereretur apud quatuor filias quas habebat. Duæ istarum filiarum gratanter ad hoc impartiuntur assensum, ut et libertatem assequatur et hæreditatem. Duæ

aliæ penitus contradicunt. Istæ quatuor filiæ, fratres carissimi, sunt filiæ regis magni: Misericordia scilicet, Veritas, Justitia et Pax. Testator est Dominus, qui in sanguine sacrificiorum Vetus Testamentum primo constituit: postea Novum Testamentum sanguine proprio confirmavit. Servus vero est homo qui quum creatus esset in plena arbitrii libertate, seipsum vendidit sub peccato, et factus est servus pœnæ. Huic voluit Misericordia et Pax libertatis et hæreditatis beneficium impartiri, sed Justitia et Veritas e contrario asserunt hunc utraque prorsus esse indignum. Erat magnum inter sorores litigium et crescebat contentio in immensum; nisi quia pax interponebat partes suas et rogabat ea quæ ad pacem sunt. Non probris, inquit, aut contentionibus, O sorores, sed ratione et legibus disputetur: adeamus judicem et coram eo lex nostra discurrat, petamus judicium Salomonis viri pacifici, qui facit utraque unum, i. e. Christi. Omne enim judicium dedit pater filio, sicut scriptum est: Deus, judicium tuum regi da, et justitiam tuam filio regis. Placuit consilium in communi, veniunt ante judicem et resumpto aliquantum spiritu Misericordia ut sic majore trahatur affectu, assumit assessoris officium: eo enim tempore forte nondum fuerat illa constitutio promulgata, de assertione tollenda. Multa igitur in primis allegans de miseria hominis, ut ad pietatem judicem inclinaret, Homo, inquit, per se non cecidit, sicut diabolus, sed impulsus eversus est ut caderet, et ideo miseratione est dignissimus. Misereminí igitur, pater, quia venit tempus miserendi ejus, quia venit tempus. Et conversa ad justitiam, 'Quare,' inquit, 'soror, vis addere super dolorem vulnerum istius miseri? Quare patrem nostrum ad iracundiam provocas contra istum? Contra folium quod vento rapitur, ostendis potentiam, et

stipulam siccam persequeris; scribis enim et inscribis contra istum amaritudines, et consumere vis misericordias patris nostri quæ permanent in eternum et in seculum seculi. Numquid vis præscribere certos fines misericordiæ, cujus misericordiæ non est finis, cujus pietatis mensura est immensitas? Pater et dominus noster ipse est misericordiarum pater, et dominus totius consolationis, dulcis et mansuetus et mitis et præstabilis super malitia, cui proprium est misereri et parcere. Numquid in eternum projiciet Deus et non apponet ut complacitior sit adhuc? Numquid obliviscitur misereri Deus, aut continebit in ira misericordias suas? Non auferes ei quod suum est, quia et iratus misericordiæ recordatur. Confiteor siquidem quia diffiteri non possum, quod homo se vendidit sub peccato. Sed nec venditio tenuit de jure, nec in præjudicium hominis potuit redundare: quod et rationibus et legibus manifestissime convincemus. Nam et jure civili partes habemus maximas et ipsius rigorem frequentissime temperamus. Homo aut lapsus est dolo et calliditate adversarii: aut lubrico et facilitate consilii. Utrolibet istorum modorum sit lapsus, restitutionis beneficium ei indulgetur. Si tamen adversarii calliditate læsus est, etiam si sit major viginti annis, ei restitutionem impartitur lex illa codicis de dolo, Si major. Ad hoc plurimum impartitur lex illa digestorum de emptione apud Celsum et dicta lege, Si major. Ubi dicitur, quod si dolo uxoris inductus quis repudiet hæreditatem, licet sit major viginti quinque annis, poterit tamen actione de dolo convenire uxorem. Ad hoc etiam et efficacissime suffragatur lex illa codicis de rescindenda venditione, Si dolo et lege Dolus, ubi dicitur, Quod si dolis adversarii inductus est quis ut venderet, venditionem præses provinciæ revocabit. Dolus enim ex qualitate

facti, non ex quantitate pecuniæ estimatur. Si contractus est bonæ fidei, quæ in istis contractibus exuberanter exigitur, ad idem probandum, regulam juris produxit in medium, legem Consilii et legem Conventio: ubi dicitur, quod consilii fraudulenti nulla est obligatio, nec meretur effectum quod a fraude incepit. Quod si consilii fallacis facilitate sit lapsus: ei restitutionis auxilium non negatur argumento codicis de in integrum restitutione minorum, lege Minoribus, ubi dicitur, minores viginti quinque annis restituuntur, in his in quibus se captas estimant, licet dolus adversarii probari non possit, et de codice, de liberali causa, lege Non ideo: ubi dicitur, quod fœmina major viginti annis, etiam si a fisco sit vendita, nisi gratia participandi pretium se ipsam vendi permiserat, non præjudicatur sibi. Et digestis, de liberali causa, lege liberis, si quicunque sciens tantum qui dolum allegat, ex perspicuis indiciis probet dolum; per uxorem enim dolo inductus est ut se venundaret sub peccato, et allegat legem illam Digestorum de dolo. Qui enim et legem, Quisquis excusat præterea factum hominis per ignorantiam et errorem, ut in Institutis de hæredum qualitate, paragrapho Sciendum et Digestis de jurisdictione omnium judicum, lege super errorem, ubi dicitur, quia restitutio datur, sicut illis, qui alium Prætorem pro alio adierunt, nihil enim fecisse intelliguntur, nam qui errant nullo modo consentiunt. Ultra adhuc procedimus, dicit misericordia. Regulare est et ordinatum, ut dolus suus nemini debeat patrocinari, ut Digestis, pro socio, lege Verum est, paragrapho, tempus et est sententia legis, quia nemini subvenit dolus suus.

EPISTOLA CCXLIII.

Quis daret capiti meo fontem, ut mens mœroris obruta caligine, suspiriorumque turbine concitata pro Regiæ severitatis immanitate, confuse lamento velut imbrem incessanter educeret profluvia lacrymarum? Quis sermones meos maledicæ objurgationis amarioraret apsinthio seu fellica conviciorum acredine venenaret? Quis horrendæ materiæ impares invectivas ironicæ feritatis armaret aculeo? Quis linguæ cuspidem ad detestationis ictus acueret, sicut fulgur, ut invasor idoneus potenter transfigerem sceleste flagitium, nuper in deplorandæ memoriæ dominum Andream, Jerusalem et Siciliæ regem, nefandis auxiliis perpetratum? Hoc nimirum non satis audacter aggredior, metuens probabiliter ne tam gravis tamque atrocis magnitudo nequitiæ per mundi climata remotis populis divulganda forsan audientium crudelitatem excedat, mei modulum ingenii prægravascet, et debilis eloquii superet facultatem: quum hoc ferale monstrum et monstruosum spectaculum interior visus aspernetur impatiens, attonitus auditus refugiat et trepidus animus horrescat. Sed qualiter potest quantumlibet perpense modestiæ freno compesci? quomodo taciturnitatis conclavi patitur obfirmari doloris impetus, ex publica consurgens injuria, in personam unius fidelibus universis sed præsertim regali eminentia præditis damnabiliter irrogata? Heu quantum matris Ecclesiæ detrahitur statui! quantum suo derogatur honori, quod unice diligendus filius pariter et alumnus velut inter ejus brachia trucidatur! Heu quam sordidis ignominiæ notis, quam notabilibus infamiæ maculis hanc respergit ætatem et præsentia tempora labefactat hoc novum facinus, insolita rabie truculentum, incognitum barbaris et præteritis sæcu-

lis inauditum! Dicite, quæso, quos priscorum voluminum studiosa cura sollicitat, ubi longævæ referunt cornices aut antiquæ tragœdiæ declamant, ubi aliqua recenset historia seu veterum annalium recolunt monumenta, quod principem dulcore clementiæ placidum, prosapiæ splendore præfulgidum, sincero innocentiæ nitentem candore, ac primævo adolescentiæ flore virentem, cujus indoles in parva ætate gesta spondebat magnifica et sub teneris adhuc annis dispositissimum regimen prætendebat, sic inclementer oppresserint, suppresserint viliter, perfide supplantaverint, et succiderint præmature, non hostium patentes manipuli, non ex professo vel palam rebellantium cunei, sed curialium immo scurrarum cohortes et subdolæ subditorum catervæ dolosis munitæ fraudibus et conviciis fallacibus subornatæ. Isti quidem, in quos divinæ indignationis sagitta dirigitur, nulli prœliis offensæ irritati stimulis, nec rerum provocati dispendiis, aut verborum contumelia lacessiti, dum coronationis instarent solennia, ut infausto funere festum præcurrerent et bonorum luctu lætitiæ organa prævenirent, fœdissimo conspirantes fœdere, adversus regiam majestatem eorum custodiæ parum caute commissam, in adversaria urbe triste nomen infelicitatis nomine comprobante, intempesto noctis silentio, quod animantibus ad quietem disposuit natura provida dispensatrix, de thalami abdito, tutissimo salutis humanæ refugio, in mortis victimam proditionaliter seduxerunt. Ad cujus sceleratum ministerium execrabiliter consummandum, prout famæ secretorum consciæ rumor insinuat, post funis laqueum innoxii collo clandestine ac nocenter injectum, quem pro plectendis latronibus, non autem pro regibus suffocandis, legalis induxit severitas, et quod sine pudore non refero, unus ex iis impias manus impudenter

ingessit ad invasi Domini seminarii vasa crudeliter perstringenda: sicque intolerabili tormentorum angustia vitalem expugnare vigorem mortiferis cruciatibus vita cessit. Post hæc caninæ ferocitatis termino non contenti, quæ supervacuæ inquietationis molestia prædam nescit vexare peremtam, extinctum corpus, quod paulo prius altæ spei magnanimus vegetabat spiritus, in ruinam præcipitii dejecerunt. Insuper nescio cujus prærabidi furoris exagitati vesania, prout amici relatio patefecit, ejusdem principis funeri omnem comitivam procerum, cunctam sequelam nobilium perfide subtraxerunt: illa pietatis jura erga Dominum violando, quæ frequenter in capitalibus æmulis imitatione digna servavit antiquitas, ut si supremo concertationis exitu alter in alterum prævalens sibi necis auctor extitisset: post interitum non acerbitatis odio privatam accipiendo personam, sed humanitatis officio omnem pensando naturam ejus exequiis libere indulgeret. O jubar mionis, O sidus irradians, quod a turbidæ Italiæ mierum solum firmandum æquitatis solio ac pacis radio perlustrandum clare diffudit Hungariam quot fueris obumbratum opprobriis, quantis denique suppliciis eclipsatum, nec Scripturali stilo disserere nec productæ lamentationis tenore sufficio mediocriter explicare! Nam nunc ad lacrymabilem casum per singula seriosius prosequendum, utinam doctorem eximium facundæ sapientiæ ac sapientis facundiæ plenitudine redundantem Jeronymum, qui etiam de Hungariæ partibus traxit ortum, sine suæ gloriæ detrimento de sepulcri gremio potentia suscitatum divina sui terrigenæ consideratio revocaret! Quid si modo causæ meritis diserti oratoris eloquio sufficienter instructi, præcipitati Andreæ afflictissimæ genitrici ac illustrissimæ ipsius consorti tam miserabiliter viduatæ, contra detestabiles crimi-

nis auctores sententiam justam decerneret, vivificante Domino, reviviscens famosissimus quondam Minos Cretæ rex inclytus præcipitati ultor et genitor Androgei avus, ut legitur. Athicos occisores ejusdem legis durante censura teterrimus Laberynthus implicuit, et vorax absorbuit Minotaurus. Quid si Hungaricus Attilas ad vitales auras emergens, permisso sibi flagello, quo sui temporis attrivit malitiam, nunc pro nationis suæ participe, sed sævitiæ non consorte pietatis auctore jubente pie desæviat ad vindictam? O anxii doloris vehementiam, quam ad mortuorum præsidia memoranda reflectit præsidentium tarditas ad exhibendæ justitiæ metam interpellatis passibus gradiens, et in ipso processus exordio, si dici licet, petere quasi timide non cessabit. Sed lugentis affectus hoc saltem solamine refovetur, quod etiam ministris cessantibus superni principis vigilantia non cessabit et eis quantacunque gravitate detentis se promptus accinget Deus zelotes et aget libere Deus ultionum.

EPISTOLA CCXLIV.

Argumentum.—Querela anxia contra Prælatum.

Diutissime hoc cruciatus fui, et adhuc in interioribus mei cordis hæc pertago desævit, ... hoc terribilis in judiciis Deus longanimiter mala te dissimulans fore destruet eum in finem quia persecutus est homines . . . . . . et devotum corde magnificans totus rapinis inhiat, ut pecunias accumulet infinitas, filius avariciæ, idolatra pecuniæ, servus mammoniæ; ibi legit ubi studet, ibi cor ejus quia thesaurus ejus: quemque portat gladium Petri, obtunderi elideri justitiam emollire, arcum Domini et rigorem justitiarium evacuare; inquisitionem quæ facta est semper

vocastis negotium vestrum; absit ut degeneret in . . . . . et in negotiatione opprobrium: clamat clerus, clamat populus; clamant scripta, et voces eorum qui de insufficientia et inutilitate ipsius submurmurando testificati sunt nos quæ ipsorum est nunc numquid ecclesia parcet ei qui totam ecclesiam prophanavit? Diebus fere singulis me pugnare oportet ad bestiam: eo sit pugno q. aerem verberans, nec repugnans impugnor, sed Ethici testimonio,

Non pugna est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum:

fruges abstulit, domos combussit. Supplicam et damna hæc mihi paret ipsi afflicti et magnatum plus subsannans insultabat gravius mihi damnum, damnumque et confusionem meam in theatrum publicæ derisionis publicavit: in omnibus his, et non est c. furor ejus sed adhuc manus ejus extenta, nunquam beneficium mihi dabit nec in aliquo benefaciet: maleficia vero ejus a post tempore suæ promotionis jugiter in libro experientiæ lege: Quousque, Domine Jesu, durabit iniquitas, ... ut quid terram occupat labor inutilis. Securis ad radicem posita est, nec est qui eam succidere velit, sed qui malefactorem non corripit, quum possit omnia mala opera ejus facit alia vice fruges violenter ablatas, luto potius conculcari quam excuti fecit, ut duorum jactura me afficeret, quia restitutionem mihi humiliter fieri postulabam non conventum nec vocatum a se nec ab alio, prius appellatorem, sine omni causa, sine omni judiciario ordine me suspendit. In omnibus his autem non sufficit quod cito ovicula tua, ... tissime pastor, rapta dirius affligitur et torquetur. Quum enim expersus episcopos et omnes aliosque potentissimos sui nec sufficiunt nec suffragio indigent alieno. Respice senem debilem incessanter afflictum, nec enim aliud quærit nisi ut cum dolore canos meos

deducat ad mortem. Proinde ne tuus Naboth pro vinea vel pro ecclesia sua potius occidatur, dura, inquit, sed sera est querela dicentis ad Achab: Occidisti insuper et possedisti. Romani principes olim solo verbo suos emancipabant, quos domini sui malitiose vexabant. Emancipe hunc miserum et intolerabili servitute oppressum, pontifex urbis Romanæ, qui solus habes super omnes pontifices plenitudinem potestatis. Si vero magni emancipare simpliciter eximatur, saltem usque ad quinquennium: jam enim in membris meis responsum accepi; certusque sum quod excussa miseræ hujus vitæ cuti Deus aliquid gratiæ vitalis adjiciat extra translimitabit unum animam. Poteritne Innocentius ita esse crudelis ut oviculæ suæ discrimen enorme dissimilet nec eam faucibus irruentis eruat leonis aut lupi? Aut mihi pacem providere velitis, aut quicquid habeo in manu vestra promitto et sine ulla contradictione resigno. Præcepistis E. epo. et l. decano, ut super ablatis mihi justitiam exhiberent: ego autem terribiles ejus minas, et ad certa discrimina vitæ meæ consilio amicorum coactus digito labella compesco, et facit a magistris suis puerili cogendum lachrimam ab oculo prorumpentem iterum oculo resorbere. Vulgo dicitur eum flagellari infeliciter qui conqueri de flagello non audet: audite cœli, et auribus percipe, terra, magna mala quæ patior et graviora quæ timeo et expecto. Si . . . . apud eum, qui præ omnibus antecessoribus suis terribilis est apud reges terræ, ut sitis mihi testes quod liberare me potest et de faucibus bestiæ crudelis eripere uno verbo, O unum verbum, sis mea, O solatio, sis honor, O gloria ejus, qui liberat pauperem a potente ac senem et debilem cui non est adjutor: infelix ego homo, quis me liberabit de carcere mortis hujus? Quam infelice

auspicio de dulci Francia ubi natus et nutritus et editus fueram, in hanc servilem barbaram sum translatus, sed Innocentio loquar, et certus sum quod de malicia sua potest innocentia propulsare.

EPISTOLA CCXLV.

ARGUMENTUM.—Dehortatio a vinculis curialibus.

Dilecto et prædilecto domino et amico G. Decano Sancti Martini et Archid. Norwici suus P. B. Lond. Archid. salutem et si quid dulcius aut desiderabilius est salute.

GRATIAS magnas refero gratiarum magnifico et munifico largitori, qui vos de fornace curarum curialium, quasi de gravi labyrintho aut potius de ventre inferi revocavit in tranquillam animæ libertatem. Ubi quidem spiritus ibi libertas, ut anima hominis de multiplici tumultuatione respirans secum habitet, sibi vacet ac videat quam suavis est Dominus, qua libertate dotavit vos Christus. Quum enim mundi gloria favorque magnatum vobis dulcius arridebat, ambitionem curiæ quæ multiplici bonorum lenociniis vos palpabat, cum Joseph cujus laciniam apprehenderat adultera relicto pallio aufugistis. Sane cordi magno nil est magnum: ideoque quod alii per discrimina corporis animæque venantur, vos quodam fastu nobili animæ despexistis. Enimvero nobilis superbia est præferre sapientiam divitiis, honoribus honestatem. Nam et sapientia divitias et delicias suas habet, sicut ipsa in hoc sui nominis dicit, Apud me sunt opes superbæ et gloria. Proinde totis in hoc medullis animæ vobis congratulor; nam in contrarium veræ amicitiæ veniunt omnia quæ

amicis cedere credimus ad honorem et pacem cordis animæque salutem: currant ceteri ad diripiendum sarcinas hujus sæculi, ponentes animas suas, pro quibus mortuus est, quasi sub jactu aleæ dum circa ambitiosos honores spiritu dæmoniaco agitantur non sine periculo perditionis eternæ. Hi sunt quos exagitat spiritus hujus mundi, spiritus vertiginis et erroris; qui eriguntur super ventum ut gravius cadant, qui mittunt se in turbam populi et peccata duplicia sibi accumulant. Sanctus Eusebius scribit quod sicut gemma in luto, sic pontificalis auctoritas si collata sit inhonesto. Prosequimur verbum Salomonis, Qui dat honorem insipienti, sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii. Super his non tacet Jeronymus, cujus ad Pammachium verba hæc sunt: Clarus honos vilescit in turpi, et ut bestiarum exemplo confundatur, ambitio humana subjungit: Inter animalia non degener taurus præcedit armentum; sed corpulentia viribusque præstantior: in elephantis etiam robustior et elegantior statura quadam prærogativa omnes alios antecedit: hodie autem obrepunt pedibus et manibus ad honorem, qui juxta meritorum suorum exigentiam locum in ecclesia tenere novissimum non deberent. O quam longe est cor eorum a proposito beati Ammonii, de quo sanctus Jeronymus refert, quod quum propter literaturam et honestatem suam a clero et populo in episcopum raperetur, diu renitens et prævalens sibi, ne promoveretur, auriculam radicitus amputavit, factaque relatione ad metropolitanum rescripsit eum nunc episcopatu dignum. Sed quum iterum ad cathedram traheretur, Nisi me, inquit, dimiseritis, linguam meam, pro cujus gloria et sonore me trahitis, abscidam dentibus, et sic honorem cujus pericula verebatur evasit. Galfridus Peronensis, quem in scholis Pari-

siis vidi, postea prior Clarævallensis electus est in episcopum Tornacensem, qui episcopatum respuit, et licet ab illius ordinis abbatibus multipliciter coactus fuerit, nullatenus tamen episcopatum recipere acquievit: qui postea defunctus cuidam socio suo et familiari apparens, et quærenti qualiter secum esset, respondit ei: "Optime, et scias me a Domino certificatum, quod si episcopatum suscepissem fuissem de numero reproborum." Proculdubio prius probandi essent, nam Petro etiam Apostolo non sunt commissæ claves regni cœlorum donec ter interrogatus in confessione dilectionis et fidei probaretur. Conqueritur Ecclesiastes super hoc dicens, Vide malum quod est sub sole: stultum positum in dignitate sublimi et sapientes sedere deorsum. Væ homini si præsit et non prosit, si præsideat hominibus et non præsideat ei Dominus. In electionibus olim divinum implorabatur auxilium: hodie nulla oratione præmissa, nulla præcedente inquisitione de vita, de scientia illius qui ordinandus est, cæterisque meritorum circumstantiis, quorum longum Apostolus catalogum texit scienter; hodie sequuntur homines contra propriæ conscientiæ sententiam magnatum favorem, et vagæ opinionis incertum. Princeps populi Israel Moyses in libro Numeri pro successore sibi substituendo Dominum deprecatur. Provideat, inquit, Dominus virum qui sit super multitudinem hanc, et meretur audire responsum, Tolle Josue filium Nuni, virum in quo spiritus Domini est, et pone manum tuam super eum, ut ingrediatur et egrediatur ante populum meum. Ideo Moyses dum mittitur ut liberet populum Israel de Ægypto se factum impeditioris linguæ ab heri et nudius tertius profitetur. Jeremias etiam quamvis sanctificatus ab utero, quum ei Dominus officium legati et doctoris injungeret,

timens insufficientiam suam, quasi elementarius puer esset, excusavit se dicens, A! a! a! Domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum. Quis hodie suum imperfectum allegat? quis imperitiam suam detegit? quis indignum se reputat? quis renititur? quis reclamat? quis aufugit? quis hodie facit sicut plerique fecere sanctorum, qui se in cavernis foveisque, ne pontificarentur, absconderunt? Indigna talium prælatura facit hac tempestate ut ecclesia, qua olim libera erat, cum Agar contemptibiliter ancillari cogatur. Et est parabola instantis temporis quæ olim dictum est, quia repulit Dominus tabernaculum Silo, tabernaculum suum, ubi habitavit cum hominibus. Olim dicebat Deus ecclesiæ, Ponam te in superbiam sæculorum: gaudium in generationem et generationem. Suges lac gentium et mamilla regum lactaberis. Nunc autem non solum ablactata sed abdicata et abjecta est, et non est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus. Facti sunt hostes ejus in capite, filiique ipsius averterunt se et non servaverunt pactum: conversi sunt in arcum pravum. Illi enim, qui sedent in cathedra Moysi, sustinent ecclesiam exactionibus opprimi, et in præjudicium ecclesiasticæ libertatis, signumque servitutis perpetuæ, sponte permittunt sibi auriculas subula perforari: sibi tamen videntur pontificis implevisse officium si de patrimonio crucifixi, de pauperum sudore, de extorsionibus subjectorum, palatia construunt, si vivaria piscium et ferarum indagines amplissimas circumducunt, et obliti promissionum, quas in consecratione sua distinxerunt labiis suis, de commissarum sibi animarum cura non curant. Liceret eis de licite acquisitis vivaria et cætera construere et nihilominus circa salutem animarum vigilantius et diligentius excubare. Possunt illa facere et ista non omittere.

Utinam saperent et intelligerent ac novissima providerent: licet enim nunc humanum judicium videantur evadere, sacræ scripturæ testimonio, cito et horrende grave judicium fiet his qui præsunt, et potentes potenter tormenta patientur. Judex ille terribilis dicit, Ego ipse requiram oves meas. A quibus requisiturus est oves suas nisi ab his quibus commissæ sunt, qui earum lacte et lana et carnibus abutentes potius exhibent mercenarii quam pastoris officium? Propter hoc irritavit ipsius pastor Deum: dixit enim in corde suo non requiret. Cujus istorum assertio prævalebit? Juravit Dominus exercituum dicens, Si non ut putavi ita erit, et quomodo mente tractavi sic eveniet. Neminem sane judico: est qui quærat et judicet; nec mihi succenseat aliquis quod os meum in cœlum pono aut quod ovis ego pastores accuso. Sufficit mihi, si cum aliis ovibus liceat me balare, pastorumque negligentiam, quæ vertitur in commune discrimen, flere et plangere. Circuit lupus ut oves rapiat et non sit qui eripiat. Nam interest summum excitare pastorem ut oves miseratus errantes congreget in ovile, et circa gregem suum curam sollicitet pastoralem. Præsidentium siquidem gloria summa est convertere incredulos ad prudentiam justorum, et parare Domino plebem perfectam. Utinam juxta verbum Evangelii gloriam, quæ a Deo est, quærerent, et non eam quæ est ab hominibus. Ipsa enim est ventus urens et pestilens aer et corrumpens. O doxa! doxa! O gloria fallax! O inflatio aurium! O vesica tumens, vacua tam pleno vento quam nihilo! Sicut ergo incepistis, cor vestrum stabilite in Domino et in lapide adjutorii. Vestrum firmate propositum, ut non redeatis ad vanitates et insanias falsas, sed anima vestra tot et tantis elegantibus disciplinis imbuta, ei serviat, cui servire regnare est. Vacate,

quæso, lectioni, et descendat frequenter animus contemplator in hortos aromatum: ut ibi pascatur deliciis spiritualibus et gratissima sibi colligat lilia gaudiorum. Verbum quidem Hieronymi est: Otium sine literis mors est et vivi hominis sepultura. Testimonio autem Salomonis, Otiositas amica est animæ. Est tamen otium quod edificat ad salutem, Nam vacare a curis et sollicitudinibus hujus mundi, et legere ac studere, otium quidem negotiosum est et negotium otiosum. De hoc otio Salomon dicit: Sapientiam scribe in otio et qui minoratur actu, percipiet eam. In hujus rei figuram discipuli Domini Sabbato, i. e. die otii transeuntes per sata fricabant spicas et vescebantur iis. Nam in tempore vacationis subtiliores sententias, quibus reficiuntur animæ trahimus de occultis: denique porta in Ezechiele, quæ respiciebat ad Orientem, non aperiebatur, nisi in Sabbato, id est in otio sancto. Propterea quærite vobis solitudinem a strepitu hujus mundi. Nam de his qui volunt vacari et videre quam suavis est Dominus loquens beatus Job: Hi sunt, inquit, sunt, qui edificant sibi solitudines ne vocem audiant exactoris. Exactor est spiritus nequam, qui velut instrumentis vocum mansuetis principum gratiam turbat veneno linguarum procacium. Nonne voces seu linguæ ipsius sunt adulatores subdoli et detractores: sicut dicit Apostolus Paulus, Deo odibiles hi sunt, ranæ in penetralibus regum ipsorum. Nec desunt hodie in curiis Jamnes et Mambre qui apud Pharaonem Moysi adversantur. Achitofel quoque multos in curiis reliquit hæredes, qui consilia magnatum infatuant. Multi Aman hodie sunt qui regem Assuerum in odium et exitium innocentis Mardochæi sollicitant. Plenitudo voti mei et summa exhortationis hæc est, ut accingatis vos ad opus fortitudinis,

ne præclaræ primitiæ spiritus in vobis degenerent, sed per Christi amorem mundique contemptum in fructum justitiæ et salutis eternæ manipulos coalescant; nullamque ordinis observantiam suadeo vobis, sed sic obsecro vivatis in sæculo, ut altior sæculo sitis, ut habeatis sub pedibus vestris mundum, et juxta verbum Apostoli, Quærendo et sapiendo quæ sursum sunt vestra conversatio sit in cœlis.

EPISTOLA CCXLVI.

Argumentum. Consolatoria P. B. directa episcopo suo graviter in adversis afflicto.

Reverendo patri et domino H. Dei gratia Sar. episcopo P. B. Lond. Arch. salutem et constantiam in adversis.

Qui prius de vestra gloria gloriabar, de vestra nunc afflictione affligor; nec enim fidelis amicus est qui pressuras amici sui dissimulat, qui eas condolentis affectu suas non efficit, qui casus adversitatis illius communicato compassionis humero non supportat. Proinde proposui quod valeo et debeo facere, devotæ s. servitutis obsequium vobis exhibere, tanquam domino, affectusque fideles et filiales ut patri, ne in hac sapientia bonorum vestrorum mens insueta talibus absorbeatur in tristitia, et salutaribus monitis delinita in præsenti flagello gratiam divinæ dilectionis agnoscat. Utinam me et dominos meos corripiat justus in misericordia, non in furore suo, ne vehementia verborum patientiam cordis frangat. Visitat equidem electos suos oriens ex alto, nunc visionibus, nunc scriptis, nunc beneficiis, nunc flagellis cœlestis medicus, nunc utens cauterio, nunc fomentis; nunc adversa, nunc prospera, circa nos

saluberrima moderatione dispensat. Propterea in spiritu humilitatis amplectenda est divina correctio, etiam si fiat immissio ejus per angelos malos: nam et apostolus, nisi eum Satanas colophizasset, non audivisset a Domino, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur; pœna quippe transitoria transigit cum eterna, piusque judex habita pro fustibus quæstione furem acerbe flagellat, ut abscisionem capitis aut furcarum discrimen evadat. Quocirca solerter estimanda sunt Dei judicia, quibus nos examinat: hominem enim quem diligit visitat diluculo et subito probat illum, mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit: pauperem facit et ditat, humiliat et sublevat, hominisque salutem misericorditer in tanta vicissitudinum varietate procurat. Quod si Deus convertit in auram incumbentis procellæ discrimen, continuo concurrunt ad diripiendam hujus sæculi prædam. Ponunt animas suas quasi sub jactu aleæ, nec habito respectu ad Dei judicia vel ad pericula hujus vitæ curis sæcularibus se immergunt, seque autumant obtinere Deum et mundum. Sed væ homini incedenti duabus viis, quia nemo potest duobus dominis servire: diversus est enim, nam amori mundano non communicat amor Dei: audi poetam

Serta bipertito quum mens discurrit utrinque,
Alterius vires subtrahit alter amor.

Denique his quos cupiditas excæcavit immittit Deus rotam malorum; dum enim in avaritiæ labyrintho circumvolant et estuant importabilibus curis Sampsonis exprimunt miseriam privati oculis et ligati ad molam. Experientia vero quotidiana docemur quod quicquid homo laborat sub sole, quicquid in sæculo molitur, ambit, congregat, quicquid per sollicitudines et animarum discrimina suis usibus præparat aut

conservat, totum ad nihilum deveniet tanquam aqua decurrens, tanquam visio nocturna transibit, sicut funus deficiet, et sicut somnium avolabit. Dives nimirum quum interierit non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria domus ejus. Dormierunt, inquit, somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis: propterea viri sublimes et in eminentia pontificalis speculæ constituti divitias abhorrere deberent, sicut effeminatrices aquas Salmacis; nam apostolus vocat eas impedimenta hujus sæculi eo quod salutem nostram impediunt, enervant animos fortes, emolliunt constantissimos caritatis affectus, a Divinis beneficiis nos elongant, imo auferunt nobis Dominum, et quid prodest homini, si habeat divitias Crœsi, glorias Salomonis, quicquid et Julius Cæsar aut magnus Alexander ceterique potentes in terris, in thesauris ac deliciis possederunt, si suæ animæ patiatur detrimentum. Porro sunt qui divitias congregant, ut se per eas redimant a damnatione terribili. Sed Eliphas in libro Job dicit, Non credat quis in errore deceptus quod aliquo pretio sit redimendus: non enim corruptibilibus auro vel argento se redimere homo potest, sed per mundi contemptum, per sui abjectionem, per humilitatem, per fidem, per spem, per amorem et compassionem proximi, per mortem Christi, et per eam qua Deum tenemur diligere caritatem. Amor divitiarum sic hominem frequenter absorbet, ut nec meditari, nec audire nec annunciare ipsi liceat verbum Dei. In forma eruditionis nostræ mulier Samaritana prius dereliquit hydriam, per quam cupiditas hujus sæculi designatur et cucurrit prædicare populo verbum Dei. Sequamur, quæso, prophetæ consilium dicentis, Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Non divitiæ, sed cordis cupiditas prohibetur. Unde apostolus,

Non qui habent divitias, inquit, sed qui volunt habere divitias, incidunt in tentationem et laqueum diaboli. Possunt ergo haberi divitiæ, sicut eas Abraham habuit ex justis causis ad usus licitos, ad gratiam hospitalitatis, ad sustentationem pauperum, ut nos in sua tabernacula recipiant. Ipsorum enim est regnum cœlorum, ita quod non solum sibi habere, sed communicare aliis illud possunt. Consolamini filii pauperis crucifixi, discipuli Petri, qui non habetis argentum et aurum, sine argento redimendi. Properate, emite, et comedite; regnum enim hoc facilius sumunt nihil habentes quam omnia possidentes. In sancta paupertate est rei tam pretiosæ commercium confertque paupertas, quod divitiæ conferre non possunt. Vide hoc quam lucrosum sit non habere partem in ruina hujus seculi, ut partem habeas in Christi resurrectione, ut recipias pro transitoriis bona quæ tibi mansura sunt sine fine. Scriptum est enim Divites eguerunt et esurierunt. Ideoque dives indigere non credens semper sollicitus est sui. Sed beatus qui dicere potest: Ego autem mendicus sum et pauper: Dominus sollicitus est mei. Sic dives sui, Dominus autem sollicitudinem pauperum gerit: Dominus parcit pauperi et inopi et animas pauperum salvas faciet. David sciens quam pretiosus et nobilis sit apud Deum titulus paupertatis, licet sit despicabilis apud mundum, inter divitias regales et in throno regio sedens, quia pauper erat spiritu, secure dicebat, Inclina, Domine, aurem tuam et exaudi me, quia pauper et inops sum ego. Paupertas enim estimatur apud Deum magis ex humilitate animi quam tenuitate patrimonii. Proinde Salomon dicit: Substantia hominis secundum cor ejus, audi beneficia paupertatis. A se omnes curas mordaces eliminat,

———et in proprio purgata camino

ignem purgatorium non formidat. Pauper certum pignus futuræ jocunditatis habet in se, jamque primitias salutis eternæ degustat, et quasi de ligno vitæ colligens desiderabiles fructus, qui testimonio apostoli sunt: justitia, gaudium et pax in spiritu sancto. Ejus est quod Dominus in brevi eum in plenariam possessionem hæreditatis perpetuæ introducet et cantabit exultans. Dominus pars hæreditatis meæ et calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. Dives moriens dolet a se suas divitias separari. Pauper, altitudinem hujus mundi calcans pedibus, ad concupiscentiam vilis prædæ suos oculos inclinare dedignatur. Reputat enim divitias cœnum. Nam dum fiducialiter aspirat in cœlum, abhorret divitiarum nomen, dum ipsum ad delicias cœlestes festivus exercitus cœlorum expectat. Dives valedicens sæculi affluentiæ pauper exit. Quicquid enim in mundo affluit, defluit, suumque amatorem pereffluere facit. Audi, quæso, Apostolum de suis conpauperibus disserentem: Tanquam tristes, inquit, et semper gaudentes et tanquam nihil habentes et omnia possidentes, tanquam morientes et ecce vivimus. Insinuat Apostolus per hoc adverbium tanquam, quod mala quæ pauperes patiuntur in hoc seculo, vera mala non sunt, sicut nec bona divitum vera bona. Quomodo vera bona esse possunt, quæ transeunt ad momentum? Deducunt, inquit, in bonis dies suos, in momento autem ad inferna descendunt. Existimat dives inter divitias et delicias suas se cœlo equalem. Sed quum dixerit, Pax est et securitas, tunc repentinus ei superveniet interitus, eumque cum divite purpurato subito absorbebit infernus. Quod Veritas in Evangelio notans, Et tu, inquit, Capharnaum, usque in cœlum exaltaberis et usque ad infernum detraheris. Sic præterit figura hujus mundi. Sic

dives epulo acerbissime cruciatur, et Lazarus in sinu Abrahæ requiescit. Sic Jacob cancellat manus suas super filios Joseph ut ei sinistra manus imponatur qui dexteram expectabat. Per sinistram adversitas, per dexteram prosperitas designatur. Recolite ergo inter prospera et adversa sufferantiam Job et patientiam Christi eorumque constantiam, qui rapinam bonorum suorum cum gaudio perferebant. Proinde nullus vestræ paternitati subrepat diffidentiæ motus, nec enim abbreviata est manus Domini, ut ablata restaurare non possit. Dominus qui dedit ipse abstulit, sicut ei placuit, ita factum est et benedicendo nomini ejus dicite cum propheta: Iram Domini portabo, quia peccavi. Eram filius iræ et iram Domini merui. Scio tamen, Domine, quod quum iratus fueris, misericordiæ recordaberis; et cum Isaia cantabo: Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus et consolatus es me. Absit, dulcissime pater, omnis murmuratio apud Deum vel proximum, quia testimonio prophetæ, Bonum est præstolari cum silentio salutare Deum. Erit enim in silentio fortitudo vestra: flagella, quæso, Domini, quæ vobis videntur amara, in ipsius dilectione dulcescant: diligentibus autem omnia cooperantur in bonum nec permittet vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum.

EPISTOLA CCXLVII.—AD G. ELECTUM S. MARIÆ.

Reverendo patri et domino G. Dei gratia electo Sanctæ Mariæ Petrus, &c. Salutem in eo qui in electis suis mittit radicem.

Quum bonæ memoriæ Abbas, Philippus nomine, tributum mortis exsolverit,—testimonio enim pro-

phetæ fœdus cum morte percussimus omnes, quia responsum mortis habemus in nobis,—electus es, pater carissime, a tuis fratribus in Abbatem. Sic namque a diebus antiquis ecclesiæ pro patribus nati sunt filii, et juxta verbum Oseæ, Suscitat Dominus de filiis prophetarum, et de juvenibus Nazaræos: sic veteribus amicis evanescentibus novæ propagines ad ulteriores et dulciores fructus amicitiæ coalescunt. De vestra gloria glorior, quia sunt Domini nomine magnorum qui sunt in terra vestra: magnificavit Dominus vobiscum misericordiam suam, si tamen misericordia est, et non potius quædam probatio, ut questus honoris quandoque transeat in querelam. Sera vero querela est, Elevans allisisti me, erat longe securius coesse quam præesse: meritorium tamen valde est si sic præsis ut prosis. Carissime mihi pater, dum in minore officio ministrabas, sæpe fuisti tibi ipsi scandalo, frequenter tædio, semperque periculo; nunc autem super candelabrum constitutus intrasti arenam eventus ancipitis. Nam si possessionem sollicitudinis et animarum discrimen penses, foris sunt pugnæ, intus timores; juxta verbum Salomonis, Immisisti te in turbam, et alligasti tibi peccata duplicia; id plerique noluit latere sub modio et intra conscientiæ fines claudunt interioris gloriæ bonum, foventes in sinu memoriæ verbum illud propheticum, Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Pater amantissime, in vana distrahi te oportet, pro aliis molere, sollicitari cum Martha, postponere unum illud necessarium, et transire de Mariæ otio ad quendam animæ labyrinthum; porro non sic exterior te sollicitudo rapiat ut animam tuam, pro qua Christus mortuus est, curarum sæcularium abyssus absorbeat: quandam itaque interiorem sollicitudinem semper tibi iratum feras, ut in se collectus animus ad exteriora

non defluat, non attendat quod apparet foris, quod exterius sonat. Inter multas eris tecum, factus de illorum numero quos beatus Job insinuat dicens, Hi sunt qui edificant sibi sollicitudines ut vocem exactionis non audiant. Sic ergo ministres ut non vituperetur ministerium tuum, ut servum singulorum te reputes, omnium sis dominus, omni sic in te contemplativa et activa vices suas alternent, ut nullum tempus habeas feriatum. Melior est spiritus quam corpus et corporis excitatio ad modicum prodest, pietas autem valet ad omnia habens promissionem vitæ quæ nunc est pariter et futuræ. Emulare ergo charismata meliora: caro enim et sanguis regnum Dei non possidebunt, caro non prodest quicquam: fructus autem spiritus sunt caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, fides, modestia, mansuetudo, continentia, castitas: bonum est sollicitari cum Martha, sed quietius est sedere ad pedes Domini cum Maria, providere Dominum in conspectu tuo, semper vacare, et videre quam suavis est Dominus: post quam ergo disposueras ea quæ necessitas fraterna deposcit, descende in hortos aromatum ut pascaris deliciis spiritualibus, et gratissima colligas lilia gaudiorum. Quum enim animam tuam resolveris ad quietem, nullus quæso dilectena excitet, donec ipsa velit nec pertimeas ut te quis præpropere ab amplexibus vachet, et ab uberibus sanctæ voluptatis anhelat.

Scis quod sanctæ regulæ professores, si sæcularibus negotiis curiose se involverint, magna spiritualis exercitii dispendia patiuntur: navis enim licet inter procellosos turbines statim non pereat, rerum tamen suarum jacturam sustinet, ut in portum vacua inanisque perveniat. Elegerunt te fratres tui: esto in illis quasi unus ex illis: ædifica eos breves actu, vultu, habita et gestu: sic te amabilem exhibeas et

mutabilem, ut tota conversatio tua ædificet alios ad salutem: age quod non solum tibi expediat, sed quod multis. Nunquam singulariter vivas ut vulpes habeas foveam: non ut volucres nidum, non loculos sicut Judas, a primitivis motibus ad olestrenæ meæ movi, pater venerabilis, motus tuos redolentes mansuetum socialem ad comitum humiliate conditas, et ad omnem compositas honestatem. Vulgare est quod honores vel mutant aut potius monstrant: administratio, quæso, præsens nunquam ab illa morum nobilitate degeneret: nulla elationis nulla gloriæ titulatio de tua protectione obrepat; si gloriari oporteat de tuis infirmitatibus, glorieris ut inhabitet in te virtus Christi: si enim ad hoc onus infirmum, si minus idoneum minusque dignum te reputes, ipsa tui objectio convalescet ad gratiam, exuberabit ad fructum, cumulabitur ad coronam: ipse Dominus gloriæ dicit, Si ego quæro gloriam meam, gloria mea nihil est; gloriam, inquit, adinvicem quæritis, et gloriam quæ a solo Deo est non vultis. Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Tu vero, pater, si in Deo volueris gloriam, noveris insipiens ut qui gloriantur in Domino glorientur, illam vero gloriæ, quæ est testimonium conscientiæ tuæ Domino et non tibi ascribe; nam ut verbo Apostoli utar, quid habes, quod non accepisti? Si ergo te ad vocem demulcentium aures tuas aura favoris afflaverit, sit in corde et ore tuo verbum illud Apostoli, Gratia Dei sum id quod sum, nihil est quod divinæ majestati familiarius aut confidentius assistat, et gratius quam vera humilitas: ipse auctor humilitatis se quotidie humilem confitetur et mitem, sed non veniat pes superbus, sed quanto major es humilia te in omnibus, et administrationem hanc onus reputa non honorem: omnemque motum superbiæ prurientis

verbo illo Salomonis extirpa: potentes potenter tormenta tolerabunt, atque cito et horrende judicium fiet his qui præsunt. Cogita semper quod requiret a te Deus de omnibus suis exactissimam rationem propter hoc irritavit impius Deum; dixit enim in corde suo, Non requiret: Deus autem per Malachiam; Ecce ego requiram oves meas de manu pastoris: Dominus dicit, Requiram; impius dicit, Non requiret. Cujus putas assertio prævalebit? Verbum Isaiæ Prophetæ est: Juravit Dominus exercituum dicens, Si non ut putas ita erit, et sicut mente tractam sic eveniet, nolite, quæso, æmulari in malignantibus: sunt enim Abbates quærentes quæ sua sunt non quæ Jesu Christi: a fructibus eorum cognoscetis eos, Hi, animarum cura omnino posthabita, summam sui officii reputant, si in suam et suorum perniciem possessionem ecclesiæ suæ per fas nefasque culturis et ædificiis magnificent quæ et dilatent: animarum vero quæ a spiritu timoris conceperant fructum salutis quasi aborsum perniciose procurant ut eis merito aptetur verbum salutis prophetæ dicentis, Statuerunt prægnantes Galaad ad dilatandum terminos suos; hi sunt quos agitat spiritus hujus mundi, spiritus vertiginis et erroris. Melius est tibi domum tuam augere moribus quam possessionibus; melius est cœlum implere quam horreum, et hæc facere potes et illa non omittere: veternosas autem vitiorum propagines, quæ ex quorumdam decessorum tuorum negligentia pullularunt, succide maturius, ne vitulamina quæ nunquam fructificant furcula novæ viscomis sua prædicant incrementa fac omnia comite consilio; non tamen credas omni spiritui, sed prius proba utrum ex Deo sit. Semper autem potius de ovem quam de præ deum tua, de Deo tantum et non de principum familiaritate confidas, quia maledictus

qui confidit in homine et juxta sententiam sapientis, Nomen Domini plurima fortitudo; scrientis autem vos ex continuo versuti hostis affultu graves molestias sustinere, ideoque nobis esse necessaria sacræ Scripturæ suffragia, cujus lectio frequens conatus hostiles evacuet atque turbines æstuantium tentationum quadam animæ serenitate tranquillet: propterea librum orium cum instantia repetitis, quam O unum ex quatuor appellatis. Scio quod sine temptatione vix hora dimidia claustralis vita transigitur. Unde et militia regularis arma spiritualia exigit, de quibus Apostolus ad Corinthios scribens dicit, Arma militiæ vestræ non carnalia sed pura Deo ad destructionem munitionum destruentes omnes altitudines extollentes se adversus scientiam Dei, captivantes omnem intellectum in obsequium Christi. Sacra itaque lectio vobis necessaria est, ipsa enim est mensa tabernaculi, quæ ad Aquilonem unde omne malum panditur posita est, quod Psalmista insinuans dicit: Posuisti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me de mensa hac et spiritualibus armis loquitur. Isaias, Ratione, inquit, mensam contemplaris in specula, surgite principes et arripite clipeum: sacra lectio cibus est quia teste Veritate Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei: per hunc cibum speramus et vivimus; Verba, inquit Dominus, quæ ego loquor, spiritus et vita sunt teste certæ solo sacri eloquii testimonio Christi contra omnes diaboli tentationes usus est in deserto. Si ergo consistant adversus vos çastra, scuto bonæ voluntatis armate vos et gladio spiritus quod est verbum Dei: si infirmata sunt genua, si dissolutæ manus, si moti pedes aut effusi sunt gressus, confidite quod verbo Dei cœli firmati sunt: si ad ignitas compunctiones et arcanas cordis nubilationes, refrigescit anima vel

torpescit, si obdurescit ad lacrimas, si cœlum æneum factum est ei, ut ros spiritualis aut pluvia super monte Gelboe non descendat, vos sacræ Scripturæ curam impendite, mittet quia Dominus verbum suum et liquefaciet ea, mittet spiritum suum et fluent aquæ, immo fluent aromata illius, ut vestræ opinio sanctitatis odorem aromaticæ suavitatis offundat, meæ quidem exhortationis campus latissime patet, sed irruens occupationum necessitas ei succingens epistolam ad compendium, ad alia me extorquet.

EPISTOLA CCXLVIII.

Viro venerabili et amico in Christo S. priori C. Petrus Blesensis Arch. Lon. salutem.

Rogastis me ut in scriptis redigerem quid significent illæ antiphonæ, quæ imminente Christi nativitate, sc. magnificat, quadam speciali prærogativa cantantur, ut O sapientia! O Adonay! et similes. Ego autem vobis viva voce respondi, me a magnis doctoribus didicisse, quod prædictæ Antiphonæ, quasi voces patriarcharum et prophetarum erant, desiderantium et petentium ut Deus adventum suum accelerans eos de potestate inimici et de angustia carcerali eriperet. Verum petitioni vestræ satisfacere non poteram nisi responsum, quod vobis verbo feceram, sanctorum patrum auctoritatibus confirmarem. Quod ergo sine fictione didici, sine invidia vobis communico. Lacrimosa vox cujusdam desiderantis adventum Domini erat, Putas durabo, putas videbo, putas inveniet me hic illa nativitas? Unde et super versiculum illum, Expectans expectavi Dominum et intendit mihi et exaudivit preces meas, legitur quod antiqui patres incarnationem Christi suis precibus meruerunt. Isaias

Domine utinam dirumperes cœlos atque descenderes, et subjungit. Dirupisti et descendisti, et David, Inclina cœlos et descendas. Dicit et auctoritas, quia merita sanctorum patrum Dominum de cœlo traxerunt. Dominus quidem propter duritiem et incredulitatem quorundam distulerat Christum suum: superbis enim resistit Deus et humiles gratanter exaudivit. Præterea super versiculum illum, Respexit in orationem pauperum et non sprevit preces eorum: verba hæc expositoris sunt; hic loquitur in persona fidelium qui humilitatis spiritu pleni orabant ut Christus veniret. Item super versiculum, Usque quo, Domine, oblivisceris me in finem? dicitur quod hic prius exponitur in persona antiquorum patrum in adventum Christi expectantium et desiderantium. Denique, sicut in libro Regum legimus, Rex Salomon dedit Reginæ Saba quicquid petiit, et alia quæ non petiit, quia Christus ecclesiæ suæ donat non solum ea quæ petit, sed etiam quæ petere non præsumit. Item Origenes super Cantica Canticorum in persona ecclesiæ loquens dicit, Quousque sponsus mittit mihi oscula per Moysen et Prophetas, veniat ille, osculetur me osculo oris sui, et pater sponsam exaudivit eique filium suum misit. Item super versiculum Isaiæ, Confitebor tibi, Domine, quoniam exaudisti me, legimus quod priores justi auxilium Christi devote implorabant. Non igitur sine causa, sed alto Dei consilio institutum est, ut desideria antiquorum de primo adventu Christi, quem puris affectibus et singultibus crebris ignitisque devotionibus ac suspiriis expectabant et petebant tam celebri cantu, privilegiato applausu in ecclesia recitentur; quatinus nos veterum patrum muniti præsidiis et eruditi exemplis eum in secundo adventu ita recipiamus in nos venientem, ne in tertio adventu eundem timeamus contra

nos venientem. In primo enim adventu venit humilis; in secundo venit in nos desiderabilis et prædulcis; sicut veritas in evangelio testatur de illo: Qui diligit sermones Dei, Pater inquit, meus diliget eum, et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Venit in multos qui eum receptum turpitudine suæ iniquitatis ejiciunt. Scriptum est autem quod tria ejiciunt hospitem de domo suo, litigiosa mulier et hæc est concupiscentia carnis, stillicidium quod de excelso stillat et inferius cadit, hoc est superbia quæ de cœlo corruit, et fumus qui est concupiscentia oculorum, quæ carnis oculos excæcat. Legimus autem quod turpius ejicitur quod non admittitur hospes, hoc est de primo et secundo adventu: de tertio autem scriptum est Homo est et quis videbit eum? Quis poterit stare cum igne devorante, aut quis stabit cum ardoribus sempiternis? Ignis enim ante eum præcedet et inflammabit in circuitu inimicos ejus, vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur. Per querulas voces antiquorum patrum ac per eorum preces et merita dicuntur ipsi primum obtinuisse Christi adventum, videtur tamen quamplurimis incarnationem redemptoris non hominum meritis sed soli Dei gratiæ ascribendam. Unde in epistola ad Romanos super locum illum qui factus est ei ex semine David, dicit auctoritas quod apostolus maluit dicere Christum factum esse ex semine David, qui circumcisus fuerat, quam de semine Abrahæ justi; ut non pro merito, sed per gratiam Dei natus de virgine crederetur: Haymo, Deus multa facere potest quæ nemo peteret vel intelligeret, ut quod Deus fieret homo aut quod mortem pro homine pateretur. Item super illud verbum Isaiæ, Filius datus est nobis, subjungit auctoritas datus est nobis a Deo sola gratia. Solet autem scrupulosus quærere

utrum incarnationem Christi beata virgo meruit quod per illam meruimus auctorem vitæ suscipere Dominum nostrum Jesum Christum, quod sic intelligendum est per quam meruimus suscipere, id est per cujus meritum suscepimus auctorem vitæ: nam quod concessit annunciationi Angelicæ, videtur se matrem Domini fieri meruisse, et insuper oravit ut pareret Dominus et promissio Angeli impleretur, dicens: Fiat mihi secundum verbum tuum. Oravit autem pie et pro se atque ad salutem et perseveranter quod in ipsa concepit. Est autem in Theologia regula generalis et irrefragile argumentum, quod si justus petit aliquid a Deo pie et pro se atque ad salutem et perseveranter, exaudiri meretur; secure autem dicimus eam meruisse quod ex ea Dominus nasceretur. Est tamen meritum tripliciter dictum s. pro causa quod meritum justitia est quare salvetur: dicitur etiam pro exigentia; exigebat enim miseria nostra, ut misericors Deus, qui laborem et dolorem considerat, culpam nostram sua passione deleret: unde scriptum est: Felix culpa Adæ quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem: dicitur etiam meritum pro dignitate sicut quum dicitur virginem meruisse quod de carne sua Dei filium generaret: propter hoc enim præfigurata est signis et oraculis patriarcharum, a prophetis præoptata et prænunciata, officiosissime ab Angelo salutata, consecrata virtute Spiritus sancti et in ejus visitatione multiplici divinis muneribus uberantissime prædotata. Nimirum oportebat virginem esse sanctam, quæ peritura erat, sanctum sanctorum, quia sicut inter cætera membra solus oculus perceptibilis est luminis, sic sola virgo inter omnes mulieres inventa est, quæ in corpore suo clauderet divinæ magnificentiam majestatis: nam testimonio Apostoli plenitudo divi-

nitatis in eo corporaliter habitavit. Proinde dignissime pertinet ad beatam virginem illa octo antiphonarum novissima, O virgo virginum! Unde loquens ad filias Jerusalem id est Angelicas virtutes et animas sanctas filiæ inquit Jerusalem, quid admiramini? divinum est ministerium quod cernitis; vere divinum ministerium absconditum a sæculis, et quod Deus revelavit in tempore opportuno, id est quando venit plenitudo temporis in quo misit Deus filium suum. De hoc mysterio sive sacramento loquens Apostolus dicit, Magnum est hoc pietatis sacramentum absconditum a sæculis, manifestatum in carne, justificatum in spiritu, revelatum angelis, creditum mundo, assumptum in gloria. Istarum igitur cantus antiphonarum est tanquam quædam vox præconia et nostrarum excitativa mentium, ut quasi quoddam Dominicæ nativitatis invitatorium præcinamus, ac secundum multitudinem dolorum in cordibus nostris consolationes Dei lætificent animas afflictorum et qui fuimus in tenebris occurramus salvatori nostro dicentes, Benedictus qui venit in nomine Domini: Deus Dominus et illuxit nobis: ideo in prima antiphona O Sapientia postulat devotio Antiquorum ut veniat sapientia Dei ad eos, et doceat ipsos viam prudentiæ. In secunda vocant Adonay, id est Dominum nostrum ignem qui Moysi apparuit in igne, missurus eum pro redemptione Israel, ut ipse nunc veniat et redimat eos. In tertia invocant eum qui est radix Jesse id est Christum, de quo facta est promissio in figura Isaac patri ejus Abrahæ et in figura Salomonis patri ejus David filio Jesse. In quarta humiliter orant ut Christus qui aperit et nemo claudit, qui salvat et nemo condemnat, veniat et eos de carcere exterioribus inferni deducat. In quinta clamant ad filium Dei, qui est splendor lucis eternæ

et Sol justitiæ, ut veniat et illuminet sedentes in interioribus et in umbra mortis. In sexta sub persona gentilis populi affectuose clamant et rogant, ut duos populos quasi duos parietes in uno lapide angulari convenire et eos salvare dignetur. In septima humili jubilatione supplicant, ut qui a Deo patre per Isaiam vocatus est Emmanuel, id est nobiscum Dominus, tamquam rex noster et legifer nobis a Deo missus veniat et salvet nos. Denique quia plerique illorum Deo inspirante prænoverant quod salutis humanæ mysterium per filium virginis impleretur, octavam antiphonam, quam ex certa causa incidenter præmisimus, ad virginem virginum dirigunt, ut ipsa virtutibus cœli et sanctis animabus annunciet divinæ sapientiæ salutare mysterium.

Hæc de canticis veterum et antiphonis vespertinis, quæ Nativitatem Domini antecedunt, succincta brevitate transcurri, nec propter hoc omisi vel distuli, quin scriberem et cantarem quæ ad honorem Dei et ecclesiæ atque edificationem populi Christi pertinere credebam. Scio quod longe dulcius et fructuosius est cogitare et scribere quæ operantur ad salutem animæ, quam ea quibus venamur pompam mundi et gloriam sæcularem. Est autem inter hæc duo quoddam medium, ut scribentes reverenter Deum habeamus præ oculis, atque populum Christianum ad edificationem animæ salutaribus monitis instruamus. Ea propter juxta sacram Scripturam, et hæc oportet facere et illa non omittere, etenim quum non habeam vasa aurea vel argentea vel lapides pretiosos, quos offeram in opus tabernaculi, duo tamen minuta offero cum paupere vidua, honorem Deo et edificationem populo Christiano. Nec enim in Dei facie vacuus apparere præsumo cantico; novum canticum cum modernis cantaverunt veteres canticum modo vetus,

Christum scilicet incarnandum. Cantamus et nos eundem cantum, sed novum; quem enim cantabant incarnandum, nos canimus incarnatum. Scriptum est enim, Et qui præibant et qui sequebantur cantabant, Osanna in excelsis! Umbra veterum nobis in lucem conversa est, figura in veritatem, spes in certitudinem, promissio in plenariam hæreditatis possessionem. Si arguendus, imo quia multipliciter arguendus sum, et de canticis et de rhythmis culpam meæ levitatis agnoscens, me ipsum reprehendo; vos quæso, qui spirituales estis, corripite hujusmodi levitatem in spiritu lenitatis. Humanis tamen vocibus et musicis instrumentis prophetæ usi sunt, metriceque scripserunt: metra enim et cantica hominum corda fortius movent et ubi sermo communis inutilis est, exquisita sententia verbis vestita elegantibus quandoque efficaciter edificat ad salutem. Habebam pro amore vestro in votis de oneribus, quæ Isaias proponit et disponit octo excipere et eadem octo beatitudinis quadam proportione quasi contraria mutuo coaptare. Ulterius etiam proficiscens fixeram in animo meo octo antiphonas, quæ incipiunt per O! quasi octo vias ad octo beatitudines, quasi osculo et consensu prædulcissimo counire, atque per Christum virgam exactoris et jugum oneris ejus offerre sicut in die Madian. Christus enim panis ille est subcinerosus in figura Gedeonis subvertit castra Madian. Ipse quidem sub cinere nostræ mortalitatis in clibano crucis tortus et coctus est, sed reservatus est ille panis, qui de cœlo descendit per gloriam resurrectionis, per quam a carne sua cinerem passibilitatis excussit, quumque voluntas hæc in corde ferventius estuaret, dictum est mihi a quodam magno et prudentissimo viro se vidisse et legisse tractatum quendam Magistri Acardi de sancto Victore super octo Esaiæ oneribus,

et ibi per preces et desideria antiquorum auferebantur onera et octo beatitudines succedebant. Ego autem in ea veneratione et reverentia, quam Statius in fine Thebaidos exhibet Virgilio, Magistro Acardo defero dicens animæ meæ,

> Non tu divinum exæquare Æneida tenta,
> Sed longe sequere et vestigia semper adora.

EPISTOLA CCXLIX.

In Codice Harleiano, [3672,] inter epistolam 15 [Vocavit te, &c.] et 16, interveniunt hæc quæ sequuntur.

Hæc epistola continuatur cum præscripta et non habet rubricam nec etiam numerum epistolarum.

Non te lusisse pudeat, sed ludum non incidere: et qui lusisti temere ad vitæ frugem regere magistra morum doceat te ratio, ut dignius pontificio divini dono munere ad laudem Christi nominis fungaris sacerdotio. Sis pius, justus, sobrius, prudens, pudicus, humilis, in lege Dei docilis, et non sis arbor sterilis. Tuo te regas aptius officio, et pulso procul vitio mundus a labe criminis, ut mundus mundæ virginis ministres in altario. Ministros immunditiæ a te repellas longius, bonorum vitam fortius pravus depravat socius, et afficit infamiæ dispendio: sic trahit præsumptio a convictu similium. Prælati vita vilium vilescit contubernio. Pius protector pauperum omni petenti tribue, malos potenter argue, manusque sacras ablue a sordidorum muneris contagio. Nullus te palpet præmio, quæsita gratis gratia largire beneficia sed dignis beneficio. Non des ministris scelerum, non tua sed ecclesiæ, sub pietatis specie, non abutaris impie commisso tibi pauperum suffragio. Nil a te

ferat histrio, et tibi non allicias infames amicitias de Christi patrimonio. Caute dispone Domini pauca, sed vera loquere; verba confirmes opere, quia non decet temere os sacerdotis pollui mendacio. Prudentium consilio te frui non displiceat, nec sinistræ moveat salubris exhortatio. Teneris ut abstineas ab omni mala specie; sub fræno temperantiæ magistra pudicitiæ sobrietate floreas. Non vario vagoque desiderio declines ad illecebras sed cæcæ mentis tenebras purga virtutis radio.

INDEX INITIALIS

EPISTOLARUM PETRI BLESENSIS

SECUNDUM ORDINEM ALPHABETICUM.

Catalogus codicum impressorum et manuscriptorum, quibus ita usus sum, ut omnes epistolas quæ in illis occurrunt, in hoc libro me edidisse satis sciam.

Præcipuum mihi subsidium in edendis Petri Blesensis epistolis fuerunt libri tres Msti quorum unus in Novo Collegio, Oxoniensi, alii in bibliotheca Collegii Sidnæo-Sussexiani Cantabrigiensis servantur. Hi duo in Catalogo Mstorum Angliæ, et Hiberniæ signantur Δ, 5, 7. et Δ, 5, 13. Horum priorem totum perlegi; nec tamen adeo antiquus est, nam ex quo exscriptus fuit e codice Dunelmensi, qui jam, quod vereor, deperiit, vix ducenti anni præterierunt. Alter, qui siglum habet Δ, 5, 13, seculi decimi quarti vel quinti ineuntis est, et eo magis estimandus est quia epistolas illas fere omnes continet, quas Goussainville, quasi nullius essent auctoritatis, rejecit. Isti codices, in hoc Catalogo, 33 et 34 numerati sunt.

1. Edit. princ. s. an. et l.
2. Edit. Merlini, 1519.
3. Edit. Bus. 4to. Mog. 1600.
4. Edit. Goussainville, Paris, fol. 1667.

5. MS. Bibl. publ. Cantab. I i, 6. 27.
6. MS. aulæ Graianæ Lond.
7. MS. Lambeth.
8. MS. Bibl. reg. Paris, 2604.
9. MS. Mus. Brit. Reg. 15 B iv.
10. MS. Mus. Brit. Reg. 14 C iv.
11. MS. Mus. Brit. Reg. 8 F XVII.
12. MS. Mus. Brit. Harl. 3709.
13. MS. Mus. Brit. Harl. 3672.
14. MS. Mus. Brit. Harl. 3684.
15. MS. Mus. Brit. Cott. Vesp. E XI.
16. MS. Mus. Brit. Burn. 303.
17. MS. Mus. Brit. Arun. 227.
18. MS. Coll. Oriel. Oxon.
19. MS. Coll. Exon. Oxon.
20 et 21. MS. Coll. Novi Oxon. 127, et Mus. Brit. Reg. 10 A XVIII, nam ordo illorum codicum idem est, nisi quod codex Regius post epist. 139 imperfectus est.
22. MS. Bibl. Bodl. 426 [2327 in Catal. Om. MSS. Ang.]
23. MS. Bibl. Bodl. 759 [2671].
24. MS. Bibl. Bodl. 570 [2017].
25. MS. Bibl. Bodl. 303 [2089].
26. MS. Bibl. Bodl. Laud. 650 [643].
27. MS. Bibl. Municip. Atrebatensis.
28. MS. C. C. C. Cantab. 425.
29. MS. C. C. C. Cantab. 366.
30. MS. Coll. S. Trin. Cantab. B. 1. 18.
31. MS. Bibl. publ. Cantab. Ff. 5. 46.
32. MS. C. C. C. Cantab. 266.
33. MS. Coll. Sidneo-Suss. Cantab. Δ, 5, 7.
34. MS. Coll. Sidneo-Suss. Cantab. Δ, 5, 13.

Præter hos codices alii numero fere triginta in Bibliotheca Regia Parisiensi servantur, quorum ma-

jorem partem inspexi. At in his, ut puto, insunt tria aut quatuor epistolarum fragmenta, quæ in hac editione frustra requiras. Quod si postea pro certo comperero, ea in Appendice una cum epistola Bedæ inedita, necnon cum aliis paucis quæ in manus meas sero devenerunt, in lucem dare non omittam.

Epistolæ 1—188 [*err. typ. pro* 183] eædem sunt quæ in editione Goussainville insunt: cæteræ aliunde sunt additæ, videlicet 188 usque ad 213, in antiquis editionibus repertæ, in edit. Gouss. omissæ: nunc inter epistolas genuinas testimonio codicis Sidn.-Suss. locum vindicant. Omnes quæ postea sequuntur, 214 usque ad 249, [excepta 224 quæ a Bouquet edita est, vol. xvii. p. 473,] ex codd. Mstis nunc primum sunt editæ. Inter has novas epistolas, multæ sunt adeo mala scriptura deformatæ et etiam corruptæ ut vix legi possint. Quarum unam No. 244, quæ in codice Collegii Novi Oxoniensis inest, mihi prorsus obscuram, aliis emaculandam invitus relinquo.

PETRI BLESENSIS

ARCHIDIACONI BATHONIENSIS

OPUSCULA.

FRAGMENTUM

EPISTOLÆ DE SILENTIO SERVANDO.

Silentium teneas; quia, secundum Isidorum, custos est omnium virtutum. Quum tibi licet loqui; magis elige silere; si vis pacem cordis habere. Quum de bueris loqui; in mansuetudine præpara animum tuum, ne cum impetu loquaris. Non sis promptus ad loquendum: sed multum custodi, cui, et quid, et de quo, quomodo, ubi, et quando loquaris. Cave omnibus modis, ne sis alicui scandalum, vel occasio scandali. Cave ne in ira cujusdam dicta vel facta reprehendas. Cave ne consilium bonum despicias: et sensui tuo nunquam multum credas. Reprime iram in quantum potes: ne aliquando appareat in vultu, in moribus, in verbis. Noli de absentibus loqui etiam bona: quia de facili intermiscent se mala. Reputa et minus scientiam, minusque bonum. Non des consilium priusquam requiratur. Non eas ad consilium, nisi vocatus. Si quis de aliquo malum dixerit, de facili non credas ei. Non libenter audias, quia ex hoc crescit tibi caritas. Oculos vagos non habeas. Caput et alia membra a levi motu custodias. Prælatis tuis adquiescas: et in ordinationibus suis, quæ non attendunt dissolutionem, eis non resistas. Labora totis viribus, custodire cor tuum. Voluntatem tuam voluntatibus aliorum subjice. In mente tua diem judicii revolve, pœnas inferni, passionem Christi,

gaudia cœli. Stude omnia opera tua coram Deo facere, et ad ipsum referre. De ordinatione et dispositione quæ ad te non spectant, ne temere discutias. Privatum amorem a te repellas. Et studeas te benignum et obsequiosum in omnibus exhibere, &c.

DE HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIONE ACCELERANDA.

Carissimis sociis et amicis Guid. et Gol. P. Bles. Bathon. archid. salutem.

Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, et plorabo interfectos populi mei? Utinam in fletum totus effluam, et pascatur lacrymarum solatio dolor meus; deducant oculi mei lacrymas: deficiat in dolore vita mea: quia vox lamentationis audita est de Sion, vastati sumus, et confusi vehementer. Cecidit corona capitis nostri, et in luctum conversus est chorus noster. Quicquid adversus Jerusalem, et regnum ejus, multis sæculorum curriculis prophetæ comminando prædixerant, dies una lugubris, et infelix, dies caliginosa, et tenebrosior omni nocte, complevit. De hac damnatissima die credo certum et expressum Ezechielis oraculum præcessisse: Fili hominis, scribe tibi nomen diei hujus, in qua confirmatus est rex Babylonis adversus Jerusalem. Hodie, sicut audivimus, sic accidit in civitate Domini virtutum. Sola sedet, imo solitudo facta est civitas plena populis, domina gentium, princeps provinciarum facta est sub tributo. Omnes portæ ejus destructæ, sacerdotes ejus gladio ceciderunt. Juvenes eorum, et virgines eorum in captivitatem dati sunt, et pulchritudo eorum in manus inimici. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus, abstulit

Dominus omnes magnificos de medio civitatis, destruxit in furore suo omnes munitiones filiæ Juda, repulit altare suum, maledixit sanctificationi suæ. Et quid Threnos Jeremiæ revolvo? totus Jeremias non sufficeret faciem miseriæ præsentis exprimere. Ut tamen lamentabilem rei eventum verbo ejusdem prophetæ concludam, complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ, inebriavit sagittas suas sanguine. Et juxta verbum Isaiæ, Completa est malitia tua, Jerusalem; bibisti de manu Domini calicem iræ ejus usque ad fundum, calicem soporis bibisti, et potasti usque ad fæces. O bone Jesu, O benigne, O amabilis, O desiderabilis, O suavis, O dulcis, O amor Deus, O caritas Deus, ubi sunt misericordiæ tuæ antiquæ? Quomodo oblitus es miserationum tuarum? Quomodo nobis versus es in crudelem? Multitudo viscerum tuorum, et miserationum tuarum continuerunt se super nos, vigilavit jugum iniquitatum nostrarum in manibus tuis. Signasti quasi in sacculo delicta nostra, et quum eorum fuissemus obliti, nonne hæc condita fuerunt apud te, et signata in thesauris tuis? Ideo repulisti nos, et confudisti nos: dedisti servos tuos tanquam oves escarum, et in populis dispersisti nos. Qui factus eras nobis a Deo non solum sapientia, sed justitia, et sanctificatio et redemptio, jam non sanctificator, aut redemptor, sed mortificator, et peremptor effectus es. Ut quid, Domine, recessisti longe, despicis in opportunitatibus, in tribulatione? Miserere nostri, Domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Exurge, quare obdormis, Domine? Nunquid oblivisceris misereri, Deus, aut continebis in ira misericordias tuas? Nunquid abscindes misericordiam tuam, aut non appones, ut complacitior sis adhuc? Peccavimus cum patribus nostris, inique egimus,

nostram non diffitemur malitiam, atque miseriam; tuam nihilominus justitiam et misericordiam confitemur. Maledictum, et mendacium, homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc in terra lugentes, obsecramus victricem manum tuam, ut sis memor nostri in beneplacito populi tui, vincant misericordiæ tuæ miserias nostras, et non miseriæ nostræ misericordias tuas, vincat sapientia tua malitiam nostram. Et tu, Domine miserator, et misericors, respice in faciem testamenti tui, respice in hæreditatem, quam acquisivisti in sanguine tuo, et ne repellas in finem. Etsi olim repuleris tabernaculum in Silo, et dederis Synagogæ libellum repudii, non tamen repelles ecclesiam tuam: confidat in ea cor viri sui. Nullum præter te amatorem sequuta est. Hoc apostoli, hoc martyres, hoc alii tuæ scholæ discipuli, hoc omnes fratres tui sciunt: fratres tuos dico, tui nominis professores. Ex parte sponsæ tuæ terram illam vendicas, quam nunc inimici tuæ crucis, tuique blasphematores nominis invaserunt: per hanc facti estis duo in carne una. Ut de patre tuo taceam, qui tibi dedit gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ; certe mater tua de stirpe regis David lineali computatione descendit. Jure igitur materno terra illa tua est: si tamen sustines, quod tua sit, et non eorum potius, qui oderunt te gratis. Scimus, quia peccatis nostris offensus es, sed in opprobrium, quæso, nominis tui tuam non convertas offensam. Doctrina tua est, alii ne dederis honorem tuum. Et si spiritus habentis potestatem supervenerit, locum tuum ne deseras: ut minus sapiens dico, sed forte non ad insipientiam tibi. Mihi licet peccatori videtur consiliosius, ut deleas omnes peccatores a facie terræ, quam sustineas filios perditionis nobis in tui nominis contu-

meliam superbe et procaciter insultare in medio populi tui. Proverbium vulgare est: Male ulciscitur dedecus sibi illatum, qui amputat nasum suum. Non sic puniat, quæso, Dominus servum suum impium, ut in pœnam servi se humiliet, et magnificet inimicum. Convertere igitur aliquantulum, et deprecabilis esto super servos tuos: cogita, ut complacitior sis adhuc. Non des hæreditatem in opprobrium, et in conculcationem vineam, quam plantavit dextera tua. Peccavimus, sed corde contrito et humiliato post iracundiam misericordiam imploramus. Ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est, introeat in conspectu tuo. Sufficit populo tuo, si in terra illa, quæ tuo, et servorum tuorum sanguine rubricata est, tui gloria nominis celebris habeatur. Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam, ne forte dicant in gentibus, ubi est Deus eorum? ne superbiant hostes, et dicant: Manus nostra excelsa, et non Dominus fecit hæc omnia. Quiescat ira tua, Domine: et manus tua, quæ nos percussit, ipsa nos sanet. Exurge, exurge de pulvere captiva filia Sion, quæ recepisti de manu Domini duplicia. Consurge, misera Jerusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ ejus. Quantum glorificasti te, et in deliciis fuisti, tantum sunt tibi data tormenta, et luctus. Sicut cisterna frigidam aquam suam facit, sic frigidam feceras iniquitatem tuam. Ille ergo, cui cogitatio hominis confitetur, de quo scriptum est quod explorat Jerusalem in lucernis, omnes tuas malitias numeravit. Ipse tamen tanquam homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones, diu dissimulavit, et tacuit, et secundum divitias magnificentiæ suavitatis suæ multis annis ad pœnitentiam expectavit. Frequenter exigentibus meritis tuis acuisset ut fulgur gladium suum, et arripuisset contra te judicium manus ejus: sed angeli

pacis amare flebant, et in te dignos fructus pœnitentiæ expectantes divinæ animadversionis inducias impetrabant. Quibus tamen verbum, quod in Jeremia legitur, sæpissime proponebat: Circuite vias Jerusalem, et aspicite, considerate, et quærite in plateis ejus, an inveniatis virum facientem judicium, et quærentem fidem, et propitius ero eis. Quid de rege tuo dicerem, nisi quod Ecclesiasticus dicit: Rex insipiens perdet populum suum, regnumque de gente in gentem transferetur propter injustitias, et diversos dolos. Et in eodem: Secundum judicem populi sic et ministri ejus. Et qualis est rector civitatis, tales sunt habitantes in ea. Convertere igitur ad cor, Jerusalem, et ad Dominum Deum tuum revertere. Quid scis, si et ipse convertatur, et relinquat post se benedictionem? dulcis est enim, et misericors, et præstabilis super malitia. Non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat. Ipse enim est, qui per Zachariam dicit: Revertar ad Jerusalem in misericordiis. Adhuc affluent civitates meæ bonis. Consolabitur Dominus Sion, et eliget adhuc Jerusalem. Et per Isaiam miserias tuas paterna consolatione demulcens: Induere, inquit, vestimentis gloriæ tuæ, captiva filia Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ, Jerusalem civitas sancta. Et post pauca subjungit: Ad punctum in modico dereliqui te, et in miserationibus meis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, et in misericordia sempiterna misertus sum tui. Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. Muri tui in oculis meis semper. Utere ergo Jeremiæ consilio, et lava cor tuum a malitia. Jerusalem, accipe arma pœnitentiæ.

Scio enim, quod si placatus fuerit tibi Dominus juxta verbum Isaiæ, consolabitur Sion, et ponet desertum ejus quasi delicias, et solitudinem ejus quasi hortum Domini; gaudium, et lætitia invenientur in ea, gratiarum actio, et vox laudis. Sane præter consolatoria prophetarum mihi secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo spes desideratissimæ consolationis arriserat ex eo, quod principes, et magnates terræ, signum crucis nuper acceperant; privilegio siquidem Petri apostoli, et auctoritate Ecclesiæ generali proposuerat Dominus in hoc signo verbum reconciliationis, ut viæ Hierosolymitanæ assumptio esset pœnitentia consummata, et sufficiens satisfactio de commissis. Mysterium itaque crucis nobis in introitum sanctorum, sicut apostolus dicit, in sanguine Christi novam initiaverat viam: nos quoque educebat Dominus in viam rectam, ut iremus in civitatem habitationis. Sed nolentes ambulare super semitas justitiæ, elegimus fallacium viarum tortuosos anfractus. Quique terrigenæ, et filii hominum, quare quæritis divortia viarum, quum vobis offeratur viæ, et vitæ æternæ compendium? Dirigit vos Dominus in viam pacis, et salutis, et vos viam dissensionis, et mortis eligitis. Omnes siquidem viæ Domini pulcræ, et omnes semitæ ejus pacificæ; quas qui declinaverint, et in via peccatorum steterint, vereor, ne sit via hæc illorum scandalum ipsis, et ne illis accidat quod dicitur per Psalmistam: Contritio, et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt. Sunt viæ, sicut Sapiens dicit, quæ videntur homini rectæ, et novissima earum ducunt ad profundum inferni. Sicut alibi scriptum est, Viæ peccatorum complanatæ lapidibus, sed in fine earum tenebræ, et pœnæ. Universæ viæ Domini misericordia et veritas: de quibus ipse dicit: Israel si in viis meis ambulasset, pro nihilo forsitan inimicos ejus humi-

liassem. Mansuetudinem quærimus, et non bella, quia dissipat gentes, quæ bella volunt, et dirigit Dominus mansuetos in salutem. Ipse prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum, ut cantabiles nobis sint justificationes ejus in loco peregrinationis nostræ, ut simus immaculati in via, ut laudemus Dominum in viis Domini, quia magna est gloria Domini. O quam beatus est, qui dicere potest: Deus, qui præcinxisti me virtute, et posuisti immaculatam viam meam. Hoc non cogitant filii Adam, qui oblatam sibi gratiam respuentes, et constituentes se indignos regno Dei, pro regno transitorio pugnant, et abjecto divinæ miserationis remedio pro quæstu litigant temporali; justoque Dei judicio, qui pacem habere ad Christum noluerunt, apud se pacem habere non possunt. Posuisti me, inquit, contrarium tibi, et factus sum mihimetipsi gravis. Videns equidem inimicus inæstimabile lucrum Christi, et incomparabilem proventum Christianæ messis, quadam quasi nova virtute crucis consurgere, superseminavit zizania, suamque malitiam ad omnes versutias circumducens bonum saluberrimæ viæ tentatione multiplici conatur extinguere. Scriptum est enim: Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia et timore, et præpara animam tuam ad tentationem. Sic Pharao in exitu Israel de Ægypto truculentius sævit, et Satanas ab homine quem tenuerat ab infantia, exiturus, eundem gravius in egressu discerpit. Expressa similitudinis forma, in his, qui sanctæ peregrinationis arripuere propositum, grassantur acerbius, et sunt novissima eorum pejora prioribus. Concepimus, et quasi parturivimus, dicit Isaias, et spiritum salutis in terra non fecimus. Servitium illius elegerant, cui servire regnare est: sed ad vomitum revertentes suam spiritualem Jericho ædificant, quam in crucis professione destruxerant. Inter ipsas saluberrimi voti

primitias suæ peregrinationis inducias statuerunt: non attendentes jacturam temporis salutis esse dispendium; et quia Dilatio magna ruina est. Apostolus dicit Jerusalem, quæ est mater nostra. Si mater est, ubi sunt ejus filii? Sane, qui matrem suam dehonestari, conculcari, et prostitui sustinent, non sunt filii sed privigni, immo quod magis est, notam ignominiosœ proditionis incurrunt, si matris suæ patrimonium, si sui hæreditatem Domini non defendunt. Christus est, qui dicit: Qui non est mecum, contra me est: et qui mecum non colligit, spargit. Campum, in quo Dominus occisus est, ubi sanguinis ejus effusionem non solum scripturarum lectio, sed petrarum scissio clamat, ejusdem occisores hodie possident, ut eis merito verbum illud divinæ indignationis aptetur: Occidistis insuper et possedistis. Clamavit sanguis Naboth, clamavit sanguis Abel ultionem de terra, et invenit ultorem. Clamat sanguis Christi auxilium, et non invenit adjutorem. Considerabam, inquit, ad dextram, et videbam, et non erat qui cognosceret me. Et per Isaiam: Circumspexi, et non erat auxiliator: quæsivi, et non erat, qui adjuvaret. Bone Jesu, ventus urens, ventus superbiæ levavit locustas. Quumque superbia eorum qui te oderunt, ascendat semper, non est, qui pro te ascendat ex adverso, qui zelum Phinees, et Mattathiæ arripiat. Vident infelices occupari, et destrui a filiis diffidentiæ terram, in qua steterunt pedes Domini. Audiunt prophanari sancta, fratres suos incarcerari, torqueri, occidi, et non moventur super contritione Joseph: quum ille filius perditionis, cujus nomine præsentem nolo epistolam funestare, omnes terræ illius munitiones jam obsederit, et ex parte magna possederit. Nostri cruce signati moras suæ peregrinationis variis occasionibus aucupantur: quasi

in partem illius nefarii conjurantes, et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. O quam longe est a salute, qui salutis suæ venatur inducias. O quam exiliter diligit, imo quam crudeliter odit Christum, qui honorem ejus impedit, et propositum publicæ justificationis evacuat. Gratia sit omnibus, dicit apostolus, qui amant Dominum nostrum Jesum Christum. Et idem: Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema, maranatha. Putas, quod non requirat Dominus, si est, qui diligat domum Jacob, et locum habitationis gloriæ suæ? propter hoc irritavit impius Deum: dixit enim in corde suo, Non requiret. Quanta, quæso, insania est, in tam anxiæ necessitatis articulo dilationes innectere, suam protelare salutem, Christi dissimulare injurias, permittere ut lupus in ovile desæviat, et tunc primo parare subsidium, quum oves devoraverit universas. Certe, qui opportunitatem deserit, opportunitas eum fugit. Filii hominum, usquequo gravi corde? quomodo estis ad salutaria pigri, ad vana, et caduca solliciti? Nunquid vinitores expectant, donec vindemia transeat; aut institores, donec nundinæ finiantur, aut messores, donec tempus messionis excurrat? Scriptum est: Maledictus, qui facit opus Dei negligenter. Sperabam quod refloruisset crux Christi, et quasi sanguine ejus iterum irrigata, et vivificata, fructum salutis, et gratiæ faceret tempestivum. Nunc autem, quod flens dico, inimici crucis Christi, qui debuerant esse filii, per avaritiam suam prætextu cujusdam collectæ damnabilis, primam voti sui fidem irritam faciunt: luxuriantes in cruce Domini, et quam olim prædicabant apostoli, Judæis quidem scandalum, gentibus vero stultitiam, hodie apud Crucifixi professores, in stultitiam, et scandalum converterunt. Væ homini, per quem scandalum venit, qui

scandalizaverit unum ex pusiillis istis: durum est, quod sequitur, duriore judicio se dignum constituit, qui tantam, et tam electam multitudinem scandalizare præsumit. De Juda legitur, quod accepta buccella introivit in eum Satanas; vereor ne signum crucis plerisque in subversionem animæ cedat, eo quod illud minus digne fortassis ad quæstum, vel ad apparentiam, vel ad gratificationem hominis usurparunt. Hoc signum positum fuit, et propositum in ruinam et in resurrectionem multorum. Nam ex eo sequitur Judæorum dejectio, et subjectio nationum. Unde quum propheta præmisisset de reprobatione Judaici populi, postea de gentium vocatione subjungit: Levate signum in nationes. Quidam signati sunt, sed non est signatum in eis lumen vultus tui Domine. Signum hoc, sicut video, datum est infidelibus, non fidelibus. Nam si in lapide adjutorii fundamentum voti sui firmassent, stabilitatem sancti propositi nullæ cupiditatum machinæ concussissent. Sic enim Paulus ad Timotheum scribens: Firmum, inquit, fundamentum Dei stat, hoc habens signaculum. Similiter ad Ephesios loquens: In Christo, inquit, signati estis Spiritu sancto, qui est pignus hæreditatis vestræ. Et ad Corinthios: Signaculum apostolatus mei vos estis in Christo. Adhuc dico, signati sunt, sed non ab eo, qui filium suum Jesum signavit, et misit. Nam si ab eo signati essent, super peccatis suis dolerent, et gemerent. Ipse est namque, qui præcipit signari Thau super frontes dolentium, et gementium. In quo signanter ostenditur, quod hoc signum non nisi in gementibus, et dolentibus pro peccatis suis suum sortitur effectum. Illudque plurimum notabile est, quod licet plurimi signum hujus peregrinationis accipiant, nunquam tamen signantur signo Thau, nisi divinæ jussionis arbitrio, et ministerio Angelo-

rum. Tu igitur, Domine Jesu, quem signavit Pater, fac mecum signum in bonum. Tu forma pulchritudinis, figura gloriæ, signaculum vitæ, signa cor meum lumine vultus tui, Deus cordis mei, et pars mea in æternum. Præcipuos siquidem, et maximos signatorum crebra exhortatione conveni, ut saperent, et intelligerent, ac novissima providentes saluberrimum pœnitentiæ propositum hilari devotione peragerent. Sed, ut verbo Jeremiæ utar, Ecce incircumcisæ aures eorum, et audire non possunt. Ecce verbum Domini factum est eis in proverbium, et non suscipiunt illud. Certe ille, qui primus dixerat ad Sion: Ecce adsum, et Jerusalem evangelistam, id est annuntiatorem pacis, et liberatorem terræ se crucis assumptione promiserat, conversus est in arcum pravum. Nec enim novit, nec noverunt cæteri divites magnum, et supereminens, et gloriosum, et supercœleste, et inæstimabile pœnitentiæ donum. Hæc est secunda tabula post naufragium, cœlorum scala, reconciliatio pacis, acquisitio vitæ, vitiorum abolitio, corporum custodia, medicina spirituum. Hæc est, de qua Salomon scribit: Medicinam creavit Deus hominibus, et stulti despiciunt eam. Porro nihil adeo deprimit, et suffocat pœnitentiæ fructum, sicut opum affluentia, et eminentia dignitatum. Quis enim magis indiget remedio pœnitentiæ, quam dives, qui semper pœnitenda committit, et de salute animarum vix aut nunquam cogitans, semper curam carnis in desideriis agit? Sterilem pascit, nec viduæ benefacit. Quumque licentiæ frena laxaverit, et in omnem impetum voluntatis, et in bonis deduxerit dies suos, in momento ad inferna descendit. Adde, quod Dominus terribilis in consiliis super filios hominum, pauperem jugiter examinat in purgatorio paupertatis. Divitem vero, quem ad supplicia reservat æterna, quasi aquam diffundit in omnes concu-

piscentias vitæ hujus, ut in omni suo stercore computrescat. Misereamur, inquit, impio, et non discet facere justitiam. Ideoque periculosior est in divitibus pœnitentiæ dilatio, quia præter moriendi genus publicum, frequenter est eis mortis occasio, gladius, aut venenum. Tanto itaque deberet esse paratior anima divitis, quanto periculosior, et multiplicior eidem imminet causa mortis. Ethicus dicit:

> Ad generum Cereris, sine cæde, et vulnere pauci
> Descendunt reges, et sicca morte tyranni.

Relege annales, et revolve historias, regesque paucos invenies, qui morte communi decesserint. In primis occurrit tibi rex Saul, rex Ela filius Baasa, quem occidit Zamri servus ejus, et regnavit pro eo. Sed et Zamri cum domo regia se succendit. Azael strangulavit regem Benadab, et eidem in regno successit. Rex Joas a duobus servis suis occisus est. Sellum filius Jabes percussit Zachariam regem Israel, et regnavit pro eo. Manahen filius Gadi percussit Sellum in Samaria, et regni gubernaculum occupavit. Filius Manahen a Phacee filio Romeliæ interfectus est. Ose vero filius Ela interfecit Phacee, et pro eo regnavit. Rex Amon a duobus servis, Rex Josias filius Amon a sagittariis, Joachim rex filius Josiæ a Nabuchodonosor interemptus est. Sedechias ab eodem orbatus est oculis, et tandem morte turpissima condemnatus. Si principum Romanorum gesta recenseas, quia forte onerosum est tibi audire de regibus Judæorum: incipe a Julio Cæsare, qui primus imperatoris nomen, et officium usurpavit, quem Brutus, et Cassius occiderunt. Cui Antonius volens succedere, occisus est a seipso. Claudius Cæsar a Caio Caligula, Caius a suis prætorianis, Otho manu propria, Vitellius aliena, Domitianus, qui beatum Joannem

damnavit, et in Pathmos insulam relegavit, a senatu damnatus est, et in palatiolo suo interfectus. Aurelius Commodus supra modum libidinosus, in domo Vestali strangulatus interiit. Hujus successorem Ælium Pertinacem Julianus occidit. Idem Julianus apud Pontem Milvium occisus est. Aurelius vero Antoninus ejus successor apud Ædissam gladio cecidit. Macer vero Macrinus succedens Antonino in tumultu militari animam gladio exhalavit. Marcus Aurelius huic successit, et cum matre sua gladio cecidit. Marco successit Alexander. Alexandro Maximus. Julianus Maximo. Juliano Gordianus, et istorum trium quilibet gladio vitam terminavit. Philippus, qui primus inter imperatores Christi fidem suscepit, cum Philippo filio suo, qui cum eo regnabat, a Decio fraudulenter cæsus interiit. Successorem ejus Decium cum filio suo, qui imperabat cum patre suo, barbari occiderunt. Huic Gallus, et filius Galli Volusianus successerunt, et ambo gladio ceciderunt. His successit Valerianus, qui beatum Sixtum et beatum Laurentium martyres fecit. Hic a Sapore Persarum rege captus, et perpetua servitute damnatus, morte vilissima diem suum clausit. Post hunc Quintillus imperator occisus est, Aurelius a Deo percussus, Probus militari tumultu interemptus, Varius Apri soceri sui fraude cæsus, Diocletianus ab imperiali dignitate depositus, Julianus apostata beati Mercurii lancea cœlitus interfectus est. Valens beati Ambrosii persequutor, a Gothis in casa, qua se meticulose absconderat, est combustus. Tales sunt exitus divitum, et magnatum. Unde Valerio Maximo teste, desiderabilior debet esse diviti certitudo mortis, quam inter varios, et terribiles vitæ casus pendere ad ambiguum imminentis exitii. Omissis igitur divitibus, quia sermo meus non capitur in

eis: convertar ad pauperes. Utinam voluntaria oris mei beneplacita faciat Dominus, ut sit Spiritus Domini super me ad evangelizandum pauperibus, et quæ tam mihi, quam eis expediunt ad salutem, parare velit in dulcedine sua pauperi Deus. Currant igitur pauperes, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Expectant eos Angeli, immo Dominus Angelorum. Nondum impleta est domus: adhuc expectantur, de quibus nuptiæ repleantur. Curramus, fratres, sed sic, ut apprehendamus. Redimamus tempus, quia dies mali sunt. Regnum cœlorum nobis offertur. Nolite confidere in principibus. Sequimini consilium Altissimi, nec principum consilia vos seducant. Reprobat Dominus consilia principum: consilium autem Domini manet in æternum. Operabitur in nobis velle, et perficere pro bona voluntate. Nec labor viæ nos deterreat: nam qui fingit laborem in præcepto, quietem et vitam æternam nobis præparat in labore. Mittimur a Domino, ut pro ipso legatione fungamur. Non detrectemus mandatum Domini cum Jona, ne in mare mergamur, et absorbeamur a ceto. Nemini, quæso, difficilis videatur hujus peregrinationis assumptio. Si fortis est animo patriam deserens a patria non recedit.

Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
Ut volucri, vacuo quidquid in orbe patet.

Abraham de terra, et de cognatione sua egreditur, ut in gentibus crescat. Jacob suæ terram nativitatis egrediens, et Jordanem in baculo transiens cum duabus turmis revertitur. Joseph, venditus a fratribus suis, Ægypto præficitur. Moyses a parentibus expositus, a filia Pharaonis in filium adoptatur. Rapiamus per violentiam cœlum: nam a diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur. Et quæ

major vis est, quam per pœnitentiam acquirere, quod nobis per naturam nostram, et per Dei justitiam denegatur? Faciant alii divitias, et non in judicio spolient viduas, et pauperes deprædentur. Nonne, quæso, isti ante oculos patris immolaturi sunt filium, quoties de substantia indigentium oblationem facient ante faciem patris pauperum, et judicis viduarum? Sane Deo abominabilis est oblatio de rapina, sicut ipse dicit: Ego Dominus diligens judicium, et odio habens rapinam in holocausto. Hinc est, quod griphes, haliæetus, vultur, et milvus, et cæteræ prædatoriæ aves, nunquam in sacrificio Domini acceptantur. Procedere non decebat ab injuriis, aut rapinis hujus peregrinationis initium. Salomon dicit: Initium viæ bonæ facere justitiam, accepta est autem Deo magis, quam immolare hostias. Vereor ne quandoque præda sint, quos nunc delectat violenta prædatio. Verbum Isaiæ est: Tu, qui prædaris, scito quia prædaberis. O pecuniæ amor, O tinea cordium, rubigo mentium, languor pessimus animarum, virtutum subversio, genimen vitiorum, vertens dilectionem in odium, et Dei gratiam in contemptum. Quomodo divitum corda excæcas? ut quanto amplius habeant, tanto minus habere se credant. Porro, cui Christus sufficit, nihil deficit, cui offertur portio in terra viventium, contemnenda est possessio terrenorum. Si dives indigentiam timet, pauper, quæso, non timeat. Scriptum est: Quod timet impius, accidet ei: et qui timet pruinam, veniet super eum nix. Ecce peccatores, et abundantes in sæculo, obtinuerunt divitias: et tamen de illis frequenter auditur: Divites eguerunt, et esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. Certe non est ignobilis apud Deum titulus paupertatis. Sola illa paupertas Deo displicet, quæ cum rancore, et murmure sustinetur,

sicut Sapiens dicit: Nequissima paupertas est in ore impii. Frequens experientia docet, quod non in pecuniis, nec in multitudine armatorum, nec in virtute pugnantium datur victoria Christi militibus, sed in virtute Domini virtutum. Dominus enim fortitudo plebis suæ est. Dominus fortis, Dominus potens in prælio, de quo scriptum est: Gloria virtutis eorum tu es. Utinam nunquam fuisset hæc pecunia, quæ nec felices exitus habitura est: et per quam mille animarum salus vel dilata est, vel ablata. Non est venalis Dominus, ut possit emi pecuniis, sed nos venales sumus, et venundati sub peccato. His equidem, qui pro Christi hæreditate laboraturi sunt, et nolunt hæreditari in terra, paratur æterna in cœlis hæreditas. Nam quum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini. Isti audituri sunt: Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: non dicetur, qui pecunias collegistis. Attendit Dominus, non quantum, sed ex quanto quis offerat. Nam sicut in Ecclesiastico legitur: Substantia hominis secundum cor ejus. Acceptior Domino fuit oblatio viduæ, quam magnatum. Unusquisque, ait Dominus, ex eo, quo abundavit, misit in gazophylacium. Hæc autem omnia quæ habuit, totum victum suum, misit in gazophylacium. Bonorum nostrorum non indiget Dominus, nec vincit in multitudine, sed in paucis. Quum a principibus sacerdotum, et a populo Judæorum Christus quæreretur ad mortem, et de emendis gladiis egeretur, voluit duobus gladiis contentos esse duodecim. Arma Alexandri, et Cæsaris hodie celebri opinione transcendit unicus ille gladius Petri, quo servi auriculam amputavit. Sicut quidam sapiens dicit: Bellorum eventus non est in numero, vel audacia robustorum, sed in ejus beneplacito, qui pro suæ voluntatis arbitrio universa disponit. Nunquid

filii Israel possederunt in gladio suo terram? Quomodo persequebatur unus mille, et duo fugabant decem millia? Nonne ideo, quia Dominus vendidit eos, et Dominus conclusit eos? Ille, qui in cœlis habitat, et humilia respicit, qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, qui abjecta elegit, ut fortia confundat, terram illam, quandoque per pedissequos provinciarum, quandoque per manum fœmineam a gravissimis exactorum persequutionibus liberavit. Unde verisimile nunc videtur, quod reprobatis magnatibus terræ, quibus Dominus titulos hujus peregrinationis obtulerat, viros famæ humilioris elegit, quibus in contumeliam potentum hujus vitæ triumphales eventus, totiusque negotii gloriam reservavit. Romanorum imperator, et rex Francorum, qui votum hujus viæ quandoque professi sunt, si in electa paucitate, et humilitate devota, non in multitudine gravi, et indisciplinata processissent, evacuassent exactoris jugum, et pacem in terra perpetuam confirmassent. Quod si principes nostri, forte prudentiæ altioris usi consilio, viam hanc tamdiu differre decreverant, quare, quæso, non elegerunt viros prudentes, et strenuos, qui præirent, qui victualia congregarent, qui tentarent pericula, qui pararent transitus, qui vires hostium explorarent? sane unusquisque abundat in sensu suo: sed sciant universi, et singuli, quod cujus via accepta est a Domino, et ipse diriget gressus ejus. Nam de tali scriptum est: Gressus hominis a Deo dirigetur, et viam ejus volet. Ille autem, qui est via, veritas, et vita, nostros signatos reducat ab errore, et invio, in viam veritatis et vitæ. Liberet terram, quam elegit in habitationem sibi: quam inhabitando quasi alterum cœlum fecit, quam suis miraculis illustravit, suis initiavit sacramentis, sua instituit prædicatione, suo tandem sanguine rubricavit. Quam beatæ

Resurrectionis, et Ascensionis suæ magnificentiam gloriosam, non solum toti mundo prætulit; sed per eam totum sibi mundum mirabiliter, et misericorditer acquisivit. Transeat, Jesu Christe, ira in gratiam, tempestas in auram, judicium in dispensationem, vexatio in refrigerium, percussio in medelam, licet sis Deus ultionum Dominus, tamen homo es, fraterque noster, et pater misericordiarum. Verba tua sunt: Ego occidam, et ego vivere faciam: percutiam, et sanabo. Da secundum divitias illius exuberantissimæ caritatis, in qua nos redemisti, ut post terribilia tuæ disciplinæ flagella, sub tua miseratione respiret populus acquisitionis. Moveat te gemitus compeditorum: aut juxta verbum Moysi, Ulciscere sanguinem servorum tuorum, et propitius esto terræ populi tui.

INSTRUCTIO FIDEI CATHOLICÆ AB ALEXANDRO III. PONTIFICE ROMANO, AD SOLDANUM ICONII MISSA.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Soldano Iconii veritatem agnoscere, et agnitam custodire.

Ex litteris tuis, et nunciorum tuorum fideli relatione cognovimus, quod in votis habeas ad Christum converti: quumque jam receperis, ut audivimus, Pentateuchum Moysi, prophetiam Isaiæ et Jeremiæ, Pauli etiam epistolas, atque Joannis evangelium et Matthæi, postulas tibi mitti virum aliquem orthodoxum, per quem in lege Christi, quasi vice nostra plenius instruaris. Nos autem petitioni tuæ plurimum in Domino commendabili grato concurrentes assensu, tales excellentiæ tuæ procurabimus destinare, qui apud te in doctrina sana, et salutaribus monitis, vices apostolicæ auctoritatis suppleant: quorum etiam mores

et merita ab honestate, et munditia eruditionis Evangelicæ non discordent. Quoniam vero nostræ fidei seriem et tenorem litteris tibi supplicas aperiri, nos tuis congratulantes desideriis illam sub quodam compendio, et quasi digito tenus intimamus. Illud igitur pie credas, et fideliter teneas, quod unus est Deus, sic tamen ut in assignatione Deitatis sit unitas in substantia et Trinitas in personis. Est enim Deus Pater, Deus Filius, et Deus Spiritus sanctus: sed Pater, et Filius, et Spiritus sanctus unum sunt. Est autem ea discretio in personis, ut nec Pater sit Filius, nec Filius sit Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus sit Pater aut Filius. Res quidem difficilis est intellectu, et aciem rationis humanæ transcendit, sed tanto elegantius habet fidei meritum, quanto difficilior est ad credendum. Porro licet nihil invenire possimus, quod expressam habeat unitatis, quæ in Deo est, et summæ Trinitatis imaginem, nec verba etiam inveniantur, quibus possimus de summa illa essentia digne loqui; quod possumus tamen facimus, et quasi balbutientes per verba rebus accommodata transitoriis rem tibi ineffabilem aperimus. Paulus apostolus dicit, quia invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus ejus et divinitas. Vide ergo mentem hominis, corpusque solare considera, et videbis qualitercumque, licet tenuiter, et quasi oculo conniventi quandam similitudinem Trinitatis. Est in mente hominis intelligentia, memoria, et voluntas. Mentem autem vocamus memoriam, mentem dicimus intelligentiam, mentem dicimus voluntatem. Memoria, intelligentia et voluntas sunt una mens; sed nec memoria est intelligentia, vel voluntas. In eodem corpore solis radium video, sentio calorem, et agnosco splendorem. Hæc tria unius essentiæ sunt, nullum tamen eorum

est alterum. Sic et in illa ineffabili et incircumscriptibili gloria Deitatis est Filius a Patre, et Spiritus sanctus ab utroque. Quumque Pater, et Filius, et Spiritus sanctus ejusdem substantiæ, ejusdem potentiæ et gloriæ sint, non sunt tamen tres Dii, sed in tribus personis sunt una substantia, et unius potentiæ, et in una substantia tres personæ. Hæc fidei nostræ professio, non tantum a Christo, et ejus sequacibus traxit exordium, sed a Moyse, et patriarchis atque prophetis suum habuit fundamentum. In libro Moysi divinæ essentiæ unitas declaratur, ubi dicitur: Audi, Israel. Dominus Deus tuus Deus unus est. Et iterum: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti: non erunt tibi Dii alieni præter me. Pluralitatem vero personarum ibi patenter insinuat, ubi dicit: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Quum enim Verbum sit Filius Dei, sicut Joannes, cujus Evangelium recipis, protestatur dicens: In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Vides quod ad Filium et Spiritum sanctum Patris sermo dirigitur, quum hæc duo pluraliter dicat, *faciamus*, et *nostram*. Per verbum enim et Spiritum sanctum Dominus Deus operatus est universa. Sicut David propheta commemorat: Verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Idem etiam propheta mysterium Trinitatis eleganter insinuat, ubi ter hoc nomen, Deus, in eodem versiculo repetit, et inculcat dicens: Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus, et metuant eum omnes fines terræ. Prænominatus Joannes in epistola sua canonica dicit: Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo; Pater, Verbum, et Spiritus sanctus, et hi tres unum

sunt. Isaias etiam propheta, quem recipis, se audisse testatur, Seraphim clamantia, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Quare tertio replicat, *sanctus*, nisi ut in Domino Deo exercituum Trinitatem insinuet personarum? Est itaque in summa ac beatissima Trinitate Pater, qui Filium genuit, Filius qui genitus est a Patre, Spiritus sanctus, qui progreditur ab utroque. Nec in illa genitura vel processione damnum refectionis, vel imminutionis passa est in Patre vel Filio divina substantia. Sicut enim lumen a lumine sumitur, sine imminutione luminis, a quo sumitur, sic æqualis a Patre genitus est Filius, et utrique coæqualis procedit ab utroque Spiritus sanctus. Modum tamen genituræ, aut processionis hujus humana ratio non attingit. Unde quum Isaiæ de filii generatione constaret: modum tamen generationis inenarrabilem esse sciens, Generationem, inquit, ejus quis enarrabit? David propheta in persona Filii de hac generatione sic loquitur: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Filius etiam David Salomon, quem Deus scientia et intellectu mirabiliter illustravit, in persona Christi, qui est, sicut Paulus dicit, Dei virtus et Dei sapientia. In libro Sapientiæ, si tamen eum recipis, ita dicit: Dominus possedit me in initio viarum suarum ab æterno, ordinata sum antequam terra fieret, antequam quicquam faceret: necdum erant abyssi, et ego concepta eram. Quando præparabat cœlos aderam, quando appendebat fundamenta terræ, cum eo eram cuncta disponens. Apostolus etiam Paulus Spiritui sancto, imo toti Trinitati testimonium perhibet dicens: Misit Deus spiritum filii sui in corda nostra. Et alibi: Si spiritus ejus, qui Jesum suscitavit, habitat in vobis, vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum ejus in vobis.

Si Christi testimonium de unitate essentiæ et personarum Trinitate desideras, ipse in evangelio dicit: Ego et Pater unum sumus. Christus etiam discipulis suis dicit: Ite baptizate omnes gentes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Quum igitur homo perdidisset propter inobedientiam paradisum, et infernales miserias perpetuo meruisset, missus est a Patre Filius: dignumque fuit, ut mitteretur Filius, et non Pater. Quum enim a nullo esset Pater, et Filius ab aliquo, erat convenientius, ut haberet in tempore matrem, qui ab æterno habuerat Patrem. Quum enim scriptum esset in Psalmo David, non est qui redimat, neque qui salvum faciat, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum: non est, qui det placationem pro anima sua, nedum pro aliena: missus est a Deo Patre Filius, ut homo pro homine moreretur, et pro homine captivo tributum mortis tanquam homo exsolveret, eumque tanquam Deus cœlesti potestate redimeret. Ejus adventum desideraverant patriarchæ, prædixerant prophetæ, atque illius dilationem impatientius sustinentes querela continua dicebant: Quando veniet? quando videbimus? Da Domine mercedem sustinentibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur. Utinam, dicit Isaias, Domine, disrumperes cœlos, et venires. Et David: Domine, inclina cœlos tuos, et descende. Sed et teste Isaia, angeli pacis præ dilatione nostræ salutis amare flebant. Idem vero Isaias de Christi nativitate manifestius loquens: Ecce, inquit, virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel. Quum autem Maria de Jesse originem traxerit, idem propheta nativitatem Mariæ, et per Mariam Christi, atque plenitudinem gratiæ spiritualis in Christo manifeste declarat dicens: Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet, et requiescet

super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini. Natus est itaque filius Dei de virgine incorrupta, sicut plasmatus est primus Adam de terra virgine et inviolata, Spiritu sancto in ea operante, nostræque salutis negotium ineffabiliter procurante. Abyssus enim inscrutabilis est incarnationis Dominicæ sacramentum. Plurima tamen antiquis patribus acciderunt, in quibus hujus nativitatis figura præcessit. Quod enim vellus Gedeonis rore cœli complutum est, quum area circumquaque arida remaneret: ros Spiritus sancti designatur in virgine, quæ ad hoc propter humilitatem suam specialiter et singulariter est a Domino præelecta. Cui Psalmista concordat dicens: Descendet sicut pluvia in vellus. Quod Moysi ignis in rubo apparuit, et non est rubus corruptus igne, virginitatis integritas in Maria monstratur. Quod virgis aliarum tribuum remanentibus siccis, virga Aaron, de cujus stirpe virgo beatissima traxit originem, fronduit et floruit, florem de virga Jesse, quem vaticinaverat Isaias, partum scilicet incorruptæ virginis indicavit. Quum inimici Dei essemus, per adventum Christi reconciliati sumus, sicut propheta prædixerat: Et pax, inquit, erit in terra quum venerit: ideoque angeli in ipsius nativitate gloriosæ pacis canticum cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Nova etiam stella Magis apparuit: atque historiarum testimonio Romæ fons olei de terra fluxit in Tyberim. Templum etiam olim Romæ conditum, quod idola non ruiturum prædixerant, donec virgo pareret, eadem nocte funditus corruit. Probatica quoque piscina quæ Hierosolymis erat, ad adventum angeli moveri, et sanitates conferre tunc cœpit. Vehementissime

nobis nocuit vetus Adam, sed plus profuit novus. Amplius nobis contulit hujus humilitas, quam superbia istius abstulerit. Nam, Paulo apostolo teste, non sicut delictum, ita et donum: damni enim æstimationem beneficii magnitudo transcendit. Quem prius habuimus terribilem Dominum et judicem, nunc habemus humilem fratrem et proximum. Christus itaque cursum nostræ mortalitatis transigens in fame et siti, in lassitudine et dolore, et in universis miseriis hujus vitæ, demum traditus a discipulo, et tanquam vile mancipium venditus, flagellatus, consputus, spinis coronatus, illusus, clavis affixus stipiti, et morte turpissima condemnatus, quæ non rapuit, solvit, et sponte morti se offerens omnia in humilitate sustinuit, sicut Isaias aliquando prædixit: In humilitate, inquit, judicium ejus sublatum est. Sicut agnus ad occisionem ductus est, et sicut ovis coram tondente se, sic non aperuit os suum. Qui ergo puerulus a justo Simeone semel oblatus fuerat in templo, in vespera legis et fine ceremoniarum pro redemptione nostra in cruce manus suas levavit ad patrem, juxta illud Davidicum: Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Sic reatus, quem Adam per superbiam ligni delectatione contraxerat, mortis amaritudine per humilitatem Christi sublatus est, fusoque sanguine, sine culpa omnium culparum chirographa sunt deleta. Alium siquidem redemptionis modum poterat Dominus procurasse, sed nullus suæ benignitati, nostræque saluti congruentior occurrebat. Quum enim homo juxta suæ prævaricationis exigentiam captus a diabolo teneretur, postulabat justitia, ut non eriperetur per violentiam, sed qui per superbiam lapsus est, sua, si posset, sed quia sua non poterat, aliena saltem humilitate resurgeret. Ita Christus innocens, quem agnus Paschalis in lege signaverat, se pro nobis hostiam

obtulit salutarem. Quumque lex Moysi capram vel ovem constituisset pretium ad redemptionem hominis a peccato, Christus, per quem gratia et veritas facta est, attendens umbratiles legis ceremonias non sufficere ad salutem, hominisque æstimationem pluris faciens, quam sanguinem ovis, hirci, aut vituli, sanguinem et mortem suam pro nostra salute obtulit, et sic semel introivit in sancta summus et verus pontifex æterna redemptione inventa. Aperuit itaque librum, et solvit signacula ejus leo fortis de tribu Juda, et quod hostiæ legales non potuerunt, gladium amovit versatilem, et paradisi, qui in omnibus antiquis clausus fuerat, reseravit ingressum. Sic enim olim in morte summi pontificis solebat his, qui ad civitates refugii confugerant, securus ad propria reditus indulgeri. Olim consueverat homo causari, et dicere: cur exigit a me Dominus amplius, quam a cæteris creaturis? quid pro me fecit? quid pro me laboravit? Dixit, et factus sum: sicut jumenta, et arbores, et cætera universa, sic suæ potentiæ nutu, soloque jussionis arbitrio me creavit. Sed jam obstructum est os loquentium iniqua. Nam homini dissimulare non licet, quanta pro eo Dominus fecerit, qui, ut servum redimeret, proprio filio non pepercit. Porro in redemptione hominis laborem et dolorem invenit, quia famem, sitim, fatigationem, insidias, opprobria, flagella, coronam spineam, clavos et lanceam, ignominiam crucis, et mortis angustiam pro nostra impietate, et pro sua pietate, pro nostra necessitate, et pro sua humilitate sustinuit. Nonne ergo Deo subjecta erit anima mea? nonne omnia ossa mea dicent, Domine, quis similis tibi, ut non cesset de cætero ab ore et corde meo gratiarum actio et vox laudis? Quomodo potuit sapientia Dei mecum misericordius agere, aut me ad ipsum diligendum dulcius et efficacius invitare?

Præterea justorum animæ, quæ quantum ad prærogativam originis, non multum a cœlestium spirituum dignitate degenerant, omnes ad inferos descendebant: decebatque, ut Deus quandoque memor suæ imaginis esset, atque juxta suorum præconia prophetarum de animabus electis jacturam casus angelici repararet. Sic in hac nostræ salutis dispensatione dilectio Christi nobis medullitus intimata est, qui quum in lege Moysi nobis dilectionem Dei et proximi dederit in mandatis, eandem in schola Evangelicæ disciplinæ frequentius et fortius verbis, et tandem exhibitione operis inculcavit. Majorem enim caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Dedit itaque materiam diligendi se, qui in suis dilectionibus nos prævenit: nec aliud a nobis exigit, nisi ut ipsum diligamus ex corde. Sane inhumanus est, et crudelis, qui misericordiam ejus non recolit, qui Dominum tam clementem ex affectu non diligit, qui se pro eo, si opus est, mortis periculo desiderabiliter non exponit. Christus autem mortuus et sepultus tertia die resurgens a mortuis, sicut discipulis vivendo prædixerat, eisdem postea frequenter apparuit, et cum ipsis loquens et comedens, ostensis vulneribus manuum, pedum, ac lateris a cordibus quorundam, qui adhuc hæsitabant in fide, ostensione vulnerum, vulnus dubitationis amovit. Quadraginta itaque diebus cum eis visibiliter conversatus, eisdem comitantibus, venit in montem Oliveti: et videntibus illis, elevatus est, et ascendit ad Patrem: ubi eum esse in patris dextera credimus, atque in communi resurrectione ipsum vivorum et mortuorum judicem expectamus. Ut igitur Dominus noster Jesus Christus voluit et debuit ad horam mori, quia homo: potuit et debuit post mortem resurgere: ut qui hominem superaverat diabolus, ab homine superaretur et superatus confunderetur. Erubescant

infideles et prævaricatores, qui inordinate in hæc prorumpunt deliramenta: Si Christus Deus fuit, quomodo potuit mori? si homo, quomodo resurgere? Fuit nempe Deus et homo, quia homo, debuit mori: quia Deus, potuit resurgere. Utile quoque nobis fuit, quod sub iniquo judice sponte mori dignabatur, valuit et voluit resurgendo mortem superare. Et sicut diabolus per suos ministros in Dominum suum manus ausu temerario injecit violentas, ita juste ac judicialiter dominium et tyrannidem, quam in hominem exercuerat, amisit in æternum: et hoc modo competenti, qui hominem vicerat, ab homine vincebatur, et qui in ligno superaverat, in ligno scilicet crucis, potenter et prudenter superatus fuit a Deo et homine Christo Jesu: ut quasi frater ab homine amaretur, et quasi Deus timeretur. Cæterum necessarium fuit, ut ille idem, qui nos creavit, nos recrearet: et qui nos fecit, redimendo reficeret, ac perditos repararet: ne unum Deum tanquam creatorem obligaremur adorare, et alium redemptorem venerari teneremur, et ita duobus Dominis famulari. Et quod Filius, non Pater, non Spiritus sanctus, incarnaretur, necesse fuit et conveniens: quia filio assimilari præsumpsit homo, scilicet Adam, aspirans et volens scire bonum et malum, ut Deus. Videbatur igitur filius esse in causa, sicut sanctitas Abel invidiæ Cain, et sic mortis ipsius. Dixit igitur filius noster, quasi Jonas, quum ait: Ego sum qui peccavi, projicite me in mare: Non sufficit exile sacrificium et holocaustum, ad tanti sceleris, quod patraverat homo, expiationem. Ecce venio, ego ipse venio, quia in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: ecce adsum immolandus. Iterum, si tantum negotium, scilicet hominis redemptio, angelo committeretur, non esset tutum: quia in Lucifero superbia angelum reddidit

infamem et suspectum. Si homini, non foret similiter securum, quum primum hominem, scilicet Adam, inobedientia culpabilem merito condemnavit. Angelus insufficiens, homo deficiens: unus imbellis, alter imbecillis. Convenienter igitur procuratum est, ut homo hominem adjutus numinis adminiculo a diaboli faucibus liberaret, ne tam arduum, tam nobile commercium vacillaret, imo potius irrefragabilius finem prosperum sortiretur: et ordo angelicus, qui per lapsum Luciferi et suorum complicum fuerat mutilatus, feliciter restauraretur. Magna igitur, et omni laude dignissima fuit Mater et Virgo Maria beatissima, quæ tantum Dei et hominis mundo edidit mediatorem, et nostrum parere meruit Salvatorem: quæ inter omnes, quas mundus habuit, mulieres, nec primam, nec similem meruit, nec sequentem habere. Concepit nempe sine pudore, peperit sine dolore, et hinc migravit sine corruptione juxta verbum Angeli, imo Dei per angelum, ut plena, non semiplena gratiæ esse probaretur: et Deus Filius ejus, antiquum quod pridem docuit mandatum, fideliter adimpleret, videlicet patrem et matrem honore prævenire. Et ne caro Christi virginea, quæ de carne matris virginis assumpta fuerat, a tota discreparet. A prædictis igitur Christianæ fidei capitibus venerabile surgit in celsa culmina fundamentum. Hæc est Catholicæ religionis scala, per quam homini datur ascendere ad æternæ patriam claritatis. Si ergo habes in desiderio de tenebris prodire in lucem, et amplecti saluberrimam Christi legem, Christianæ conversationis primitias baptismali lavacro necesse est consecrari, quatenus deposita in aquis regenerationis peccati vetustate, in novam animæ innocentiam, et vitæ infantiam renascaris, ut illius gloriæ cœlestis particeps efficiaris, quam auris non audivit, nec oculus vidit, nec in cor hominis

ascendit: tam copiosa, ut non possit annullari: magna, ut non possit comprehendi: multa, ut non possit numerari: pretiosa, ut non possit æstimari: diuturna ut non possit terminari, quam repromisit Deus diligentibus se, et sua sequentibus vestigia pedetentim. Vale, et vive, et vivat in te Christus.

LIBER DE CONFESSIONE SACRAMENTALI.

Rogasti me, ut tibi aliquid de virtute confessionis recisiore stylo in schedulis, sicut soleo, exararem. Sic aquam postulat fons a rivo, magister a discipulo scientiam, contemplativus ab activo, ab archidiacono præsul, spiritualis a carnali, sanctus a peccatore, sapiens ab ignaro. Desiderium quidem hujus operis in me parturit affectuosa devotio. Sed, sicut propheta commemorat, vires non habet parturiens Facio quidem quod possum, et si citra limites facultatis suspendatur affectus, votis tamen exuberans, et accumulata caritate voluntas meum suppleat imperfectum. Utar itaque vice cotis, quæ obtusa est, et tamen ferrum acuit. Et, ut verbo Sapientis minus sapiens utar, quod sine fictione didici, vestræ sine invidia communico sanctitati. Incipio ergo, nihil de spiritu meo prophetans, sed ea, quæ præsens tractatus exposcit, sanctorum patrum auctoritate confirmans. Micas enim collegi, quæ ceciderunt de mensa dominorum meorum: et cum Ruth Moabitide, in agro Booz spicas coadunavi, quæ manus evaserunt messorum: si forte in earum excussione inveniatur mensura ephi: de qua in valle plorationis peregrinantes a Domino confitentes sibi panem conficiant lacrymarum.

Loquutus est Dominus ad Moysen, dicens: Vir in cujus cute varius apparuerit color veniet ad sacerdo-

tem, et se ostendet illi: per quod intelligi datur, quod peccati confessio designati per lepram facienda est sacerdoti. Verbum enim Augustini est: Nemo dicat sibi, occulte confiteor et ago pœnitentiam apud Deum. Si enim sufficiens est ista confessio: ergo sine causa datæ sunt claves Petro; Frustra etiam dictum est: quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cœlis. Omnia sane in confessione lavantur; et sicut corde creditur ad justitiam, ita oris confessio fit ad salutem. Magna est confessionis virtus: quia, sicut beatus Ambrosius in libro de paradiso scribit: Confessio lavat animam, confessio aperit paradisum: hæc est secunda post naufragium tabula, baptismusque pœnitentiæ. Devota confessio, est tanquam potio valida scrutans corda et renes, pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, et exhauriens de medullis animæ noxiales affectus. Sicut autem per ingratitudinem peccata redeunt, sic per confessionem opera mortua reviviscunt. Unde Augustinus in libro de pœnitentia: Pium est credere, ut recepta Dei gratia, quæ in eo destruit mala priora, etiam remuneret bona, ut quum destruxerit quod suum non invenit, amet et diligat bonum, quod etiam in peccante plantavit. Apostolus ad Hebræos: Jacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis. Opera mortua sunt, quæ fecimus, dum in peccato eramus. Hæc teste Gregorio, sicut per peccatum irrita fiunt, sic per pœnitentiam redivivunt. Cætera ergo nostræ salutis remedia confessio antecedat, ut præoccupemus faciem Domini in confessione, sicut scriptum est: Præcinite Domini confessione. In hujus rei auspicium Judas, qui interpretatur confitens, sive confessio, in transitu maris rubri quodam dignitatis privilegio populum Israel antecessit. Hæc est secunda circumcisio, quæ facta est in Galgala, quæ interpretatur, sanctifi-

catio. Confessio enim sanctificatio nostra est: sicque Psalmista commemorat, In exitu Israel, &c. facta est Judæa sanctificatio ejus. Tanta est efficacia confitendi, quod si peccator reatum suum confitendo aperit, Deus illud operit, se accusantem excusat, et peccatum suum agnoscenti ignoscit, testimonio Salomonis, Qui abscondit scelera sua, non dirigetur, qui autem confessus fuerit misericordiam consequetur. Ex occultatione quidem et oppressione peccati, nascitur quædam lapidea cordis obstinatio, fitque talibus in orationibus suis cœlum æneum et terra ferrea, ut sint quasi montes Gelboe, super quos nec ros nec pluvia cadit, quorum malitia rorem misericordiæ, fontem pietatis, et gratiæ fluenta siccavit. Iratus itaque Dominus dimittit eos post desideria sua, ut eant in adinventionibus suis, sibique iram thesaurizent in die tremendi judicii. Est iterum conscientia miseri quasi fovea ericii et leænæ, ibique sibi occurrunt dæmonia, ululæ et pilosi, dum apostata spiritus secum ad habitandum in ea septem spiritus nequiores se assumit. Infelix homo, quare te abscondis a facie Domini in similitudinem prævaricationis Adæ? Quare dissimulas mortiferum vulnus? ulcus pravæ conscientiæ, quod nunc pallias, quandoque in multa tui confusione publice revelabitur, quum in conspectu omnium sanctorum ante tribunal tremendi judicis stabis nudus; nihil enim occultum, quod ibi non reveletur. Tunc hi qui sua scelera suppresserunt, dicent montibus, cadite super nos, et collibus operite nos. Manifesta enim erunt occulta cordium, et præ confusione et horrendo divinæ majestatis aspectu vellent, si liceret, fugere, demergi etiam in voraginis tenebrosæ abyssum. Filius ergo plorationis æternæ, qui nunc Deum despicit consulentem, monentem, et misericorditer arguentem, audiet indig-

nantem, ulciscentem, judicantem terribiliter, et irremediabiliter condemnantem. Saluberrimum est ergo, confiteri Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Propterea Beatus Job dicit: Non parcam ori meo, dimittam adversum me eloquium meum. Loquar in amaritudine animæ meæ: dicam Deo, noli me condemnare. Sciebat, quod sicut Deus judex et ultor est culpas suas abscondentium, sic advocatus est confitentium. Nec melius causam nostram justificare possumus, quam si accusando et puniendo nos partes judicis exequamur. Si nos, inquit Apostolus, dijudicaremus, non utique judicaremur. Summum ergo salutis consilium est, humiliari sub potenti manu Dei, et se miserabilem exhibere in oculis misericordiæ ejus, nostram per omnia voluntatem illius subjicere voluntati. Nam et vita in voluntate ejus. Salubre est ergo confiteri: quia teste Hieronymo: Nemo sine confessione salvatur. Et notetur, quod confessio sine pœnitentia alia est falsa, ut in Esau et Saul; alia desperata, ut in Cain et Juda. Salutifera in Petro et Magdalena. Quatuor nimirum solent confessionis gratiam impedire, pudor, timor, spes, desperatio. Qui autem sub istis quatuor lapidibus jacet, quatriduanus est in sepulchro. Nam a mortuo tanquam ab eo qui non est, perit confessio. Veniat ergo Jesus misericors et clamet, Lazare veni foras. Foras venit, qui per confessionem interiora cordis aperit. Si vero pudor prohibeat confiteri, recolat quomodo libri conscientiarum aperientur coram omnibus in die judicii, quum revelaverit Dominus abscondita tenebrarum. Et sicut nunc nemo se abscondit a calore ejus; ita tunc non erit, qui se abscondat a splendore illius. Non ergo pudeat dicere, quod non puduit facere: sed utili erubescentia confundatur, ut in splendoribus sanctorum de humi-

litatis suæ merito glorietur. Contra timorem pœnitentiæ, quæ videtur importabilis, objicitur gehennæ memoria, timor ignis inextinguibilis, vermis non moriens, fœtor mortificans, et dolor, cujus non est intermissio, sive finis. Non videatur ei gravior brevis curatio, quam pœna supplicii gehennalis. Horrendum est incidere in manus Dei viventis. Ideoque pœna temporalis transigat cum æterna, et sustineat patienter flagella tortoris. Si autem sperat de longitudine vitæ, et de Dei miseratione præsumit; attendat, quam brevis et incerta sit vita ejus, quicunque in Spiritum sanctum peccat, et quantum in eo est, summi judicis justitiam omnia judicantis evacuat. Existimasti inique, quod ero tui similis: arguam te, et statuam contra faciem tuam. Qui tales fiunt, non præsumant de Dei miseratione, quasi velit Deus eorum ignorare versutias, et sub quadam pia dissimulatione transire. Nam propter hoc irritavit impius Deum; dixit enim in corde suo, non requiret. Sed certe requiret Dominus, et retribuet abundanter his, quorum non est memor amplius, et ipsi de manu sua repulsi sunt. Mentita est namque iniquitas sibi, sed damnabit veritas æternaliter, quod mendacium temporaliter occultavit. Sicut scriptum est: Inimici Domini mentiti sunt ei, et erit tempus eorum in sæcula. Desperatio autem miserum hominem in omne desiderium perniciose præcipitat, ut contemnat tremenda judicia Dei: peccator enim, quum venerit in profundum malorum, contemnit. Huic opponimus, Domine Deus, memoriam abundantiæ suavitatis tuæ, quam exhibuisti David homicidæ, adulteræ, proditori, Mariæ peccatrici, Petro neganti, Chananææ clamanti, latroni seditioso pendenti, ipsis etiam crucifixoribus tuis. Sperent ergo in te, qui noverunt nomen tuum: quoniam non derelinquis quærentes te, Domine.

Nullus, quæso, absorbeatur abundantiore tristitia, quamdiu Christus ad indulgentiam se exponit, et de cruce ad amicabiles nos amplexus invitat. Est confessio perfectorum qui jam tentationum pericula evaserunt, apud quos non est nisi gratiarum actio et vox laudis. Alia est pœnitentium confessio, quæ et Deum iratum placat, et placatum ad beneficia gratiæ uberioris invitat. Unde in Cantico Isaiæ: Confitebor tibi, Domine, quoniam iratus es mihi, conversus est furor tuus, et consolatus es me. Propter triplicem statum, justorum, pœnitentium, reproborum, scripta erant in libro, qui Ezechieli datus est, carmen, lamentationes, et væ. Carmen laudantium, lamentationes confitentium, væ illorum, qui pœnitentiam respuunt, quos expectat damnationis æternæ supplicium. O stulti et tardi ad obtinendum misericordiam Dei. Non præcipitur vobis maria transfretare. Regnum Dei intra vos est: quibus prope est verbum in ore, verbum in corde, id est contritio cordis, et oris confessio; quibus offertur terra viventium, et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Ad confitendum te Dominus expectat, et jam præparationem cordis tui audivit auris sua. Dixi, inquit Propheta, confitebor, et tu remisisti impietatem peccati mei. Nec tuam solummodo confessionem, sed confitendi desiderium Deus miserando præcurrit: prodigum filium redeuntem videt pater a longe: atque festinantior est indulgere misero, quam miser indulgentiam postulare. Hieronymus ad Rusticum: David a Nathan propheta correptus respondit, peccavi: statimque audire meruit: Et Dominus peccatum abstulit a te. Et idem: Unde scelus commiserunt in morte Nabuthæ, Achab et Jezabel. Conversione Achab pœna ejus differtur in posteros, et Jezabel impœnitens præsenti judicio condemnatur. Con-

fessionem ergo ne differas: nam nescis quid ventura pariat dies. Nescis, si hac ipsa die mors repentina te rapiat, et non sit qui eripiat. Frequens est illud judicium cœlestis iræ: ut qui non vult pœnitere quando potest, non possit, quando voluerit pœnitere. De his, qui pœnitentiam differunt, donec suis desideriis satientur, scriptum est: Væ prægnantibus et nutrientibus in illa die. Dic ergo iniquitates tuas, ut justificeris. Sicut enim testatur beatus Ambrosius: Confessio justificat, omnesque sordes quas negligenter vita congessit, evacuat. Ei quoque non timeas confiteri, quem Deus tibi vice sua consiliarium delegavit, testimonio Job: Qui timet pruinam, veniet super eum nix. Erubesce temporaliter, ne æternaliter erubescas. Si modo confunderis, confusio hæc gloriam adducet. Pro confusione enim hac et rubore, in terra tua duplicia possidebis. Cur timebis in die mala? Nonne melius est audire vocem consilii, quam illius sententiæ judicialis expectare tonitruum, ite maledicti in ignem æternum? Sic autem confessio fiat, ut excurrat per singulas iniquitates, et singulis vulneribus de sacrificio cordis humiliati quasi unguentum ex adipe devotionis infundat. In sacrificio quidem singula intestina hostiæ abluuntur. Augustinus de pœnitentia: De universis et singulis pœnitentiam age. Deus septem dæmonia simul ejecit, simul sanavit surdum et mutum; legionem etiam simul ejecit ab alio, docens, quod etiamsi peccata sint mille, de omnibus tamen oportet pœnitere. Lavabo, inquit propheta, per singulas noctes lectum meum lacrymis meis, id est, per singulas iniquitates conscientiam meam. Lacrymæ laverunt apostasiam Petri. Et si velis per novi et veteris Testamenti exempla discurrere, fructum et efficaciam earum non poterit humana ratio æstimare. Deducant igitur

confitentes quasi torrentem lacrymas, tum angustiæ, tum doloris. Nam si totus eorum sanguis et cerebrum, universæque ossium medullæ liquefactæ in aquas pœnitentiales currant et effluant, in diluvio tamen aquarum multarum ad Deum non approximabunt, nisi oculi tui, O bone Jesu, eorum videant et suppleant imperfectum. Illud autem spem pœnitentis exhilaret, quod lacrymæ peccatricis oculos, Christe, tuos ad lacrymas compulerunt. Confitenti igitur sint lacrymæ panes die ac nocte: comedat panem doloris, et bibat aquam amaritudinis, si forte respiciat Deus, et in verbo magni prophetæ, aquæ Mara ligni appositione dulcescant. Omnes autem circumstantias peccatorum, is qui confitetur, aperiat: causam, locum, tempus, modum, et quicquid mensuram reatus exaggerat. Sic enim Beatus Augustinus in libro de pœnitentia scribit, dicens: Pœnitens suorum criminum exprimat qualitatem, in loco, in tempore, in perseverantia, in varietate personæ, ut attendatur excellentia officii sui, turpitudo operis, si in sacro loco, si in die festivitati vel orationi consecrata, aut jejunio, quanta tentatione impulsus sit. Sunt enim qui ultro se peccato offerunt, nec expectant tentationem, sed præveniunt voluptatem, et omnia faciunt pro recuperanda vita animæ, quæ facerent pro vitanda corporis morte. Et, ut gratia evidentiæ ponamus hujus rei exemplum: qui fornicatur, non solum suam, sed illius animam perimit, quam in consensum et participium suæ iniquitatis allexit. Porro animæ tertiæ homicida est, si rogatu ejus aliquis mediator illius turpitudinis intercessit. In tua luxuria vili et brevi æternum multis procurasti supplicium, et eis in igne concupiscentiæ tuæ ignem perditionis inextinguibilem succendisti. Quum Dominus sub specie Babylonis dicat de anima peccatrice:

Quantum exaltavit se in deliciis suis, tantum date ei tormenta et luctum. Tu qui pro tuo proprio et speciali peccato, tam gravia passurus es; quam graviora pro multorum peccatis expectas, quorum innocentiam argumentosa libidinis astutia subvertisti. Aliqui eorum forte jam decesserunt, et in inferno positi sunt, ubi mors depascit eos, ubi in fornace gehennalis incendii sulphurea infelices, more ferventium et liquescentium metallorum flamma inextinguibili cruciantur. Tu vero totius adhuc flamma concupiscentiæ carnalis ebulliens, contemnis terribilia Dei judicia, nec tormenta illorum, nec imminentem tibi diem tuæ damnationis attendis. Simplicem mulierculam, aut puerum, quod absit, horrenda enim et odibilis Deo abominatio est, blanda et seductoria pollicitatione corrumpens in tui desiderii voluptate animam, pro qua Christus mortuus est, occidisti. Illud ad cumulum tuæ perditionis accedit, quod quum factus sis princeps Sodomorum et Gomorræ, immunditiæ tuæ discipuli post te sedebunt in cathedra pestilentiæ, serpetque pestis cancerosa in multos, ut veniat super te omnis sanguis eorum, quos corrupisti sanguine, opere, vel exemplo. Sane ideo irremissibilis fuit culpa diaboli, et inventa est iniquitas ejus ad odium, quia in malitia, quam nullo suggerente commisit, fuit subversio et ruina multorum. Quis æstimare sufficit, quam execrabiliter damnabilis sit apud Deum et homines Herodiana crudelitas, quæ pueros occidit: atque malitia Pharaonis, qui submersit parvulos Hebræorum? Et illi quidem non animarum, sed corporum homicidæ fuerunt. Quanto igitur detestabilius est, eorum non dicam homicidium, sed parricidium, qui tot innocentum animas occiderunt? Procul dubio, quanto excellentior est anima corpore, tanto infeliciores Pharaone sunt pro-

ditores, et damnabiliores Herode. Putas quod dissimulando transeat, et non requirat Deus de manu tua, quod in concupiscentiis et in immunditiis tuis nobilissima ejus periit creatura? Nonne hoc est peccatum, quod lex Moysi damnat ad mortem? lex imperialis gladio ultore persequitur? Deus etiam, qui solet peccatores misericorditer ad pœnitentiam expectare, quasi suæ bonitatis oblitus, in ultionem tanti criminis de cœlo pluit ignem sulphureum, ut fœtorem peccati pœnæ fœtor ostenderet, atque etiam cum supplicio temporali cruciatus æternæ damnationis inciperet. Turpe reputas, de tam turpi materia loqui: sed turpior est infernus. Si fœdus est sermo, fœdius est putrescere in peccato. Nunquid audebis facere, et ego illud dicere non audebo? Testis in cœlis Deus, etiam conscius in excelsis, quod zelo et sitio salutem animæ tuæ, et tota hæc exhortatio mea procedit ex medullis animæ et adipe caritatis. Sic ergo confessio fiat, ut etiam in tui accusationem peccati veniant, quæcunque videntur illius accessio vel sequela. Vix equidem invenitur peccatum, quod aliud annexum non habeat. Colligatæ namque sibi sunt squamæ Behemoth: una uni conjungitur, et spiraculum vitæ non incedit per eas. Vides, quod in homicidiis, perjuriis, proditionibus, et detractionibus, comessationibus, ebrietatibus, in verbis turpibus, pravisque consiliis, et in cunctis fere criminibus, nobiscum participio consensus innocentiam alienam trahimus in reatum. Tuam igitur conscientiam solerti revolve scrutinio, explora omnes angulos ejus, nihilque in ea remaneat indiscussum. Fode parietem, et abominationes conscientiæ monstruosas revelabit tibi familiare scrutinium. Veniali non negligas. Qui enim minima contemnit, paulatim defluit, et ad majora prolabitur. Quid autem adeo veniale est,

quod non possit importare timorem, quum de verbis et cogitationibus otiosis oporteat reddere rationem? Vide ergo ne obruaris arena, ne levia te submergant. Nam et guttulæ aquæ, dum in sentinam navis paulatim et occulte influunt, navem quæ procellosos impetus maris antea fortiter sustinuerat, ex improviso submergunt. Cave igitur ne de radice colubri regulus, et de usu venialium letifera consuetudo nascatur. Teste siquidem Augustino, ex quodam contemptu peccatum committunt in Spiritum sanctum, qui negligenter venialibus assuescunt. Propterea Beatus Job omnia opera sua verebatur. Quis enim confessionis, aut pœnitentiæ beneficio seipsum justificare præsumat? Ipse Apostolus de se dicit: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Ergo non propter meritum meum, sed propter nomen tuum propitiaberis peccato meo: multum est enim. Si enim non sunt condignæ passiones hujus sæculi ad futuram gloriam obtinendam, quid erit de imperfectis, aut falsis potius pœnitentiis, quando terribilis et horrendus judex ipsas justitias judicabit? Peccatum itaque tuum coram te sit semper. Quumque omnia bene feceris, dicas, quia es inutilis servus: atque juxta sententiam Salomonis, de indulto et propitiato tibi peccato nunquam sis sine metu. Beatus homo qui semper est pavidus. Frequenter enim memoriæ peccata se offerunt, quæ scopa pœnitentiæ videbatur pœnitens abstersisse. Putant aliqui, sibi sufficere, quod aliquandiu a sua turpitudine destiterunt, atque de primitiis arreptæ continentiæ præsumentes, veteres excessus non recolunt, et quasi spatio temporis evanuerint culpæ, vel earum oblitus sit, aut dormiat Deus: putant de omnibus debitis brevi pœnitentiæ compendio transegisse. Recole quid Job

ad Dominum dicat: Signasti quasi in sacculo peccata mea. Et Dominus in Deuteronomio: Nonne hæc condita sunt apud me, et signata in thesauris meis? Non sine dolore cordis acerbissimo, et anxia cordis afflictione sanantur, quæ longo usu inolita, et intimis animarum medullis infixa sunt: nec horaria et levi contritione redimi possunt, quibus mors æterna debetur. Quis scit, utrum sit dignus amore an odio? Conscientia hominis est quasi later luteus, qui dum plus abluitur, plus sordescit. Unde Dominus in Jeremia: Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam borith, polluta eris in sanguine tuo. Et Beatus Job: Si lavero me aquis nivis, tamen sordibus intinges me, et abominabuntur inde vestimenta mea. Quod si pœnitentiæ severitatem æqua lance libraveris cum tuorum excessuum quantitate: ad satisfaciendum tamen Deo, tota tua non sufficit longitudo. Regnum Dei acquiri potest, æstimari autem non potest: per dolores acquiritur, per violentiam rapitur, per intrusionem sanctorum hæreditas obtinetur. Si ergo quæ tibi injuncta sunt, videantur gravia, gravioribus dignum te reputa. Omnis quidem disciplina in principio sui amarissima est, sed postea testimonio apostoli pacatissimum fructum justitiæ faciet. Simulatoria itaque est, et falsa prorsus confessio, si ex cordis amaritudine non procedit. Nam Thamar, quæ amaritudo interpretatur, Judæ, id est confitenti, seu confessioni, conjugio copulatur: et juxta edictum legis nemo nisi cum lactucarum agrestium amaritudine Paschalis agni carnibus communicare præsumit. Recogita igitur annos tuos in amaritudine animæ tuæ, habeas præ oculis cordis tui passionem Christi, tuorum memoriam peccatorum, et expectationem districti judicii. Cogita ultimæ diei necessitatem, brevitatem vitæ, finem dubium, et ter-

ribilem arcum Domini, quem adversus peccatores tetendit, et in eo paravit vasa mortis, dans tibi significationem, ut fugias a facie arcus. Propterea de pœnitentiæ diuturnitate vel austeritate non murmures: nam quum pro sola criminum tuorum redemptione te totum debeas; e diverso, si ad angustias crucis Christi respexeris, totum corpus tuum, totam animam tuam ei debes. Animam enim suam posuit ad mortem pro te, si ab initio mundi usque in hunc diem, sobrie, pie, justeque vixisses, non posses gratiæ illius ad meritum respondere. Quicquid potest humana conditio, si ad passionem Domini comparetur, erit quasi aquæ guttula ad magnitudinem maris: scintilla ignis ad solem, et quasi nihil ad universitatem. Apostolus pondus tribulationis præsentis leve reputat respiciens in remunerationem, atque in æternam et inæstimabilem præmii quantitatem: tribulatio enim præsens quasi guttatim influit: retributio vero quasi torrens voluptatis affluit, nunquamque pereffluit. Si ergo gravis tibi videatur pœnitentia, cogita, quod incomparabiliter gravior est gehenna. Exercearis in lacrymis, vigiliis, jejuniis, disciplinis; nec tibi videatur absurdum, si propter abstinentiam aliquando caput doleat, quod sæpius ab ebrietate doluit: si rugiat venter, quem frequens ingluvies suffocavit. Peccati ergo sanies non solum abstergenda, sed abradenda est asperitate doloris. Tunc equidem cum Beato Job testa saniem radis, si districtiore pœnitentia sordidas delectationes abstergis. Quod enim non purgaveris in præsenti, in igne purgatorii purgaturus est Deus. Sicut ipse per Joel dicit: Purgabo, inquit, sanguinem, quem non purgaverunt. Isaias quoque: Et purgabit filios Levi in spiritu judicii et spiritu ardoris. Christus autem purgationem peccatorum faciens, non in judicio, sed

in desiderio, non in ardore, sed in amore, tria nobis purgatoria misericorditer assignavit, cordis contritionem, oris confessionem, carnis afflictionem: hæc sunt cymbala bene sonantia: hæ sunt tres civitates refugii. Ad contritionem pertinet timor Dei, et desiderium regni, pœnitentiæ humilitas, longanimitas patientiæ, et abjectio sui. Cor contritum, et humiliatum Deus non despiciet. Sic ergo cor dolor pœnitentiæ conterat, ut in spiritu vehementi conterat naves Tharsis. Tharsis interpretatur exploratio gaudii. Mentes autem nostræ, naves sunt, quibus in hac sæculi voragine navigamus, explorantes vias, quibus ad cœleste gaudium provehamur. Et nos quidem filii Petri sumus, et ambulare super aquas præcipimur, super hoc scilicet mare magnum et spatiosum; semper autem mergimur, nisi spiritus adjuvet infirmitatem nostram, ut possimus dicere cum propheta: Nisi quia Dominus erat in nobis, forsitan aqua absorbuisset nos. Propositum itaque pœnitentiæ perseverantia comitetur. Quid enim omnia prædicta proderunt pœnitenti, si ad vomitum revertatur? Verbum Sapientis est: Unus ædificans, et unus destruens, quid est nisi labor? Ita et qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit mortuum, quid profuit ei lavatio? Verbum Augustini est: Inanis est pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat. Vulnus iteratum, sanatur tardius, si lugens et peccans veniam non meretur, nihil prosunt lamenta, si replicantur peccata: nec valet de malis veniam poscere, et mala denuo iterare. Gregorius: Qui admissa plangunt, nec tamen deserunt, se inaniter mundant, et nequiter inquinant: Iccirco lacrymis se lavant, ut mundi ad sordes redeant. Item Gregorius: Lavamini, mundi estote; post lavacrum enim mundus esse negligit, quisquis post lacrymas, vitæ innocentiam

non custodit. Nemo itaque de momentanea contritione, vel affluentia lacrymarum præsumat. Sunt enim plerique irreligiosi, aut potius iniquitatum abysso absorpti, lætantes quum male fecerint, et exultantes in rebus pessimis, quos videmus timore pœnæ, aut peccatorum recordatione compungi usque ad lacrymas, mira etiam devotione liquescere in amorem Jesu, et ipsum totis medullis animæ, brachiis devotæ affectionis amplecti. Videmus etiam alios in exercitio pœnitentiæ, et inter multiplicia virtutum præsidia constitutos, ita ex toto arescere, ut nec unam ab oculis suis possint lacrymam extorquere. Sciendum itaque, quod gratia lacrymarum, quædam Dei visitatio est, quæ quandoque datur, ad excitationem torporis, quandoque ad consolationem laboris, quandoque ad gratiam retributionis. Prima enim quasi stimulus desidem pungens: secunda quasi baculus debilem sustinens: tertia quasi lectulus quietum suscipiens. Sicut enim Deus nunc verbo, nunc exemplo, nunc etiam flagello torpide aut tepide viventes ad salutem provocat: sic eosdem per inspirationem occultam compunctione, aut terrore ad statum vitæ melioris invitat, ut sic hæc divinæ gratiæ oblatio reprobis ad judicium; his autem, qui electi sunt, ad profectum. Nec solum lacrymæ, sed etiam virtutes, ut sapientia, ut continentia, eloquentia, et multa hujusmodi, quæ de thesauro cœlestis misericordiæ producuntur, multis per abusionem, aut elationem convertuntur in malum. Dona siquidem Dei, tam bonis, quam malis sunt quandoque communia. Nam et Saul inter prophetas, et inter apostolos numeratus est Judas; propter quod et Salvator in Evangelio dicit: Multi mihi dicent in illa die: Nonne in nomine tuo, Domine, dæmonia ejecimus? et in nomine tuo signa multa fecimus? et tunc confitebor

illis, quia non novi vos: discedite a me operarii iniquitatis. Pœnitentia Cain, fletus Esau, seu confessio Judæ plangentis se tradidisse sanguinem justum, eis cesserunt in judicium et tormentum. Sæpe filii Israel in eremo correpti a Moysi, fleverunt coram Domino, quibus illa pœnitentia nihil profuit, ad pristinas concupiscentias denuo resolutis. Sed et in terram promissionis ingressi, quum loqueretur eis angelus in loco, qui propter hoc postea vocatus est locus flentium, levaverunt vocem, et fleverunt, et tamen paulo post facere malum coram Domino addiderunt. In electis autem compunctio est ad consolationem, quibus omnia cooperantur in bonum. Hæc enim in melius promoventur, dum ex ipsa dulcedine, qua fruuntur, ad exercitia spiritualia fortius se accingunt. Qui dum dura et aspera gaudent sustinere pro Christo, proficiunt in illud compunctionis excellentius genus, quod infirmos sanat, debiles roborat, consolationem et quietem indulget. Quam experiebatur propheta, quum diceret: Memor sum Dei, et delectatus sum. Et: Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te. Nemo igitur secundum primum visitationis genus sanctitatem in se mentiatur, quum illam reprobis sciamus frequenter accidere: sed nec de secundo genere visitationis præsumat. Illa enim non sanctificat, sed ad sanctificandum præparat, et evenit quandoque tentatis, ne corruant, plerumque tentandis, ut levius ferant. Si quis autem secundo visitationis generi assuescat, facile proficiet ad tertium genus, quod jam non solum excitat aut confortat, sed uberiore gratia victorem remunerat. Si ergo senseris in te gratiam compunctionis et affluentiam lacrymarum, non tamen ideo te statim arbitreris Domino reconciliatum. Nec opinetur servus se esse filium, licet

quandoque pascatur pane filiorum. Nam de talibus scriptum est: Inimici Domini mentiti sunt ei, et erit tempus eorum in sæcula. Et cibavit eos ex adipe frumenti, et de petra melle saturavit eos. Nota in his verbis, et alios esse Domini inimicos, et tamen ex adipe frumenti, et melle spirituali a Domino satiatos. Quia tales patientia Dei ad pœnitentiam sustinet, et expectat: credunt, se indulgentiam obtinuisse divinam, et totum suarum lacrymarum meritis ascribentes, dicunt cum uxore Manue: Si Dominus voluisset nos occidere, non utique de manu nostra sacrificium suscepisset. De talibus etiam credo scripsisse apostolum: Dedit, inquit, illis Dominus spiritum compunctionis, oculos, ut non videant, et aures, ut non audiant. Nonne ista compunctio eorum excæcat oculos, et aures cordis obturat, qui credentes se aliquid esse, quum nihil sint, abominabiles criminum maculas sine fructibus pœnitentiæ paucis lacrymis æstimant abluisse. Vera siquidem pœnitentia non in lacrymis momentaneis, aut horaria compunctione consistit. Nulla etiam affectio pia meritoria est ad salutem, nisi ex Christi dilectione procedat. Sæpe in tragœdiis et aliis carminibus poetarum, in joculatorum cantilenis describitur aliquis vir prudens, decorus, fortis, amabilis, et per omnia gratiosus. Recitantur etiam pressuræ vel injuriæ eidem crudeliter irrogatæ, sicut de Arturo et Gangano et Tristanno, fabulosa quædam referunt histriones, quorum auditu concutiuntur ad compassionem audientium corda, et usque ad lacrymas compunguntur. Qui ergo de fabulæ recitatione ad misericordiam commoveris, si de Domino aliquid pium legi audias, quod extorqueat tibi lacrymas, nunquid propter hoc de Dei dilectione potes dictare sententiam? Qui compateris Deo, compateris et Arturo. Ideoque utrasque lacrymas pariter perdis,

si non diligis Deum, si de fontibus Salvatoris, spe scilicet, fide et caritate, devotionis et pœnitentiæ lacrymas non effundis. Sane mirabili Deus artificio misericordiæ salutem nostram operatur ineffabiliter. Ipse sapientia illuminans, ipse justitia terrens, ipse caritas blande invitans, velut si aliquem melle, dulcedinis inexpertum, velles ad appetitum mellis allicere, et ideo ejus ori mellis guttulam instillares. Ita Salvator carnalibus immersos illecebris, quos nec prædicatio, nec districti judicis timor convertit ab iniquitatibus suis, quodam rore misericordiæ, quodam gustu suæ dulcedinis ad salutem vocat, donec ei jugum suavissimum suæ servitutis imponat. Licet enim post illius suavitatis experientiam, homo ille ad vanitates sæculi revertatur, cooperante tamen gratia Dei, ille in se reversus in seipso confunditur, semetipsum odio habet: quia oblata sibi Dei gratia toties est abusus. Hinc de arctiore cogitat vita, motus refrænat illicitos, et affectat sibi legem tantæ necessitatis imponere, ut quum habeat velle in peccando, non habeat tamen posse: in talibus eorum sanctitas fructus est lacrymarum. Ad hoc siquidem datæ sunt, et hoc per illas operatur Altissimus. Si ergo per eas impletum est, propter quod datæ sunt, ut quid necessariæ de cætero sobrie et pie et juste viventibus erunt? Vides profecto quam gratum Deo sit sacrificium lacrymarum, et pro omnibus delictis sufficiens holocaustum. Sed quibus? Confitentibus, pœnitentibus, non revertentibus ad vomitum, sed in spiritu humilitatis, et in animo contrito fugientibus ad pia viscera Jesu, et continuantibus dignos pœnitentiæ fructus. Sic in vigiliis, jejuniis, disciplinis, mortificatio carnis assumpta in omnibus membris cum lacrymarum profusione se offerat, ut holocaustum cordis devotissimorum affectuum suavitate pingues-

cens coram summo sacerdote de ara spiritus interioris odorem suavitatis effundat. Expedit eis, qui convertuntur ad cor, ut bestiales sensuum motus districtiore censura cohibeant, quatenus tota sensualitas ad arbitrium spiritus in Christi obsequium captivetur. Non enim vir propter mulierem, sed mulier propter virum facta est, caro scilicet, ut spiritui ancilletur. Quæ utilitas, si bene offers et male dividis, dicens ei anathema, qui dicit, peccasti, quiesce, vade et noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat? In initiis igitur, abstinentiæ nodis alliganda est caro, ut ita sine difficultate ipsam cum vitiis et concupiscentiis crucifigas. Christus equidem prius ligatus est, postea crucifixus. Et vos hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, ut cum Josue quinque reges, id est, quinque sensus, patibulo pœnitentiæ affigatis. Caro siquidem Dalila nostra est, domesticus hostis noster: hunc occidere nobis non licet, immo circumferre et alere nos oportet. Sic autem affligatur, ut serviat: sic tendatur chorda, ne rumpatur. Sic etiam pascatur jumentum, ut labori sufficiat. Nam et in sacrificio avium, non abscinduntur ascellæ turturis, sed franguntur. Certa vero moderatione dispenses ea, quæ circa miserias carnis exigentia naturalis exposcit: et ad custodiam cordis tota studii vigilantia transferatur. Verbum Salomonis est: Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Non enim satis est ad salutem, extraordinarios reprimere motus carnis, quos a nostræ originis corruptione contraximus, nisi profectus animæ summa diligentia procuremus. Quid enim prodest, si extra aut circa vineam stirpes spinarum veternosas explantes, nec spinas, aut tribulos interius eradices? Non decet etiam de partu ancillæ esse solicitum, et in domina non dolere sterilitatis opprobrium. Non

expedit ut terram corporis pœnitentialiter excolas, si de anima plantaria superbiæ, cupiditatis, et invidiæ non evellas. Nec etiam multum interest, si domita carne, peccatum obtineat mentis arcem, ut qui foris victus apparet, partem sui perdiderit meliorem. Scriptum est, Foris pugnæ, intus timores. Res plena discriminis est, si sic extra civitatem committimus bellum, ut nihilominus in civitate patiamur excidium. Non sunt forsitan pedes tui veloces ad effundendum sanguinem, sed currunt affectus tui ad acquiescendum carni et sanguini, quæ non possident regnum Dei. Testatur autem Pius papa religionis opera homini non prodesse, nisi mens in Dei timore a prava cogitatione jejunet. In primis itaque Deum time, et mandata ejus observa; ut, sicut apostolus dicit, cum timore et tremore tuæ salutis negotium opereris. Initium siquidem sapientiæ timor Domini. Verbumque Isaiæ est: A timore tuo, Domine, concepimus, et spiritum salutis peperimus. Expedit sane his, qui convertuntur ad cor, ut in timore judiciorum Dei turbam irruentium cogitationum districte cohibeant, ne transeant in affectum cordis. Sit autem homo exterior, tanquam mortuus a corde, ut in sanctarum meditationum serenitatem libere liceat interiori homini respirare. Sunt equidem vagæ cogitationes, in quibus non grande periculum est, dummodo habeas Dominum in conspectu tuo, et sit anima tua in manibus tuis semper. Sunt et cogitationes de cibo, de indumento, de potu, et consimilibus, quas exigentia corporalis exposcit, et hæc nostræ carni familiarius adhærent: nobiscum enim coaluerunt a prima origine, ut quasi nostra primogenita censeantur. Si ergo hæ cogitationes, aut alii primi motus, quos lex peccati scribit in carne, cœperint ascendere, et contaminare conscientiæ tuæ lectum, dicas cum B. Jacob:

Ruben primogenitus meus non crescas, quia ascendisti cubile patris tui: et sic in spiritu fortitudinis allidantur ad petram parvuli Babylonis. Tertium cogitationis genus damnabile est, quod de luxuriæ, aut superbiæ, aut invidiæ, vel alterius detestandæ iniquitatis sterquilinio latenter obrepit: cujus fœtorem, quam cito exhalare persenseris, averte animum, cogita terribilem in suis judiciis Deum, curre ad lacrymas, et gemitus, illamque cogitationem de longe auctoritate imperiosa cohibeas. Mors in illa est, ideo ipsam nulla occasione tibi approximare permittas. Quod si tui dominata non fuerit, tunc immaculatus eris, eritque sub te appetitus tuus et tu dominaberis illi. Si vero aliqua cogitatio virulenta, vel in modico tuos sensus infecit, et vulneratus es a serpente, curre ad serpentem æneum; Christum invoca, cui omnis cogitatio confitetur. In corde contrito et humili poteris cogitationem tuam mirabili artificio humilitatis auferre ab oculis ejus, ut eam non videat, qui omnia videt. Auferte, inquit, malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. O quam mirabiles et terribiles oculi, quos neque cogitatio parva prætervolat. Deus enim, sicut videt actus, ita hominum contemplatur affectus: nec opus est, ut quis ei testimonium perhibeat de homine. Ipse tamen nullum post humilem confessionem, videt peccatum, quoniam caritas operit multitudinem peccatorum. Super omnia studeas ante misericordes oculos Dei, humilis et miserabilis apparere; præ cunctis virtutibus humilitas Deo familiariter et confidenter assistit. Hæc Deo cognata est et amica, hæc sola virtutem se esse ignorat, ipsa de suo contemptu fit honorabilior, et in sui abjectione alias virtutes exigens, dum ex eo proficit, quo officit, omnium dispendia recompensat. Humiliare ergo, nec filio Patris tui sit dedecori humi-

litas, quæ non dedecuit Filium Dei. Descendit Naaman de curru superbiæ in Jordanem, qui interpretatur descensus, sive humilitas, et a lepra mundatur. Descende et tu, atque humiliare, si vis a peccato mundari. Propterea Psalmista dicit: Memor ero tui de terra Jordanis, et Hermoniim a monte modico. Mons quidem modicus est superbia hujus vitæ, tam brevis, tam miseræ, tam incertæ. Et unde superbiet terra et cinis, vermis fœtens, reptans in palude ranunculus, cadaver putridum, lutum vermibus scatens, et vile morticinium? Leva manus tuas in superbias nostras Deus, et confringe cornua peccatorum. Humilietur in pulvere anima nostra, ut cum lamentatore propheta ponamus in pulvere os nostrum, si forte sit spes, si forte convertatur et ignoscat Deus, atque secundum multitudinem iræ suæ non quærat. Horrendum quippe est, incidere in manus Dei viventis. Ignis enim succensus est in furore ejus et audebis usque ad inferni novissima. Domine ne in furore tuo arguas me, sed sustine, ut meipsum arguam confitendo. Et quæ tibi gloria Deus, si creaturam tuæ conformem imagini, et charactere tuæ fidei consignatam perpetua excommunicatione præcidas a communione sanctorum, ut eam æternæ mortis abyssus absorbeat, et super eam urgeat os suum puteus infernalis? Quæ utilitas in sanguine meo Deus, si descendero in corruptionem? Quis ex vobis poterit stare cum igne devorante? Aut quis stabit cum ardoribus sempiternis? Vincat quæso, Domine, misericordia tua miserias meas, et meas iniquitates benignitas tua. Suscites in me veræ contritionis et confessionis affectus, et ne torquear gehennalis ignis incendio, ignem in me tuæ dilectionis accendas. Quod nobis concedat, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

DE PŒNITENTIA, VEL SATISFACTIONE A SACERDOTE INJUNGENDA.

Venerabili patri et amico in Christo Domino W. Dei gratia Abbati. N. Petrus Blesensis salutem, et de pœnitendis pœnitere.

Nimia tui rigoris austeritas, quam exerces in tuorum confessionibus fratrum, sicut dicitur ex eorum querela communi, enormium generat materiam scandalorum. Susceptos enim ad pœnitentiale remedium, post confessionem publice dehonestas. Nam, licet infirmitates eorum verbo non publices, quadam tamen superciliosa et notabili despectione opinionem eorum apud alios sinistra suspicione contaminas. Novisti quam gravi animadversione plectatur transgressio sacerdotis peccata sibi confitentium revelantis. Nec multum interest, utrum voce vel signo, vel quodam vultuoso contemptu, aut alias nimia severitate satisfactionis secreta conscientiæ alienæ vulgentur. Tales equidem canonica censura deponit, ac depositos perpetuo et ignominiosæ peregrinationi addicit. Sicut scribit B. Gregorius: Ars est artium regimen animarum. Spiritualis ergo medicus in recipienda confessione multa cautela utatur. Oportet enim, sicut in Pœnitentiali Romano docemur, ut sacerdos in multa mansuetudine et benignitate suscipiat pœnitentem. Oret in primis pro eo, nec se peccatorem profiteri dubitet, ut ad compunctionem provocet pœnitentis affectum proprio humilitatis exemplo. Nullum omnino despiciat peccatorem, quia sicut B. Hieronymus scribit: Ille nullum despicit peccatorem, qui peccatores redimere venit. Et adjungit: Si pœnitens post confessionem contemnitur a prælato, facile in despe-

rationis foveam detruditur: quod quidem poccatum adeo damnabile est, ut Deum ad iram provocet, nec veniam mereatur. Sicut ergo confitenti necessaria est humilis et sincera devotio, sic pœnitentiali, id est, sacerdoti necessaria est diligens et circumspecta discretio, ut discernat inter lepram et lepram, ut habeat in se tria, bonitatem, scientiam, disciplinam: bonitatem in sanctitate, scientiam in eruditione, disciplinam in correctione. Hæc tria quidam postulabat dicens: Bonitatem et disciplinam, et scientiam doce me. Sit Samaritanus infundens oleum misericordiæ, vinumque justitiæ. Habeat conscientia ejus, quasi arca fœderis, manna et virgam, ut sciat compati et ignoscere, arguere et monere. Gaudeat de primitivis fructibus pœnitentis, sicut bonus agricola compatiatur infirmo, dubiumque confortet recolens illud Apostoli: Quis infirmatur, et ego non infirmor? Et audiens tentationes illius, suam infirmitatem cogitans, apud se dicat: Si in tanta tentatione fuissem, gravius cecidissem. Nihil dicatur, aut fiat cum indignatione, et ira. Ira enim viri justitiam Dei non operatur. Medium autem teneat, ne nimia remissio, vel nimia austeritas sit in eo, certumque pœnitentiis modum, juxta sanctorum patrum instituta præscribat. Beatus enim Gregorius falsas pœnitentias vocat, quæ non secundum auctoritatem Sanctorum, et pro qualitate criminum imponuntur. Sunt equidem, qui peccatis gravibus leves, et inusitatos injungunt pœnitentiæ modos, consuentes juxta verbum prophetæ, pulvillos sub omni cubito manus, et cervicalia sub capite universæ ætatis. Hieronymus super Danielem: Quamobrem consilium meum placeat tibi, peccata tua eleemosynis redime, si forte ignoscat tibi Deus. Quum Beatus Daniel præscius futurorum de sententia Dei dubitet, rem temerariam faciunt, qui audacter

veniam peccantibus pollicentur. Isidorus de summo bono: Sunt qui pœnitentibus securitatem cito pollicentur, quibus bene per prophetam dicitur: Curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes: Pax, pax, et non est pax. Cum ignominia, inquit, curant contritionem, qui cito pœnitenti promittunt securitatem. Sunt qui austeritate jugum Domini suave exasperant, et onus ejus leve aggravant, alligantes onera importabilia, digito autem suo nolunt ea movere. Isti sunt, qui contra præceptum legis infirmo fratri commodant ad usuram: usura enim est, quidquid satisfactionis supra debitum regulare injungis. Isti exercent zelum justitiæ in fermento, et non in azymo, ut iracundiæ satisfaciant, non ut Christo fructificent. De talibus scriptum est: Concupiscentia spadonis devirginavit juvenculam, ita et qui per vim judicium facit. Anima siquidem pœnitentis scandalizata corrumpitur, nec ex correctione illa fructus justitiæ generatur. De talibus dicit Dominus per prophetam: Mortificabant animas, quæ non moriuntur, et vivificabant animas, quæ non vivunt. Ad pastores perversos dicit Dominus per prophetam: Vos cum austeritate imperabatis eis. Sed juxta verbum sapientiæ: Horrende, et cito judicium his, qui præsunt, fiet. Recta igitur, et sine animi turbatione oportet esse judicia, sicut Eliu in libro Job dicit: Non te supprimat ira, ut aliquem opprimas. Legislator monachorum in regula dicit: Cogitet abbas, se de omnibus judiciis suis reddere rationem in die judicii, ne forte zeli, aut invidiæ flamma urat animam suam. Quorundam mos, aut potius mors est: animæ enim peremptorium judicatur, a sanctis patribus, quod ferventiore zelo proprias, quam Christi prosequuntur injurias. Veruntamen sicut Beatus Augustinus scribit: Peccare in nos longe levius est, quam

peccare in Deum. Si enim vir in virum peccaverit, dicit Samuel, remitti ei potest. Si autem peccaverit in Deum, quis orabit pro eo? Nos autem e contrario, dicit Augustinus, injuriæ Dei misericordes, et faciles sumus, et ejus offensam, quasi velle et nolle Dei in nostra potestate sit, sine pœnitentiæ satisfactione remittimus. Si quid autem in opere, vel in verbo contumeliose attentatum est contra nos, illud graviori animadversione persequimur. Unde Ambrosius in Homilia: Quod in hominem committitur, remitti facile potest, non autem sic, quod attentatur in Deum. Graviter itaque offendis, si dominico debitori culpas, quæ in Deum sunt, impune dimittis, ac cœlestis regis debitum tua præsumptione resolvis. Pœnitentialis auctoritas multos convertit in reprobum sensum. Refert beatus Hieronymus de sene quodam, qui juvenem vexatum spiritu fornicationis, et pœnitentem in foveam desperationis dejecerat, sed ab alio sene confortatus est, ita ut spiritus immunditiæ juvenem derelinquens, primum senem aggrediens eundem anxie molestaret. Sæpe videmus aliquos hujus vestri Ordinis Episcopis confiteri, vel illis, qnos pro se delegant Episcopi, quod quidem scimus esse contra constitutiones Patrum, et honestati contrarium. Sed quid faciet anima deterrita ab abbate alicui de monasterio suo confiteri prohibita? Quid faciet columba seducta non habens cor? Attendite O abbates, vobis, et universo gregi vestro, non principes, non domini, sed forma facti gregis in congregationibus vestris, animarum medici, imo ut verius loquar, curatores sentinarum, et stercorum purgatores. Quæ enim stercora, quis enim sanguis menstruus, quæ putredo cadaverum immundior est, quam peccatum? Periculosum est fratrem suum contemnere, et compunctum corde mortificare. Sane

illi, qui post confessionem despiciunt pœnitentem, non multum absimiles sunt Simoni Pharisæo, qui in corde suo Christum accusabat, eo quod Mariæ peccatricis pœnitentiam admittebat. Credo quod si cum Simone tunc fuisset, qui fratrem pœnitentem nunc despicit, Mariam calcibus repulisset. Porro, sicut apostolus dicit, conclusit Dominus sub peccato omnia, ut omnium misereretur. Non enim proficeret virtus spiritualis, nisi subesset infirmitas carnis. Nam virtus in infirmitate perficitur. O si cognovisses et tu, quam districto, et tremendo judicio oporteat te respondere. Juxta consilium Joannis Damasceni, consiliosius, et tutius esset tibi rationem reddere de misericordia, quam de severitate justitiæ. Ille misericordiam superexaltat judicio, quem dixisse legisti: Misericordiam volo, et non sacrificium. Si zelus justitiæ quandoque, sicut expedit, attendatur; misericordia tamen primas partes obtineat: pastorque tanquam prudens medicus, ulcus alienæ conscientiæ suaviter tangat. Calamum quassatum non conterat, et linum fumigans non extinguat. Qua igitur fronte, quibus oculis, qua mente, qua conscientia præsumit de Dei misericordia, quem durum, et immisericordem sentit fraterna miseria? Sunt qui compellunt aliquos sibi, et non aliis confiteri, ideo illi suos excessus abscondunt, et in suis turpitudinibus perseverant, quibus illa maledictio intentatur: Væ prægnantibus, et nutrientibus in illa die. Animæ siquidem illorum peccatis gravidæ sunt, et in sua sorde se nutriunt, donec suis desideriis satientur. Propter austeritatem prælatorum declinant corda in verba malitiæ. Sicut Augustinus in libro de pœnitentia dicit: prompti sunt ad excusandas excusationes in peccatis, aut ea sub silentio claudunt, quod est perniciosa hypocrisis. Tales medici curant, et non sanant juxta illud:

Curavimus Babylonem, et non est sanata. Verbum Augustini est: Sacerdos debet esse immunis a culpa, quam judicat, alioquin alium judicando seipsum condemnat. Animadvertat, dicit B. Augustinus, qui hujusmodi est, evangelicam peccatricem, Dominumque dicentem: Qui sine peccato est, primus in illam lapidem mittat. Qua igitur præsumptione alium lapidat, qui se dignum lapidatione cognoscit? Hæc dicit Dominus: Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et sic videbis festucam ejicere de oculo fratris tui. Magna trabs est mentis elatio, quæ sic mentis oculum obscurat; ut non qualis es, sed qualem te opinaris, aspicias. Quod damnas in fratre tuo, forte damnabilius est in teipso. Tu quis es, qui servum judicas alienum? Domino suo stat, aut cadit. Quomodo scis de te ipso, utrum sis dignus amore, an odio? Nam delicta quis intelligit? Nemo novit, quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis, qui in eo est. Sed nec homo seipsum cognoscit. Pravum est cor hominis, et inscrutabile, et quis novit illud? Ideo apostolus, licet nihil sibi conscius sit, minime tamen seipsum judicare præsumit. Nihil, inquit, mihi conscius sum, sed neque meipsum judico: Dominus autem me judicat. Omne judicium dedit Pater Filio. Qui ergo alium judicat, sibi perniciose privilegium redemptoris usurpat. Pastor itaque pœnitentem blande suscipiat, nec ipsum gravioris pœnitentiæ observantiis, aut gravi, et tyrannica vultuositate confundat. Sed si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, qui spiritualis est, instruat eum in spiritu lenitatis considerans semetipsum, ne et ipse tentetur. Apostolus Paulus loquitur sapienti, qui non condescendit fratri minus sapienti, eumque scandalizare non metuit, Peribit, inquit, in tua scientia frater tuus, pro quo Christus mortuus est. Quanto frater infirmior

est, tanto ei mansuetior, et diligentior esse debes. Infirmior quidem filius tenerius a matre diligitur. Et, sicut apostolus dicit, infirmioribus membris abundantiorem honorem circumdamus. Sis ergo infirmanti misericors, ut misericordiam consequaris. In qua enim mensura mensus fueris, remetietur et tibi. Judicium enim sine misericordia fiet ei, qui misericordiam non fecit. Misericordes vero misericordiam consequentur. Christus splendor, et figura substantiæ Dei peccatorem blande suscipit. Tu peccator, qua præsumptione eum despicis, et repellis? Christus non mediocre reputat lucrum, se recuperasse ovem perditam, et diem festum cum angelis suis agit: exultat cœlestis curia de converso, et reverso ad pœnitentiæ fructum. Tu nec lucrum, nec jacturam reputas animarum; vis sub certis finibus limitare misericordiam Dei, cujus misericordiæ non est finis? Paterfamilias largus est, et avarus est dispensator. Existimasti inique, quod ero tui similis, dicit Dominus, et misericordiam meam de duritia tua metiris? Quid scis, si jam lacrymis, et contritione mundatus est? Liberatus est forte ipso proposito confitendi. Dixi confitebor, et tu remisisti. Lazarus a Domino suscitatus est, antequam ab apostolis ejus institæ solverentur. Leprosi a Domino mundati sunt, antequam se ostenderent sacerdotibus. Christus autem dimisit peccatum, pro quo tu pœnitentem judicas, et cum Pharisæo despicis Publicanum. Pius, et misericors Deus pœnitenti offert pacem, priorque mittit legatos de pace, qui prius de pace fuerat requirendus. Nimirum in negotio pœnitentiæ misericordia et veritas obviant sibi, seque osculantur justitia, et pax. Justitia et veritas rei se judicantis, et punientis, misericordia et pax Dei gratuito indulgentis. O beata spes confitentium. Iste prodigus filius, qui

adeo immaniter peccavit in cœlum, et in terram, nec in aliquo satisfecit, statim reconciliatus est patri, longeque promptior, et ardentior erat pater ad miserandum, quam filius ad misericordiam obtinendum. Nolite timere pusillus grex. Accedite securi ad thronum gloriæ, qui non audebatis vel de gratia cogitare. Venite omnes, qui laboratis, et onerati estis. Venite omnes, qui computruistis in immunditiis vestris. Velit, nolit superciliosa hypocrisis Pharisæi, baptismus pœnitentiæ cunctis exponitur. Hic patet fons domus David in ablutione peccatoris et menstruatæ. Non hic baptizas tu, qui despicis pœnitentem, non Joannes, sed Christus, qui quanto differentius præcellit omnibus, tanto dulcius, et gloriosius confirmata est super nos misericordia ejus. Vale.

CANON EPISCOPALIS, ID EST, TRACTATUS DE INSTITUTIONE EPISCOPI.

Reverendo Patri et Domino Joanni Dei gratia Vigorniensi Episcopo suus Petrus Bles. Archid. salutem, et fidelem esse in ministerio Christi.

Petis instantius, reverendissime pater, ut de Episcopali officio aliquid tibi scribam, quod in hac novitate solatium tibi sit, et ædificet ad salutem. Ego siquidem latitans in obscuro, et sub modio fumigans, lucernæ super candelabrum positæ tenebras meas compellor ingerere. Doctum indoctus docere præcipior, et ægrotus bene habenti remedium medicinale conficere. Abundas vino et oleo spirituali, teque unctio docuit de omnibus, et tamen a me postulas unctionem. Ego autem servus sanctitatis

vestræ, non habeo nisi modicum olei, quo ungar: immo paululum aceti, quo sub diebus æstivis liceat mihi cum messoribus Booz buccellam panis intingere: illud vero tantillum non recipit portiones; caritas tamen nunquam excidit: et quanto, quæ sua sunt, manu largiore dispensat, tanto plenius crescit, et ex impendio liberali, farina viduæ et olei lecythus exuberat. Manna quidem putrescit, et vermibus scatet, si fuerit reservatum: erogatum autem utiliter, fit panis cœlestis et refectio angelorum. Scio quod gratia Dei obest, si non alii prodest. Qui autem Dei donum in usum, et utilitatem alienam communicat, plenius meretur habere, quod habet: nam dabitur ei et abundabit. Qui autem e diverso talentum Domini abscondit. quod videtur habere, auferetur ab eo. Ego siquidem talentum non habeo, sed minutum, quod me in gazophylacium mittere oportet: ibit tamen in creditum, ex quo invenitur, qui illud in causam mutui recipiat, si forte ex sorte modica uberior accessio usuræ proveniat: faciam quod possum; præsumet dilectio, quod non possum. Vena ingenii languentis animabitur desiderio, stylumque jacentem eriget accensa caritate devotio. Nunquam ex parte mea degenerabit ille socialis affectus, qui inter nos longi temporis excursu coaluit. Illi accessit tua dignitas, non successit, atque familiaritatis antiquæ vinculum tua cathedra non dissolvit. Si ambules super pennas ventorum, si ascendas in cœlos, vel descendas in abyssos, mutationem status affectio non agnoscit. Jam fervet, jam ebullit animus ad scribendum. Jam epistola præsens, quæ ab initio meticulosa fuerat, animosior ex amore, non minus imprudenter quam impudenter prodire appetit ad palpebras populares, seque temeraria audientiæ vulgari exponit. Ipsa tamen securius lateret in sinu

conscientiæ meæ, et prudentius inter silentii cardines clauderetur. Amore igitur illectus et tractus, quod sine fictione didici, sine invidia vestræ communico sanctitati. Ille, in quo sunt omnes sapientiæ et scientiæ thesauri absconditi, ipse os meum in beneplacitum gratiæ suæ, et in usum publicæ utilitatis aperiat, Spiritusque sanctus bonarum mentium institutor, per quem mihi velle adjacet, in me velle et perficere prosequatur. Si autem stilus istius epistolæ delicatis auribus sonare aliquid durius videatur, parce seni, qui super senes intelligis, qui a primis moribus adolescentiæ, studuisti tempora prævenire meritis, et ætatis insufficientiam virtutibus compensare, nec verba ex operibus metiaris. Audisti, amantissime pater, de his qui sedent super cathedram Moysis, quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, nolite facere: levius est facienda præscribere, quam præscripta implere. Nam et liber prophetæ traditus ad devorandum, dulcescit in ore ipsius: amaricatur vero ad anteriora transmissus, Sicut, Apostolus dicit, accepistis ab eo, quomodo vos oporteat ambulare et placere Deo per omnia, sic et ambuletis, ut abundetis magis. Et ne longe exempla petere vos oporteat honestatis, vobis episcopalis officii formam vestri avunculi Rothomagensis archiepiscopi doctrina præscribit, cujus vestigia, si velitis fideliter imitari, eritis ad mores compositus, liberalis, affabilis, mansuetus, in consiliis providus, in agendo strenuus, in jubendo discretus, in loquendo modestus, timidus in prosperitate, in adversitate securus, mitis inter dyscolos, cum his qui oderunt pacem pacificus, effusus in eleemosynis, in zelo temperans, in misericordia fervens, in rei familiaris dispensatione nec anxius, nec supinus, circumspectus ad omnia, illorum quatuor animalium imitator, quæ

ante et retro, et in circuitu habere oculos providentiæ describuntur. Constitutus es, venerabilis pater, inter filios prophetarum, ascendisti in montem Garizim, ut populo benedicas. Igitur sic te existimet homo, ut ministrum Christi, et dispensatorem mysteriorum Dei. Hic jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Qualem te esse oporteat, veritas sub clausula recisiore describit: Fidelis, inquit, servus, quem Dominus constituit super familiam suam. Fidelis es, si quæ sursum sunt, non quæ super terram quæris, non quæ tua sunt, sed quæ Jesu Christi, et in symbolum publicæ utilitatis conferas, quod tibi cœlestis gratia prærogavit. Fidelis es, si Deum diligis propter se, et proximum propter Deum. Infidelis vero es, si communem naturam contemnis in altero, et imaginem Dei propriam non agnoscis. Quære ergo, non quod tibi expediat, sed quod multis. Quære cum Apostolo non datum, sed fructum. Interest gloriæ sanctitatis tuæ superintendere populo tibi credito, ut Episcopi nomen interpreteris Episcopali officio. Sapientibus et insipientibus debitor es, ideo consiliosius agere te oportet. Sapientia in sui nominis libro dicit: Ego Sapientia in consiliis habito, et eruditis intersum cogitationibus. Utere consilio Salomonis: Fac, inquit, omnia cum consilio, et non pœnitebis, et adjungit: Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum tuum extraneo ne reveles. Si usus fueris consilio sapientum, non eris ad vindictam vehemens, ad corrigendum severior, non immisericors ad parcendum, non præceps in sententiis, non in victu aut vestitu notabilis, non festinus ad promittendum, non ad reddendum tardus, non subitus in responsis, non avarus, aut prodigus in expensis. Prius teipsum doce, quam alios doceas: non est Sapiens, qui non est sapiens sibi. Quumque alii de

pectore tuo, quasi de fonte, hauriant, tu prius bibe de fonte putei tui: sic deriventur fontes tui foras, ut tui tamen immemor non existas. Maledictus, qui facit partem suam deteriorem. Qui autem sibi nequam est, cui bonus erit? In animæ negotio, et in acquirenda hæreditate cœlesti, nemo tibi germanior sit teipso. Egredere frequenter in agrum cum Isaac ad meditandum, et juxta sententiam Salomonis, Si concupiscis sapientiam, serva mandatum ejus, et tibi Dominus eam dabit. Habeas tecum quorum vitam verearis et verba, qui te, etiamsi velis, deviare non sinant, refrænent præcipitem, confirment dubium, et excitent torpescentem. Insolentia magna est, non pro ratione, sed pro libidine agere: et bestiale est, appetitum consilio anteferre. Scriptum est: Homo quum in honore esset non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis. Non tamen credas omni spiritui, sed prius proba, utrum ex Deo sit, ne forte veterator ille serpens, aliquid per malitiæ suæ instrumenta insibilet; cujus astutias facile poteris deprehendere ex modo suggestionis, ex facie et gestu, ex oblatione precum, et ex ipsa consilii qualitate. Et, ut omnino elidas machinationes apostatæ angeli, sint quasi in vultu conscientiæ tuæ timor Dei, ignis gehennæ, vitæ brevitas, incertissimus vitæ finis, et expectatio tremendi judicii. Contra salutem et præter salutem tuam nihil facias, aut præcipias faciendum. Nam si collaterales tui, aut alii, qui tuæ familiaritatis auctoritate utuntur, offenderint, scis, quia in te culpa refundetur. Scis quia ratihabitio mandato comparatur. Illudque censetur opus tuum, cui proprium alio mediante impartiris assensum. Est qui sibi soli credit, quod pessimum est, et hoc duntaxat reputat, quod obdurata adinventione concepit. Verbum Sapi-

entis est: Itinera insipientium recta sunt in conspectu eorum, sed a Domino reprobantur. Et idem: Sunt viæ, quæ videntur homini rectæ, et novissima eorum ducunt ad profundum inferni. Omnia ergo cum consilio et modesta maturitate disponas. Si rem proposueris arduam, prius tecum delibera, postea cum multis, quorum fidem probaveris: et juxta Evangelicam parabolam: Prius sedens computa sumptus tuos; et cum rege congressurus, recense copias tuas domi, ne incauta propositi gravioris assumptio tibi in erubescentiam convertatur. Ubi autem consilium familiare non sufficit, eorum consilium explora, licet familiares tui non sint, quos organa Spiritus sancti esse non ambigis. Agis tamen melius et longe securius, si de sola oratione confidis. Jam itaque non tuo, sed Spiritui Dei vivas, quo aguntur hi, qui sunt Filii Dei. Credimus autem, quod et tu spiritum Dei habeas. Non de rapinis et exactionibus, aut obventionibus et actionibus judiciorum, sed de Evangelio vivas, sicut constituit Dominus. Proventum Evangelii voco, quicquid pro evangelizata fide tuæ contulit Ecclesiæ liberalitatis antiquæ devotio. Alii multitudine gravi hominum aut equorum otiose panem comedunt alienum, tu vero ambules cum paucis, et in omnium ædificationem panem circumferas angelorum. Semper sis, quoad potes, in exercitio scripturarum, semper cum domesticis tuis conferas de profectu virtutum. Nam et Apostolus, qui non ab homine, sed a Deo Evangelium didicit, illud tamen censuit cum hominibus conferendum. Nihil contra conscientiam tuam facias. Et, ut verbo apostoli utar, a tuo sensu non movearis, si rectus est, neque per epistolam, neque per spiritum, neque per sermonem. Etiamsi spiritus potestatem habentis super te veniat, locum tuum ne deseras; plus dico,

sed cum apostolo tamen: Si angelus annunciaverit aliud, quam quod ad Christi gloriam spectat, anathema sit. Nullum tempus feriatum habeas, sed semper aut orationi, aut lectioni, aut alii honestatis studio te impendas. Sic illi, qui tecum sunt, in operibus tuis legant, qualiter eos conversari oporteat, et tu eos in justitia et sanctitate præcedas. Felix illa anima, quæ aliis forma est sanctitatis. Nunquam tibi deficiat, quod per te alteri proficiet: lucerna non minuitur alteram accendendo, nec soli dispendium infert contemplantium multitudo. Posuit te Dominus ad dandam scientiam salutis plebi ejus, reddere Domino populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum, et cum omni diligentia parare Domino plebem perfectam. Quoniam dies mali sunt, oportet te de malitia temporis in usum animarum aliquid sequestrare, quod componat mores, regat affectus, dirigat actus, ipsumque ordinem tuum ordinet et honestet. Adhuc replico. Semper sis in exercitio scripturarum, nullumque tempus te inveniat otiosum. Otium siquidem sine litteris est, sicut dicit Hieronymus, vivi hominis sepultura. Ab infantia sacras litteras didicisti. Vide ne in vacuum gratiam Dei receperis. Ædifices alios non solum verbo, sed opere et exemplo, quia regnum Dei non est in sermone, sed in virtute. Ædifices subditos in vultu, aspectu, gestu, habitu et incessu. Vivere, et non dare operam, ut recte vivatur, vitam perdere est, omnia vero spiritualis exercitii lucra referas ad illius gloriam, qui est rex gloriæ. Fur enim et latro es, si tibi aliquid inde usurpare præsumas. Illuc, unde flumina exeunt, revertantur. Animalia apud Ezechielem ibant et revertebantur, quicquid gratiæ conferebat eis, ad Dominum referebant. Veritas in Evangelico dicit: Gloriam ad invicem quæritis, et gloriam quæ a solo

Deo est, non vultis. Absit ut tibi dicatur a Domino, recepisti mercedem tuam. Sed potius cum Domino dicas: Si ego quæro gloriam meam, gloria mea nihil est. Qui tumet inani gloria, omnino vacuus est, tam plenus nihilo quam superbiæ vento. Si ergo aliquid habeas, unde debeas gloriari, non in te, sed in Domino glorieris, et dicas: Gratia Dei sum id quod sum. In omnibus donis Dei extollentiam fuge, memor verbi illius Dominici: Vidi Satanam de cœlo cadentem. Si gloriari oportet, dicit Apostolus, de meis infirmitatibus gloriabor. Gloria enim prælati est, si seipsum miserum judicat et infirmum, insufficientem oneri et honore indignum. Sunt qui honores virtutes reputant, suisque meritis ascribunt gradum eminentiæ, quem in ira Dei fortassis adepti sunt. Honoris assumptio multis tentatio facta est et subversionis occasio. Igitur sic præsis, ut prosis. Væ his, qui præsident hominibus, nisi præsideat eis Deus. Semper tibi occulte, vel ad disciplinas, vel ad lacrymas, vel ad alia, quæ citra hominis testimonium solus agere poteris, impone tibi jugum dominicæ servitutis. Summum enim captivitatis genus est, si sine alicujus voti vinculo evagetur ad arbitrium suum licentia libertatis. In alto itaque sedens, non alta sapias, per omnia sentiens humiliter, humilibusque consentiens. Non ambules in magnis, nec in mirabilibus super te. Sed si de bono conscientiæ tuæ gloriaris, cum beato Job dicas: Si justus fuero, non levabo caput. Non enim justificabitur in conspectu tuo, Domine, omnis vivens. Paulus, qui nihil sibi conscius erat, se tamen justificatum negabat. Ego, inquit, non arbitror me comprehendisse. Et item: Non quod, inquit, acceperim, aut perfectus sim, sed eorum quæ retro sunt, oblitus ad anteriora me extendo. Ipse non de dominio, sed de ministerio glo-

riatur. Ministri Christi sunt, inquit, et ego. Ut minus sapiens dico, plus ego. In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. In his tibi gloriandi forma præfigitur, non in veste pretiosa, non in supellectili multa, non in congregatione pecuniæ, non in ædificiis aut culturis, non in dilatandis possessionibus, non in equorum multitudine, non in ornatu pompatili, non in frequentia clientelæ. Nam hæc omnia gentes inquirunt. Sed sicut gloriatur doctor gentium, in cruce Domini nostri Jesu Christi, in infirmitatibus suis, in mortibus, in laboribus, in carceribus, et in plagis. Dedit tibi Dominus scientiam sanctorum. Qui hanc scientiam apponit, apponit et dolorem, non gloriam, sicut scriptum est: Qui apponit scientiam, apponit et dolorem: de quo quidam pœnitens dicit: Et dolor meus in conspectu meo semper. Non humanam gloriam, quæ est ventus urens, cœlestis gratiæ fluenta desiccans. Absit a te gratia illa, qua fias in oculis tuis gloriosior, et inde odiosior in oculis Dei. Ira est, non gratia, quum quis ponitur super ventum, nullas habens radices in soliditate virtutum. Illius servituti addictus es cui servire regnare est; cujus servitutis intuitu, ille servum servorum se reputat, qui tenet Ecclesiæ principatum. Hoc ergo sentias in teipso, quod in Christo Jesu, ut sicut exinanivit, se formam servi accipiens, sic eorum qui tibi subjecti sunt, servum te reputes humilem et abjectum; non sit tibi dedecori humilitas, quæ decuit Filium Dei. De prælatione potes habere gloriam, sed non apud Deum. Si autem gloriaris de humilitate, non eris insipiens. Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Non ergo te Dominum exhibeas, sed ministrum. Petrus Apostolus dicit: Non dominantes in clero, sed forma facti gregis in

populo. Unde gloriabitur miser homo de immundo conceptus semine, genitus in peccato et natus, brevi vivens tempore, fugiens velut umbra, et nunquam in eodem statu permanens? Si ergo te aliquo elationis motu aura favorabilis afflaverit, recole illud quod dictum est Sedechiæ: Viri tui pacifici seduxerunt te. Si te lactaverit peccator, non acquiescas, nec laus, vel potius fraus adulatoria te seducat. Perniciosum est prælato, libenter audire de se, supra id quod sentit in se. Parco autem, dicit apostolus, ne quis me existimet supra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Porro ille non parcit sibi, nec suæ animæ miseretur, qui jactitat actus suos, volens æstimari, quod non est, et nesciri quod est. Sit anima tua in manibus tuis semper, et Dominus in conspectu tuo, ut dicas, quum cœperit adulator applaudere: Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Et illud: Nolite me vocare Noemi, sed Mara, quoniam amaritudine plena sum. Sicut autem ventus dissipat nubes, sic tui vultus austeritas ventum adulationis, et venenum detractionis exterminet. Interrumpe sermones malitiæ, et intersere aliquid de lege Dei, de canticis Sion, de judiciis cœlestis iræ, de meritis Sanctorum, de torrente voluptatis æternæ. Est qui plus credit alterius linguæ de proprio statu, quam conscientiæ suæ. Porro longe est a salute membrum hujusmodi stupidum et infirmum, ægrotans, et se ægrotare non sentiens: eo ipso insanabile, quia insensibile. Quamplures video, qui post acceptum cœlestis gratiæ donum, effluunt in passiones desideriorum, sicut et gentes, quæ ignorant Deum. Tu a longo tempore possedisti vas tuum in sanctificatione. Quod fecisti hactenus, feliciter consumma, sic agens quotidie, quasi semper incipias. Frequens est inter Episcopos aliquem invenire, qui primum

suæ promotionis annum dedicet sanctitati: quumque in sua novitate sit factus agnus, inveteratus aliquot dierum fit rapacissimus lupus. De tali scriptum est: Ante messem totus effloruit, et immatura perfectio germinabit. Et de eodem: Si fructum fecerit, alii comedent illum. In omni angustia, totam spem tuam jacta in Domino, quoniam nomen Domini plurima fortitudo. Non confidas in eis qui solent dare verba, quorum amicitia quæstuaria est, et familiaritas sumptuosa. Intelligis quæ dico: et recolis Machabæos, qui quoties Romanorum imploraverunt suffragium, eorum amicitia principibus et populis Israel versa est in singultum. Frequenti, quæso, scrutinio dispice, et attende, qualis ex dono Dei sis, et qualis sis ex teipso, et redde, quæ tua sunt, tibi, et quæ Dei, Deo. Recole quam miserabilem, quam infirmum te de ventre materno natura produxerit. Nudus egressus es de utero matris tuæ, nudus natus es ad laborem, non ad honorem. Si quid tibi dispensatio cœlestis adjecit, semper timeas illud Psalmistæ: Veruntamen propter dolos posuisti eis, dejecisti eos dum allevarentur. Quidam Episcopi regum munificentias, et eleemosynas antiquorum, abusive Baronias, et regalia vocant, et in occasione turpissimæ servitutis seipsos Barones appellant. Vereor ne de illis queruletur Dominus, et dicat: Ipsi regnaverunt, et non ex me: principes extiterunt, et ego non cognovi. Scias te assumpsisse pastoris officium, non Baronis. Certe Joseph in Ægypto patrem suum et fratres instruxit, ut dicerent Pharaoni, viri pastores sumus. Maluit eos profiteri pastoris officium, quam principis aut Baronis. Christus dicit: Ego sum pastor bonus: tu vero constitutus es ab eo pastor aut villicus: villicatio tibi commissa est; et scias quia villicationis rationem reddere te oportet. Agricultura

Dei tibi commissa est, opus est sarculo ut agricolæ, baculo ut pastori. Sarculo, ut tanquam prophetæ filius evellas et destruas, ædifices et plantes: baculo utere, lupos ab ovili coercendo, oves debiles sustentando, erigendo lapsas, erroneas reducendo. Semper autem inter fructus Episcopalis officii, æterna temporalibus præferantur. Et quoties te circa curam possessionum turbatrix activa solicitat, nunquam tamen in te quies contemplativa degeneret. Fac alium pro te molere, tu animarum saluti solerter intende. Vacuum a sæcularibus oportet esse animum, divinæ servitutis obsequio consecratum. Magnis addictus es, noli minimis occupari. Minima et vilia sunt, quæcunque ad sæculi quæstus, et non ad lucra pertinent animarum. Sæcularia negotia si habueritis, dicit Apostolus, eos, qui contemptibiles sunt inter vos, constituite ad judicandum. Si autem ad te intraverit causa pauperis, causa pupilli et viduæ, judica in justitia pauperes, et argue in æquitate pro mansuetis terræ. Fac judicium injuriam patientibus, procura humilibus pacem, rebellibus obedientiam, claustris quietem, ordinem Monasteriis, clericis disciplinam. In judiciis nunquam ad rumusculos movearis, nec tibi obrepat furtiva suspicio. Dominus Judam, quem proditorem noverat, quia non convincitur, non condemnat. Parcit mulieri in adulterio deprehensæ, eo quod non appareat accusator. Non Sodomam subvertit, donec descendat et videat, utrum clamorem opere compleverint. Ego, inquit, sicut audio, sic judico, cujus audire est scire. Tu vero non nisi ex assertione partium, et rationabili animi motu censeas ad sententias procedendum. Duo sane sunt, quæ in judicio faciunt cordis oculum caligare, ira et cupiditas: hæc duo remittenda puniunt, et punienda remittunt. Ira siquidem justitiam

Dei non operatur. Cupiditas vero, dum quæ sua sunt quærit, judicia Dei tremenda contemnit. Tu vero manus tuas excute ab omni munere, et quod gratis accepisti, da gratis. Non sis de numero illorum, qui sequuntur retributionem, nec vendas conscientiæ tuæ libertatem. Nemo possit tibi dicere, ditavimus Abraham: sed cum Samuele fiducialiter dicas: Loquimini coram Domino et Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim, aut equum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cujusquam munus acceperim, et contemnam illud hodie, vobisque restituam. Si mentem tuam munerum cupiditas titillaverit, ibi moriatur, ubi oritur nequissimum germen, et in suæ matris utero præfocetur. Revolve in animo tuo quantum ex honoris assumptione profeceris, et ex quotidiana collatione spirituales virtutum metire profectus, utrum sis insolentior aut humilior, affabilior vel austerior, mansuetior aut gravior, liberarior aut avarior. Ex quadam enim obligatione, quæ tuo annexa est officio, exigitur a te spiritualium frugum mensura propensior, ut sis devotior in oratione, in lectione studiosior, in castitate cautior, parcior in sobrietate, patientior in duris, in risu rarior, suavior in conversatione, gravior in vultu, et gestu, et habitu, moderatior in verbis, profusior in lacrymis, in caritate ferventior. Redde conscientiæ tuæ de quotidianis actibus rationem, vide si diem et noctem sine cujuslibet peccati macula transegisti, si minus legisti, aut orasti; si in verbo, si in cibo, si in potu, si in somno temperantiæ modum excessisti, et scias non modicam esse temporis illius jacturam, quod in otio aut fabulis expendisti. Cæteri divites sunt in latibulis suis, sicut leænæ in fovea, ericius in antro, leo in spelunca. Tu te omnibus exhibe, cogitans te omnium servum, nec tibi sed

cunctis genitum te vivere credas, datum indoctis doctorem, consolatorem pauperum, solatium oppressorum, patrem orphanorum, defensorem viduarum, et omnibus debitorem. Adhuc replico, ut ad eruditionem plurium in sacra Scriptura te exerceas, ut quod tibi conversatio curialis quandoque præripuit, gratia magistrante recuperes. Ociositas inimica est animæ. Si non legeris, si non studueris, dormitabit anima tua præ tædio, et hostes tui animæ sabbata tua deridebunt. Tu igitur, præsul optime, animarum saluti omnia postpone. Tanto enim digniores sunt animæ corporibus, et universis, quæ humana ambitio concupiscit, quantum dignitate præeminet cœlum terræ. Et, ut verbo Apostoli ad Timotheum scribentis liceat mihi uti: Nemo contemnat adolescentiam tuam, sed esto exemplum fidelibus verbo et conversatione. Semina super omnes aquas, super bonos et malos, publice et privatim. Modis omnibus cave, ne sæcularibus te involvas. Nulla enim consonantia est Spiritus Dei ad spiritum hujus mundi; permane in vocatione tua. Mundus in maligno positus est. Noli æmulari in malignantibus, sed permane in vocatione tua, secundum mensuram regulæ, qua mensus est tibi Deus. Hodie apud quosdam consistit in his duntaxat episcopalis auctoritas, ut creta vel fimo ager sationarius impinguetur, ut multiplicentur vivaria, et clausulæ ferarum, possessionumque termini dilatentur. In ædificandis palatiis, molendinis, et furnis: in augendis reditibus tota Pontificum solicitudo fervescit. Nunquid vox Salvatoris est ad principem apostolorum et præsulum: Si diligis me, excole terras, ædifica domos altas? Legimus eum dixisse ad Petrum: Si amas me, pasce oves meas. Hæres es et vicarius Petri, pasce oves meas evangelizando, fac opus evangelistæ

et pastoris: non erubescas evangelium, si erubescendum non credis pastoris officium. Insta importune, opportune, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, ut lucra ex lucris, et ex profectibus profectus accedant. Quod si abhorreas onus, et insufficientem te reputes, sera querela est, prius sedisse debueras et æstimasse opus, sarcinulam ponderasse, computasse virtutum sumptus, et dignitati meritum comparasse. Si te tamen deterreat labor plus solito, spes mercedis invitet; unusquisque enim secundum suum laborem mercedem accipiet. Si te curialium et maxime scacarii labyrinthis immerseris, magna spiritualis exercitii dispendia patieris. Nemo potest duobus dominis servire, Deo et mammonæ. Non excidat a te, quomodo in tonsura capitis, quando electus es in sortem Domini, renunciasti ignominiæ laicali. In die autem consecrationis tuæ, super abrenunciatione sæcularium emisisti vota, quæ distinxerunt labia tua. Alligatus es verbis oris tui, ubi ad consecrantis interrogationem sine exceptione aliqua promisisti, quod de cætero a terrenis negotiis, et a turpibus lucris te alienares, tuamque solicitudinem divinis semper negotiis mancipares. Quid tibi ad scacarium, quid tibi ad fiscales reditus, ut vel horula brevi curam posthabeas animarum? Nunquid Christus te ad telonium elegit? Matthæus semel inde assumptus, denuo ad ipsum non rediit. Non sis ergo in turba eorum, qui sæcularia spiritualibus anteponunt, glutientes camelum, culicemque liquantes. Legimus, quod in diebus Constantini quidam episcopi principi adulantes, majorem reverentiam regalibus edictis, quam sanctionibus evangelicis exhibebant. Sunt et hodie, quibus

commissa erat dispensatio Verbi Dei, qui silent a bonis, canes muti, non valentes, imo non volentes latrare, nisi forte evangelicæ libertati obgrunniant, et oblatrent: conversi enim sunt in arcum parvum, præbentes seipsos arma iniquitatis peccato. Juste judicate, qui judicatis orbem: nam et ille, qui terribilis est super filios hominum, etiam justitias judicabit. Verbum Prophetæ est: Væ qui conditis leges iniquas, et justitiam justi aufertis ab eo. Vis, ut aliqua lex tibi gratia exempli proponatur? Pauperrimus aliquis inhorrescit nuditate et fame, videtque uxorem et familiam suam inedia lethali tabescere: certe eis mors imminet, nisi rapiat aut furetur; furatur itaque modicum aliquid dubium vitæ discrimen eligens, ut certum periculum mortis et famis angustia importabilis evitetur. Miserabilis homo in furto deprehenditur, et damnatur ad mortem. Judices vero nec miseriam pauperis, nec urgentiam necessitatis, quæ ipsum ad furandum compulit, pensant. Nunquid justiores sunt Deo, qui in lege, quam dedit Moysi, pecuniaria mulcta, fures puniri decrevit? Nunquid est æquior lex eorum lege imperiali, quam vigilanti studio, et exactissima deliberatione sancivit æquitas? Illa equidem inter furem manifestum, et non manifestum circumspecte distinguit, et hunc in duplum, illum vero in quadruplum punit. Porro sicut Jeremias deplorat, adulteriis plena est terra, et passim conjugati, atque soluti ad uxores hinniunt alienas, pauper rapiens alienam oviculam suspenditur, adulter alienam uxorem rapiens patientissime sustinetur. Hæc est detestabilis patientia, quam Apostolus ironice proponebat. Libenter, inquit, suffertis insipientes, quum sitis ipsi sapientes. Audiant itaque nostri reges, quod rex sapientissimus Salomon in Proverbiis suis dicat: Non est grandis culpa, quum quis furatus

fuerit; furatur enim, ut esurientem impleat animam: deprehensus quoque reddet septuplum: qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam; turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur. Lex Mosaica et imperatoriæ sanctiones adulteros, et eos qui nefando coitu legem naturæ impugnant, morti addicunt. Propterea etiam principibus datus est gladius ad vindictam malefactorum: ipsi vero abominationes eorum dissimulant, aut per impunitatem potius fovent. Videntes furem currunt cum eo, et portionem suam cum adulteris ponunt, et polluti labii participio peccant, et non corrigunt, ut eis conveniat, quod apostolus dicit: Propterea vos non corripitis, quia eadem sæpius agitis. Omnia illicita committuntur impune, nullusque pro divinæ legis prævaricatione damnatur: immo laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et iniquus benedicitur. Impunitas est equidem negligentiæ filia, contumaciæ mater, radix peccati, nutrix adulterii et incestus, mortis æternæ præambula, præparatrix inferni, per impunitatem impiorum malitia convalescit, per hanc in suis stercoribus miseri computrescunt, atque peccatorum suorum bibentes urinam gloriantur, quum male fecerint, et exultant in rebus pessimis. Quantum sit innocentiæ bonum nesciunt, qui semper nocere noverunt, tanto liberius, quanto desperatius, totas in peccatis habenas concupiscentiæ laxant, toto desideriorum impetu feruntur præcipites in contemptum, sicut scriptum est: Peccator, quum venerit in profundum malorum, contemnet. Sancta Dei mandata et terribilia ejus judicia verba reputant, nec mortis æternæ supplicia timent, donec pernicioso nimis experimento cognoscant per interminabiles cruciatus, quod credere aut timere noluerant. Nam quum

Christus in judicio corpus illud exhibuerit pro salute nostra susceptum, pro nostra absolutione damnatum, pro nostrorum vulnerum medicina clavis et lancea perforatum, quid erit, quando contra immundicias nostras, livores, et cicatrices in accusationem et damnationem nostræ pertinaciæ proferentur? Illud cœlestem exasperat iram, et plerisque discrimen æternæ damnationis accumulat, quod quidem principes sacerdotum et seniores populi, licet non dictent judicia sanguinis, eadem tamen tractant disputando et disceptando de illis, seque ideo immunes a culpa reputant, quod mortis aut truncationis membrorum judicium decernentes, a pronunciatione duntaxat, et executione pœnalis sententiæ se absentant. Sed quid hac simulatione perniciosius est? Nunquid discutere et definire licitum est, quod pronunciare non licet? Certe Saül de morte David multiplici machinatione tractabat, et ut malitiam suam sub umbra innocentiæ palliaret, dicebat: Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philistinorum. Sane quantum hæc dissimulatio eum excusabat apud homines, tantum apud Deum eundem damnabilius accusabat. Expressa similitudinis forma, in consistorio illo, in quo Christus ad mortem damnatus est, Pharisæi et Scribæ dicebant: Nobis non licet interficere quemquam. Quumque tamen clamarent dicentes, crucifige, sententiam in eo occisionis cruenta malignitate dictabant. Quem occidebant gladio linguæ, publice protestabantur sibi occidere non licere, eorumque iniquitas eo ipso detestabilior erat, quia ut evaderent humanum judicium, eam simulatio innocentiæ occultabat. Animabus prælatus es, non corporibus, nihil prælato commune est cum Pilato. Christi villicus es, et vicarius Petri: nec te respondere oportet Cæsari de commissa tibi jurisdictione, sed Christo. Quidam tamen per usurpatas sæculi

administrationes se vinculo curiali obnoxiant, et quasi renunciaverint suæ privilegio dignitatis, calculum durioris eventus expectant. Nam pro causa hujusmodi hodie in Sicilia mancipati sunt Episcopi quidam carceralibus vinculis: nec aliquod expectant ab Ecclesia Romana solatium, quibus improperatur a Summo Pontifice, ut bibant de Calice, quem sibi temere miscuerunt. Ad umbratilem hujus temporis justitiam spectat illud, quod si Episcopus aut Sacerdos occiditur, pœna tanti flagitii sub dissimulatione transitur; pro interemptione vero Judæi exactissima districtione rigor judiciarius exercetur. De tota illa multitudine, quæ in necem Beati Thomæ Archiepiscopi et Primatis manum consilii et auxilii præbuerunt, nec unus auriculam perdidit. Interempta vero uxore Aaron Judæi, in illius rei auctores, et consiliarios exquisitis suppliciorum generibus tota terra infremuit. Illud nihilominus absurdum detestandumque dicitur, quod effracta Ecclesiarum immunitate, et dignitate sacri ordinis conculcata, quidam principes terræ de sola immunitate cogitant ferarum, et hominibus gementibus inter serviles angarias, cervi, capreoli, damæ et lepores privilegio summæ libertatis exultant. Pauperum segetes et hortos impune depascunt, nec est qui eos arcere præsumat: lex enim funesta homines hodie, non solum de captione ferarum, sed de simplici captionis suspicione condemnat. Succiduntur membra, quæ in causam humanæ propagationis natura creavit, effodiuntur oculi, pedes etiam manusque truncantur, et homo qui ad imaginem et similitudinem Dei creatus est, in sui Creatoris contumeliam horribiliter deformatur. Hanc equidem et alias odibiles Deo leges Dominus Rex non instituit, sed institutas invenit, quæ sicut conditoribus versæ sunt in æternum supplicium, ita domino Regi cederent in præ-

mium salutis æternæ, si eas hortatu vestro, aut omnino delere studeret, aut ex parte aliqua temperaret. Deus equidem propter hominem bestias fecit: Et sicut legitis in Genesi, voluit et præcepit Dominus, hominem piscibus maris, avibus cœli, et bestiis terræ, et cunctis animantibus dominari: ut taceam de conjugiis, quæ per violentiam contrahuntur, de pupillorum custodiis et tutelis, quas sola dictat ambitio, et de aliis enormitatibus innumeris, quas refrigescente caritate multorum communis abusio introduxit. Tuum saltem excitet zelum, quod Ecclesiastica dignitate calcata, vineam Domini, quam plantavit dextera ejus, exterminavit aper de sylva. Misereatur Dominus vineæ suæ, et exurgat eo inspirante aliquis ex filiis excussorum, qui avulsas propagines ejus in sanguine suo studeat replantare. Positus es inter principes populorum, inter patres conscriptos, quibus dati sunt gladii in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus. Exurge igitur, homo Dei, ex adverso ascende, ad opus fortitudinis te accingens: succurre plagæ Ecclesiæ: vende cum apostolis tunicam, ut emas gladium, ignitum eloquium, et spiritum vehementem: arma potentia Deo ad convincendam omnem inobedientiam, ad captivandum omnem intellectum in obsequium Christi. Vas electionis es, ut portes nomen Domini coram gentibus et regibus. Evaginato linguæ gladio, in executionem Episcopalis justitiæ, juxta formam quæ tuæ professioni annexa est, circumcurre; vultus tuus sit super facientes mala. Clama iniquis, nolite inique agere, et delinquentibus, nolite exaltare cornu. Dominus Jeremiæ, et in Jeremia loquitur tibi dicens; Sta in atrio domus Domini, et loquere ad omnes, si forte audiant et pœniteant, et convertantur a via sua mala. Vade et clama sermones istos: Revertere aversatrix Israel,

dicit Dominus, et non avertam faciem meam a vobis, convertimini filii Israel revertentes. Duo sunt, justitia et libertas, pro quibus quisque fidelis usque ad sanguinem stare debet. Si ergo res exegerit, pro justitia et libertate Ecclesiæ, non dubites facultates tuas raptoribus, famam ludibrio, fortunam periculis, et caput hostilibus gladiis objectare. Delectabile spectaculum est Angelis, si sit homo pro justitia opprobrium abundantibus et despectio superbis. Apostolus non verebatur vitam suam periculis exponere pro subjectis. Et ego, inquit, superimpendar pro animabus vestris. Quum Dei beneficiis etiam Angeli se impares fateantur, quid ei retribuere potes pro omnibus quæ tibi ejus gratia prærogavit? Pro te posuit ad mortem animam suam, quid ergo vereris pro eo ponere vitam brevem, fragilem et incertam, quam lex mortis in proximo exactura est, et nunc eam salubrius posset offerre devotio? Utinam daret voluntas, quod necessitas extorquebit, et quod tunc solvetur ex debito, nunc offeretur ex voto; testimonio veritatis, qui vitam suam perdiderit, eam custodiet, et qui eam custodierit, perdet; longe consiliosius est perdere illam, ut custodias, quam custodire ut perdas. Si ergo Christi discipulus es, ignoscat zelus tuus, exurgat Episcopalis auctoritas, nec inveniaris in magnis minimus, qui magnus in minimis exstitisti. Si longa est manus Regis, longior debet esse manus Episcopi. Arripiat judicium manus tua. Si dixeris, plaga magna est, et curari non potest: Scias quia major est divina misericordia, quam humana miseria. Spera et confide in eo, qui posuit adjutorium super potentem, cui non erit impossibile omne verbum. Stabulario dictum est: Curam illius habe. Curam habere et non curare præciperis. Cura ergo et labora: nam si ægrotum non curaveris, implesti

tamen medici vices, si nihil ex contingentibus omisisti. Apostolus non dicit plus profui, sed plus omnibus laboravi. Deus autem mercedem laborum sanctorum, non ex proventu laboris, sed ex labore metitur. Ideo Paulus non in plurima obventione laborum, sed in pluribus laboribus gloriatur. Annuncia populo scelera eorum, si obduratæ frontis sunt, et tu e diverso frontem tuam obdura, frontem duram fronte duriore obtundas, ut dicat tibi Dominus, quod legitur quandoque dixisse prophetæ: Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Sufficit, si cum Apostolo secura conscientia dicere merearis: Contestor vos hodie, quia mundus sum a sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi, quominus annunciarem vobis omne consilium Dei. Sicut Beatus Hieronymus scribit: Maluit Joannes periclitari apud regem, quam divinæ legis silere justitiam. Elias contra Achab et Jezabel, et Joannes contra Herodem et Herodiadem missi sunt. Vide, si et tu a Deo missus es, ut magnates terræ arguas, Achab et Herode pejores. Constat enim Achab Judæum, et Herodem proselytum fuisse: damnabilius autem est in Christiano quodlibet crimen, quam in proselyto vel Judæo. Sic ergo studeas implere pontificem, ut in Domino vivas, et in Domino moriaris. Verbum Apostoli est: Sive vivimus, sive morimur, Domini sumus. Vita quidem Confessorem, causa Martyrem facit; ubi autem persecutionis causa non imminet, pia in seipsum crudelitas et desiderium patiendi, vicem martyrii recompenset. Vale.

INVECTIVA IN DEPRAVATOREM OPERUM BLESENSIS.

Exhortatiunculam tuam cum gratiarum actione multiplici suscepissem, nisi præblandientis suaviloquii

lenitas captiosa in evidentis injuriam convitii evasisset. Scriptum est, quia omnis homo primum bonum vinum ponit, nec propinantur venena nisi melle condita. Si prologum istius opusculi mei super Job diligentius inspexisses, me satis excusabilem faciebant ea, quæ mihi liberum scribendi arbitrium omnino invidebant. Sane ante opusculum illud nondum hoc genus scribendi attigeram, simplicesque laboris mei primitias, quas in Christi obsequium dedicabam, et tunc primo nascentem studii mei spiritualis infantiam exquisitis machinationibus impugnasti. Parcere simplicitati debueras, nec in derisionis materiam dare salivas decurrentes in barbam David, et verba infantilia Jeremiæ. Et ego quidem carnalis homo sum, et venundatus sub peccato: tu vero regularis Canonicus, et spiritualis homo, quod in canonica epistola legitur, recolere debuisses: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis. Utinam corripiat me justus in misericordia, et increpet me. Benigna enim est correctio, quæ ex caritate procedit: nam et caritas benigna est. Porro ex abundantia cordis, et ex adipe iniquitatis os tuum locutum est; ideo lingua cædens proximum vulneras, calamum quassatum conteris, et extinguens linum fumigans, in spiritu vehementi conteris naves Tharsis. Sciolus es, paucæque litteræ faciunt te insanum. Volens ergo constituere justitiam tuam, conversus es in verba malitiæ, aliosque judicans et diffamans, venaris tibi ex aliena depravatione favorem. Pro minimo tamen mihi est, ut a te judicer, aut ab humano die. Qui enim judicat me, Dominus est. Quis te constituit judicem super nos? Tu quis es, qui judicas servum alienum? Domino suo stat, aut cadit: stabit autem. Ego vero, quem impudentius

et imprudentius arguis, arguam te et statuam contra faciem tuam, ut discas non blasphemare. Apponam ergo sagittas potentis acutas contra linguam dolosam, maledicam, magniloquam, scurrilem, dissolutam: loquar contra sibilos serpentis antiqui: nam in lingua tua loquitur, qui quondam in serpente locutus est. Lingua siquidem detractoria, vipera est, leniter transit, et graviter percutit. Membrum substantia modicum, malitia magnum. Et, ut verbo B. Jacobi utar: Lingua modicum membrum est, sed plenum veneno mortifero. Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio. Religiosum te putas, quia Religionis habitum geris, sed sanctitas et lingua viperea simul esse non possunt. Sane vir linguosus non dirigetur in terra: incircumcisa enim labia plurimum sordis sibi coagulant; et omne vas, quod non habet cooperculum, in lege Domini reputatur immundum. Verbum Isaiæ est: Cultus justitiæ silentium. Utinam posuisses ostium circumstantiæ labiis tuis, et non prosiluisses usque ad maledicendum. Maledici enim regnum Dei non possidebunt. Ad rixas me invitas invitum. Testimonio enim Salomonis: qui dimittit aquam, caput est jurgiorum; et lingua occasio est scandali, quoties in detractionis profluvium se diffundit. *Qui me commorit*, (*melius non tangere clamo*) *Flebit*, *et insignis tota cantabitur urbe.* Utinam tacuisses, ut prudentior appareres. Sed unde me nosti? *Non expectato vulnus ab hoste tuli.* Porro licet faciem tuam non viderim, ego te *intus et in cute* novi. Existimasti inique, quod essem tui similis. Ego quidem in opere meo simpliciter ambulabam, tu vero dolose agebas in lingua tua. Seminabam triticum, et tu inimicus homo superseminabas zizania. Noli, quæso, loquendo sublimia gloriari; non plus sapere, quam

oportet. Alta enim sapere mors est. Et facile periclitatur, qui se in alto prospiciens obstupescit. Dicis, et scribis, quia me non vidisti. Gaudeo plane quod me non videris. Jam spiritum aspidis in te sensi. Utinam me non videat oculus Basilisci. Invide et detractor Deo odibilis, quid me mordes? Qui enim detrahit, dicit Ecclesiastes, sicut serpens, qui mordet in occulto. Si invicem mordetis et comeditis, dicit Paulus, nonne ab invicem consumemini? Si ore ad os disputatio et conflictus esset inter nos, patientius sustinerem. Facile est tibi impugnare absentem: testeque Hieronymo, delicata doctrina est, pugnam dictare de muro. In me utinam experiaris et oris et operis vocem. Tutum tamen mihi esse non arbitror cum homine cerebroso contentiosum funem trahere, et contra consilium Salomonis, stulto juxta suam stultitiam respondere. Meas ergo injurias dissimularem silentio: sed vereor ne deterioris in te præsumptionis excitet incentiva vaga et effrænis impunitas. Epistolam scribere incœperam, sed exuberans materia loquendi non patitur se ad epistolare compendium coarctari. In librum ergo epistola crescit, et evenit Salomonis verbum, quia faciendorum librorum non erit finis. Decebat ordinem tuum ea scribere, quæ publicæ utilitati proficerent, quæ mentem reficerent, quæ omnem intellectum in servitutem et obsequium Christi redigerent. Tu vero apostolicæ professionis oblitus, cui dederas manus, et illius, quæ secundum pietatem est, doctrinæ, ut verbo apostoli utar, superbus et nihil sciens, languens circa quæstiones et pugnas verborum, cum illis, qui detractioni et scurrilitati vacant, matronalem adulteraris sacræ Scripturæ integritatem. Jeremia lamentante et dicente, Contritum est cor meum intra me a facie Domini et sanctorum verborum ejus, quoniam adulteris plena

est terra. De te et consimilibus tuis apostolus loquens: Audivimus, inquit, quosdam ambulantes inter vos inquiete, et curiose agentes. His, qui hujusmodi sunt, denunciamus et obsecramus in Domino, ut cum silentio panem suum manducent. Adulatorem Principis, et sancti Ordinis delatorem, vocas hominem, quem non nosti, sed docuisti linguam tuam loqui mendacium: et in hac parte mentita est iniquitas sibi. Spiritus Dei reddit testimonium spiritui meo, quia nunquam fui olei venditor, nec soleo magnates palpare in vitiis, aut laudare peccatorem in desideriis animæ suæ. In compendio meo super Job, in epistolis meis, in libro exhortationum mearum, in dialogo meo ad Regem Henricum, in tractatu meo de Ierosolymitana peregrinatione, in libro meo de præstigiis fortunæ; et in opere meo novello de assertione fidei, in libro contra perfidiam Judæorum, in libro de confessione et pœnitentia, et in eo, qui Canon Episcopalis inscribitur, et in quamplurimis aliis scriptis meis, Regem nostrum, et alios terræ magnates, ubi materia se offert, plena libertate redarguo, solicite suggerens, quicquid ad eorum ædificationem citra invectivæ injuriam potest humana devotio. Vitam Religiosorum, quorum diversæ sunt species (polymita est enim tunica Joseph, et circumamicta varietatibus sponsa Christi) tota cordis affectione veneror, ipsorumque pedes brachiis devotissimæ humilitatis amplector. Scio enim, quia præ cunctis sæcularibus, et clericis, et laicis, tanto differentius virtutum titulos referunt, quanto impressioribus vestigiis Apostolorum regulis inhæserunt. Ipsi in humilitate, hospitalitate, obedientia, caritate, et cæteris, quibus regnum Dei rapitur, ac possidetur, indefessa solicitudine se exercent. Hi carnem depriment, spiritum erigunt, vitam in terra ducentes angelicam,

Christo militant in tenuitate ciborum, in asperitate vestium, in vigiliarum excubiis, in psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus, in confessionibus, in disciplinis et lacrymis, in cœlestium suspiriis, in ignitis compunctionibus, et in jubilationibus arcanis, in excessibus mentis, dulcibusque susurriis, in quibusdam gloriæ cœlestis experientiis, in amplexibus sponsi. Porro illud omnino dissimulare non poteram: quod quum cæteri balsamum gloriosæ opinionis in odorem suavitatis effundant, tu tibique similes facti estis odor mortis in mortem. Quod si textura cilicii et pelles, sicut ad excusandas excusationes in peccatis allegas, foris exponuntur pulveri et labori: utinam sint pelles Salomonis, et non pelles terræ Madian. Utinam, qui pro domorum suarum negotiis exeunt, molant pro his, qui in lecto sunt, et se dissolutius ad illicita non relaxent. Legimus autem in libro quotidianorum eventuum, quod in his qui evomuerunt sæculum, frequenter amor sæculi recidivat, suamque reædificantes Jericho, quam in primitiva conversatione subverterant, ignem et cineres ambitionis suscitant jam sopitos. Et quid est in vobis amor mundi nisi odium Dei? quid est ardor ille concupiscentiæ, qui aurum vestrum vertit in scoriam, nisi mors animæ, transgressionis mater, magistra nocendi, primipilaria iniquitatis, auriga malitiæ, sicaria virtutum, seditionis origo, et fovea scandalorum? Non ad jactantiam dico, sed ut impudentiam tuam (frons enim meretricis facta est tibi, quamplurium Angliæ magnatum testimonio et assertione) retundam. Bonæ memoriæ Rex Henricus pro denario S. Petri, quandoque adversus duos Priores Ordinis tui inexorabiliter et irreconciliabiliter excanduerat. Nemo præsumebat se opponere ex adverso; ego steti in confractione pro eis, et in tempore iracundiæ factus sum reconciliatio. Ad

instantiam meam, inspirante Deo, frequenter regia manus in eleemosynarum gratia munifice et magnifice se effudit, et adhuc eleemosynas illas enarrat Ecclesia Sanctorum. Testimonio multitudinis aulicæ quandoque ad meæ parvitatis instantiam, eo adjuvante, in cujus manu sunt corda regum, magna debita personis Ecclesiasticis condonavit, relaxavit compeditos, et damnatorum supplicia levigavit. Illud autem æquanimiter ferre non possum, quod abjecto consilio et congregatione justorum, qui prius fueras canonicus regularis, factus es canonicus insularis. Signum ægrotantis animi est, quod exis a conversatione communi, solitudinem congregationi prætulisti, et insulam claustro. Fecisti te anathema fratribus tuis, terram promissionis pro Ægypto, pro Babylone Jerusalem, et cœlum deseris pro inferno. Quid tibi et solitudini? væ soli. Multos in discrimen animæ solitudo dejecit. Erraverunt in solitudine quidam, et a serpentibus perierunt. Ego serpentes reputo vipereas cogitationes, quæ te in solitudine obsederunt. Ibi tentationum turba te circumstrepit, ibi multiplex vitiorum exercitus te infestat: quumque videaris evasisse fremitus mundi, mundus in hac singularitate tua tibi cum multiplicibus phantasiis insultat. Sedere posses in claustro solitarius, et tacere, et levare te super te. Ibi sunt, testimonio Job, qui ædificant sibi solitudines, ibi inter multos poteras esse tecum. Nunc autem solus es, et tamen in turbis affectuum. Habebas in claustro secretum solitudinis, locum pœnitentiæ, pacem animæ, contemplationis arcanum, gaudium in Spiritu sancto, consilium in hæsitatione, in tentatione remedium, et in omnibus efficax beneficium medicinæ. Ibi virtutum schola est, summæ ibi modestiæ usus, morum regularitas, legendi libertas, fraternitatis affectio, omnium communicatio, dis-

ciplinæ vigor, lex obedientiæ, vinculum caritatis, et mutua obsequela. Verum molestus est tibi pœnitentiæ labor, abstinentia onerosa, importabilis disciplinæ austeritas, quæ sola est clavis innocentiæ, religionis anchora, custodia cordis, et peremptoria prorsus appetitus illiciti. Propter quod Propheta nos admonet apprehendere disciplinam. Et Apostolus dicit: Si estis extra disciplinam, ergo filii adulteri estis. Vereor, ne qui spiritu cœpisti, carne consummeris; et ne te tangat illud Isaiæ verbum: concepisti ardorem, et stipulam peperisti. Primam enim fidem irritam faciens, sub quodam religionis colore fundamentum initiatæ religionis evertis, tuamque animam quasi sub jactu aleæ ponens in salutis et famæ tuæ periculum te devolvis. Scriptum est: Qui amat periculum, in eo peribit. Et nunc quid tibi vis in via Ægypti? et quid tibi in via Assyriorum, ut bibas aquam turbidam? Aquam Siloës respuisti, et elegisti aquas Rasin, dereliquisti fontem aquæ vivæ, et fodisti tibi cisternas veteres, quæ aquam continere non possunt. Nam ut sermonibus extraordinariis et scurrilibus vaces, tanquam ferus de sylva, singulariter vivis, et qui de radicibus et herbis, si verus anachoreta esses, sustentari debueras, tibi et puero tuo fratrum tuorum vestes et alimenta usurpas. Porro, quum duæ sint leges, interior et exterior, licet tibi, et his qui tibi blandiuntur placeat singularitas tua, spiritus tamen veritatis, qui neminem palpat, et ipse est lex interior, quæ te accusat et damnat. Assuesce igitur jugo Domini, frater invise: te enim non vidi. Pone, sicut dixit Salomon, pedem tuum in compedibus illius, et ne accideris in vinculis ejus. Vides, quia omnis creatura vanitati subjecta est, et in imagine pertransit homo. Non ergo aliquo singularitatis obtentu deseras domum tuam, ne alibi

domum tibi ædifices ad gehennam. In ea vocatione, in quo vocatus es, finaliter persevera. Apostolus enim ad Thessalonicenses scribens, Operam, inquit, detis, ut quieti sitis, et vestrum negotium peragatis, negotium salutis insinuans. Idem ad Corinthios scribens, Fratres, inquit, mei dilecti, stabiles semper estote et immobiles in opere Dei. Claustrum semel ingressus clausisti te, et Christi vinculis alligasti. Clausus es et alligatus per ordinis censuram, per disciplinæ observantiam, per stabilitatis promissionem, per clausuram reverentiæ et timoris, per obedientiæ ligaturam. Clausuram hanc ille abjecerat, de quo Salomon improperans dicit: Per agrum pigri hominis transivi, et per vineam stulti, maceria lapidum destructa erat, totumque repleverant urticæ et spinæ. Quasi aliquid cæteris altius et cœlestius sapias, libertatem tibi cujusdam familiaritatis usurpas. Scias autem, quod recedens a claustro elongaris a Deo; nec te potes facere liberiorem, quam si claustralem diligas et impleas servitutem. Sane tua te litteratura insanum et prævaricatorem regularum observantiæ facit. Sed juxta verbum Sapientiæ, Melior est homo minoratus sapientia, et sensu deficiens in timore, quam qui abundat sensu, et transgreditur legem Dei. Ideo te in solitudinem recepisti, ut scurriles ineptias licentius mediteris, atque in opinionis alienæ discrimen possis liberius evagari. Ea propter te jam non annumero inter lupos rapaces, qui veniunt sub vestimentis ovium, sicut me quosdam religiosos insimulasse causaris, sed inter pulices mordaces te pono, inter demolientes tineas, inter cynomias et ciniphes, et muscas Ægypti gravissimas. Quare de quadrantibus nos arguis, qui de oblationibus pauperum, et de viduarum quadrantibus vivis? Nonne Prior tuus ecclesiis apponit ecclesias, et reditum reditui, atque

possessionem possessioni accumulat? Quod si ad colorandam turpitudinem culpæ titulum publicæ utilitatis allegas, scias, quia nec eum defendit numerus, nec multitudo conventualis excusat. Non enim minus ardebit, qui cum multis aut pro multis ardebit. Quum vero Apostolus dicat, hoc ipsum delictum esse in vobis, quod vestra repetitis, et non potius injuriam patimini: tu pauperrimus legista de legibus garris, et contra Turonense Concilium, contra legem Dei, et in animæ tuæ perniciem usurpas officium postulandi. Quid tibi, et togatorum professioni, qui mortüus eras mundo, et complantatus similitudini mortis Christi? Abjecta lege Domini, quæ immaculata est, convertens animas, legibus decurtatis et corruptis in libro pauperum te exerces, ut in causis non ex originali scriptura, sed ex integro et corrupto alleges. Certe, sicut Tripartita historia refert, Joannes Chrysostomus, licet juris civilis scientia præemineret, rogatus tamen a familiaribus suis, ut eorum causas ageret, nomen semper abhorruit advocati. Nam in homine religioso vile et abjectum est advocationis officium: quod satis insinuat Apostolus dicens: Sæcularia negocia si habueritis, eos qui contemptibiliores sunt inter vos, constituite ad judicandum. Isti sunt cilicia et pelles, de quibus loqueris, qui foras ad pulverem exeunt et laborem; et utinam tendantur, sicut tabernacula Cedar, ut se ad illicita non relaxent. Clericorum voluptates accusas, quas apud plerosque spirituales in Christo potius censeo, quam carnales. Novi quamplurimos, quibus ad occasionem turpitudinis suspectior esset sua camera, quam forte tibi ecclesia; plus fortasse in tuis semicinctiis, quam clericus in purpura et bysso gloriaris. Melior est purpurata humilitas, quam pannosa superbia. Pietas ipsa est cultus Dei. Vide,

ne speciem pietatis habeas, et non cultum: ne de illorum numero censearis, contra quos Apostolus dicit: Speciem quidem pietatis habentes, virtutem vero abnegantes. Quid, putas, est iniquius, publica peccati professio, an simulatio sanctitatis? Porro non auferunt conscientiæ vermem habitus et tonsura: regnum Dei intra vos est, non in exteriori vestitu. Nonnullos clericos novi, qui quasi nihil possidentes multa possident: non enim habent sibi, sed omnibus quicquid habent. Sic temporali foventur subsidio, sicut in stabulo viator utitur lecto. Pausat ac festinat recedere, novit enim se esse peregrinum et hospitem super terram. Putas eos omnes ita elongatos a Deo, ita suæ salutis immemores, et in reprobum sensum datos, ut eos aut gehennalis miseriæ timor, aut cœlestis gloriæ beatitudo non excitet? Nunquid disciplinæ et pœnitentiæ, et cæterorum, quæ ad spirituale pertinent exercitium, penitus sunt ignari? Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Si Galaad est acervus testimonii, vel martyrii, quod idem est, leva oculos tuos, et recole, si unquam videris alicujus regulæ professorem per agonem martyrii de sæculo triumphasse. Nam si eo modo aliquem triumphasse proponas, hunc ab ordinis observantia prærogativa episcopalis exemerat. Non oportet omnes regulari militiæ manum dare. Credo non minoris esse meriti citra professionis vinculum, et assumptæ necessitatis angariam simpliciter ambulare cum Deo, et custodiro vas suum in sanctificatione et gratia, suasque manus a sordibus munerum excutere, quam detrectare onus impositum, et luctari cum obedientiæ jugo. Religio enim munda et immaculata hæc est, custodire se immaculatum ab hoc sæculo, et se in operibus misericordiæ jugiter exercere. Si ovile Jacob, si rete Petri, si domum

Patris cœlestis attendis, diversas oves, diversos pisces, diversasque et multas invenies mansiones. Noe, Daniel et Job diversas vitæ meritoriæ semitas habuerunt. Et, si Christus commendavit otium Mariæ, non tamen ei displicuit occupatio Marthæ. Gratius acceptat Dominus plerumque peccatoris pœnitentiam humilis et contriti, quam innocentiam justi tepidi et remissi: ille fortiter cadit, sed fortius surgit: iste lentescens in via Domini, et in proximo evomendus in suo tempore et torpore marcescit. Ovis in lege Domini longe ab ostio tabernaculi offerri præcipitur: et capra, quæ hostia pacifica est in ipso tabernaculi ostio, unde ovis elongata est, immolatur. Familiarius enim in sinum cælestis gratiæ admittuntur, qui extraordinarios actus austerioris pœnitentiæ judicio puniunt, quam qui in via vitæ acedia dormitantes animo languescente fatiscunt. Non præfero religioni, quæ ad Deum via certa et directa est, nostræ sæcularitatis incertum. Non dico cum Naaman Syro meliores esse fluvios Damasci Abana et Pharphar, omnibus aquis Israel. Non dico cum Gedeone, quod meliores sint racemi Ephraim vindemiis Abiezer; neque homines angelis, neque comparo terras cœlis, sed imperfectum, quæso, vestrum videant oculi tui, teque ipsum judicans non judices, quem non nosti, donec de illius vultu judicium vestrum prodeat, qui revelabit occulta cordium, et manifestabit abscondita tenebrarum. Omnem equidem ordinem sanctum in visceribus Christi diligo, magnifico, veneror et adoro. Ea propter diu a retroactis temporibus aliquem tui ordinis virum semper mecum habui meæ conversationis testem, meique corporis et animæ angelum et custodem. Unum tamen elegi et præelegi mihi dilectum Deo et hominibus, quem judicio meo longe differentius multis quadam præ-

eminentia probatissimæ religionis illustrat. Dives in sæculo, et venerabilis fuit, sed pro Christo paupere se pauperem fecit. De ejus amicitia glorior, eamque universis curialibus et palatinis familiaritatibus antepono. Ipse procul dubio amicus Dei est, canonicæ institutionis strenuissimus æmulator, suæ carnis crudelis adversarius, animæ vero custos solicitus, fide firmissimus, spe longanimis, caritate profusus, in operibus timoratus, mansuetus et humilis, in consiliis providus, jucundus et circumspectus in verbis. Semper mel et lac sub lingua ejus: diffusa est enim gratia in labiis suis. Quadam vero hilaritate festiva, quodam pallore angelico ita serenata est facies ejus: sic et facta ipsius et dicta quidam favor cœlestis gratificat, ut aspectus ejus, et sermo ejusdem sibi fere omnes in vinculum amicitiæ spiritualis alliciat. Memoriam ejus posui tanquam signaculum super cor meum: cujus humilitatem, maturitatem, prudentiam, constantiam, et, ut includam multa paucis, incomparabilem honestatem in interioribus meis jugi recordatione circumfero, quantumque permittit conversatio sæcularis ad exemplar illius quasi ad sigilli spiritualis imaginem me consigno. Et quia sententias involvens præstigiosis sermonibus tyrocinium meum et primitias in Theologica facultate palliata iniquitate depravas, ad hominem, et non ad orationem respondeo. Nam quum sis disputator dyscolus et perversus, responsio tota hæc ex sola indignatione dictatur. Arguis me dixisse, quia melior est vox operis, quam vox oris. Argue ergo eum, in cujus ore non est inventum mendacium: ipse enim tuæ institutionis regulæ contradicens, de te et consimilibus tuis dicit: Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Ipse etiam prius fecit, et postea docuit, sicut scriptum est: Cœpit Jesus facere et docere. Quæ prius fecit,

postca docuit: voci orationis vocem operis anteponit. Si me de illa quam posui inter vocem oris et vocem operis comparatione causaris, adhuc dico, et cum Salomone replico, quia melior est vir patiens expugnatore urbium. Melior est canis vivus leone mortuo. Melior est puer sapiens et pauper rege sene et stulto. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Infinita possem exempla inducere, et hæc omnia se variant alternatim, atque ex intensionis, aut remissionis intelligentia sibi respondent quasi excedentia et excessa. Super timore initiali me arguis, quia non est timor Dei ante oculos tuos, et loqueris de timore perfecto: timor equidem pœnam habet. Ideoque mihi dubium est, qualiter intelligas hominem in timore perfectum. Ubi enim est timor, nulla est perfectio. Audi Augustinum in homilia super epistolam Joannis: Si perfecta est, inquit, caritas in homine, jam non timet: perfecta enim caritas perfectam facit justitiam: nec jam timet, sed desiderat, ut transeat iniquitas, et veniat regnum Dei. Beatus etiam Ambrosius dicit: Castus timor facit dulcescere, quod amarissimum prius fuit, sed tam mundanus, quam servilis timor in futuro non erit. Joannes etiam Damascenus super verbo illo in epistolam ad Hebræos: exauditus est pro sua reverentia: Intellige, inquit, hanc reverentiam totius timoris expertem. Deus enim caritas est, caritas autem timoris consortium non admittit. Adhuc de fovea ericii, et de occultioris malitiæ latibulo procedit invidia, ut derideatur simplicitas innocentis. Me namque blasphemasse proponis, eo quod dixerim, quod Christus pro nobis de divite factus est pauper. Audias quid B. Basilius in libro exhortationis scribat: Sermo omnipotens de eo, quod erat per naturam unum cum Patre, factus est unum cum homine, natus de Patre,

de muliere natus, de omnipotente infirmus, de Domino exinanitus in servum. Ad hæc impugnas turrim David, atque præstigiosis sophismatibus attentans titulos veritatis, ea quæ communem et simplicem intelligentiam habent, versuto interpretationis veneno depravas. Quum de transfiguratione Domini loquerer, simpliciter dicens, quod post illam gloriæ apparitionem divina, quæ ibi apparebat species quodammodo rediit in humanam. Tu hoc nomen, species, in Deo calumniose pervertis, ut nunquam ad contemplandam speciem suæ celsitudinis perducaris. Audi quid dicat Ambrosius exponens illam clausulam Jeremiæ: Quis stabit in substantia Domini, et videbit verbum ejus? Sapientia, inquit, Dei verbum Patris est non degenerans ab ejus specie, cujus substantiam in alia specie nobis ad remedium obtulit. Et Hilarius: Refulget in imagine usus in munere. Et idem: Prærogativa enim speciei, in qua erat splendor et figura substantiæ Dei piæ dispensationis ministerio sic se exinanivit ad speciem servi, ut non esset alienus a substantia Patris. Ex Concilio enim Toletano habes, quia in Christo duæ sunt species naturales, virtus et infirmitas. Unde Apostolus dicit: Et si Christus mortuus est ex infirmitate, vivit tamen ex virtute Dei. Item Hilarius: Distinctio innascibilitatis speciem insinuat: nec degenerat, quod nascitur, aut procedit, cujus unionem et speciei conformitatem incommutabilis natura conservat. Ulterius procedit impostura malitiæ, nec in omnibus his aversus est furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta. Ezechiam regem nulli patitur peccato fuisse obnoxium, quum publice scriptura testetur, nec unius diei infantem a peccato esse immunem. Non inficior Ezechiam fuisse justum et sanctum; sed verbum Isaiæ est, quoniam omnes justitiæ nostræ quasi pannus men-

struatæ. Sanctus David, in quo invenerat Dominus virum secundum cor suum, querebatur, quia iniquitates supergressæ sunt caput suum. Job etiam, cujus virtutes Dominus ita magnificat et extollit. Jeremias quoque atque Moyses, et cæteri, quorum laus est in Evangelio, concepti, nati, et conversati sunt in peccatis. Si peccata Ezechiæ ignoras, recole, quia sicut David ad gloriam et ad pompam populum numeravit, sic et ille de fuga Sennacherib, et exercitus ejus strage superbiens gratias Deo testimonio Augustini non retulit. Scis autem, quia vitium ingratitudinis omnino peremptorium est animæ, et detestabile apud Deum. Ad cumulum etiam superbæ transgressionis, ad fastum et ostentationem cellas aromatum, thesaurosque Domini nunciis Merodach regis Babylonis ostendit. Non solum Merlinum, sed et te prophetam voco: nam propheta es Antichristi: jam enim per te operatur mysterium iniquitatis. Sane nunquam Merlinum ponendum decrevi in catalogo Sanctorum, qui a sæculo sunt, prophetarum, sed te et ipsum constituo inter prophetas Baal, annumero inter quadringentos prophetas Achab, qui ei in mendacio divinabant: vel, quia in sortem sacerdotii es assumptus, collegam summo sacerdoti Caiphæ te adjungo, qui in eo crudeli consistorio, in quo Christus innocens condemnabatur ad mortem, cum esset anni illius pontifex, prophetavit. Scripturas, quæso, lege et intellige: non enim omnia inveniuntur in Catone. Certe si Merlinum prophetam irrisorie dixi, non debueras excanduisse tam graviter, ut mihi notam adulatoris inureres. Recole, quod cum Saul esset in ira Dei electus, et a Domino reprobatus, legitur tamen quod descendebat cuneus prophetarum, et factus est Saul inter prophetas. De Sibylla gentili, et de Balaam ariolo, et de aliis

quorum prophetias recipit Ecclesia, contra Ecclesiæ Doctores aliquid virulentum vomuisse debueras. De Jahel, illud tibi respondeo, quia vir ejus Haber Cinæus jam cum omni domo sua recesserat a fratribus suis, fœdusque percusserat cum rege Azor: Sisara vero habens ex illa obligatione fiduciam, divertit ad tentorium Habet. Rogavit ergo Jahel, ut ipsum celaret, ac poculum daret: dedit et Jahel ei lac, ut gravius obdormiret: ipsa vero tempora dormientis usque in terram clavo tabernaculi perforavit. Vide, si rea est proditionis, quæ misero transfugæ quærenti subsidium securitatem præstiterat dormiendi. Sed, ut verbo Job utar, umbra umbram protegit, similis excusat similem: nec eam excusares, si proditionis facinus abhorreres. Verum, licet factum illud fuerit impium, habet tamen in se venerabile sacramentum. Expressa vero similitudinis forma posset item mysticæ significationis beneficio excusari: quod Cain fratrem suum occidit, quod Judas cum sua nuru concubuit, quod David uxorem alienam rapuit, quodque ipse Uriam, et quod Joab Abner, et Amasam proditorie interfecit. Nec intellige, sacram scripturam Jahel specialiter preconiis extulisse, sed Deum, qui per fœminam salvaverat Israel, miraculose concludens in manu fœminæ inimicum. Frequens est etiam in sacro eloquio, ea quæ bona sunt in mala, et ea quæ mala sunt in bona significatione accipi, ita ut sermo historicus semper salubriter famuletur intelligentiæ sacramenti. Sanson, qui interpretatur Sol, Domino consecratus, et qui figuram Christi sæpe in sacro eloquio gerit, peccatoris tamen figuram exprimit, ubi scilicet a Dalila, id est, carnali concupiscentia funibus peccatorum ligatur, et eo converso ad pœnitentiam, atque insiliente in eum spiritu Domini vincula relaxantur. Urias innocens vir et

justus typum diaboli repræsentat, ubi pro uxore sua occiditur. Babylonia vero in idololatriæ peccato flagitiosa, dilecta Domini quandoque vocatur: et per Saulem, licet fuerit inobediens, contumax, temerarius et præsumptor, Christus Dei Filius figuratur. Rursum, dum opuscula mea venenoso dente invidiæ mordicando divellis, me inter cætera gratiam et liberum arbitrium commiscere et confundere blasphemando subgrunnis. Et ego quidem confidenter assero liberum arbitrium ita inniti et pendere de gratia, ut benignitas Dei merito non præjudicet, et liberæ voluntati gratia non præscribat. Licet enim dicat Apostolus: Justificati enim estis gratis, id est, per gratiam: neminem tamen abnuit salvari per fidem. Dico autem, quod gratia liberum arbitrium eximit a jugo peccati, ut voluntas sanata jam non in vacuum gratiam Dei cooperantem recipiat, sed seipsam ad actum beneficio adjuvantis exerceat: veluti, si quis luto infixus se inde expedire sine ope aliena non possit, si ab aliquo liberatur, ipso liberatore ducente et adjuvante expedite incedit. Licet ergo dicatur aliquis ex fide salvari, totum tamen est ex gratia, sine qua nemo credit. Unde Augustinus in epistola ad Sixtum dicit, quod gratia est remissio peccatorum: nec eam præcedunt merita, quia gratia non esset, si redderetur ex meritis, aut non esset gratuita. Ad Bonifacium vero scribens ait: quod Apostolus dicit: Justificati estis gratis, hoc dixit ideo, ne fides superba sit: si autem ex fide, quomodo gratis? quod enim meretur fides, cur non potius redditur, quam donatur? Sed respondet Apostolus. Quid habes, quod non accepisti? Fides itaque augetur per gratiam, ut in gratia magistrante voluntas obsequatur, et obsequens operetur. Tu vero Proteo monstruosior, nunc totum adscribis gratiæ, et meritum evacuas,

nunc exinaniendo gratiam totum merito artribuis, et in primo hæresin Manichæi, in secundo blasphemiam Pelagianam incurris. Sic errorum veterum cineres jam sopitos iterum suscitas, et dogmata damnata solemniter quasi lignorum materiam tibi ad æternum incendium coacervas. Hæc omnia decreveram prosequi lima correctionis, aut persequi novacula damnationis in hoc opere meo, sed occupationibus variis aliis revocatus totum hoc vacatiori tempori et liberiori disputationi reservo.

LIBELLUS DE ARTE DICTANDI.

Incipit prologus Magistri Petri Blesensis, Archidiaconi ecclesiæ Bathoniensis, in libellum de arte dictandi Rhetorice.

Licet magistri Bernardi de dictaminibus liber prudenter sit pertractus, delicatis tamen et minus districtis lectoribus perplexæ prolixitatis dicitur arguendus. Turonenses etiam magistros dictandi scientiam in summulas redigentes nihil perfectum asserunt scripsisse. Unde fit ut tam bene condita quam insipida fastidientes ad mensam Philosophiæ lautis refertam ferculis siccis dentibus emarcescant. Eliminatis igitur tantæ parcitatis conviviis, avidos Magistri Bernardi et Turonensium sequaces necnon et Romanæ Cancellariæ notarios ad suas epulas invitamus, ut ea, quæ divisim paraverunt, cum sollicitudine summa hilaritate communiter epulentur. Formulam vero dictandi secundum prædictos dictatoriæ professionis dictatores rudibus ad instructionem provectis ad memoriam tradere destinamus.

Cap. 1. *De divisione dictaminum.*

Dictaminam aliud metricum, aliud prosaicum, de quo specialiter tractare intendimus: &c. [*Tractatum hunc, ex operibus Bernardi et al. confictum, nec quicquam novi in se habentem, omitto.*]